

Gemeente Assen

2018

Jaarverslag en jaarrekening

Inhoudsopgave

Hoofdpijnen

1.	Opbouw verslag	7
2.	College van burgemeester en wethouders.....	9
3.	Hoofdpijnen beleidsuitvoering per programma	11
4.	Financieel resultaat en resultaatbestemming	15

Programmaplan

1.	Wonen in Assen	25
2.	Werken in Assen	43
3.	Meedoen in Assen	57
4.	Aantrekkelijk Assen.....	81
5.	Samen werken aan Assen	99
6.	Bedrijfsvoering.....	111
7.	Vastgoed en grondbedrijf	119
8.	Algemeen financieel beleid.....	127

Paragrafen

1.	Lokale heffingen.....	153
2.	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	163
3.	Onderhoud kapitaalgoederen.....	171
4.	Financiering.....	179
5.	Bedrijfsvoering.....	187
6.	Verbonden partijen.....	195
7.	Grondbeleid	207

Financieel

1.	Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema.....	215
2.	Lasten en baten per taakveld	219
3.	Emu-saldo	226
4.	Stortingen en onttrekkingen reserves	227
5.	Wet normering topinkomens	231
6.	Balans met toelichting	233
7.	Overzicht investeringen.....	261

Ondertekening	263
----------------------------	------------

Verklaringen.....	265
--------------------------	------------

Bijlagen

1.	SiSa	273
2.	Productrealisatie.....	281
3.	Verantwoording integraal bestuurlijk toezicht (IBT)	302

Hoofdpijnen

1. Opbouw verslag
2. College van burgemeester en wethouders
3. Hoofdpijnen beleidsuitvoering
4. Financieel resultaat en resultaatbestemming

1 Opbouw verslag

Aanbieding

Hierbij bieden wij u het jaarverslag en de jaarrekening over 2018 aan. De behandeling staat geagendeerd voor de raadsvergadering van donderdag 11 juli 2019. De accountantscommissie bespreekt de jaarrekening aan de hand van het rapport van bevindingen van de accountant en brengt hierover verslag en advies uit aan de raad.

We hechten grote waarde aan een correcte aansluiting met de administratie. We accepteren daarom, dat bij het apart optellen van afzonderlijke cijfers in de tabellen de afrondingswijze (x € 1.000) kan leiden tot te verwaarlozen rekenkundige verschillen.

Verslaglegging

Het jaar 2018 is het laatste jaar waarin het collegeprogramma 'Mijn Assen' richting geeft aan de vorm en inhoud van ons beleid. Het motto van het collegeprogramma 'Niet zorgen voor, maar zorgen dat' is in de programmabegroting 2018 beleidsmatig en financieel uitgewerkt. De opbouw van de jaarstukken 2018 sluit hierop aan, zodat de samenhang tussen begroting en verantwoording transparant is.

De jaarstukken 2018 bestaan uit een beleidsmatig jaarverslag en een financiële jaarrekening. Deze zijn gebundeld in één document, waarin zowel de beleidsuitvoering als de financiële verantwoording is opgenomen.

Hoofdlijnen

Na de inleiding wordt op hoofdlijnen per programma inzicht gegeven in de beleidsuitvoering. Daarna volgt inzicht in het financieel resultaat met een analyse van de belangrijkste resultaatbepalende factoren. Het eerste hoofdstuk wordt afgesloten met het voorstel voor resultaatbestemming.

Programma's

De verantwoording per begrotingsprogramma is als volgt opgebouwd:

- wat willen we bereiken?
- wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
- wat heeft het gekost?

Regeling beleidsindicatoren gemeenten

Vanaf 2017 worden de effecten van beleid in de begroting en de programmaverantwoording toegelicht aan de hand van een vaste set beleidsindicatoren BBV. Zo kunnen onder andere raadsleden zich een beeld vormen over de beleidsresultaten van Assen en gemeenten onderling vergelijken.

De Regeling beleidsindicatoren gemeenten is sinds de inwerkingtreding in 2017 al een paar keer aangepast en indicatoren die in de praktijk van weinig toegevoegde waarde bleken zijn geschrapt. De VNG en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) bleven in gesprek over de frequentie waarmee de regeling wordt aangepast en over hoe indicatoren in de toekomst beter kunnen aansluiten op de praktijk.

Per beleidsprogramma zijn de indicatoren in tabelvorm in de jaarstukken opgenomen. De bron is waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording. Omdat de cijfers daar continu worden geactualiseerd (dynamisch) is onder de tabel in de jaarstukken steeds de peildatum vermeld (statisch). Waar nodig en mogelijk zijn actuele ontwikkelingen toegelicht. Voor recentere cijfers dan nu in de jaarstukken opgenomen is de website zelf te raadplegen.

Paragrafen

Vanuit een andere invalshoek volgen de paragrafen met dwarsdoorsneden van het gevoerde beleid en beheer. Het betreft hier: het fiscale beleid, het verloop van de weerstandscapaciteit en de samenstelling van het gemeentelijk risicoprofiel, het beheer en onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen, het financierings- en treasurybeleid, de relatie met de verbonden partijen, de bedrijfsvoering en het grondbeleid.

Financieel

De exploitatie van lasten en baten per programma en beleidsthema is opgenomen in de financiële verantwoording. Op hoofdlijnen wordt een analyse gegeven van de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting. Tevens is er een overzicht van baten en lasten per taakveld. De balans ultimo 2018 en de toelichting op de balans zijn onderdeel van de financiële verantwoording. Een financieel overzicht van investeringen is opgenomen.

Bijlagen

Na de verklaringen zijn als bijlagen toegevoegd de SiSa-verantwoording, de productrealisatie (specificatie van lasten en baten op beleidsproductniveau) en de Verantwoording Integraal Bestuurlijk Toezicht.

Webversie

De webversie van de jaarstukken is te vinden onder Jaarstukken2018.assenfinancieel.nl.

2. College van burgemeester en wethouders

Tot donderdag 17 mei

Burgemeester Marco Out

Bestuurlijke coördinatie, Algemeen bestuurlijke en juridische aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Brandweer, Veiligheidsregio, Politie, Wettelijke taken/burgerzaken, Ambassadeursfunctie, Dagelijks bestuur SNN, Communicatie, Internationale contacten, Handhaving (coördinerend).

Wethouder Albert Smit

Financiën en belastingen, Gebiedsgericht werken, Wijkbeleid, Grondzaken en Grondbedrijf, Internationale betrekkingen, Minimabeleid, Participatiewet en WSW, Werk en inkomen, Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, Schuldhulpverlening, Sport, Werkgelegenheid, Wonen.

Wethouder Anry Kleine Deters

Coördinerend wethouder bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing, en Regionale samenwerking, Cultuur, DNK, Deregulering, Economische zaken, Industrie, MKB/innovatie, Ict, Digitale overheid, Onderwijs, Kinderopvang en peuterspeelzaalwerk, Personeel en organisatie/ook ambtelijke huisvesting, Promotie algemeen/city-marketing, Publieke dienstverlening, Stuurgroep Binnenstad (voorzitter).

Wethouder Harmke Vlieg-Kempe

Coördinerend wethouder en voorzitter stuurgroep FlorijnAs, Jeugd en gezin, Maatschappelijke opvang, Milieubeleid/afvalbeheer-duurzaamheid, Regiovisie, Verkeer en vervoer, Verslavingszorg, Volksgezondheid.

Wethouder Ruud Wiersema

Antidiscriminatie, Coördinatie Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)/individuele verstrekkingen, Evenementen, Groen en grijs/openbare werken, Markten/kermessen, Monumentenzorg, Recreatie en Toerisme, Stadsvernieuwing, Vastgoed, Welzijn, Sociaal en maatschappelijk werk.

Gemeentesecretaris Theo Dijkstra

Gemeentesecretaris, eerste strategisch adviseur college van burgemeester en wethouders en algemeen directeur gemeentelijke organisatie.

2. College van burgemeester en wethouders

Vanaf installatie donderdag 17 mei

Burgemeester Marco Out

Bestuurlijke coördinatie, Algemeen bestuurlijke en juridische aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Brandweer, Veiligheidsregio, Politie, Wettelijke taken/burgerzaken, Ambassadeursfunctie, Dagelijks bestuur SNN, Communicatie, Internationale contacten, Handhaving (coördinerend).

Wethouder Harmke Vlieg-Kempe

Sociaal domein (jeugd, Wmo, zorg en welzijn, armoede, maatschappelijke opvang, verslavingszorg), Schuldhulpverlening/ GKB, Onderwijs en aansluiting arbeidsmarkt (inclusief kinderopvang en peuterspeelzaalwerk), Gezondheid, preventie, Verkeer en vervoer, P&O (interne aangelegenheden), Contacten / accounthouder andere overheden, Regiovisie.

Wethouder Gea Smith-Bults

Duurzaamheid en energietransitie, inclusief gaswinning, Milieu (vergunning en handhaving), inclusief afvalverwerking, Bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing, Deregulering, Overheidsparticipatie, Participatiebeleid (inclusief minimabeleid, WSW/ Alescon), Cultuur en DNK, Antidiscriminatie & minderheden (inclusief VN-verdrag en sociale inclusie), Wonen.

Wethouder Janna Booij-Venekamp

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, Stadsvernieuwing, Monumentenzorg, Groen, grijs en openbare werken, inclusief stadsonderhoud, Recreatie en toerisme, Sport, Gebiedsgericht/wijkbeleid, Mijn buurt Assen, Publieke dienstverlening, inclusief ict / digitale overheid en privacy (AVG).

Wethouder Roald Leemrijse

Financiën, Economische zaken, Binnenstad, Werkgelegenheid, inclusief transitie opgave NAM, TRZ, Grondbedrijf en vastgoed, Evenementen en markten, Promotie en citymarketing, Hanzehogeschool.

Gemeentesecretaris Theo Dijkstra

Gemeentesecretaris, eerste strategisch adviseur college van burgemeester en wethouders en algemeen directeur gemeentelijke organisatie.

3. Hoofdpijnen beleidsuitvoering per programma

Wonen in Assen

Het gaat goed met de economie en dat heeft een positief effect op de ruimtelijke ontwikkelingen in Assen. De bereidheid tot investeren zagen we terug in de woningproductie en het aantal ingediende bouwaanvragen. Er zijn ook veel woningen gesloopt om ruimte te maken voor herstructurering. Dit zorgt er mede voor dat de opgave voor sociale huurwoningen onder druk staat. De ontwikkelingsinitiatieven vroegen extra capaciteit: die hebben we vrijgemaakt door te schuiven in de prioritering van de actualisatie van bestaande bestemmingsplannen. Het bestemmingsplan Veemarkt is voor inspraak vrijgegeven, voor de eerste fase van de uitbreiding van Kloosterveen is eind 2018 het concept bestemmingsplan aan de vooroverlegpartners toegestuurd. De planvorming en ontwikkeling van de Sluiskade, een deel van het Havenkwartier, zijn opgestart. Zo ook de herstructurering van de Lariks en Oude Molenbuurt. Het programmaplan Omgevingswet is opgeleverd.

Door tijdens de extreme droogteperiode extra aandacht te besteden aan beplanting en bruggen voldeed onze openbare ruimte aan de afgesproken beeldkwaliteit.

Met de opening van het fietspad langs de Europaweg-Zuid is de fietsbereikbaarheid van Assen verder verbeterd. Sinds april is het Publiek Vervoer van start gegaan en maakt de pilot Cityline hier deel van uit. Het uitvoeringsprogramma Visie Mobiliteit is vastgesteld.

Op het gebied van verduurzaming zijn belangrijke stappen gezet. Voor de buitenverlichting is de gemeente in 2018 bijna volledig overgegaan op led en alle gemeentelijke sportparken zijn ook voorzien van ledverlichting. Bij het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed was er vooral aandacht voor het isoleren van gebouwen en het benutten van daken voor zonnepanelen. Het uitvoeringsprogramma Energietransitie 2017-2018 werd afgerond en het nieuwe programma voor 2019 en 2020 is vastgesteld. Zonnepark Ubbena is in gebruik genomen en de aanleg van zonnepark Assen Zuid werd ruimtelijk voorbereid.

Afspraken over de grootschalige opwekking van energie, vermindering van energiegebruik en een regionale aanpak voor de warmtetransitie worden gemaakt binnen de regio Drenthe. De partijen hebben eind 2018 een overeenkomst gesloten om gezamenlijk de Regionale Energie Strategie op te stellen.

Werken in Assen

Een belangrijke mijlpaal was de invlechting van Alescon-Noord (nieuwe naam: i-Werk) in Werkplein Drentsche Aa (WPDA). Sinds 1 januari 2019 worden de drie taken inkomen, begeleiden met plaatsen en werkplekken (inclusief beschut werk) in het kader van de Participatiewet door één organisatie, WPDA, uitgevoerd. Er is sprake van een lichte daling van het aantal bijstandsuitkeringen.

We hebben Werken aan Assen als ondernemende stad met een goede werkgelegenheid met het nieuwe bestuursakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam verder' een stevige impuls gegeven. Hiervoor stellen wij een economische agenda op: we zijn gestart met de voorbereidingen van deze agenda, waarbij we samen met de raad onze stakeholders betrekken bij de ontwikkeling van deze economische agenda.

Door het besluit van provinciale staten hebben wij onze plannen voor de ontwikkeling van de Toeristisch Recreatieve Zone (TRZ) en de ontwikkelkansen voor het TT-circuit moeten bijstellen. De verdere invulling van de TRZ blijft belangrijk en Assen faciliteert initiatiefnemers, ondernemers en andere stakeholders die hierin participeren.

Samenwerking tussen én met mbo- en hbo-onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven heeft in de vorm van Innovatie Werkplaatsen verder gestalte gekregen.

Het omvangrijke programma FlorijnAs is bijna afgerond. Eind 2019 wordt tunnel de Maten opgeleverd.

Meedoen in Assen

Het nieuwe bestuursakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam verder' heeft ervoor gezorgd, dat de beleidsaccenten voor het sociaal domein zijn aangescherpt. Dit betekent een sterkere inzet van preventie. Zo verwachten we dat het beroep op geïndiceerde hulp geleidelijk zal afnemen. We werkten aan de verdere uitvoering van de transformatie waarbij we inzetten op versterking van het sociaal netwerk van inwoners, het afschalen van zwaardere naar lichtere zorg en ondersteuning.

Om een impuls aan de transformatie te geven zijn verschillende experimenten uitgevoerd. Het gaat daarbij vooral om het versterken van preventie en samenlevingsopbouw en het ontwikkelen van een collectief aanbod onder andere op het gebied van gezondheid, schulden en laaggeletterdheid. De eerste resultaten daarvan zijn zichtbaar geworden. Peuteropvang is geïntegreerd in de Integrale Kindcentra. Ook zijn slagen gemaakt in de aansluiting tussen passend onderwijs en zorg voor jeugd.

We zijn voor het eerst geconfronteerd met tekorten in het sociaal domein over 2017 en 2018. Helaas moesten we constateren dat de uitgaven voor het sociaal domein niet binnen het financiële kader, namelijk binnen door het Rijk beschikbaar gestelde middelen, zijn gebleven. Het ontstane tekort is € 8,8 miljoen. Hier ligt de komende jaren een grote opgave. De gemeenteraad heeft eind 2018 besloten een aantal bezuinigingsmaatregelen te treffen. Zo ligt er nu de opdracht de toegang(en) te stroomlijnen en te vereenvoudigen.

Er werden goede resultaten geboekt door de inzet van praktijkondersteuners huisartsen (POH) Jeugd, er was toename van de collectieve inzet op individuele vraagstukken door Vaart Welzijn en de preventieve inzet op jeugdhulp werd positief geëvalueerd.

Aantrekkelijk Assen

Samen met bewoners en ondernemers hebben we gewerkt aan een aantrekkelijke stad. We hebben in het bijzonder aandacht besteed aan de ontwikkeling van een attractieve binnenstad met een hoog voorzieningenniveau en daarbij belangrijke stappen gezet.

In Vaart in Assen hebben MKB Retail Assen, Stichting Gilde Bart, Platform Cultureel Hart Assen, Koninklijke Horeca Nederland (afdeling Assen) en Vereniging van Vastgoedeigenaren Assen Centrum hun krachten gebundeld. Samen zijn zij nu de gesprekspartner voor de gemeente bij de ontwikkeling van de binnenstad. Vaart in Assen ontwikkelt een uitvoeringsorganisatie, waarmee de deelnemers hun inzet, samenwerking en professionaliteit kunnen verbeteren.

De gemeente en de provincie hebben middelen beschikbaar gesteld voor een aantal concrete projecten in de binnenstad. Gestart is met de voorbereiding van de herinrichting van het Koopmansplein, een stimuleringsfonds en de herinrichting van straten. Bovendien hebben we de noodzaak van een herijking op parkeren hoog op de agenda gezet.

De basis voor de ontwikkeling van een attractieve binnenstad is gelegd. De komende jaren kunnen we op deze basis lopende projecten tot uitvoering brengen en nieuwe projecten initiëren.

De attractiviteit van een (binnen)stad wordt ook bepaald door haar culturele aanbod en evenementen. De samenwerking met en tussen de cultuurinstellingen heeft haar vruchten afgeworpen. De programmering is beloond met de BNG-Bank Cultuurparticipatieprijs 2018. Daarnaast zijn er in Assen weer veel goede evenementen georganiseerd. Samen met de ondernemers hebben we, zoals elk jaar, weer een geslaagd TT-festival georganiseerd.

Een aantrekkelijke stad is ook een veilige stad. Snelle informatieverstrekking in de richting van onze bewoners hoort daarbij. Als onderdeel daarvan hebben we onze bewoners geïnformeerd over bijvoorbeeld woninginbraken in hun buurt. Hierdoor hebben zij preventieve maatregelen kunnen treffen. Voor de langere termijn is een ondermijningsbeeld gemaakt.

Samen werken aan Assen

Binnen de drie thema's bestuur, regionale samenwerking en dienstverlening verliep de beleidsuitvoering volgens planning.

De raad liet zich tijdens raadsinformatiebijeenkomsten op verschillende manieren informeren door inwoners, organisaties en instellingen. Bij de totstandkoming van het bestuursakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam verder' zijn inwoners betrokken geweest.

Om een ondersteunende en faciliterende ambtelijke organisatie te zijn voor bestuur en stad zijn we gestart met organisatieontwikkeling. Vijf thema's zijn vastgesteld om gezamenlijk mee aan de slag te gaan.

Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen heeft onze gemeente meegedaan aan een experiment met centrale stemopneming.

De regiovisie Groningen - Assen is geëvalueerd en in 2019 kan er besluitvorming plaatsvinden. Ook is een vervolg gegeven aan de samenwerking met de NG4 die een grote rol speelt in onderwerpen op noordelijk niveau. De internationale samenwerking met Nottinghamshire Police en Nottingham Trent University hebben we geïntensiveerd.

We hebben het mogelijk gemaakt om meer producten en diensten digitaal aan te vragen. Het gebruik hiervan onder de inwoners van Assen groeit. Bovendien zijn alle voorbereidingen getroffen om vanaf 2019 reisdocumenten desgewenst thuis te bezorgen.

Bedrijfsvoering

We hebben concernmanagement ingevoerd: dit sturingsmodel sluit beter aan op de gewenste bestuursstijl en de behoeften van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

De masterclasses integriteit voor management, bestuur en de raadsleden zijn in 2018 afgerond. Daarna is aan de hand van de evaluatie een plan van aanpak geschreven.

Het programma betrouwbare digitale dienstverlening is gestart. De vereiste acties van de privacy wetgeving, algemene verordening gegevensbescherming (AVG), zijn uitgevoerd. Daarnaast hebben we beheersmaatregelen geïmplementeerd om de informatieveiligheid verder te verbeteren.

Onze samenwerking met de gemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo is geformaliseerd op de gebieden inkoop, personeel en salarisadministratie en belastingen.

We zijn een onderzoek gestart naar mogelijkheden voor financiële ruimte.

Vastgoed en grondbedrijf

Het onderdeel Vastgoed hebben we afgesloten met een positief resultaat van € 3,6 miljoen. Dit werd vooral veroorzaakt door een incidenteel voordeel op de kapitaallasten en een wijziging in de opbouw van de onderhoudsvoorzieningen Vastgoed.

Voor het masterplan Verduurzaming vastgoed hebben we de voorbereidingen voor de uitvraag afgerond. Op basis van een onderzoek wordt voorgesteld een pilot te starten om een drietal gemeentelijke gebouwen te verduurzamen.

De uitgifte van woningbouwkavels verliep voorspoedig. De verkoop van bedrijfskavels loopt nog achter op onze prognose. Het accent lag op nieuwe planvorming voor Kloosterveen, Veemarktplein en werklandschap Assen-Zuid, waarmee op korte termijn nieuw aanbod ontstaat aan bouwkavels.

De projecten brandveiligheid maatschappelijk vastgoed, ledverlichting sportvelden en schoolgebouw Kloostertuin zijn afgerond.

Door de economische ontwikkeling trekt de vraag naar woningbouw aan en ook de vraag naar bedrijfskavels. Daarom hebben we in 2018 bestemmingsplannen voor Kloosterakker, Veemarktterrein en werklandschap Assen-Zuid voorbereid.

Algemeen financieel beleid

Financieel gezien stond het jaar 2018 in het teken van de afsluiting van de bestuursperiode 2014-2018 en de planvorming en kaderstelling voor de nieuwe bestuursperiode. Gelijktijdig vroegen de uitwerking van het nieuwe regeerakkoord, de ontwikkelingen in de financiële verhouding en het gemeentefonds en ook de oplopende tekorten in het sociaal domein om veel bestuurlijke en financiële aandacht.

De ambities uit het bestuursakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam verder' hebben we financieel vertaald en van op maat gesneden dekking voorzien. De reservepositie is doorgelicht en de vrije ruimte in beeld gebracht. De uitkomsten zijn betrokken bij de kaderstelling 2018-2022. In relatie daarmee hebben we afspraken gemaakt over de gemeentelijke solvabiliteit en de noodzakelijk aan te houden weerstandcapaciteit. De Essent-reserve is omgevormd tot gemeentebrede weerstandsreserve. De financierings- en liquiditeitspositie is op orde.

Het kabinet heeft de grondslag van het gemeentefonds verbreed en de budgettaire effecten van de beleidsintensivering uit het regeerakkoord verwerkt in de accessen. Het kabinet heeft echter geen gehoor gegeven aan de oproep van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) om extra middelen beschikbaar te stellen voor uitvoering van de taken in het sociaal domein. Mede daardoor is ook in Assen het tekort in dat domein sterk toegenomen. Als gevolg daarvan is een tekort in de jaarrekening 2018 ontstaan. Om de kans op vergelijkbare ontwikkelingen in de komende jaren te verkleinen zijn we in de tweede helft van het jaar gestart met de voorbereiding van een nieuwe bezuinigingsronde.

De rente op de geld- en kapitaalmarkt was opnieuw laag. Voor de financiering van de uitgaven is zowel gebruik gemaakt van kort-, als van langlopende geldleningen. Het Treasurystatuut is geactualiseerd en vanaf 2019 in werking. De heffing en invordering van de belastingen zijn volgens plan verlopen. De gemeentelijke belastingverordeningen hebben we waar nodig vernieuwd.

4. Financieel resultaat en resultaatbestemming

Financieel resultaat 2018

Resultaat

De uitvoering van de begroting 2018 is afgesloten met een positief exploitatieresultaat van € 1,2 miljoen. Dit betreft het rekeningresultaat voor resultaatbestemming. Ten opzichte van de begroting is sprake van een voordelig saldo van € 1,7 miljoen.

Wij hebben de raad in februari 2019 per brief geïnformeerd over de voorgenomen budgetoverheveling. Het totaalbedrag van het voorstel tot budgetoverheveling bedraagt € 2,0 miljoen. Deze in 2018 vrijgevallen activiteitenbudgetten dienen, met het oog op verdere uitvoering en realisatie van het door uw raad vastgestelde beleid, in 2019 beschikbaar te blijven. Verder is er aan Assen in 2018 een rijkssubsidie van € 4,2 miljoen toegekend voor de pilot aardgasvrije wijk de Lariks. Via de algemene uitkering is in 2018 de eerste tranche van deze subsidie ad € 3,1 miljoen ontvangen. Het resterende deel (€ 1,1 miljoen) wordt in 2019 aan Assen uitgekeerd. De in 2018 ontvangen middelen maken onderdeel uit van het rekeningresultaat en voorgesteld wordt om deze gelden middels de resultaatbestemming in een nieuw te vormen bestemmingsreserve te storten. Beide onderwerpen maken derhalve onderdeel uit van ons voorstel in het kader van de resultaatbestemming.

Indien we rekening houden met de voorgestelde resultaatbestemming van totaal € 5,1 miljoen is het jaar 2018 afgesloten met een negatief resultaat van € 3,9 miljoen. In de voortgangsrapportage was ook een nadelig resultaat ingeschat van € 3,9 miljoen.

Assen is net als veel andere gemeenten geconfronteerd met forse kostenstijgingen in het sociaal domein. Hierdoor en door het uitblijven van extra rijksmiddelen zijn in dat domein forse tekorten ontstaan. Door deze ontwikkelingen kon in 2018 niet langer worden voldaan aan het voor dit domein door de raad vastgestelde budgettaire neutrale kader en moest een beroep worden gedaan op de eigen algemene middelen. Dat gold zowel voor de jeugdzorg als voor de Wmo. Door deze ontwikkeling is een tekort ontstaan in de totale gemeentelijke exploitatie in 2018.

Afgezien van de in het sociaal domein ontstane financiële schade hebben zich in 2018 in de andere beleidsvelden geen sterk van de begroting afwijkende financiële ontwikkelingen voorgedaan. Het aanvaarde beleid is op deze overige terreinen grotendeels binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Uitkomst sociaal domein en stand Gemeentelijk Sociaal Deelfonds

Conform de afspraken worden de saldi in het sociaal domein (Wet maatschappelijke ondersteuning, inclusief het Asser aandeel Beschermd Wonen, Jeugd en Participatiewet) in principe verrekend met het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds. Het tekort over 2018 was echter dusdanig hoog dat dit niet meer geheel verrekend kon worden met het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds.

Voor uitvoering van de zorgtaken in het sociaal domein was in totaal € 79,7 miljoen aan rijksmiddelen beschikbaar. De werkelijk voor dit doel gemaakte kosten bedroegen in totaal € 88,0 miljoen. Dat betekent dat er ten opzichte van het door de raad voor het sociaal domein vastgestelde financiële kader sprake was van een tekort van € 8,3 miljoen.

Voor dekking van dit tekort kon in 2018, rekening houdend met de voor de experimenteerruimte vastliggende inzet (nog € 1 miljoen in 2019) en de tijdelijk benodigde extra inzet in de bedrijfsvoering, nog slechts tot een bedrag van € 1,3 miljoen gebruik worden gemaakt van de restantruimte in de reserve sociaal deelfonds. Het resterende deel van het tekort in het sociaal domein (in casu € 7,0 miljoen) is rechtstreeks ten laste van de eigen algemene middelen en dus rekeningresultaat gekomen.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Op de uitvoering van de Wmo is een tekort ontstaan van € 2,3 miljoen ten opzichte van het rijksbudget. Dit wordt met name veroorzaakt door een stijging van het aantal cliënten. Deze stijging is voornamelijk te zien bij individuele begeleiding en dagbesteding. Op Beschermd Wonen is € 1,5 miljoen overgehouden van het beschikbare rijksbudget. Dit overschot is lager dan voorgaand jaar, terwijl het budget in 2018 € 2,0 miljoen hoger is. Deze stijging van de kosten wordt veroorzaakt door een groei van het aantal cliënten en beperkte uitstroom. Ook zijn er in 2018 cliënten overgegaan van een PGB naar zorg in natura wat duurder is.

Jeugd

In 2018 is € 8,0 miljoen meer uitgegeven aan Jeugdzorg dan er beschikbaar was vanuit het rijksbudget. Dit betreft voornamelijk hogere kosten zorg in natura. Deze stijging wordt enerzijds veroorzaakt door een stijging van het aantal cliënten en anderzijds door de gestegen kosten per cliënt.

Participatiewet

Vanuit de Participatiewet is in 2018 € 3,7 miljoen ontvangen voor re-integratiedoelinden. De uitgaven op dit terrein lagen bij WPDA en Alescon in totaal € 0,5 miljoen lager.

Exploitatieresultaat 2018 (bedragen x € 1.000)	1.165	V
Budgetoverheveling naar 2019 met het oog op verdere beleids- en/of planuitvoering	-1.954	
Ontvangen rijksbijdrage proeftuin aardgasvrije wijken naar bestemmingsreserve	-3.093	
Rekeningresultaat na voorstel resultaatbestemming	-3.882	N

Resultaten per programma

Zoals aangegeven is de uitvoering van de begroting 2018 afgesloten met een positief exploitatieresultaat van € 1,2 miljoen. En indien daarbij rekening wordt gehouden met de voorgestelde resultaatbestemming (totaal € 5,1 miljoen) is het jaar afgesloten met een negatief resultaat van € 3,9 miljoen. De uitvoering van de programmabegroting heeft zich dus als geheel, rekening houdende met de resultaatbestemming, niet binnen de door de raad vastgestelde financiële kaders voltrokken. De resultaten van de programma's in 2018 zien er, afgezet tegen de begroting enerzijds en de prognoses in de voortgangsrapportage anderzijds, als volgt uit:

Resultaat programma's					bedragen x € 1.000	
	Begroting 2018	Prognose voortgangs- rapportage	Rekening 2018	Saldo 2018	V / N	
Programma's						
Wonen in Assen	-230	1.298	409	639	V	
Werken in Assen	-15.192	-13.221	-11.922	3.271	V	
Meedoen in Assen	-92.089	-96.499	-98.224	-6.134	N	
Aantrekkelijk Assen	-13.487	-14.120	-13.568	-81	N	
Samen werken aan Assen	-3.926	-5.930	-3.240	686	V	
Bedrijfsvoering	-45.999	-45.201	-46.808	-809	N	
Vastgoed en Grondbedrijf	-14.344	-12.321	-10.748	3.596	V	
Resultaat Programma's	-185.268	-185.994	-184.100	1.167	V	
Algemeen financieel beleid						
Onvoorzien/incidenteel	-133	-313	0	133	V	
Belastingheffing	16.954	16.850	17.209	255	V	
Financiering/Belegging	4.588	5.318	5.634	1.046	V	
Gemeentefonds	152.159	151.642	154.827	2.668	V	
Heffing vennootschapsbelasting	-30	-30	-7	23	V	
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.470	-2.048	768	-1.702	N	
Voorzieningen	0	0	35	35	V	
Resultaat renteverdeling	158	158	-76	-234	N	
Saldo van baten en lasten algemeen	176.167	171.577	178.390	2.223	V	
Mutaties in reserves	8.615	11.636	6.876	-1.739	N	
Resultaat algemeen financieel beleid	184.782	183.213	185.266	484	V	
Eindresultaat	-486	-2.781	1.165	1.651	V	

Resultaatbepalende factoren

Buiten het hiervoor reeds toegelichte nadeel als gevolg van de uitkomst in het sociaal domein (€ 8,3 miljoen, waarvan verrekend met het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds € 1,3 miljoen) hebben onderstaande ontwikkelingen het rekeningresultaat 2018 in belangrijke mate beïnvloed. Ontwikkelingen die dus grotendeels al waren voorzien in de voortgangsrapportage.

Positieve afwijkingen ten opzichte van de begroting

Decentralisatie-uitkering 'Aardgasvrije Wijken', € 3,1 miljoen V

Via de algemene uitkering is in 2018 de eerste tranche van de subsidie voor de aardgasvrije wijk ad € 3,1 miljoen ontvangen (het resterende deel ad € 1,1 miljoen wordt in 2019 uitgekeerd). Als onderdeel van de resultaatbestemming wordt voorgesteld deze middelen te storten in een voor het beoogde doel nieuw te vormen bestemmingsreserve.

Restantbudgetten met uitvoering in 2019, € 2,0 miljoen V

Betreft restantbudgetten uit de programmabegroting 2018 die voor verdere beleidsuitvoering en beleidsrealisatie naar de begroting 2019 dienen te worden overgeheveld. Wij hebben de raad over de aard en omvang van deze (restant)budgetten per brief op 6 februari 2019 geïnformeerd.

Teruggave btw, € 1,4 miljoen V

Van de belastingdienst is een bedrag aan btw (verhoogd met rente) betrekking hebbende op de periode 2010-2016 terugontvangen van in totaal € 1,4 miljoen. Dit in verband met gerealiseerde investeringen in multifunctionele accommodaties en de exploitatie daarvan.

Herziening meerjaren onderhoudsvoorzieningen, € 0,9 miljoen V

Door een herziening van de meerjaren onderhoudsvoorziening vastgoed is een incidenteel bedrag van € 0,9 miljoen vrijgevallen ten gunste van het resultaat.

Rijksmiddelen Buig, € 0,9 miljoen V

De Buig-uitkering is hoger uitgevallen als gevolg van een hogere vergoeding per uitkering en een stelselwijziging ten aanzien van de uitkeringen voor statushouders.

Leges omgevingsvergunningen, € 0,8 miljoen V

Doordat er in 2018 een aantal grote vergunningen is verleend is er sprake van een extra opbrengst uit leges omgevingsvergunningen. Het betreft onder andere woningen en appartementen in de Dr. Schaepmanstraat, Rabenhauptstraat en Nicolaas Beetslaan en het zonnepark Assen-Zuid.

Vrijval kapitaallasten, € 0,4 miljoen V

Door uitstel van investeringen in vastgoed en sloop van panden zijn de hiervoor geraamde kapitaallasten van € 0,4 miljoen incidenteel vrijgevallen.

Negatieve afwijkingen ten opzichte van de begroting

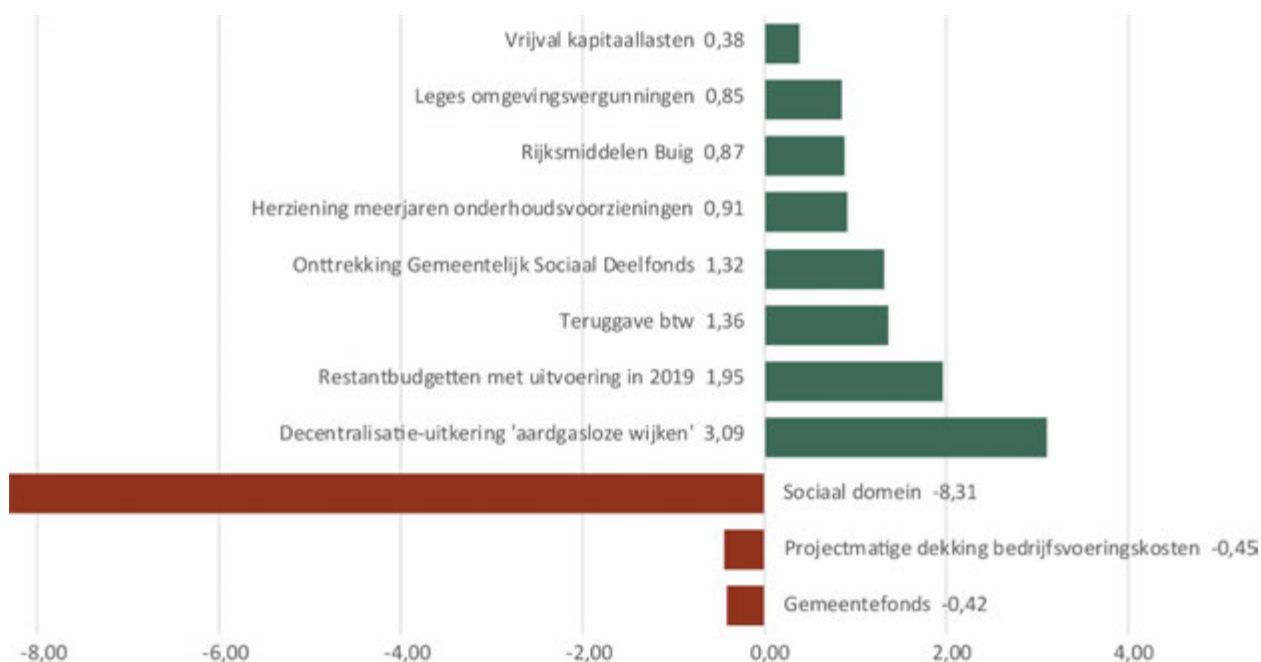
Projectmatige dekking bedrijfsvoeringskosten, € 0,5 miljoen N

De projectmatige dekking voor de vaste bedrijfsvoeringskosten is afgenomen als gevolg van de terugloop van met name grotere projecten. Dit leidt tot een verschuiving naar de exploitatie. Dit betreft voorbereiding van nieuwe projecten of werkzaamheden die niet direct gerelateerd zijn aan projecten. De toerekening aan de grondexploitatie is als gevolg van de aantrekkende economie juist hoger uitgevallen.

Gemeentefonds, € 0,4 miljoen N

Als gevolg van een verlaging van het accres 2018 is de ontvangen uitkering uit het Gemeentefonds € 0,4 miljoen lager geworden dan eerder verwacht mocht worden.

Grafiek afwijkingen ten opzichte van de begroting

(bedragen in € x 1 miljoen)

Grondexploitatie

De opbrengsten uit grondverkoop bedragen € 5,1 miljoen. In de jaarrekening heeft dit echter geen direct effect op het resultaat, aangezien de productiekosten (bouw- en woonrijp maken en planontwikkeling) en verkoopopbrengsten per saldo worden gemuteerd op de boekwaarde.

Op de complexen Oostergoo, Hoekbree, Peelerpark en Kloosterveen 2012 heeft tussentijdse winstneming plaatsgevonden van in totaal € 1,3 miljoen. Op het complex restgronden Marsdijk is een resultaat gerealiseerd van € 0,3 miljoen als gevolg van verkopen. De voorziening correctie voorraadwaarde is verhoogd met € 1,6 miljoen, met name als gevolg van grondaankoop in Kloosterveen 3.

Conform besluitvorming is de westelijke hoofdontsluiting in het werklandschap Assen-Zuid weer opgenomen in de grondexploitatie in plaats van het programma FlorijnAs. De destijds vanuit de reserve Grondexploitaties beschikbaar gestelde dekking van € 3,5 miljoen aan de FlorijnAs is daartoe in 2018 weer toegevoegd aan de reserve Grondexploitaties.

Verder is als bijzondere bate € 1,0 miljoen geboekt uit de verkoop van de Veningerland-locatie (Mercurius-theater) ter dekking van verliesgevende ontwikkellocaties.

Het jaarresultaat voor bestemming bedraagt € 4,4 miljoen voordelig, met name als gevolg van genoemde eenmalige posten. Zonder deze posten was het resultaat € 0,1 miljoen nadelig geweest. Met de vaststelling van de jaarrekening wordt het resultaat overeenkomstig de financiële grondslagen verrekend met de betreffende bestemmingsreserves binnen het grondbedrijf. Aangezien de weerstandsreserve slechts marginaal wijzigt, bedraagt de toevoeging aan de reserve Grondexploitaties in totaal € 4,5 miljoen.

De uitkomst van de bouwgrondexploitatie heeft geen effect op het rekeningresultaat van de Algemene Dienst. Voor een toelichting op het verloop van de grondexploitatie verwijzen wij naar de paragraaf Grondbeleid.

Afwijkingen ten opzichte van de voortgangsrapportage

In de loop van 2018 is in de uitvoering van het beleid en de begroting een positief financieel resultaat ontstaan van € 1,7 miljoen. Het geprognosticeerde resultaat in de voortgangsrapportage bedroeg € 2,3 miljoen nadelig (voor bestemming) en de budgetoverheveling werd ingeschat op € 1,1 miljoen.

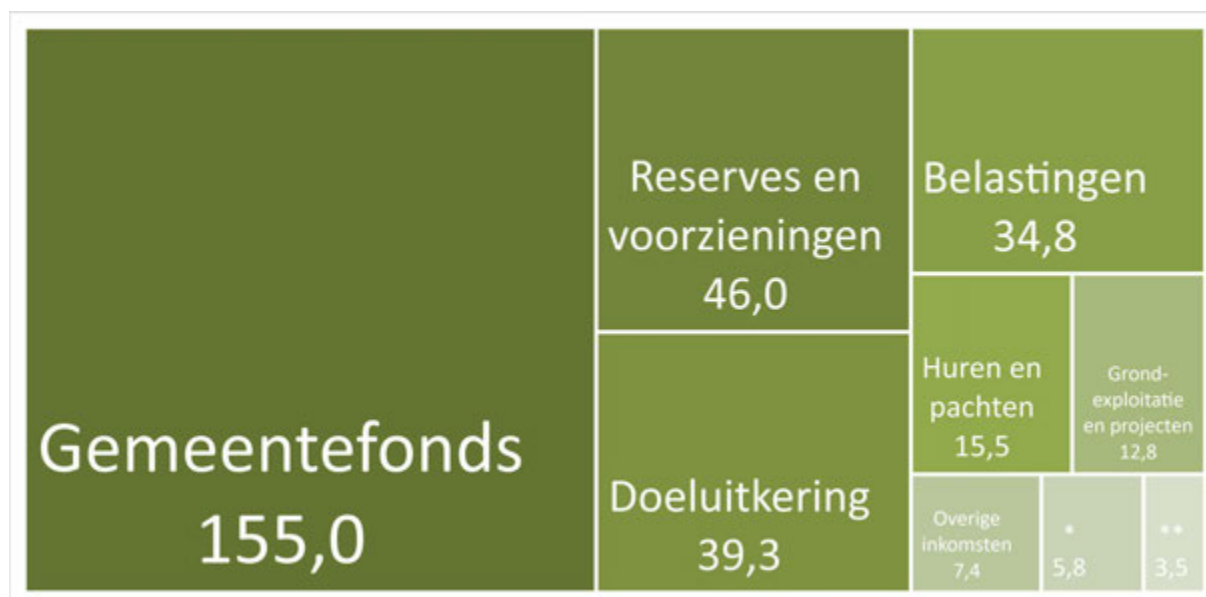
Rekening houdend met de voorgestelde resultaatbestemming is sprake van nagenoeg hetzelfde eindresultaat als voorzien was bij de afgegeven eindejaarsprognose in de voortgangsrapportage.

Bij de afzonderlijke programma's worden de belangrijkste afwijkingen nader toegelicht.

Analyse rekeningresultaat			
Ten opzichte van de begroting en prognose voortgangsrapportage			(bedragen € 1.000)
Onderwerp	Afwijking ten opzichte van begroting		
	Prognose voortgangsrapportage	Resultaat jaarrekening	Vershil JR - VGR
Exploitatieresultaat	-2.295	1.651	3.946
Voorstel resultaatbestemming:			
budgetoverheveling	-1.096	-1.954	-858
rijksbijdrage proeftuin aardgasvrije wijken naar bestemmingsreserve	0	-3.093	-3.093
Rekeningresultaat na resultaatbestemming	-3.391	-3.396	-5

Inkomsten en uitgaven 2018

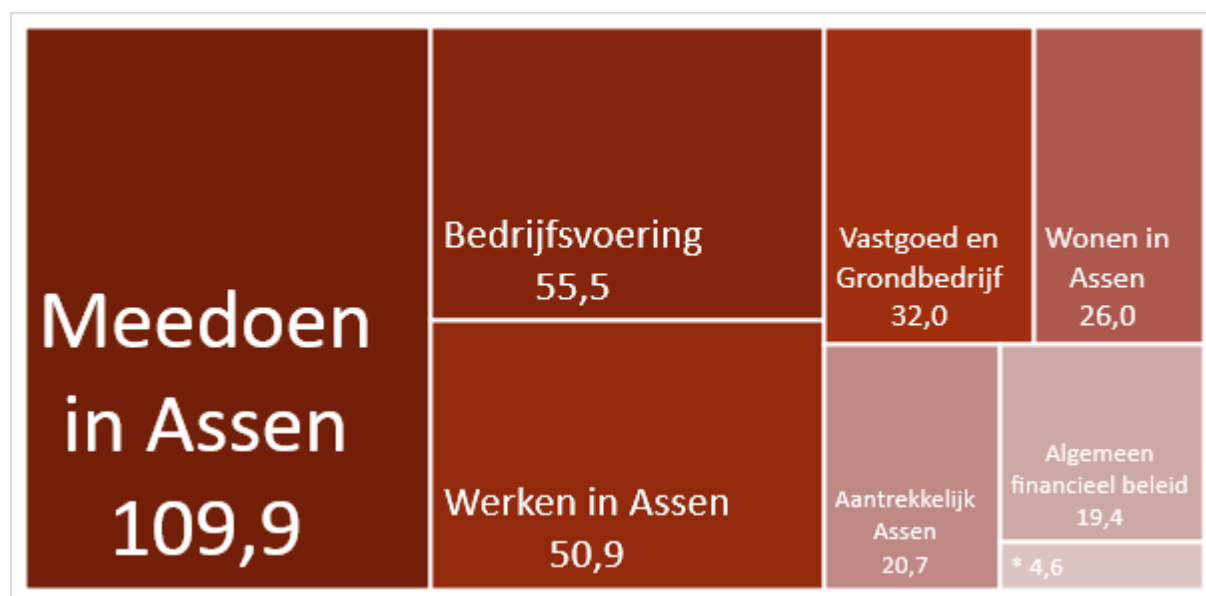
Inkomsten € 320,2 miljoen

* Dividend, aandelen en rente 5,8

** Eigen bijdragen burgers 3,5

Uitgaven € 319,0 miljoen

* Samen werken aan Assen 4,6

(bedragen in grafieken inkomsten en uitgaven in € x 1 miljoen)

Resultaatbestemming 2018

Het resultaat van de jaarrekening 2018, rekening houdend met de op grond van aanvaard beleid en besluitvorming vastliggende stortingen en onttrekkingen aan reserves, bedraagt in totaal € 1,2 miljoen voordelig.

Resultaatbestemming 2018		(bedragen x € 1.000)
Omschrijving		bedrag
Saldo van baten en lasten 2018		-13.754
Stortingen en onttrekkingen aan reserves conform besluitvorming en aanvaard beleid		14.920
Gerealiseerde resultaat 2018		1.165
Storting in de reserve jaarovergang 2018-2019		-1.954
Ontvangen rijksbijdrage proeftuin aardgasvrije wijken naar bestemmingsreserve		-3.093
Resultaat 2018 na voorstel resultaatbestemming		-3.882

Vorming reserve jaarovergang 2018-2019

Met de raad is afgesproken om de niet bestede budgetten eerst te laten vrijvallen ten gunste van het resultaat. Vervolgens hebben wij geïnventariseerd welke van die budgetten in 2019 beschikbaar moeten blijven. Wij zijn daarbij uitgekomen op een bedrag van afgerond € 2,0 miljoen. Over de uitkomsten van de inventarisatie en de aard en omvang van de daarin opgenomen (restant)budgetten hebben wij de raad per brief op 6 februari 2019 geïnformeerd. Ten laste van het rekeningresultaat 2018 zal voor een bedrag van € 2,0 miljoen de 'reserve jaarovergang 2018-2019' worden gevormd. Dit is conform de afspraken in de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Ontvangen rijksbijdrage proeftuin aardgasvrije wijken naar bestemmingsreserve

De Beek en omgeving in de wijk Lariks is door het Rijk als proeftuin aardgasvrije wijk aangewezen. Ruim 400 woningen gaan hier de komende vijf jaar van het aardgas af. Er is in 2018 een rijkssubsidie toegekend van € 4,2 miljoen. Via de algemene uitkering is in 2018 de eerste tranche van deze subsidie ad € 3,1 miljoen ontvangen. Het resterende deel (€ 1,1 miljoen) wordt in 2019 aan Assen uitgekeerd. Voorgesteld wordt de in 2018 ontvangen middelen te storten in een voor het beoogde doel nieuw te vormen bestemmingsreserve.

Resterend resultaat

Het resterende tekort ad € 3,9 miljoen wordt conform de afspraken ten laste van de algemene reserve gebracht.

Programmaplan

1. Wonen in Assen
2. Werken in Assen
3. Meedoen in Assen
4. Aantrekkelijk Assen
5. Samen werken aan Assen
6. Bedrijfsvoering
7. Vastgoed en grondbedrijf
8. Algemeen financieel beleid

programma

1 Wonen in Assen

Samenvatting Wonen in Assen

Het gaat goed met de economie en dat heeft ook een positief effect op de ruimtelijke ontwikkelingen in Assen. De bereidheid tot investeren zien we terug in de woningproductie en het aantal ingediende bouwaanvragen. Er zijn ook veel woningen gesloopt om ruimte te maken voor herstructurering. Dit zorgt er mede voor dat de opgave voor sociale huurwoningen onder druk staat. De ontwikkelingsinitiatieven vroegen extra capaciteit en die hebben we vrijgemaakt door te schuiven in de prioritering van de actualisatie van bestaande bestemmingsplannen. Het bestemmingsplan Veemarkt is voor inspraak vrijgegeven en voor de eerste fase van de uitbreiding van Kloosterveen is eind 2018 het concept bestemmingsplan aan de vooroverlegpartners toegestuurd. De planvorming en ontwikkeling van de Sluiskade, een deel van het Havenkwartier, zijn opgestart.

Door tijdens de extreme droogteperiode extra aandacht te besteden aan onder andere beplanting en bruggen voldeed de openbare ruimte aan de afgesproken beeldkwaliteit.

Met de opening van het fietspad langs de Europaweg-Zuid is de fietsbereikbaarheid van Assen verder verbeterd. Sinds april is het Publiek Vervoer van start gegaan en maakt de pilot Cityline hier deel van uit.

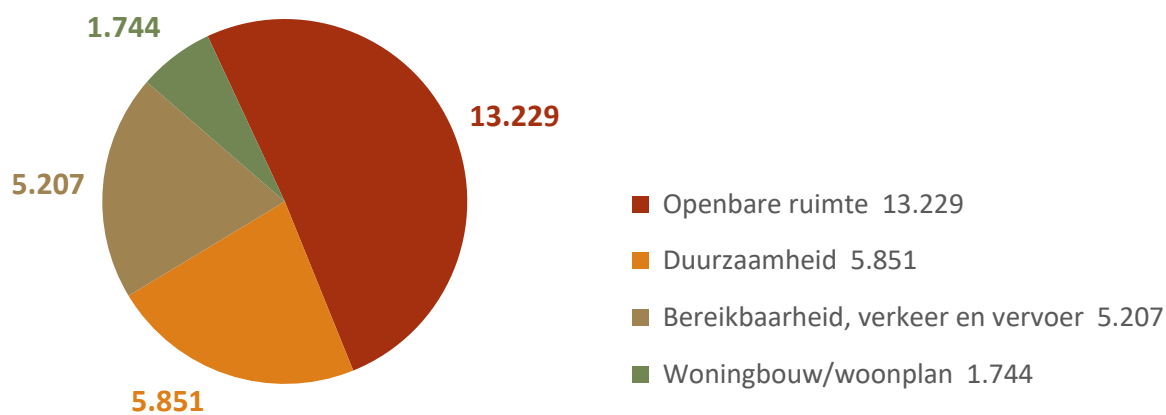
Op het gebied van verduurzaming zijn belangrijke stappen gezet. Voor de buitenverlichting is de gemeente in 2018 bijna volledig overgegaan op led en alle gemeentelijke sportparken zijn ook voorzien van ledverlichting. Bij het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed was er vooral aandacht voor het isoleren van gebouwen en het benutten van daken voor zonnepanelen.

Afspraken over de grootschalige opwekking van energie, vermindering van energieverbruik en een regionale aanpak voor de warmtetransitie, worden gemaakt binnen de regio Drenthe. De partijen hebben eind 2018 een overeenkomst gesloten om gezamenlijk de Regionale Energie Strategie op te stellen.

Highlights

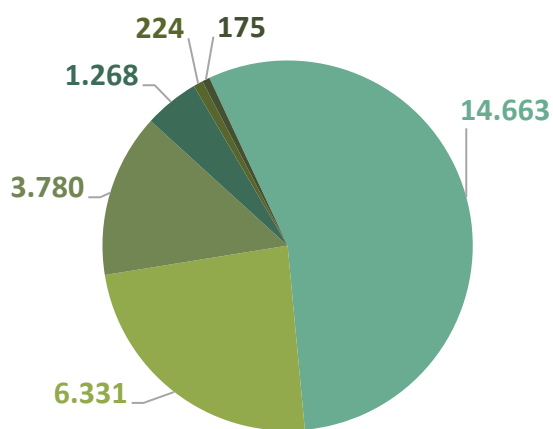
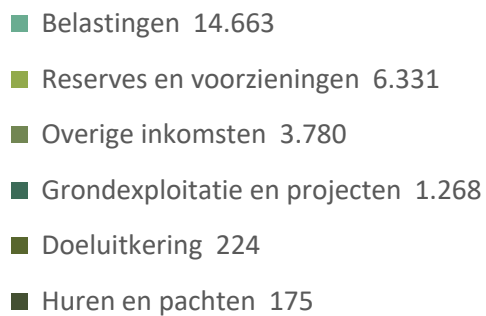
- Programmaplan Omgevingswet opgeleverd.
- Herstructurering Lariks en Oude Molenbuurt gestart.
- Uitvoeringsprogramma Visie Mobiliteit vastgesteld.
- Uitvoeringsprogramma energietransitie 2017-2018 afgerond en het nieuwe programma voor 2019 en 2020 vastgesteld.
- Zonnepark Ubbena in gebruik genomen en de aanleg van zonnepark Assen Zuid ruimtelijk voorbereid.

Verdeling van lasten en baten Wonen in Assen

Lasten € 26,0 miljoen

Baten € 26,4 miljoen

[bedragen in grafieken en legenda's x € 1.000]

Omgevingsvisie

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Het bestuursakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam verder' is een belangrijk medevertrekpunt voor de implementatie van de Omgevingswet. Het bepaalt, samen met participatietrajecten en afspraken met samenwerkingspartners, de invulling en aanscherping van de bedoelingen van de wet naar Assense keuzes en invulling.</p> <p>De omgevingsvisie is een uitnodiging aan de maatschappij om de hierin beschreven ambities gezamenlijk te realiseren. De samenleving wordt uitgedaagd om zelf met initiatieven hiervoor te komen. Het opstellen van de visie gebeurt daarom in interactie met de samenleving.</p>	<p>Omgevingswet en omgevingsvisie</p> <p>Om klaar te staan voor de komst van de Omgevingswet hebben we eind 2018 een programmaplan opgeleverd. Hierin zijn de doelen, aanpak en middelen beschreven.</p> <p>In het programmaplan staan drie sporen centraal:</p> <ol style="list-style-type: none">1. de kerninstrumenten en regelgeving2. de nieuwe werkwijze en dienstverlening3. de ambitie en invoeringsstrategie <p>Het implementeren gebeurt in dialoog met de stad, de politiek en de ambtelijke organisatie en kenmerkt zich door een praktijkgerichte aanpak, in de vorm van pilots.</p> <p>Eén van de speerpunten is het opstellen van een omgevingsvisie, die naar verwachting medio 2020 gereed zal zijn.</p>

1) Woningbouw en woonplan

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>We willen de groei van het woningaanbod faciliteren en zetten in op stimuleren van de woonvraag.</p> <p>We bieden zoveel mogelijk ruimte aan nieuwe initiatieven.</p> <p>Waar nodig passen we regels aan of schaffen we ze af.</p> <p>We vinden het van belang dat onze huidige en toekomstige inwoners prettig wonen in Assen. Daarom willen we een evenwichtig programma van bouwplannen op inbreidings- en uitbreidingslocaties en inzet op kwaliteitsverbeteringen in de bestaande woningvoorraad en woonomgeving.</p> <p>We willen ons woonbeleid en onze prestatieafspraken met woningcorporaties actualiseren.</p>	<p>Woningmarkt en woningbouw</p> <p>De Assense woningmarkt was het afgelopen jaar gespannen. In de koopsector was sprake van een tekort aan aanbod. De belangstelling voor het beschikbare woningaanbod was groot, de doorlooptijden werden steeds korter en de prijzen stegen. Als gevolg van het beperkte aanbod werd circa 20% minder woningen verkocht dan in 2017.</p> <p>De druk op de sociale huursector bleef onverminderd hoog, mede als gevolg van het tijdelijk uit de markt nemen van woningen in het kader van de herstructurering van de voorraad. Herstructurering omvat de vervanging van kwalitatief mindere woningen door nieuwe woningen, die beter aansluiten op de toekomstige vraag en kwaliteitseisen (onder andere ten aanzien van duurzaamheid).</p>

Om onze groeiambitie en regionale afspraken te realiseren gaan we 300 woningen bouwen, gevarieerd in aanbod en passend bij de vraag.

Er werden 284 nieuwbouwwoningen opgeleverd, 122 huur- en 162 koopwoningen. Daarnaast werden ruim 60 woningen aan de Assense woningvoorraad toegevoegd door transformatie van bestaande panden. In verband met herstructureringsactiviteiten in De Lariks en de Oude Molenbuurt werden 165 sociale huurwoningen gesloopt.

De woningvoorraad nam per saldo met 190 woningen toe. De netto uitbreiding van de woningvoorraad sociale huurwoningen bleef de afgelopen jaren achter bij de afgesproken opgave in de prestatieafspraken. Dit heeft onder andere te maken met de stedelijke vernieuwingsopgave vanuit Mijn Buurt Assen. Er moeten eerst woningen gesloopt worden voordat op dezelfde locatie nieuwe woningen gebouwd kunnen worden. In de periode 2015 tot 2018 is er hierdoor per saldo sprake geweest van een netto-afname van deze voorraad. In 2019 en 2020 worden door woningcorporatie Actium naar verwachting ruim 500 sociale huurwoningen opgeleverd, waarvan 273 vervangende nieuwbouwwoningen op herstructureringslocaties.

Er werd vorig jaar voor bijna 650 woningen een bouwvergunning verleend, waarvan ruim 90 voor transformatie van bestaande panden. Eind 2018 zaten nog circa 780 vergunde woningen in de 'pijplijn', waarvan er ruim 580 in aanbouw zijn.

Het aantal inwoners in Assen groeide met 262. Door vestiging en vertrek (positief migratiesaldo) kwamen er 370 inwoners bij. De bevolkingsgroei werd getemperd doordat er 110 inwoners in Assen meer zijn overleden dan er door geboorte zijn bijgekomen (negatieve natuurlijke aanwas). Als gevolg van de vergrijzing was het geboortecijfer lager en het sterftcijfer hoger dan gemiddeld in de afgelopen jaren.

	<p>Woonvisie en prestatieafspraken</p> <p>Op basis van de Woonvisie Assen 2016 werden opnieuw prestatieafspraken gemaakt met de zes in Assen werkzame woningcorporaties en huurdersorganisaties. De woningcorporaties Actium, Woonservice en Mooiland bereikten, mede op aandringen van de gemeente, overeenstemming over de overname van het Assense woningbezit van Mooiland.</p>
	<p>Huisvesting van statushouders</p> <p>De taakstelling voor huisvesting van statushouders was vorig jaar, net zoals in 2017, aanzienlijk lager dan in 2016, als gevolg van de aanhoudend lagere instroom van vluchtelingen in Nederland. De Assense netto taakstelling van 53 te huisvesten statushouders werd ruimschoots gerealiseerd, dankzij goede samenwerking tussen alle betrokken partijen.</p> <p>Er werden 70 statushouders in Assen gehuisvest, waarvan 36% via gezinsherenigingen.</p>
	<p>Tiny Houses</p> <p>Er is een onderzoek gestart naar mogelijk geschikte locaties voor Tiny Houses. De doelgroep die ecologisch, duurzaam en (deels) zelfvoorzienend wil wonen, is daarbij uitgangspunt. Doordat een aantal potentiële locaties zich in het buitengebied bevindt is afstemming met de provincie noodzakelijk. Een eerste verkennend overleg heeft inmiddels plaatsgevonden.</p>
	<p>Asbestdaken</p> <p>Het voorstel voor de aanpak van asbestdaken is vertraagd. Besluitvorming volgt in de eerste helft van 2019.</p>

	<p>Bestemmingsplannen</p> <p>Vanwege het grote aantal ontwikkelingsinitiatieven in onze gemeente hebben we beschikbare capaciteit voor de actualisering van de bestemmingsplannen moeten gebruiken voor de behandeling daarvan. De prioritering is daarom gewijzigd. De pilot actualisering bestemmingsplan De Haar West wordt nu in 2019 afgerond in plaats van in 2018.</p> <p>We starten in 2019 met de actualisering van de bestemmingsplannen Assen-Oost, Assen-West en Buitengebied in de geest van de Omgevingswet. Dit proces zal de komende jaren zijn beslag krijgen.</p>
	<p>Veemarktplein</p> <p>Het bestemmingsplan De Veemarkt is vrijgegeven voor de inspraak. Dit plan maakt ook de op deze locatie geplande woningbouw mogelijk. Tijdens de inspraakperiode zijn geen zienswijzen ingediend. De werkzaamheden aan het plein zijn nagenoeg afgerond. Vanwege een onvoorziene bodemverontreiniging hebben deze werkzaamheden extra kosten met zich meegebracht en heeft de uitvoering langer geduurd dan verwacht.</p>
	<p>Binnenstad</p> <p>In het centrumgebied van Assen zijn ruim 110 woningen toegevoegd, waarvan zo'n 80 door nieuwbouw en 30 door transformatie van bestaande panden. Er zijn 5 nieuwe initiatieven in het centrum met een capaciteit van circa 30 woningen toegevoegd aan de gemeentelijke woningbouwplanning. De woningbouwplanning voor het centrumgebied (exclusief Havenkwartier) omvat per 1 januari 2019 plannen met capaciteit voor circa 450 woningen. Daarnaast zijn meerdere kleine en grote initiatieven in beeld met een potentiële capaciteit voor circa 500 woningen in het centrum van Assen. Die richten zich veelal op de transformatie naar wonen of sloop/nieuwbouw van leegstaande of leegkomende panden in de binnenstad. Daarmee wordt verpaupering voorkomen en de woonfunctie in de binnenstad versterkt.</p>

	<p>Havenkwartier</p> <p>Besloten is om de planvorming en ontwikkeling van het deelgebied Sluiskade actief op te starten. In november heeft een startbijeenkomst plaatsgevonden met alle eigenaren binnen dit gebied. Daarna hebben we met alle eigenaren individuele gesprekken gevoerd om van hen te vernemen of ze hun vastgoed in willen brengen om een gezamenlijke ontwikkeling op te starten. De input uit deze gesprekken wordt verwerkt in een ontwikkelplan voor de Sluiskade.</p>
	<p>Diepstroeten</p> <p>In het Woonpark Diepstroeten werden ruim 100 woningen opgeleverd. Daarmee is 58% van de geplande woningbouw op deze locatie gerealiseerd.</p>
	<p>Kloosterveen</p> <p>In Kloosterveen hebben we met ontwikkelaars afspraken gemaakt over de ontwikkeling van de laatste bouwkavels. Alle kavels voor particulier opdrachtgeverschap zijn, op één kavel na, verkocht. Er werden 47 woningen opgeleverd in Kloosterveen. Tot nu toe is twee derde van de geplande woningbouw in dit deelplan gerealiseerd.</p> <p>Voor de eerste fase van de uitbreiding van Kloosterveen hebben we gewerkt aan het opstellen van een bestemmingsplan, beeldkwaliteitsplan, exploitatieplan en grondexploitatie. Het concept bestemmingsplan is eind 2018 aan de vooroverlegpartners toegestuurd. Daarnaast hebben de onderhandelingen met andere grondeigenaren in het uitbreidingsgebied ertoe geleid dat we een overeenkomst hebben gesloten met eigenaar/ontwikkelaar Ter Steege.</p>

2) Openbare Ruimte

Wat willen we bereiken?

We streven naar een doelmatig ingerichte en verzorgde openbare ruimte. Dit levert een grote bijdrage aan de aantrekkelijkheid van de stad.

We gaan de budgetten voor het beheer van de openbare ruimte slimmer inzetten met specifieke aandacht voor de technische kwaliteit, de beeldkwaliteit en de binnenstad.

We blijven werken aan natuurontwikkeling.

Nieuwe ontwikkelingen mogen niet ten koste gaan van groene gebieden en water.

De FlorijnAs-projecten worden aangelegd met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud. De uitgangspunten daarbij zijn functionaliteit en doelmatigheid.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Budgetten en doelmatig beheer

De stad is op de afgesproken kwaliteit beheerd. Het groen in het centrum is weer op beeldkwaliteitsniveau A beheerd, zoals is vastgesteld in de agenda BOR.

Conform de planning is aan tien kunstwerken in de openbare ruimte groot onderhoud uitgevoerd.

Op basis van visuele weginspecties en maatregeltoetsen is wegenonderhoud risicogestuurd uitgevoerd volgens de doelen van de BOR-agenda. Groot onderhoud is onder andere aan de Binnenweg en Hoofdvaartsweg uitgevoerd. Ook zijn de voorbereidingen gestart voor de herinrichting van het kruispunt Europaweg-West met de Rijnstraat.

Riolering en water

Er is gestart met het actualiseren van het huidige gemeentelijk water- en rioleringsplan (GWRP). Belangrijk onderdeel hiervan vormt de vervangingsplanning. Deze wordt gebaseerd op een geactualiseerd proces rond risicogestuurd rioolbeheer. Dit proces is in 2018 in samenwerking met de buurgemeenten afgerond. Tevens zijn de kwetsbare gebieden voor wateroverlast, als gevolg van de klimaatverandering, nader onderzocht. In 2019 wordt het geactualiseerde GWRP ter vaststelling aan de raad aangeboden.

Ten behoeve van het optimaliseren van de waterketen is gewerkt aan een waterkaart waarmee het riolering- en watersysteem in beheer van de gemeente is gekoppeld aan dat van de waterschappen, zodat een integraal beeld is verkregen.

	<p>Droogte</p> <p>De zomer van 2018 kende een extreme droogte en hitte. Tijdens deze periode is extra water gegeven aan (jonge) beplanting. Daarvoor is extra inzet gepleegd. Ook zijn tijdens de extreme hittedagen bruggen gekoeld om uitzetting te voorkomen.</p> <p>Deze extra inzet heeft niet geleid tot extra kosten, omdat door het extreme weer het gras en onkruid ook minder hard groeide en daarom andere werkzaamheden niet nodig waren. Hoe groot de schade aan de beplanting is geweest wordt pas in het voorjaar van 2019 duidelijk.</p>
	<p>Natuurontwikkeling</p> <p>In 2018 is het certificaat Assen Zoemt uitgereikt. Het certificaat staat voor het insectvriendelijk inrichten en beheren van de openbare ruimte. Tevens is gestart met de herinrichting van de Bosbeek en de Nijlandsloop.</p>

3) Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	
Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>We garanderen de bereikbaarheid van Assen.</p> <p>Met de uitvoering van het programma FlorijnAs is de grootste (toekomstige) mobiliteitsopgave in de stad opgelost.</p> <p>Bij het openbaar vervoer richten wij ons op instandhouding van een goede binnenstedelijke openbaar vervoer-voorziening, al dan niet in combinatie met een efficiënt doelgroepenvervoer.</p> <p>Het fietsnetwerk in Assen is voor een groot deel op orde. Onze inzet richt zich op het in stand houden ervan. Daarnaast willen we de fietsbereikbaarheid van Assen verbeteren.</p> <p>Met de inzet van sensortechnologie kunnen we bestaande infrastructuur beter benutten en hoeven we minder nieuwe infrastructuur aan te leggen.</p>	<p>Bedrijfsvoeringsorganisatie Publiek Vervoer Groningen-Drenthe en pilot Cityline</p> <p>Het Publiek Vervoer (Wmo-vervoer), inclusief de Cityline, is op 9 april met de nieuwe vervoerder Connexion van start gegaan.</p> <p>Het leerlingenvervoer, ook Publiek Vervoer, is per 1 september overgegaan. De route van de Cityline is in samenspraak met het klantenpanel aangepast. De exploitatie van de Cityline vraagt blijvende aandacht. De bedrijfsvoeringsorganisatie is in april ook formeel van start gegaan. Deze gemeenschappelijke organisatie zorgt voor het contractbeheer, factuurcontrole op hoofdlijnen en de doorontwikkeling van Publiek Vervoer.</p>

	<p>Uitvoeringsprogramma Visie mobiliteit</p> <p>Het uitvoeringsprogramma is in december in de raad vastgesteld.</p>
	<p>De Fiets op 1</p> <p>In het voorjaar is het fietspad langs de Europaweg Zuid (tussen Witterstraat en Haarweg) geopend. Daarmee is een cruciale schakel in het fietspadennetwerk gerealiseerd en de bereikbaarheid van de aanwezige en toekomstige voorzieningen aan de zuidzijde van de stad vergroot.</p> <p>De voorbereidingen voor de aanleg van een fietssnelweg tussen Groningen en Assen zijn in 2018 gecontinueerd inclusief het opstellen van een beeldkwaliteitsplan.</p>
	<p>Toegankelijkheid is de norm</p> <p>De toegankelijkheid binnen het thema mobiliteit is geborgd door middel van (verplichte) standaarden en normen. In de praktijk voorziet de toepassing daarvan niet altijd in de werkelijke behoefte.</p> <p>We hebben een wandeling in de binnenstad gemaakt om hier een beeld van te krijgen en te kijken op welke punten de toegankelijkheid voor mindervaliden verder kan worden verbeterd. Deze gegevens worden gebruikt om toegankelijkheid nog beter te verankeren in zowel beleid als ontwerp. In het uitvoeringsprogramma Mobiliteit is daar een begin mee gemaakt door specifiek een onderzoek naar de toegankelijkheid te agenderen en te stellen dat het openbaar vervoersnetwerk voor iedereen toegankelijk moet zijn, dus ook voor mindervaliden. Partijen als de raad voor cliëntenparticipatie Assen (RCPA) en de participatieraad, maar ook zorgpartijen, zijn daar natuurlijk nauw bij betrokken.</p>

4) Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

We willen een ambitieuze, groene gemeente zijn, die duurzaam ontwikkelt en bouwt, en actief de toepassing van onder andere zonne-energie stimuleert.

Energiebesparing en decentrale opwekking van energie is gericht op kwaliteitsverbetering van woningen en het betaalbaar houden van de totale woonlasten.

Bij afval gaan we niet langer uit van afval, maar van grondstoffen die steeds beter hergebruikt kunnen worden.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Het Drents Energieloket informeert inwoners over de mogelijkheden voor isolatie; individueel of collectief via een isolatieveiling. In 2018 zijn bijna tweehonderd woningeigenaren geïnformeerd over de mogelijkheden voor woningisolatie. Van de inwoners die een advies kregen nam 60% ook maatregelen.

Met de corporaties zijn prestatieafspraken gemaakt om het gemiddelde energielabel op niveau B te brengen. De corporaties geven aan hiermee op schema te liggen. Met de wet Versnelling Energietransitie is nieuwbouw in principe aardgasvrij.

De zonnelening en de collectieve inkoop van zonnepanelen of zonneboilers zijn succesvolle instrumenten. In twee jaar tijd groeide het aantal inwoners dat zelf energie opwekt met ruim 2.000 tot ongeveer 3.500.

In het door gemeente en provincie gesubsidieerde koploperproject hebben elf ondernemers gewerkt aan het verduurzamen van hun bedrijf. In de zomer van 2018 rondde de eerste lichting van elf bedrijven het project af. De tweede lichting is in het najaar van 2018 gestart. Om ook andere bedrijven te ondersteunen bij het verduurzamen, besloot de gemeente de Milieubarometer (een instrument om de milieuprestatie en CO₂-footprint van een bedrijf te meten) gratis voor hen beschikbaar te stellen.

Er zijn verschillende stappen gezet om gemeentelijk vastgoed te verduurzamen. De nadruk lag daarbij op het isoleren van gebouwen en het benutten van daken voor zonnepanelen. Een Masterplan voor de verduurzaming van het totale gemeentelijke vastgoed is in voorbereiding. Gelet op het grote aantal gebouwen en de vaak complexe aanpassingen is het echter de vraag of het lukt om als organisatie volledig energieneutraal te zijn in 2030.

	<p>Voor de buitenverlichting is de gemeente in 2018 bijna volledig overgegaan op led. Dit heeft een besparing van ruim 40% op het elektriciteitsverbruik van de buitenverlichting opgeleverd. Alle gemeentelijke sportparken zijn ook voorzien van ledverlichting.</p>
--	--

	<p>Uitvoeringsprogramma duurzaamheid</p> <p>In 2018 hebben we het uitvoeringsprogramma Energietransitie 2017-2018 inclusief tussenevaluatie afgerond en het nieuwe programma voor 2019 en 2020 vastgesteld.</p>
	<p>Regionale Energie Strategie (RES) Assen</p> <p>Gemeenten, provincie en waterschappen sloten eind 2018 een overeenkomst om gezamenlijk de Regionale Energie Strategie op te stellen. Hierin maken ze als regio Drenthe afspraken over de grootschalige opwekking van energie, vermindering van energiegebruik en een regionale aanpak voor de warmtetransitie. De regio heeft na ondertekening van het Klimaatakkoord een jaar de tijd om samen met inwoners en andere belanghebbenden een dergelijke strategie op te stellen. Deze biedt het raamwerk voor het beleid voor de grootschalige opwekking van energie voor de periode na 2020.</p>
	<p>Winningsplan Westerveld</p> <p>Het college van B&W is in beroep gegaan tegen het instemmingsbesluit van de minister van Economische Zaken en Klimaat om de gaswinning onder Assen voort te zetten.</p>

Zonneparken

Belangrijk stappen zijn gezet om 14% van de in Assen gebruikte energie duurzaam op te wekken. Zo is het zonnepark bij Ubbena in gebruik genomen en de aanleg van zonnepark Assen Zuid ruimtelijk voorbereid. Voor Assen Zuid geldt dat de voorbereidingskosten hoger zijn dan voorzien. Dit heeft onder andere te maken met extra onderzoek en aangescherpte criteria voor de SDE+ subsidie (stimulering duurzame energieproductie). Het benodigde krediet voor de extra kosten wordt in 2019 aan de gemeenteraad voorgelegd. De verwachting is dat de extra kosten worden terugverdiend uit de opbrengst van het park.

In het nieuwe beleidskader zonneparken staan negen zoekgebieden die ruimte bieden voor de benodigde zonneparken voor 2020.

Subsidie aardgasvrije woonwijk

De Beek en omgeving in de wijk Lariks is door het Rijk als proeftuin aardgasvrije wijk aangewezen. Ruim 400 woningen gaan hier de komende vijf jaar van het aardgas af. De ervaringen met het in Assen ontwikkelde innovatieve financieringsmodel voor Verenigingen van Eigenaren speelde een belangrijke rol bij de toewijzing. Er is een rijkssubsidie toegekend van € 4,2 miljoen. Het benodigde krediet voor de voorbereidingen wordt in 2019 aan de gemeenteraad voorgelegd.

Deze middelen worden voorlopig in een nieuw te vormen bestemmingsreserve gestort. De resultaatbestemming over 2018 bevat het voorstel daartoe.

Van afval naar grondstof

Het apart inzamelen van Groente, Fruit- en Etenresresten (Keukenafval) bij hoogbouw-woningen, vermindert de hoeveelheid restafval en vergroot de stroom herbruikbare grondstoffen. De positieve resultaten van de pilot voor hoogbouw aan de Speenkruidstraat laten dit ook zien. In 2019 zal daarom een advies volgen om de pilot uit te breiden naar alle hoogbouwwoningen.

	<p>RUD Drenthe</p> <p>De RUD heeft het Uitvoeringsprogramma Milieutaken 2018 uitgevoerd, maar er zijn wel zorgpunten. De productie en de uitvoering van de controles op de zwaardere inrichtingen zijn achtergebleven. De controles op categorie 2 en 3 bedrijven die gestart zijn in 2018 worden in 2019 afgerond. De geplande locaties die in 2018 niet zijn gecontroleerd worden alsnog ingepland, zo nodig in 2019 en anders vanaf 2020. Alle categorie 4 bedrijven zijn gecontroleerd of de controle is in voorbereiding. Dit heeft niet geleid tot risicovolle situaties. Over de tekorten, begrotingswijziging en de bijbehorende beheersmaatregelen is de raad door het college en het bestuur van de RUD geïnformeerd.</p>
	<p>Circulair bouwen</p> <p>In november vond een tweedaags evenement rond circulair bouwen plaats in Assen. Dit was een initiatief van gemeente, provincie en Natuur- en Milieufederatie Drenthe. Met het evenement wilden de organisatoren een impuls geven aan circulair bouwen in Drenthe, zowel bij bouwers als bij opdrachtgevers.</p> <p>Helaas zijn met het niet honoreren van een subsidieaanvraag bij de Europese Commissie kansen verloren gegaan om hier in het Havenkwartier en bij het verduurzamen van het eigen vastgoed ervaring mee op te doen.</p>
	<p>Subsidieregeling Bos- en natuurterreinen</p> <p>Er is een aanbesteding geweest voor de regie op het beheer van bos- en natuurterreinen in 2018. Stichting het Drents Landschap zal vanaf 1 januari 2019 deze regie op zich nemen.</p>

Indicatoren

Indicatoren				
omschrijving	peiljaar	Assen	Drenthe	Nederland
Huishoudelijk restafval (kg per inwoner)	2017	151	155	174
Hernieuwbare elektriciteit (%)	2017	6,5	13,5	13,5
Nieuwbouw woningen (aantal per 1.000 woningen)	2016	7,9	4,7	7,2

De peildatum is dinsdag 14 mei 2019. De bron van deze indicatoren is:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording>

Omdat de cijfers daar continu worden geactualiseerd (dynamisch) is onder de tabel in de jaarstukken steeds de peildatum vermeld (statisch).

Actualisatie Regeling beleidsindicatoren gemeenten: De indicatoren 'Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een fietser' en 'Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig' zijn vervallen.

https://vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2018/aanpassingen_beleidsindicatoren_gemeenten_0.pdf

Huishoudelijk restafval

Huishoudelijk afval is afval dat door of in opdracht van de gemeenten bij huishoudens is ingezameld. Het aantal kilo's neemt de laatste jaren ieder jaar af als gevolg van een betere afvalscheiding door de inwoners. De gemeente Assen heeft zich in 2017, gezamenlijk met alle andere Drentse gemeenten, geconformeerd aan de landelijke VANG-doelstelling van 100 kg huishoudelijk restafval per inwoner in 2020. (VANG: Van Afval Naar Grondstof).

Hernieuwbare elektriciteit

In de Visie Energietransitie 2016-2020 is de ambitie uitgesproken om de landelijke doelstellingen die zijn afgesproken in het Nationaal Energieakkoord ook in Assen te realiseren. Dit houdt concreet in een aandeel van 14% hernieuwbare energie in 2020. Hernieuwbare energie is energie die afkomstig is van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld. In het geval van hernieuwbare elektriciteit gaat het in Assen vooral om energie uit zon en dan met name de opbrengst van grootschalige projecten met zonnepanelen en de gezamenlijke opbrengst van inwoners en bedrijven die zonnepanelen op hun dak hebben geïnstalleerd. Wind, biomassa en waterkracht vallen ook onder hernieuwbare elektriciteit, maar die komen in Assen nauwelijks voor. De indicator geeft aan welk deel van de totale hoeveelheid gebruikte energie bestaat uit hernieuwbare elektriciteit. Hernieuwbare elektriciteit wordt echter niet bemeterd, omdat de opwekking en gebruik geheel of gedeeltelijk 'achter de meter' plaatsvinden. Om de hoeveelheid in Assen te bepalen zijn daarom inschattingen gemaakt. Het percentage is in 2017 net als voorgaande jaren toegenomen.

Nieuwbouw woningen

Dit is het Aantal nieuwbouwwoningen gedeeld door het Aantal bestaande woningen x 1.000. In 2016 zijn 240 nieuwbouwwoningen opgeleverd en daarmee was de indicator ongeveer gelijk aan het landelijke percentage, terwijl het de twee jaren daarvoor duidelijk lager lag. De actuele cijfers zijn helaas nog niet verwerkt in de landelijke database, maar het aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen is in 2017 en 2018 hoger en dat leidt ook tot een hogere waarde voor deze indicator.

Financieel

Wonen in Assen		(bedragen * € 1.000)		
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Woningbouw/woonplan	1.695	2.266	1.624	642
Openbare ruimte	13.895	12.291	12.029	262
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	326	5.645	5.207	438
Duurzaamheid	4.506	5.545	5.739	-194
Totaal lasten	20.422	25.747	24.599	1.147
Baten				
Woningbouw/woonplan	1.424	1.424	2.365	941
Openbare ruimte	8.340	8.870	8.956	86
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	0	245	206	-39
Duurzaamheid	8.871	9.130	8.833	-297
Totaal baten	18.635	19.669	20.360	691
Totaal saldo van baten en lasten	-1.787	-6.078	-4.239	1.838
Mutaties in reserves				
Storting reserves	113	1.935	1.432	503
Beschikking reserves	1.948	7.783	6.080	-1.703
Totaal Mutaties in reserves	1.835	5.848	4.648	-1.200
Resultaat	48	-230	409	639

Financiële analyse Wonen in Assen
afwijkingen ten opzichte van de begroting

(bedragen x € 1.000)

Programma / beleidsthema / onderwerp	Voorstel budget- overheveling	Prognose voortgangs- rapportage		Resultaat jaarrekening	
		bedrag	V/N	bedrag	V/N
Woningbouw/woonplan					
Leges omgevingsvergunningen (bouwleges)		436	V	847	V
Totaal Woningbouw/woonplan		436	V	847	V
Openbare ruimte					
Schoonhouden openbare ruimte		100	V	46	V
Vrijval kapitaallasten i.v.m. uitstel van investeringen		240	V	271	V
Onderhoud civiele kunstwerken (i.v.m. risico-gestuurd beheer doorgeschoven)		482	V	373	V
Gladheidsbestrijding		40	V	62	V
Rioolbeheer (na verrekening met voorziening, saldo betreft lagere lasten bedrijfsvoering)		0		-485	N
Renovatie monumenten Noorderbegraafplaats	✓	0		45	V
Totaal Openbare ruimte		862	V	312	V
Duurzaamheid					
Bijdrage RUD		0		-51	N
Bijdrage duurzaamheidsproject innovatieve aanpak (inzet specifieke uitkering ontvangen via gemeentefonds)		0		-164	N
Huishoudelijk afval (na verrekening met voorziening, saldo betreft lagere lasten bedrijfsvoering)		0		-128	N
Resultaat bedrijfsafval (de lasten van de bedrijfsvoering zijn lager uitgevallen)		0		-162	N
Totaal Duurzaamheid		0		-505	N
Saldo overige afwijkingen programma Wonen		0		-15	N
Totaal programma Wonen in Assen		1.298	V	639	V

programma

2 Werken in Assen

Samenvatting Werken in Assen

Een belangrijke mijlpaal is de invlechting van Alescon-Noord (nieuwe naam i-Werk) in Werkplein Drentsche Aa (WPDA). Vanaf 1 januari 2019 worden de drie taken inkomen, begeleiden & plaatsen en werkplekken (inclusief beschut werk) in het kader van de Participatiewet door één organisatie, WPDA, uitgevoerd.

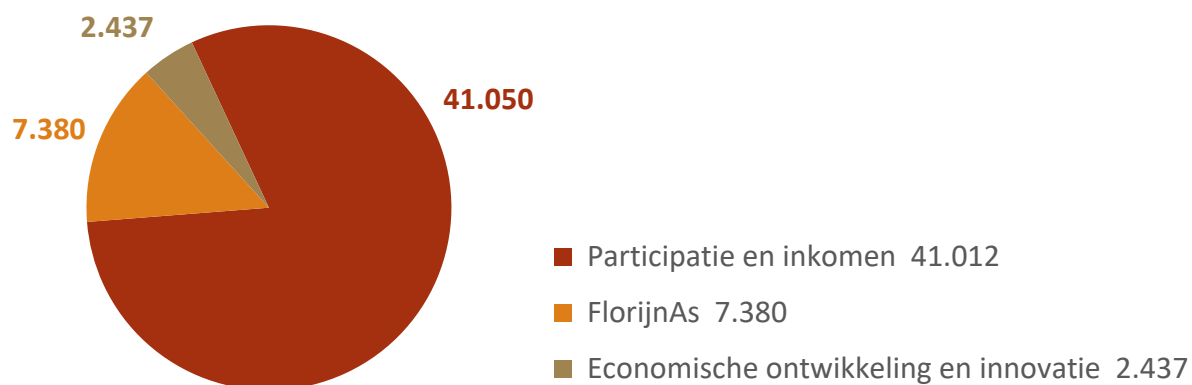
Werken aan Assen als ondernemende stad met een goede werkgelegenheid hebben we in 2018 met het nieuwe bestuursakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam verder' een stevige impuls gegeven. Hiervoor stellen wij een economische agenda op. We zijn gestart met de voorbereidingen van deze agenda, waarbij we samen met de raad onze stakeholders betrekken bij de ontwikkeling van de economische agenda.

Door het besluit van provinciale staten hebben wij onze plannen voor de ontwikkeling van de Toeristisch Recreatieve Zone (TRZ) en de ontwikkelkansen voor het TT-circuit moeten bijstellen. De verdere invulling van de TRZ blijft belangrijk en Assen faciliteert initiatiefnemers, ondernemers en andere stakeholders die hierin participeren.

Highlights

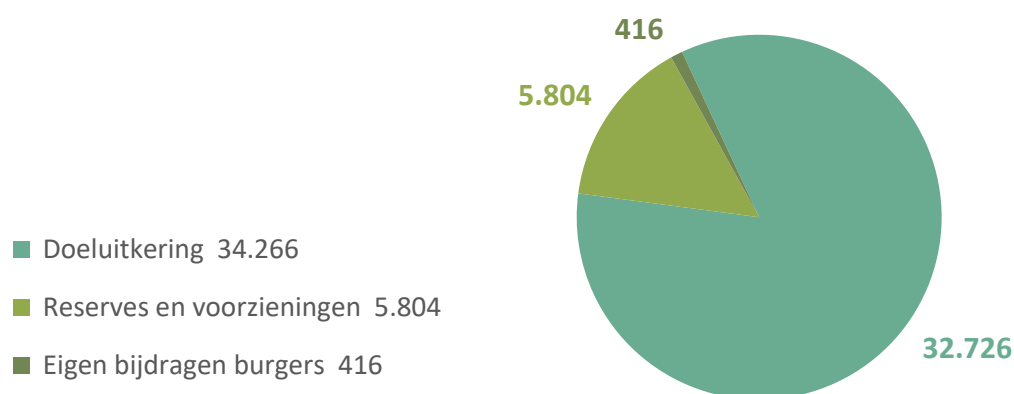
- Invlechting i-Werk (voormalig Alescon-Noord) in Werkplein Drentsche Aa.
- Lichte daling aantal bijstandsuitkeringen.
- Doorontwikkeling van de economische agenda voor Assen gericht op samenwerking en samenhang, in co-creatie met de gemeenteraad en onze stakeholders.
- Samenwerking tussen én met mbo-, en hbo-onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven in de vorm van Innovatie Werkplaatsen heeft verder vorm gekregen.
- Het omvangrijke programma FlorijnAs is bijna afgerond.

Verdeling van lasten en baten Werken in Assen

Lasten € 50,9 miljoen

Baten € 38,9 miljoen

[bedragen in grafieken en legenda's x € 1.000]

1) Participatie en inkomen

Wat willen we bereiken?

Werkplein Baanzicht Drentsche Aa (WPDA) is per 1 juli 2016 voor Assen de uitvoeringsorganisatie van de Participatiewet. Wat we willen bereiken is vastgelegd in een prestatieovereenkomst waarvoor de in september 2014 door de raad vastgestelde kadernota Participatiewet (participatie de norm, werk het doel) de basis vormde. Specifieke aandachtsgroepen zijn jongeren tot 27 jaar, mensen die met begeleiding snel terug kunnen keren naar de arbeidsmarkt, startende ondernemers met een bijstandsuitkering, en mensen met een arbeidsbeperking. Dit betreft mensen met een verdiencapaciteit kleiner dan honderd procent, waaronder afspraakbanen.

In de sub-regio Noord- en Midden-Drenthe richten we ons op 80 afspraakbanen in 2017, oplopend tot 700 in 2026. Dit is de totale taakstelling voor bedrijven en overheid in deze regio.

We willen zoveel mogelijk jongeren met en zonder een startkwalificatie duurzaam laten uitstromen naar werk. Per 1 januari 2017 hebben gemeenten ook de verantwoordelijkheid voor jongeren die met een startkwalificatie na een periode van werk alsnog terugvallen in de uitkering.

De uitvoerende taken van het Werkplein Drentsche Aa moeten meer verweven worden met de opdrachten in het sociale domein, zoals schuldhulpverlening, maatschappelijk werk en onderwijs.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Werkplein Drentsche Aa (WPDA)

Het aantal verstrekte uitkeringen is lager dan begroot. Gedurende de eerste negen maanden van 2018 is het aantal cliënten in Assen geleidelijk gedaald. In de laatste drie maanden is er een lichte stijging geweest, wat een herkenbaar beeld is in de wintermaanden. Het aantal uitkeringen (exclusief Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz2004)) is in 2018 met 67 gedaald. Eind 2018 ontvingen 2.128 inwoners een bijstandsuitkering.

De kwaliteitsafspraken die zijn vastgelegd in de prestatieovereenkomst WPDA en betrokken gemeenten Assen, Aa en Hunze en Tynaarlo zijn behaald, op één na. Deze kwaliteitsafpraak heeft betrekking op het deel van het cliëntenbestand van WPDA waarbij de inschatting is dat ze binnen twee jaar aan het werk kunnen. Het is onvoldoende gelukt deze doelgroep ook daadwerkelijk in die periode van twee jaar uit te plaatsen. De reden is dat de doelgroep is verzwaard en bestaat uit mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Deze groep komt over het algemeen ook aan het werk, maar de begeleiding is intensiever. Dat maakt dat WPDA meer tijd nodig heeft voor succesvolle plaatsingen.

Het afsluiten van een nieuwe prestatieovereenkomst met WPDA is uitgesteld tot 2019 en daarmee ook het actualiseren van de kwaliteitsafspraken.

In 2018 is de sociale onderneming BIMair geopend in Assen. Uniek is dat hier 80 medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt aan de slag zijn omdat de fabriek hierop volledig is aangepast.

In de keten is goed samengewerkt met Vaart Welzijn, GKB en andere lokale en regionale partijen. In het sociaal domein is de uitvoering van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet meer verweven. Dit komt onder andere tot uiting in het gezamenlijke gebruik van instrumenten zoals de voorzieningenwijzer en de vind- en verbindplekken van WPDA dichtbij de buurtteams in de wijken.

	<p>In- en Ontvlechting Alescon</p> <p>In 2018 heeft de ontvlechting van Alescon in een noordelijk en zuidelijk deel plaatsgevonden. Veel tijd en energie zijn besteed aan de samenvoeging van Alescon-Noord in WPDA. De nadruk heeft gelegen op het waarborgen van de continuïteit. De invlechting is formeel bestendigd en de implementatie-agenda is nagenoeg afgewikkeld.</p>
	<p>Afspraakbanen en beschut werk</p> <p>We hebben 70 afspraakbanen in Assen (eind 2017 waren dit er 41). Vanuit WPDA zijn we verantwoordelijk voor een deel van het aanbod van kandidaten. Werkgevers (overheid en marktpartijen) zijn verantwoordelijk voor de realisatie. De samenwerking tussen werkgevers en WPDA is goed. Op basis van cijfers weten we dat we op landelijk niveau bovengemiddeld presteren.</p> <p>Ook ten aanzien van beschut werk doen we het in Assen goed en halen we de landelijke streefcijfers. Veel andere gemeenten lukt dat niet. 28 Inwoners van Assen hadden in 2018 beschut werk (eind 2017 waren dit er 14).</p>
	<p>Sluitende aanpak Onderwijs –Werk</p> <p>WPDA is partner in de regionale aanpak voortijdig schoolverlaten en sluitende aanpak kwetsbare jongeren. Als het behalen van een startkwalificatie niet haalbaar is worden jongeren begeleid naar werk. Hierbij zijn door WPDA in 2018 onder andere projecten ingezet als Navigator, Gildeleren, Werkcarrousel techniek en de Kansrijke beroepen carrousel. Ook zijn in het kader van de route arbeid jongeren vanuit het praktijkonderwijs en speciaal onderwijs begeleid naar afspraakbanen en beschut werk.</p>
	<p>Actualisatie kadernota Participatiewet</p> <p>De actualisatie van de kadernota Participatiewet heeft vertraging opgelopen en wordt opgepakt in 2019.</p>

2) Economische ontwikkelingen en innovatie

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Het stimuleren van innovatie en het bewerkstelligen van crossovers is een economisch speerpunt. Hierbij werken wij samen in noordelijk verband; de Noordelijke Innovatieagenda (NIA) speelt in dit kader een belangrijke rol.</p> <p>Met betrekking tot sensortechnologie heeft de gemeente haar ambitie voor een zelfstandig sensorcluster verlaten en besloten ook geen rol meer in de ontwikkeling van een zelfstandig sensorcluster te spelen.</p> <p>Verbetering van het ondernemingsklimaat bereiken wij vooral door het leveren van maatwerk voor bedrijven op diverse terreinen. Dit geldt zowel voor de reeds in Assen gevestigde bedrijven, als voor de bedrijven die wij nieuw proberen aan te trekken. De focus verschuift naar het opbouwen van netwerken, verbindingen leggen, makelen en schakelen.</p>	<p>Herijking economisch beleid: economische agenda met stakeholders voor intensivering</p> <p>In co-creatie met de gemeenteraad en onze stakeholders zijn we gestart met de doorontwikkeling van de economische agenda voor Assen. Medio 2019 zal de agenda gereed zijn.</p> <p>Twee bedrijven hebben gebruikgemaakt van de Bedrijvenregeling Drenthe, waarmee ze gefaciliteerd zijn in de groei van hun bedrijf.</p> <p>Wij houden veelvuldig contact met ons bedrijfsleven door actief accountmanagement en acquisitie.</p>
	<p>Economic Board Noord-Nederland (EBNN)</p> <p>De Noordelijke Innovatie Board is in 2018 getransformeerd tot de Economic Board Noord-Nederland (EBNN). De drie provincies en vier steden, waaronder Assen, zijn hier alle bestuurlijk in vertegenwoordigd en hebben hierdoor een betere positie gekregen om de economische kansen die het bedrijfsleven en de kennisinstellingen zien te faciliteren.</p>
	<p>Drenthe 4.0</p> <p>Het gasbesluit van het kabinet betekent tot 2030 een verlies van 7.000 arbeidsplaatsen in Drenthe, waarvan veel bij het hoofdkantoor van de NAM. Om dit verlies op te vangen is Drenthe 4.0 opgesteld, waarvoor de steun van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) is gevraagd. Wij zijn actief betrokken geweest bij de totstandkoming van Drenthe 4.0 en spelen ook een actieve rol bij de concretisering van de plannen.</p>

	<p>Toeristisch Recreatieve Zone</p> <p>Er hebben meerdere gesprekken plaatsgevonden met en tussen de verschillende betrokken partijen die in dit gebied eigendom en/of plannen hebben. Begin 2018 heeft de gemeente een intentieovereenkomst getekend met verschillende initiatiefnemers.</p> <p>Het Waterschap is gestart met de voorbereidingen voor hermeandering van het Witterdiep. De ontwikkeling van het ijscomplex is losgekoppeld van de ontwikkelingen in Hoogeveen. De initiatiefnemer onderzoekt welke ontwikkeling wel haalbaar is, waarbij een koppeling gemaakt zou kunnen worden met een eventuele ijsbaan.</p> <p>Provinciale staten van Drenthe heeft in 2018 besloten in de nieuwe Omgevingsvisie en -verordening geen ruimte te geven voor de ontwikkeling van een outletcenter in de toeristisch recreatieve zone (TRZ). De ontwikkelovereenkomst met de initiatiefnemer is naar aanleiding van dit besluit geëindigd.</p>
	<p>Innovatie bij bedrijven stimuleren</p> <p>Wij stimuleren innovatie door onder andere ontmoeting te faciliteren. Zo hebben we meerdere 'dialoogtafels' georganiseerd en gefaciliteerd waarbij onderwijs en bedrijfsleven expertise uitwisselen over (economische) thema's. Met als resultaat (beginnende) samenwerking, cross-overs en innovatie op het gebied van waterstof, ict en zorg. Daarnaast hebben we een initiatief gefaciliteerd waarbij ondernemers die zich bezighouden met nieuwe techniek elkaar en de omgeving stimuleren en verbeteren.</p>
	<p>Aansluiting tussen bedrijfsleven en onderwijs</p> <p>De samenwerking tussen én met mbo-, en hbo-onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven in de vorm van Innovatie Werkplaatsen krijgt verder vorm. Er is draagvlak om het concept verder te ontwikkelen en fysiek vorm te geven in Assen.</p>

	<p>Practoraat zorg en sensortechnologie</p> <p>De gemeente ondersteunt samen met de provincie Drenthe het Practoraat Zorg en Sensortechnologie. Dit is een samenwerkingsnetwerk tussen meer dan 20 bedrijven en zorginstellingen, onderwijs en overheid. Sinds 2015 wordt met het Practoraat gebouwd aan een community tussen onderwijs, ondernemers, onderzoek en overheid. In het Practoraat vindt praktisch onderzoek plaats naar toepassingen van (sensor)technologie voor vraagstukken van zorgprofessionals op de werkvloer onder begeleiding van docenten/lectoren. Na een fase van aftasten en elkaar leren kennen weten de partners elkaar steeds beter te vinden op het gebied van zorg en (sensor)technologie door uitvoering van een aantal gezamenlijke projecten en onderwijs aan leerlingen van het Drenthe College. Wij nemen zitting in de stuurgroep van het Practoraat.</p> <hr/> <p>Sensor City</p> <p>De curator is het faillissement van Sensor City aan het afronden.</p>
<p>Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)</p>	
<p>Binnen de NG4 geven wij er de voorkeur aan om op de huidige voet binnen het SNN door te gaan; de grote stedelijke kernen zijn de economische trekkers van Noord-Nederland en moeten op grond daarvan ook in de toekomst een aparte positie binnen het SNN houden. Dit betekent ook dat de NG4 in de toekomst een grotere rol wil gaan spelen als het gaat om het agenderen van onderwerpen. Als belangrijk onderdeel hiervan willen wij vanuit de NG4 de Noordelijke Innovatieagenda verder concretiseren.</p>	<p>Het Samenwerkingsverband Noord-Nederland werkt met ingang van 2018 primair als uitvoeringsorganisatie. Daarnaast is de Regiegroep Noordelijke Samenwerking van start gegaan, waarin de drie provincies en vier steden vertegenwoordigd zijn.</p>

3) FlorijnAs en bedrijventerreinen

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
FlorijnAs De uitvoering van de FlorijnAs zetten we voort. We richten ons daarbij op de bereikbaarheidsonderdelen. De betreffende projecten zullen binnen de financiële kaders en de afgesproken planning worden afgerond, met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud. Functionaliteit en doelmatigheid zijn voor ons de uitgangspunten.	
	Stationsgebied Verschillende onderdelen zijn in gebruik genomen, waaronder een autotunnel. Het tijdelijke station en de bijbehorende voorzieningen zijn ontmanteld en afgevoerd. Daarna hebben we een vernieuwd busstation en stationsplein gerealiseerd met 'Mannes, de hond' als opvallend kunstwerk. Het nieuwe stationsgebouw is in 2018 in gebruik genomen en zal in 2019 officieel worden geopend.
	Overcingellaan/Stadsboulevard zuid In de eerste helft van 2018 zijn de civieltechnische werkzaamheden aan de Stadsboulevard afgerond. In de tweede helft zijn de bomen, het overige groen en de resterende openbare verlichting aangebracht.
	Social return on Investment (SROI) In 2018 hebben eenentwintig mensen op basis van SROI aan de FlorijnAs gewerkt; veertien bij het stationsgebied, twee bij Stadsboulevard Zuid, twee bij Tunnel de Maten, twee bij herinrichting Bosbeek Nijlandsloop en één bij de herinrichting Oosterparallelweg.
Tekort exploitatie fietsenkelder station Op 4 juni 2018 is de fietsenstalling bij het NS-station geopend. Door hogere aanloopkosten en hogere personeelskosten zijn de exploitatielasten hoger dan begroot. Hiertegenover staat een hogere servicebijdrage voor de OV-fiets.	

	<p>Tunnel de Maten</p> <p>ProRail heeft in februari 2018 de onderdoorgang aanbesteed in de tunnelalliantie. De combinatie Mobilis-Hegeman Assen heeft de opdracht aangenomen. Het uitvoeringsontwerp is vergevorderd en de verwachting is dat de geplande opleverdatum eind 2019 gehaald wordt.</p>
--	--

<p>Bedrijventerreinen</p>	
<p>We willen beter inspelen op de vraag naar bedrijventerrein in Assen. Monitoren van de kwantitatieve en kwalitatieve vraag naar bedrijventerrein is daarbij van belang. Wanneer wenselijk willen we een flexibele invulling van onze bouwrijpe kavels mogelijk maken. Tevens brengen we gebieden gefaseerd in ontwikkeling, in afstemming op de marktvrage. Daarbij houden we vast aan onze kwaliteitsambitie.</p>	<p>Grondprijzen bedrijfskavels</p> <p>De uitgifteprijzen voor onze bedrijfskavels hebben we in 2018 niet verhoogd. Tevens is besloten om de pionierskorting bij de uitgifte van woonwerkkavels in Groene Dijk te verlengen.</p>
	<p>Bedrijventerreinen</p> <p>Op Messchenveld zijn 3 bedrijfskavels van in totaal 0,8 hectare uitgegeven, terwijl 2,2 hectare was voorzien. De interesse van bedrijven neemt wel aantoonbaar toe. Voor de vestiging van een 'Energy-hub' door DCB op het werklandschap Assen-Zuid is het bestemmingsplan voor die locatie uitgewerkt.</p>
	<p>Werklandschap Assen-Zuid</p> <p>Het Werklandschap Assen-Zuid (voorheen programma FlorijnAs) is weer opgenomen in de grondexploitatie werklandschap Assen-Zuid.</p> <p>Er is gestart met de voorbereiding van het bestemmingsplan voor deze locatie.</p>

	<p>Pilot flexibilisering Peelerpark/ Messchenveld</p> <p>Economisch gezien zijn deze bedrijventerreinen weer helemaal in beeld. Met menig bedrijf zijn gesprekken gevoerd over de komst van de bedrijven naar deze bedrijventerreinen. Het meest bekende voorbeeld van komst van een bedrijf is Kentucky Fried Chicken (KFC).</p> <p>Een aantal bedrijven dat zich heeft gemeld past niet binnen het huidige bestemmingsplan. Bekeken wordt of hier een bestemming voor gevonden kan worden. Daarnaast zijn er een paar gebieden die een bestemming hebben waar geen vraag naar is. Dit gaat vooral om kantoren. Onderzocht wordt wat de mogelijke effecten zijn van het veranderen van de bestemming.</p>
--	---

Indicatoren

Indicatoren				
omschrijving	peiljaar	Assen	Drenthe	Nederland
Funciemenging (Funciemengingsindex (FMI in %))	2018	56,8	49,6	52,8
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar)	2018	110,3	135,6	145,9
Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar)	2018	956,8	713,6	774,0
Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)	2018	67,4	65,7	67,8
Jeugdwerkloosheid (% werkeloze jongeren 16-22 jaar)	2015	2,28	1,80	1,52
Bijstandsuitkeringen (% inwoners 18 jaar en ouder)	eerste half jaar 2018	48,2	36,8	40,1
Aantal re-integratievoorzieningen (aantal per 1.000 inwoners van 15 - 64 jaar)	eerste half jaar 2018	42,9	45,5	30,5

De peildatum is donderdag 23 mei 2019. De bron van deze indicatoren is:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording>

Omdat de cijfers daar continu worden geactualiseerd (dynamisch) is onder de tabel in de jaarstukken steeds de peildatum vermeld (statisch).

Toelichting indicatoren

Funcziemenging

De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen het aantal woningen en het aantal banen en de hoogte varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Netto arbeidsparticipatie

De waarde staat voor het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de totale beroepsbevolking. Het percentage komt overeen met het percentage van steden met 50.000 tot 100.000 inwoners. Dit percentage wordt beïnvloed door veel factoren, zoals de conjunctuur en opbouw van de beroepsbevolking in relatie tot de markt. Deze indicator is niet door gemeentelijk beleid alleen te sturen.

Werkloze jongeren

Jongeren tot 27 jaar krijgen als doelgroep prioriteit binnen de dienstverlening van WPDA. Er zijn afspraken gemaakt over de uitstroom en over de registratie van deze doelgroep. De laatste jaren is de uitstroom van bijstandsgerechtigden in Assen hoger dan het landelijk gemiddelde. Een mogelijke verklaring voor de afwijking in Assen is het feit dat een groot deel van de bijstandsgerechtigden een inkomen heeft naast een uitkering.

Cliënten die aan het werk kunnen worden hier naartoe geleid. Het doel hierbij is altijd om zo onafhankelijk mogelijk van de uitkering te zijn, dus het liefst volledige uitstroom uit de uitkering. Wanneer dit niet mogelijk is, maar parttime werk is wel een optie, dan wordt hierop ingespeeld. Er wordt ingezet op voltijd en deeltijd werk. Wel kunnen er van periode tot periode verschillen zijn in het beschikbare werk en de bemiddelbaarheid van onze cliënten.

Personen met een bijstandsuitkering

Deze waarde staat voor het aantal inwoners met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners. Dat het aantal bijstandsgerechtigden per 10.000 inwoners hoger ligt dan het Drentse en ook het landelijk gemiddelde is al heel lang het geval. De oorzaak ligt in het feit dat er, veel meer dan gemiddeld, Assenaren een (aanvullende) uitkering hebben naast hun inkomen (zie de toelichting Werkloze jongeren). Daarnaast speelt een rol dat Assen veel zorginstellingen kent; gebruikers van (langdurige) zorg hebben vaker dan gemiddeld een bijstandsuitkering.

Re-integratievoorzieningen

Dit zijn voorzieningen die de gemeente inzet om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te helpen de afstand te verkleinen. Het uiteindelijke doel is het verkrijgen van een baan. Dit cijfer geeft voor Assen een vertekend beeld. Anders dan bij de meeste (intergemeentelijke) Sociale Diensten verzorgt WPDA veel re-integratietrajecten zelf. Deze worden in de landelijke cijfers niet zichtbaar.

Financieel

Werken in Assen	(bedragen * € 1.000)			
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Participatie en inkomen	53.089	41.551	40.553	998
Economische ontwikkeling en innovatie	1.902	4.067	1.825	2.242
FlorijnAs	36.668	11.666	5.770	5.896
Totaal lasten	91.659	57.284	48.148	9.137
Baten				
Participatie en inkomen	32.819	30.956	31.404	448
Economische ontwikkeling en innovatie	120	120	128	8
FlorijnAs	36.668	1.610	1.610	0
Totaal baten	69.607	32.686	33.141	455
Totaal saldo van baten en lasten	-22.052	-24.598	-15.006	9.592
Mutaties in reserves				
Storting reserves	613	2.223	2.719	-496
Beschikking reserves	50	11.629	5.804	-5.825
Totaal Mutaties in reserves	-563	9.406	3.085	-6.321
Resultaat	-22.615	-15.192	-11.922	3.271

Financiële analyse Werken in Assen
afwijkingen ten opzichte van de begroting

(bedragen x € 1.000)

Programma / beleidsthema / onderwerp	Voorstel budget- overheveling	Prognose voortgangs- rapportage		Resultaat jaarrekening	
		bedrag	V/N	bedrag	V/N
Participatie & Inkomen					
Aandeel gemeente Assen in ontvlechting Alescon		-150	N	0	
Invlechting noordelijke activiteiten in WPDA (frictiekosten)		-75	N	0	
Resultaat WPDA (uitkeringslasten, loonkostensubsidies en organisatiekosten)		-23	N	40	V
Rijksmiddelen Buig		0		871	V
Participatie:					
- Re-integratiemiddelen WPDA (arbeidsmarkttoeleiding)		69	V	103	V
- Teruggaaf btw		0		118	V
- Lasten Wsw Alescon (aanbieden (beschut) werk)		-277	N	271	V
- Saldo participatie verrekend met Gemeentelijk Sociaal Deelfonds		0		-497	N
BBZ		0		43	V
Totaal Participatie & Inkomen		-456	N	949	V
Economische ontwikkeling en innovatie					
Cofinanciering REP-projecten (zie programma Algemeen financieel beleid)		0		1.750	V
Acquisitie (uitvoering economische agenda 2019-2022)	✓	200	V	200	V
Economische activering en onderzoek: bijdrage Vaart in Assen	✓	100	V	100	V
Restant economische activering en onderzoek		0		90	V
Regionaal accountmanagement		0		40	V
Bijdrage ondernemersfonds		0		40	V
Totaal Economische ontwikkeling en innovatie		300	V	2.220	V
FlorijnAs					
FlorijnAs (uitvoering loopt door in 2019 en 2020)		0		100	V
Totaal FlorijnAs		0		100	V
Saldo overige afwijkingen programma Werken		0		2	V
Totaal programma Werken in Assen		-156	N	3.271	V

programma

3 Meedoen in Assen

Samenvatting Meedoen in Assen

Het nieuwe bestuursakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam verder' heeft ervoor gezorgd dat de beleidsaccenten voor het sociaal domein zijn aangescherpt. Dit betekent een sterkere inzet van preventie. Daarmee verwachten we dat het beroep op geïndiceerde hulp geleidelijk zal afnemen. We werkten aan de verdere uitvoering van de transformatie waarbij we ingezet hebben op versterking van het sociaal netwerk van inwoners en het afschalen van zwaardere naar lichtere zorg en ondersteuning.

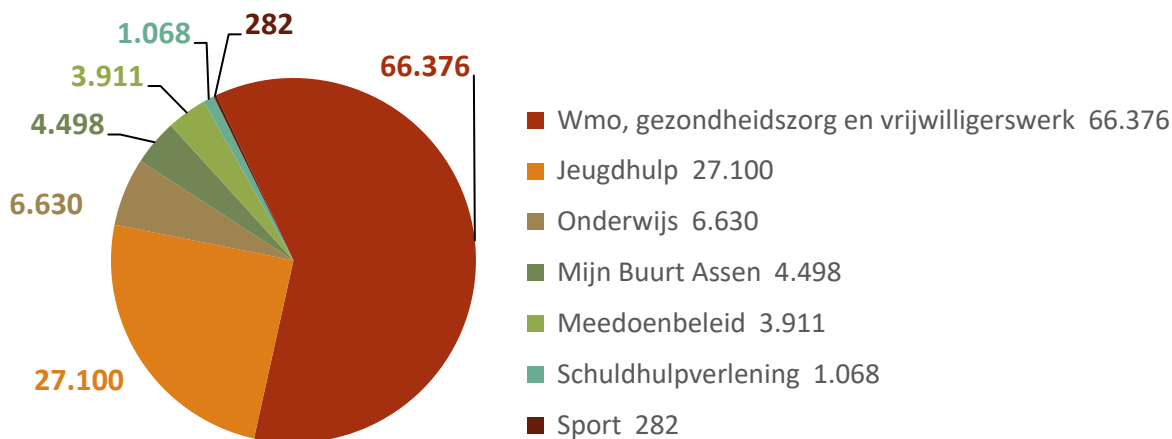
Om een impuls aan de transformatie te geven zijn verschillende experimenten uitgevoerd. Het ging daarbij met name om het versterken van preventie en samenlevingsopbouw en het ontwikkelen van een collectief aanbod onder andere op het gebied van gezondheid, schulden en laaggeletterdheid. De eerste resultaten daarvan zijn zichtbaar geworden. Peuteropvang is geïntegreerd in de Integrale Kindcentra, peuteropvang gecombineerd met de basisscholen. Ook zijn slagen gemaakt in de aansluiting tussen passend onderwijs en zorg voor jeugd.

We zijn voor het eerst geconfronteerd met tekorten in het sociaal domein over 2017 en 2018. Helaas moeten we constateren dat de uitgaven voor het sociaal domein niet binnen het financiële kader, namelijk binnen door het Rijk beschikbaar gestelde middelen, zijn gebleven. Het ontstane tekort is € 8,8 miljoen. Hier ligt de komende jaren een grote opgave. De gemeenteraad heeft eind 2018 besloten een aantal bezuinigingsmaatregelen te treffen. Eén daarvan betreft de toegang. Hier ligt nu de opdracht de toegang(en) te stroomlijnen en te vereenvoudigen.

Highlights

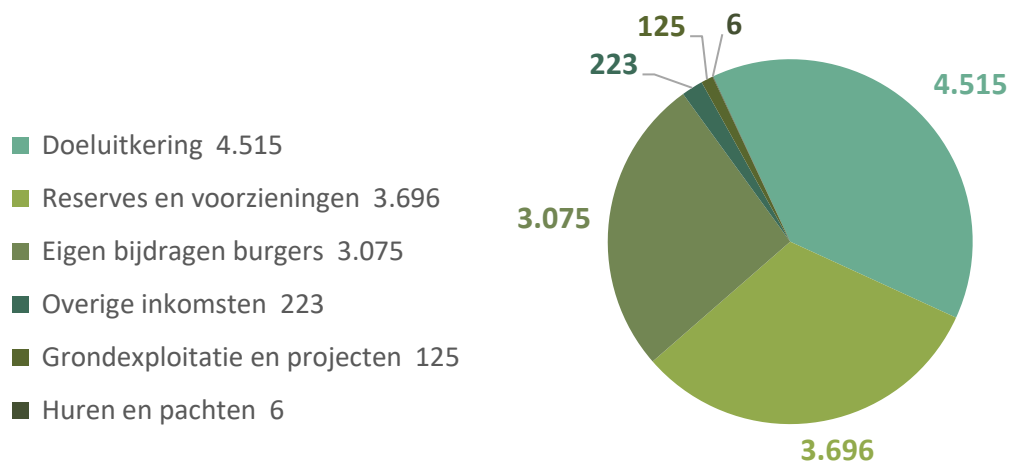
- Omslag nadenken en handelen vanuit een tekort op uitgaven sociaal domein.
- Goede resultaten inzet praktijkondersteuners huisartsen (POH) Jeugd.
- Toename collectieve inzet op individuele vraagstukken door Vaart Welzijn.
- Positieve evaluatie preventieve inzet op jeugdhulp, onder andere in het onderwijs.

Verdeling van lasten en baten Meedoen in Assen

Lasten € 109,9 miljoen

Baten € 11,6 miljoen

[bedragen in grafieken en legenda's x € 1.000]

Transformatie

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Niet zorgen voor, maar zorgen dat. De titel van het collegeprogramma vertaalt zich zowel in een veranderende rol van onze organisatie, als in onze manier van werken in het sociaal domein.</p> <p>Dit betekent meer verantwoordelijkheid en regie bij de samenleving neerleggen. Dit betekent ook normaliseren in plaats van problematiseren.</p> <p>Samen met inwoners, vrijwilligers en professionals zetten we in op meer preventie en op het versterken van de eigen kracht en het sociaal netwerk van inwoners.</p> <p>Door samen te werken met partners in het sociale domein benutten we ook hun organisatiekracht om de hiervoor genoemde transformatiedoelen te bereiken. Denk hierbij aan partners als huisartsen, sportverenigingen en scholen.</p> <p>Waar het nodig is, kunnen inwoners op passende ondersteuning blijven rekenen. Wij vinden het belangrijk dat inwoners deze ondersteuning eenvoudig kunnen vinden en dat deze aansluit bij hun echte vraag. In 2017 is er een toegang voor Wmo en jeugdhulp die ervoor zorgt dat inwoners op een snelle en effectieve manier de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Iedereen is in twee stappen op de juiste plaats. Voor complexe situaties en multi-problematiek is er casusregie. De toegang is digitaal, telefonisch en fysiek te benaderen.</p> <p>Binnen de toegang hebben de buurtteams van Vaart Welzijn vooral een taak op het gebied van preventie en het gebruik van algemene en voorliggende voorzieningen. De gemeente zorgt voor de indicatiestelling van maatwerkvoorzieningen, gespecialiseerd casemanagement jeugd en de registratie van de voorzieningenadministratie.</p> <p>We willen de monitoring in het sociale domein versterken, om zo meer inzicht te krijgen in het bereiken van de hiervoor genoemde transformatiedoelen.</p>	<p>In de transformatie van het sociaal domein zijn belangrijke stappen gezet. Zo hebben wij op verschillende niveaus met diverse partijen afspraken gemaakt:</p> <p>Transformatieakkoord Jeugd</p> <p>Wij hebben samen met andere Drentse gemeenten gesprekken gevoerd met de vijf grote jeugdhulpaanbieders (Accare, GGZ Drenthe, Yorneo, Ambiq en Cosis). Dit heeft geleid tot het transformatieakkoord Jeugdhulp. Hiermee willen we samen met de ketenpartners zorgen voor een kwalitatief goed en betaalbaar jeugdhulp aanbod.</p> <p>Verstevinging buurtteams</p> <p>De buurtteams hebben hun positie verder verstevigd. Meer vragen van inwoners zijn beantwoord in de vorm van een groepsaanbod en minder individueel.</p> <p>Preventiefonds in oprichting</p> <p>De voorbereidingen zijn getroffen voor een preventiefonds. Hiermee stimuleren we preventieve activiteiten.</p> <p>Pilot Optimaal Leven</p> <p>Wij participeren met de tweejarige Drentse pilot Optimaal Leven. Met dit project bieden we via een multidisciplinair team ondersteuning aan mensen met een langdurige ernstige psychiatrische kwetsbaarheid in de wijk. Hierdoor zijn zij beter in staat zelfstandig te (blijven) wonen. Deelnemende partijen aan de pilot zijn GGZ Drenthe, Cosis, VNN, zorgverzekeraar Zilveren Kruis en een aantal Drentse gemeenten. Er zijn ook samenwerkingsafspraken gemaakt met Vaart Welzijn en de Openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ).</p>

1) Jeugdhulp

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Zorgvragers krijgen de regie meer in eigen hand en schakelen zoveel mogelijk een eigen netwerk in. In de jeugdhulp wordt daarom primair ingezet op preventie en lichte ondersteuning. Daarmee verminderen we de inzet van duurdere of specialistische zorg.</p>	<p>Preventieve inzet</p> <p>Ten opzichte van andere gemeenten investeren wij in Assen volgens het Nederlands Jeugd Instituut stevig in preventie voor jeugd. Vooral door het toevoegen van zorgexpertise op projectmatige basis aan onderwijs en kinderopvang. Via de financiering van programma's als YOOP (Yorneo Ondersteund Onderwijzend Personeel), Samen Vroeg Erbij (Blijven) en projecten met jeugdmaatschappelijk werk bieden wij een preventief aanbod op het snijvlak van onderwijs en zorg. Het doel is zo veel mogelijk vroegtijdig bij te sturen en zwaardere problematiek te voorkomen, te verminderen of te zorgen voor de juiste hulp. De tevredenheid van het onderwijs/ kinderopvang over de omvang van de beschikbare inzet vanuit zorgpartijen is over het algemeen voldoende. Wel bestaat de wens uren meer flexibel en vraaggericht af te stemmen op scholen en wijken.</p> <p>Praktijkondersteuners huisartsen Jeugd</p> <p>In alle huisartspraktijken in Assen zijn praktijkondersteuners jeugd werkzaam geweest. De door ons gefinancierde inzet van POH-Jeugd hebben wij geëvalueerd. Belangrijkste conclusie is dat met de inzet van de POH-Jeugd kinderen laagdrempelige en kwalitatief goede zorg krijgen. Het aantal doorverwijzingen van de huisartsen naar gespecialiseerde jeugdzorg daalde met 5%. Eind 2018 besloten we daarom de inzet van POH-Jeugd voort te zetten.</p>

We hebben sub-regionaal en regionaal voor de komende twee jaren opnieuw individuele maatwerkvoorzieningen jeugdhulp ingekocht.

Uit de eerste betrouwbare cijfers over het aantal kinderen met jeugdhulp, zien we dat we in Assen meer jeugdhulp verstrekken dan het landelijke gemiddelde percentage. We hebben afgesproken te laten onderzoeken waardoor dit wordt veroorzaakt.

Ook blijven we inzetten op het afschalen van de zwaarte van in te zetten ondersteuning.

De stroomlijning van het preventieve aanbod aan collectieve voorzieningen en lichte ondersteuning wordt verder opgepakt. Het motto is dat we niet streven naar meer inzet, maar naar het verbeteren van de inzet die er al is.

We denken aan de juiste knoppen te draaien om een daling in ondersteuning en ondersteuningszwaarte te bewerkstelligen: dit door de vroegtijdige signalering goed op orde te hebben, het ingeregeld raken van de buurtteams en de toegangen en de verbinding tussen de vindplaatsen van ondersteuning door middel van heldere zorgroutes en samenwerkingsafspraken.

Terugdringen tekorten

Bijna alle Nederlandse gemeenten hebben behoorlijke tekorten op de jeugdhulp. Wij hebben daarom ingezet op een lobby richting het Rijk voor meer middelen voor de uitvoering in het sociaal domein. De problematiek is goed onder de aandacht gebracht maar leverde nog geen (financieel) resultaat op.

De tekorten van € 6,4 miljoen komen door de daling van het rijksbudget Jeugd en een groter aantal jeugdigen in zorg. In meer gevallen hebben zij intensievere zorg nodig.

We namen maatregelen om het beroep op zorg te verminderen. Dit moet leiden tot een afname van het tekort vanaf 2019. Door deelname aan een landelijke benchmark van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) verwachten we meer inzicht te krijgen in maatregelen die bijdragen aan het terugdringen van de tekorten.

Eind 2018 stemde de gemeenteraad in met maatregelen om de tekorten te verminderen. Deze maatregelen richten zich op een strengere toegang tot geïndiceerde jeugdhulp, vermindering van de vraag door preventie en vroegsignalering en maatregelen om het aanbod te beperken tot minimaal adequate zorg.

Dyslexiezorg

De dyslexiezorg is opnieuw aanbesteed. Hiermee verwachten we meer sturing te krijgen op diagnose en behandeling.

Hulp voor kinderen bij echtscheiding

Door een beter beeld van de omvang en aard van de problematiek van (v)echtscheidingen kunnen we gericht interventies inzetten voor ouders en kinderen. Er is een lokaal netwerk met Vaart Welzijn, GGD en Yorneo opgezet. Professionals in zorg en onderwijs zijn getraind in vroegtijdig signaleren en onderkennen van jeugdigen die in de knel komen als gevolg van echtscheidingen.

	<p>Veiligheid voorop</p> <p>Veilig Thuis Drenthe heeft de basis op orde gebracht. Dit blijft echter wel aandacht en onderhoud nodig houden. Het aantal meldingen in 2018 ligt op hetzelfde niveau als in 2017. Kinderen zijn bij het merendeel van de meldingen betrokken. Tien procent van de meldingen gaat over geweld in de partnerrelatie of ouderengeweld.</p> <p>De Drentse gemeenten, Veilig Thuis Drenthe en andere organisaties hebben de ambitie van het landelijk programma ‘Geweld hoort nergens thuis’ omarmd. Hiermee verbeteren ze het signaleren, stoppen en oplossen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Ook is aandacht voor het doorbreken van familiepatronen waarbij ouders die zelf te maken hadden met huiselijk geweld dit patroon bij hun kinderen voortzetten.</p> <p>Door de Drentse verwijsindex voor risicojongeren (VIR) ontstaat een beter beeld van hun problematiek. In de VIR leggen hulpverleners en andere professionals hun zorgen vast over jeugdigen en jongvolwassenen (tot 23 jaar). Sinds 2015 is de VIR onderdeel van de Jeugdwet.</p>
--	---

2) Wet maatschappelijke ondersteuning

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is bedoeld om inwoners in staat te stellen mee te doen aan de samenleving en gericht op het versterken van de zelfredzaamheid en participatie. Wanneer een inwoner een vraag om ondersteuning heeft, brengt de gemeente samen met deze inwoner de vraag in kaart. Daarbij komt nadrukkelijk aan de orde wat de inwoner en zijn sociaal netwerk zelf kunnen doen om de vraag op te lossen en wat er nodig is om de eigen kracht van inwoner en netwerk te versterken. De ondersteuning van de gemeente is daarbij aanvullend.</p>	<p>Toename zorggebruik</p> <p>We blijven een toename zien van het gebruik van de Wmo. Meer inwoners doen een beroep op begeleiding en dagbesteding. Dit jaar zien wij wel een verschuiving naar lichtere inzet. De overschrijding op dit budget is 2,7 miljoen euro.</p> <p>We merken een toenemende druk op de Wmo-gelden vanuit de Zorgverzekeringswet, Jeugdwet en Wet langdurige zorg. Dit betekent dat er meer een beroep wordt gedaan op de Wmo. Zorgverzekeraars hanteren een steeds striktere grens tussen behandeling en begeleiding. Daarnaast zijn inwoners aangewezen op ondersteuning vanuit de Wmo. De toelatingscriteria Wet langdurige zorg zijn aangescherpt waardoor minder inwoners uitstromen en dus langer gebruik maken van de Wmo. Daarnaast heeft een groep jongeren die jeugdhulp ontvingen nog ondersteuning nodig nu de jongeren volwassen zijn (18+).</p>
	<p>Toezicht en handhaving</p> <p>Het NMD-contractteam voert het contract- en kwaliteitsmanagement uit richting gecontracteerde zorgaanbieders en het kwaliteitsmanagement richting PGB-aanbieders. De focus lag op de kwaliteit van zorg. De toezichthouders hebben op basis van signalen van inwoners diverse kwaliteitsonderzoeken uitgevoerd. Dit heeft er toe geleid dat meerdere zorgaanbieders een verbetertraject hebben doorgevoerd. Met een zorgaanbieder Beschermd wonen is het contract beëindigd. Er was geen vertrouwen dat het verbetertraject zou leiden tot betere kwaliteit van de zorg.</p>

	<p>Clïëntondersteuning</p> <p>Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners terecht kunnen bij een onafhankelijke cliënt-ondersteuning voor vragen over bijvoorbeeld ondersteuning, zorg, jeugdhulp, onderwijs en welzijn. MeeDrenthe voert deze rol voor ons uit. Door andere verantwoordingsafspraken hebben we een scherper beeld gekregen van de geleverde cliëntondersteuning. Zo zijn er acties in gang gezet om meer vrijwilligers te betrekken bij het bieden van deze ondersteuning.</p> <hr/> <p>Verslavingszorg</p> <p>Assen heeft als centrumgemeente voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen, in samenwerking met haar regiogemeenten gewerkt aan versterking van de samenwerking tussen Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) en de buurt- en wijkteams. Voor het vroegtijdig signaleren van verslaving is het van belang dat deze expertise goed is geborgd in deze teams. De buurt- en wijkteams pakken lichte problematiek op. Ze hebben korte lijnen naar VNN voor consultatie en doorverwijzing. Omgekeerd is het voor cliënten van VNN goed als de zorg afgeschaald kan worden naar de buurt- of wijkteams.</p> <hr/> <p>Personen met verward gedrag</p> <p>In samenwerking met de andere Drentse gemeenten is een regioplan gemaakt voor de aanpak personen verward gedrag. Dit wordt verder uitgewerkt naar lokale plannen. Daarin is ruimte voor lokale initiatieven. Het plan is tot stand gekomen in samenspraak met ervaringsdeskundigen, ketenpartners zoals de GGZ Drenthe, GGD Drenthe en het Veiligheidshuis Drenthe. Ook vond afstemming plaats met de zorgverzekeraar Zilveren Kruis.</p>
--	--

	<p>Crisisbedden voor verstandelijk beperkten</p> <p>Het gebruik van crisisbedden voor mensen met een verstandelijke beperking is sterk afgenomen. Dit heeft voor een groot deel te maken met verbeterde afspraken over in- en uitstroom bij het Centrum Verstandelijke Beperking en Verslaving en de (tijdelijke) extra inzet van ambulante begeleiding.</p>
	<p>Nieuwe voorziening voor daklozen</p> <p>In een pand aan de Havenkade hebben wij samen met Cosis en WerkPro een nieuwe dagen nachtopvang inclusief inloopvoorziening en dagbesteding gerealiseerd. Hierdoor zitten de voorzieningen voor jongere en oudere dak- en thuislozen op dezelfde plek. Assen biedt als centrumgemeente onderdak aan daklozen voor negen Drentse gemeenten.</p>
	<p>Spoedpoli</p> <p>De Spoedpoli heeft, net als in 2017, een positief effect op het snel beoordelen van mensen met verward gedrag op een prettige locatie zowel voor deze mensen als voor zorgprofessionals. Inzet van en vervoer door de politie zijn sterk verminderd door de komst van de Psycholance.</p> <p>Afspraken voor structurele financiering door Drentse gemeenten en de zorgverzekeraar Zilveren Kruis zijn voorbereid.</p>
	<p>Beschermd wonen</p> <p>Voor inwoners die vanuit beschermd wonen/maatschappelijke opvang op termijn weer zelfstandig kunnen wonen is met Woningcorporatie Actium en zorgpartijen een plan van aanpak gemaakt om de stap naar zelfstandig wonen te faciliteren.</p>

3) Leefbaarheid en Welzijn in Wijk & Stad

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Om alle Assenaren mee te laten doen is het belangrijk dat burgers zélf verantwoordelijkheid nemen en werken aan een actieve, bereidwillige samenleving.</p>	<p>Mijn buurt Assen</p> <p>Kenmerkend voor Mijn Buurt Assen (MBA) is de koppeling van fysieke en sociale thema's bijvoorbeeld tijdens wijkvernieuwing. We hebben diverse buurtbijeenkomsten georganiseerd in verschillende wijken. Onder andere voor de wijkvernieuwingsprojecten in de Lariks en de Oude Molenbuurt. Ook in andere wijken hebben we diverse bijeenkomsten georganiseerd. De opkomst was vaak hoog. Bewoners konden meedenken over verbetering van de leefbaarheid in hun eigen buurt. De meerwaarde van deze buurtbijeenkomsten is dat bewoners en vertegenwoordigers van MBA met elkaar in gesprek raken. Belangrijk daarbij is dat buurtbewoners elkaar ook weer ontmoeten. In het directe contact met bewoners signaleren we individuele en collectieve problematiek waar we vervolgens mee aan de slag gaan.</p> <p>Er werden honderd buurtinitiatieven van inwoners ondersteund. Het zijn activiteiten die bijdragen aan een sterkere binding in de buurt.</p> <p>Na de succesvolle pilot Voorzieningswijzer in 2017 hebben we in 2018 dit instrument doorontwikkeld met andere partners zoals Vaart Welzijn en Werkplein Drentsche Aa (WPDA). Met financiële ondersteuning van MBA zijn dertig medewerkers opgeleid in het aanbieden van de Voorzieningswijzer. Hierdoor kunnen we dit instrument in alle wijken gaan inzetten. Met behulp van dit instrument kunnen inwoners van Assen direct geld besparen door gebruik te maken van bestaande regelingen. Tijdens de pilot ging het om € 700 per huishouden.</p>

	<p>Netwerk Informele Zorg</p> <p>Het Netwerk Informele Zorg is samengesteld uit ervaringsdeskundigen, vrijwilligers en professionals. Dit netwerk heeft in co-creatie gewerkt aan de invulling van de Agenda Informele Zorg. Ook is een digitale community opgezet. Mantelzorgers kunnen hier terecht met vragen en het uitwisselen van ervaringen. Het Netwerk Informele Zorg werkt aan diverse projecten. Een daarvan is de respijtoorziening het Odensehuis. Het Odensehuis is met hulp van vrijwilligers en mantelzorgers verder gegroeid. Met de verhuizing naar 't Markehuus heeft dit burgerinitiatief zich ontpopt tot een tweede thuis voor mensen met (zich ontwikkelende) dementie en hun mantelzorgers.</p> <p>Vaart Welzijn heeft samen met een mantelzorgcoach tien casussen in beeld gebracht waarin de mantelzorger centraal staat. Deze projecten hebben tot doel inzicht te geven in de samenwerking tussen formele en informele zorg en deze te verbeteren.</p>
<p>De gemeente stimuleert en faciliteert met ruimte, werkt aan het versterken van netwerken, het vernieuwen van de welzijns-aanpak en het ondersteunen van de inwoners. Hierdoor moet de gezamenlijke initiatiefkracht van inwoners in de stad toenemen.</p>	<p>Vaart Welzijn</p> <p>De buurtteams werkten verder aan de transformatie van welzijn. Er is ingezet op preventie, het versterken van netwerken en het ondersteunen van inwoners.</p> <p>Anders dan de landelijke trend is het aantal aanmeldingen voor individuele trajecten bij de buurtteams opnieuw afgenomen. In 2018 waren er 714 aanmeldingen tegen 1.003 in 2017. Dit komt met name door de inzet van collectieve activiteiten in plaats van een individuele aanpak.</p> <p>Door te monitoren en te analyseren is er meer inzicht in de omvang en complexiteit van de hulpvragen. De meeste individuele trajecten door buurtteams hadden betrekking op huiselijke relatie, geestelijke gezondheid en financiën. De helft van de trajecten had geïndiceerde zorg nodig.</p> <p>Vaart Welzijn ondersteunde twee keer zo veel vrijwilligers als in 2017. Ook de groei in het bereik van het aantal mantelzorgers zette zich gestaag voort tot 1.600 personen. Overbelaste en jonge mantelzorgers maakten, mede door inzet van de buurtteams, steeds meer gebruik van voorzieningen voor respijtzorg (tijdelijk</p>

	<p>overdragen van zorg), zoals Logeerkring Drenthe.</p> <p>Vaart Welzijn startte met seniorenvoorlichters voor alle 75-plussers. Bestrijding van eenzaamheid is daarbij een speerpunt.</p> <p>Vanuit de experimenteerruimte Sociaal Domein is een impuls gegeven aan welzijnsactiviteiten (samenlevingsopbouw). Buurtwerkers konden hierdoor meer doen in de wijken, bij bewonersactiviteiten en in de scholen. Daarbij starten ze vaak onder de vlag van Mijn Buurt Assen. Het gaat om collectieve activiteiten en het ondersteunen van bewonersinitiatieven.</p> <p>De samenwerking tussen de buurtteams, Yorneo en GGD op de scholen heeft onder meer vorm gekregen in de aanpak van de gevolgen voor kinderen van complexe scheidingen.</p> <p>Er is een experiment gestart tussen huisartsen en de buurtteams rondom integrale ouderenzorg. In 14 huisartsenpraktijken werkten de wijkverpleegkundige, specialist ouderengeneeskundige, praktijkondersteuner en buurtteammedewerker samen. Het doel is ouderen meer en beter door te kunnen verwijzen naar welzijnsactiviteiten (welzijn op recept) en om het zorgnetwerk rondom ouderen beter sluitend te krijgen.</p> <p>Wijkgebouwen</p> <p>De financiële situatie rondom de wijkgebouwen is gestabiliseerd. Een bijzonder feit is dat in Peelo een nieuwe exploitatievorm is ontstaan vanuit een burgerinitiatief. Hier ontstaan nieuwe combinaties zoals de huisvesting van een laagdrempelig inloophuis, de professionals vanuit Optimaal leven en het buurtrestaurant dat met het kerstdiner meer dan 100 bezoekers kreeg. (Optimaal leven: samenwerking tussen zorginstellingen, huisartsen, verzekeraars en gemeenten om de kwaliteit van leven van mensen met langdurige psychische kwetsbaarheid te vergroten)</p>
--	---

	<p>Nieuwkomers doen mee</p> <p>Wij boden ondersteuning aan statushouders die moeten inburgeren en participeren in de samenleving. Door Vluchtelingenwerk Noord Nederland zijn 30 trajecten maatschappelijke begeleiding geboden aan de nieuwe statushouders in Assen. Daarnaast heeft Vluchtelingenwerk Noord Nederland voor de gemeente de participatietraining verzorgd.</p> <p>Om jong volwassen minderjarige statushouders een steuntje in de rug te geven, is de gemeente met Jade Zorggroep overeengekomen dat zij voor de duur van 9 maanden extra begeleiding bieden aan deze jong volwassenen, die tot hun 18^e in een kleinschalige wooneenheid woonden en na hun 18^e zelfstandig zijn gaan wonen. Deze jong volwassenen zijn vaak relatief kort in Nederland en nog niet voldoende voorbereid op het leven in de Nederlandse maatschappij. Om dezelfde reden heeft de Stichting Lemat een empowerment training verzorgd voor Eritrese jongeren. (Stichting Lemat begeleidt Eritrese statushouders in het integratieproces)</p>
--	---

4 en 6) Schuldhulpverlening en armoedebestrijding

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Een samenleving waarin aanzienlijk minder mensen opgroeien in armoede en schulden.</p>	
<p>Het hebben van schulden en het langdurig leven in armoede is een blokkade voor inwoners om te kunnen participeren.</p> <p>Bij inwoners met een laag inkomen willen wij financiële rust en zekerheid bieden en voorkomen dat ze in financiële problemen raken. Inwoners in armoede willen we meer perspectief bieden. Daarbij vinden we het vooral belangrijk dat kinderen niet worden gedupeerd door de financiële situatie van hun ouders.</p>	<p>De partijen Vaart Welzijn, GKB, WPDA en vrijwilligersorganisaties weten elkaar steeds beter te vinden en kennen elkaars deskundigheid. Vaart Welzijn heeft in de preventie Armoede en Schulden de uitvoeringsregie gekregen en kan voor ondersteuning andere partijen inschakelen.</p> <p>We hebben een opzet gemaakt voor de pilot Geldcoach, die in 2019 in uitvoering gaat. Het doel van de pilot is mensen met financiële problemen gepaste hulpverleningstrajecten bieden, licht als het kan, zwaar als het moet. Met het besluit om de geldcoach te introduceren (pilot) wordt de toegang tot schuldhulpverlening van de GKB naar de gemeente verschoven. De geldcoach wordt gepositioneerd bij de gemeente. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan het besluit de toegang tot schuldhulpverlening van de GKB meer naar de gemeente te verschuiven.</p>
<p>Gelijke kansen voor alle kinderen, daar streven we naar met de ondersteuning via de Meedoenregelingen en de Stichtingen Leergeld, Kinderhulp, Jarige Job, Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds.</p>	<p>Groter bereik Meedoenregelingen</p> <p>De samenwerking van de Kindpakket-organisaties is succesvol. De organisaties Leergeld en Jeugdfonds Sport & Cultuur hebben samen 1.227 kinderen ondersteund. Het Kindpakket Assen en de Meedoenregelingen dragen eraan bij dat kinderen in Assen gelijke kansen hebben. Daarmee is ruimschoots het doel bereikt dat wij gesteld hadden.</p>
<p>Schuldhulpverlening is onmisbaar. Wij willen dat de schuldhulpverlening voor onze inwoners nabij en snel is, met een zo laag mogelijke drempel. De GKB, de buurtteams, het WPDA en vrijwilligersorganisaties werken nauw samen en vullen elkaar aan. Niet alleen het acute probleem moet worden opgelost, maar de oplossing moet ook duurzaam zijn.</p> <p>De organisatie van de GKB is voorbereid op de toekomstige ontwikkelingen zoals de gemeentelijke herindelingen in de provincie Groningen en de veranderingen in de markt. In 2017 is daarom gestart met een toekomstverkenning.</p>	<p>Schuldhulpverlening GKB</p> <p>De dienstverlening vanuit de GKB is op kwalitatief goede wijze voor onze inwoners gecontinueerd.</p> <p>Met de GKB zijn prestatieafspraken gemaakt. De GKB gaf invulling aan de Strategische herijking 2018-2020, die is voortgekomen uit de toekomstverkenning in 2017.</p> <p>Het aantal mensen dat voor schuldenoplossing bij de GKB komt loopt elk jaar iets terug. Met betrekking tot beschermingsbewind fluctueert het aantal aanvragen.</p>

5) Leefstijl: gezondheid en sport

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Met sport willen we ons vooral richten op Gezondheidsbevordering (gezonde leefstijl) en meer Meedoen.</p> <p>Daarmee zetten we actief in op preventie, in het bijzonder bij jongeren en kwetsbare groepen.</p>	<p>Gezond bewegen</p> <p>Sportverenigingen maakten in ruime mate gebruik van de subsidie ‘aangepast sporten’. Door deze subsidie kunnen sportverenigingen mensen die een fysieke of mentale drempel ervaren een aangepast aanbod doen zodat ze toch mee kunnen sporten.</p> <p>Het aantal aanvragen voor sport bij het Jeugdsport- en cultuurfonds is toegenomen.</p> <p>De organisatie AssenRuns draagt zorg voor zes laagdrempelige loopevenementen in Assen. Aan de scholencompetitie bij dit evenement hebben 650 basisschoolkinderen deelgenomen.</p>
	<p>Buurtsportcoaches</p> <p>Buurtsportcoaches bij Vaart Welzijn bieden vaker collectieve ontmoetingsactiviteiten met een sportief karakter aan zoals meedoen aan de 4 mijl van Assen en een trimloop rondom het terrein van GGZ-Drenthe. Hiermee wordt onder meer eenzaamheid bestreden.</p> <p>Vanuit onder meer de GGZ en het Leger des Heils is de buurtsportcoach gestart met Streetfit in de wijk Assen Oost in samenwerking met voetbalvereniging Asser Boys. Dit laagdrempelig sportprogramma helpt mensen met een psychische beperking uit hun isolement te halen en te bouwen aan hun individuele netwerk.</p>
	<p>Programma GIDS (Gezond in de Stad)</p> <p>Met de nieuwe visie op gezondheid ligt er een brede en samenhangende aanpak voor buurten en wijken met een actieve rol voor de burgers zelf. De aanpak is gericht op actieve participatie, preventie, gedragsverandering en een omgeving die gezond gedrag stimuleert. De visie is de basis voor het programma Gezond In De Stad, dat een breed aanbod aan activiteiten bevat.</p>

7) Onderwijs

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>We willen bereiken dat er kwalitatief goede peuteropvang in Assen blijft bestaan en gaan dit borgen in de ontwikkeling van Alles-in-1-scholen. Ook streven we naar een groter bereik van peuters. Voorschoolse voorzieningen zijn aantrekkelijk en dichtbij. Op alle scholen wordt voor- en voerschoolse educatie geboden (VVE).</p> <p>Daarnaast borgen we de opbrengsten van de Brede School, zoals bereikbaarheid van naschoolse activiteiten en een doorgaande lijn op de schakelmomenten in de schoolloopbaan.</p> <p>We hebben alle kwetsbare jongeren (16-23 jaar) die niet naar school gaan of geen werk (meer) hebben in beeld en zorgen ervoor dat ze weer naar school gaan of werk hebben. We richten ons met name op scholieren van Pro Assen en Van Liefland en op leerlingen die een mbo-2 diploma hebben.</p> <p>De groep jongeren die zelfstandig de weg naar de arbeidsmarkt vindt, profiteert zo goed mogelijk van een match tussen opleiding en werkgelegenheid.</p> <p>We willen dat er een goede verbinding is tussen ondersteuning op school en thuis. Speerpunt is preventie in de zin van: licht en collectief waar mogelijk en zwaar en individueel waar nodig.</p>	<p>Harmonisatie en peuteropvang</p> <p>Door de nieuwe Harmonisatiewet zijn de gesubsidieerde peuteropvanglocaties (inclusief een aanbod voor voor- en voerschoolse educatie) ondergebracht bij 17 scholen (Integrale Kindcentra).</p> <p>De peuteropvang is verder geïntegreerd in de Integrale Kindcentra.</p> <p>Naast reguliere peuteropvang bij de IKC's hebben we geïnvesteerd in het opstarten van een peuteropvang op de AZC-school de Feniks. Peuters van het asielzoekerscentrum kunnen drie dagdelen in de week spelen en komen met de Nederlandse taal in aanraking ter voorbereiding op het basisonderwijs.</p> <p>Passend Onderwijs</p> <p>We hebben lokaal en regionaal gewerkt aan de aansluiting tussen passend onderwijs en zorg voor jeugd. De regionale ontwikkelagenda Passend onderwijs - Zorg voor jeugd is geëvalueerd. De meeste ontwikkelpunten zijn opgepakt, maar onderwijs en gemeenten zijn vooral gefocust op de eigen taken en nog te weinig op de gezamenlijke transformatiedoelen. Dit wordt in de vervolgagenda opgepakt.</p> <p>Voor Assen hebben we een evaluatie laten uitvoeren van onze preventieve inzet in kinderopvang en onderwijs. Primair onderwijs, Vaart Welzijn en gemeente organiseerden voor professionals in de school, een goed bezochte themadag over 'zorg in het onderwijs'.</p> <p>Op vier scholen is een vorm van de methodiek SWAG ('samen werken aan grip op je leven') ingevoerd: CS van Gogh Salland, CS van Gogh Lariks, Pro Assen en Dr. Nassau College Quintus.</p> <p>Vanuit de experimenteerruimte sociaal domein is het project 'passende kinderopvang en ondersteuning van het onderwijs' gestart. Vanuit de praktijk hebben we gekeken wat er nodig is voor een collectief jeugdhulpaanbod (onderwijs zorgarrangement).</p> <p>Dat heeft veel betrokkenheid van onderwijs,</p>

	<p>kinderopvang en ouders opgeleverd. Het leverde ook input en kaders op voor de nieuwe inkoop jeugdhulp. Om de omslag te maken naar een voorliggende collectieve voorziening waarbij wordt genormaliseerd en ge-demedicaliseerd zijn nieuwe kaders en afspraken nodig. Deze vinden we voor een groot deel terug in de transformatie-afspraken en de startnotitie inkoop 2020.</p> <p>Voortijdig schoolverlaten (VSV)</p> <p>Tegen de landelijke tendens in daalde in onze regio het percentage voortijdig schoolverlaters. Dit blijkt uit voorlopige cijfers over schooljaar 2017-2018. Met 1,19% zijn we nu landelijk de RMC regio met het laagste VSV percentage. De preventieve aanpak vanuit onderwijs en RMC team lijkt zijn vruchten af te werpen.</p> <p>De regionale VSV-aanpak richt zich, conform de opdracht van het Rijk, ook op jongeren in een kwetsbare positie. Zij zijn afkomstig uit het praktijkonderwijs (PrO) en het voortgezet speciaal onderwijs (VSO). Er zijn diverse projecten uitgevoerd door de Regionale meld – en coördinatie functie (RMC), WPDA, onderwijs en soms ook zorgpartijen. Het hoofddoel is een sluitende aanpak zodat jongeren de route naar een passende vorm van participatie (vervolgonderwijs, werk, dagbesteding) effectief doorlopen. Waar nodig krijgen zij extra ondersteuning om de kans op succes te vergroten.</p> <p>De RMC-functie monitort de nieuwe doelgroep. Ook is gestart met het inzetten van specifieke expertise op trajectbegeleiding aan de nieuwe doelgroep, om deze expertise op termijn over te dragen aan reguliere organisaties. Verder is een routekaart dagbesteding ontwikkeld in co-creatie met scholen voor Voortgezet Speciaal Onderwijs in Assen, WPDA, UWV en MEE Drenthe. De routekaart beschrijft het proces voor een sluitende aanpak voor jongeren die van het VSO doorstromen naar dagbesteding.</p> <p>Er is een Kerngroep opgericht die de sluitende aanpak coördineert. Deze bestaat uit RMC, WPDA, Drenthe College en Samenwerkingsverband passend onderwijs.</p> <p>Ook is in de regio een eenvoudiger en meer integraal overlegmodel ingevoerd.</p>
--	--

	<p>Onderwijshuisvesting</p> <p>CJBS de Kloostertuin is eind 2018 opgeleverd en wordt na de voorjaarsvakantie van 2019 in gebruik genomen. (CJBS: Christelijke Jenaplan Basisschool)</p>
	<p>Aanpak laaggeletterdheid</p> <p>Bij het Taalhuis meldden zich 106 deelnemers en kregen een aanbod. Ook via kernpartners kwamen er inwoners naar het taalhuis: 200.</p> <p>Het aantal taalvrijwilligers bij het Taalhuis is verdubbeld tot 85.</p> <p>Het aantal uren Taalhuis-coördinatie is uitgebreid. Hierdoor kon het Taalhuis ook spreekuren in de wijken gaan houden.</p> <p>Om in diverse organisaties professionals deskundig te maken in het herkennen en signaleren van laaggeletterdheid zijn er bij vijf organisaties workshops gegeven. Hieraan namen 78 professionals deel. Ook was er een symposium voor werkgevers over laaggeletterdheid.</p>

Indicatoren				
Omschrijving	peiljaar	Assen	Drenthe	Nederland
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jaar)	2017	0,91	0,61	1,82
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jaar)	2017	16,03	20,16	26,58
Voortijdig schoolverlaters totaal (vo +mbo) (Percentage van totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.)	2016-17	1,6	1,6	1,9
Niet sporters (%)	2016	50,9	55,1	48,7
Jongeren met delict voor de rechter (% 12 t/m 21-jarigen)	2015	2,30	1,29	1,45
Kinderen die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen (% kinderen tot 18 jaar)	2015	6,67	5,73	6,58
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	tweede halfjaar 2018	14,4	12,1	10,4
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	tweede halfjaar 2018	1,0	1,0	1,1
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	tweede halfjaar 2018	0,7	0,4	0,3
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (Aantal per 1.000 inwoners)	tweede halfjaar 2018	80	67	60

De peildatum is dinsdag 14 mei 2019. De bron van deze indicatoren is:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording>

Omdat de cijfers daar continu worden geactualiseerd (dynamisch) is onder de tabel in de jaarstukken steeds de peildatum vermeld (statisch).

Toelichting indicatoren

Klik hier voor meer informatie van <https://trendbureau.drenthe.nl/armoede/kinderen-in-bijstandsgezinnen>

Actualisatie Regeling beleidsindicatoren gemeenten: Voortijdig Schoolverlaters verwijderd

'Percentage niet-sporters' blijft gehandhaafd, bron wordt aangepast naar Gezondheidsenquête (CBS, RIVM).

https://vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2018/aanpassingen_beleidsindicatoren_gemeenten_0.pdf

Financieel

Meedoen in Assen				(bedragen * € 1.000)
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Jeugdzorg	18.801	19.382	27.100	-7.718
Wmo, gezondheidszorg en vrijw.werk	63.160	65.482	66.376	-893
Mijn Buurt Assen	4.283	4.663	4.498	165
Meedoenbeleid	3.668	4.068	3.911	157
Sport	300	300	282	18
Schuldhelpverlening	829	829	1.068	-239
Onderwijs	6.681	6.681	6.630	51
Totaal lasten	97.722	101.405	109.864	-8.459
Baten				
Jeugdzorg	0	0	0	0
Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk	2.899	2.699	3.228	529
Mijn Buurt Assen	0	0	172	172
Meedoenbeleid	0	0	0	0
Sport	0	0	0	0
Schuldhelpverlening	0	0	0	0
Onderwijs	4.289	4.289	4.545	256
Totaal baten	7.188	6.988	7.944	956
Totaal saldo van baten en lasten	-90.534	-94.417	-101.920	-7.502
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	1.435	2.328	3.696	1.368
Totaal Mutaties in reserves	1.435	2.328	3.696	1.368
Resultaat	-89.099	-92.089	-98.224	-6.134

Financiële analyse Meedoen in Assen
afwijkingen ten opzichte van de begroting

(bedragen x € 1.000)

Programma / beleidsthema / onderwerp	Voorstel budget- overheveling	Prognose voortgangs- rapportage		Resultaat jaarrekening	
		bedrag	V/N	bedrag	V/N
Jeugdzorg					
Nadeel afrekeningen jeugdzorg 2017		-6.149	N	-227	N
Nadeel jeugdzorg 2018				-7.771	N
Saldo jeugdzorg verrekend met Gemeentelijk Sociaal Deelfonds		1.700	V	1.814	V
Kinderraad/Kinderburgermeester	✓	0		50	V
Lokaal jeugdbeleid		0		230	V
Totaal Jeugdzorg		-4.449	N	-5.904	N
Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk					
<u>Wmo:</u>					
- Nadeel afrekeningen Wmo 2017		-1.897	N	-149	N
- Saldo Wmo 2018				-2.155	N
<u>Beschermd Wonen:</u>					
- Nadeel afrekeningen Beschermd Wonen 2017				-147	N
- Ondersteuning bestuurlijke samenwerking (van beschermd wonen naar beschermd thuis)	✓	0		25	V
- Voordeel Beschermd Wonen 2018		1.724	V	1.616	V
Project Rookvrije generatie	✓	15	V	15	V
Totaal Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk		-159	N	-795	N
Mijn Buurt Assen					
Inburgering (opvang statushouders)	✓	140	V	118	V
Projecten wijkzaken	✓	0		65	V
Asielzoekers/nieuwkomers		0		119	V
Totaal Mijn Buurt Assen		140	V	302	V
Meedoenbeleid					
Tijdelijke rijksmiddelen t.b.v. beleidsimpuls armoedebestrijding	✓	123	V	123	V
Klijnsma middelen armoedebeleid	✓	278	V	237	V
Bijzondere bijstand en participatiebeleid		-331	N	-203	N
Totaal Meedoenbeleid		70	V	157	V
Schuldhelpverlening					
Exploitatietekort GKB		-50	N	-239	N
Totaal Schuldhelpverlening		-50	N	-239	N
Onderwijs					
Peuteropvang		0		307	V
Totaal Onderwijs		0		307	V
Saldo overige afwijkingen programma Meedoen in Assen		-12	N	38	V
Totaal programma Meedoen in Assen		-4.460	N	-6.134	N

Totaaloverzicht financieel resultaat sociaal domein		(bedragen x € 1.000)		
Onderdeel	Lasten	Baten	Saldo	
Participatie (programma Werken, thema werkgelegenheid)				
Integratie-uitkering Re-integratie	0	3.665	-3.665	
Totale kosten voorzieningen Re-integratie	3.168	0	3.168	
Totaal participatie 2018	3.168	3.665	-497	
Verrekening saldo Participatie met Gemeentelijk Sociaal Deelfonds	497	0	497	
Jeugdzorg (programma Meedoen, thema jeugdzorg)				
Integratie-uitkering Jeugdzorg	0	20.658	-20.658	
Invulling taakstelling Jeugdzorg	173	0	173	
Afgezonderd deel voor uitvoering taken Jeugdwet (bedrijfsvoering)	1.631	0	1.631	
Totale kosten voorzieningen Jeugdzorg	26.625	0	26.625	
Totaal Jeugdzorg 2018	28.429	20.658	7.771	
Afrekening 2017	227	0	227	
Totaal financieel resultaat Jeugdzorg	28.656	20.658	7.998	
Waarvan verrekend met Gemeentelijk Sociaal Deelfonds	-1.814	0	-1.814	
Saldo Jeugdzorg ten laste van het rekeningresultaat 2018	-6.184	0	-6.184	
Wmo (programma Meedoen, thema Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk)				
Integratieuitkering nieuwe taken Wmo	0	10.451	-10.451	
Integratieuitkering oude taken Wmo	0	5.914	-5.914	
Budget beleid Wmo	-125	0	-125	
Correcties zorgvernieuwingstaken en korting scootmobielen	246	0	246	
Invulling taakstelling Wmo	173	0	173	
Afgezonderd deel voor uitvoering nieuwe taken Wmo (bedrijfsvoering)	517	0	517	
Totale kosten voorzieningen Wmo	17.141	0	17.141	
Totale kosten beleid Wmo	567	0	567	
Totaal Wmo 2018	18.519	16.365	2.155	
Afrekening 2017	149	0	149	
Totaal financieel resultaat Wmo	18.668	16.365	2.303	
Saldo Wmo ten laste van het rekeningsresultaat 2018	-2.303	0	-2.303	

Onderdeel	Lasten	Baten	Saldo
Beschermd Wonen (progr. Meedoen, thema Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk)			
Integratieuitkering Beschermd Wonen	0	38.967	-38.967
Afgezonderd deel voor uitvoering taken Beschermd Wonen (bedrijfsvoering)	1.198	0	1.198
Totale kosten voorzieningen Beschermd Wonen	32.908	0	32.908
Verrekening met overige gemeenten	3.221	0	3.221
Totaal Beschermd Wonen 2018	37.327	38.967	-1.641
Afrekening 2017	147	0	147
Totaal financieel resultaat Beschermd Wonen	37.474	38.967	-1.493
Saldo Beschermd Wonen ten gunste van het rekeningsresultaat 2018	1.493	0	1.493
Totaal Sociaal Domein			
Integratieuitkeringen	0	79.655	-79.655
Afgezonderd deel voor uitvoering taken (bedrijfsvoering)	3.345	0	3.345
Totale kosten voorzieningen	80.877	0	80.877
Verrekening met overige gemeenten	3.221	0	3.221
Totaal baten en lasten 2018	87.443	79.655	7.788
Afrekeningen 2017	523	0	523
Totaal financieel resultaat Sociaal Domein	87.966	79.655	8.311
Waarvan verrekend met Gemeentelijk Sociaal Deelfonds	-1.317	0	-1.317
Saldo Sociaal Domein ten laste van het rekeningsresultaat 2018	-6.994	0	-6.994
Totaaloverzicht beloop Gemeentelijk Sociaal Deelfonds (bedragen x € 1.000)			
Onderdeel	Lasten	Baten	Saldo
Stand per 1-1-2018	0	0	3.692
- onttrekking deel nadelig saldo Jeugdzorg 2018	1.814	0	0
- onttrekking experimenteerruimte projecten Sociaal Domein	988	0	0
- onttrekking extra tijdelijke formatie Sociaal Domein	375	0	0
- storting voordelig saldo Participatie 2018	0	497	0
Totaal verrekend in 2018	3.178	497	-2.680
Stand per 31-12-2018	0	0	1.012

programma

4 Aantrekkelijk Assen

Samenvatting Aantrekkelijk Assen

We werken samen met bewoners en ondernemers aan een aantrekkelijke stad. In 2018 is in het bijzonder aandacht besteed aan de ontwikkeling van een attractieve binnenstad met een hoog voorzieningenniveau. Er zijn belangrijke stappen gezet.

In *Vaart in Assen* hebben MKB Retail Assen, Stichting Gilde Bart, Platform Cultureel Hart Assen, Koninklijke Horeca Nederland (afdeling Assen) en Vereniging van Vastgoedeigenaren Assen Centrum hun krachten gebundeld. Samen zijn zij nu de gesprekspartner voor de gemeente bij de ontwikkeling van de binnenstad. Vaart in Assen ontwikkelt een uitvoeringsorganisatie, waarmee de deelnemers hun inzet, samenwerking en professionaliteit kunnen verbeteren.

De gemeente en de provincie hebben middelen beschikbaar gesteld voor een aantal concrete projecten in de binnenstad. Op basis daarvan is gestart met de voorbereiding van de herinrichting van het Koopmansplein, een stimuleringsfonds en de herinrichting van straten. Bovendien hebben we de noodzaak van een herijking van het parkeerbeleid hoog op de agenda gezet.

De basis voor de ontwikkeling van een attractieve binnenstad is gelegd. De komende jaren kunnen we op deze basis lopende projecten tot uitvoering brengen en nieuwe projecten initiëren.

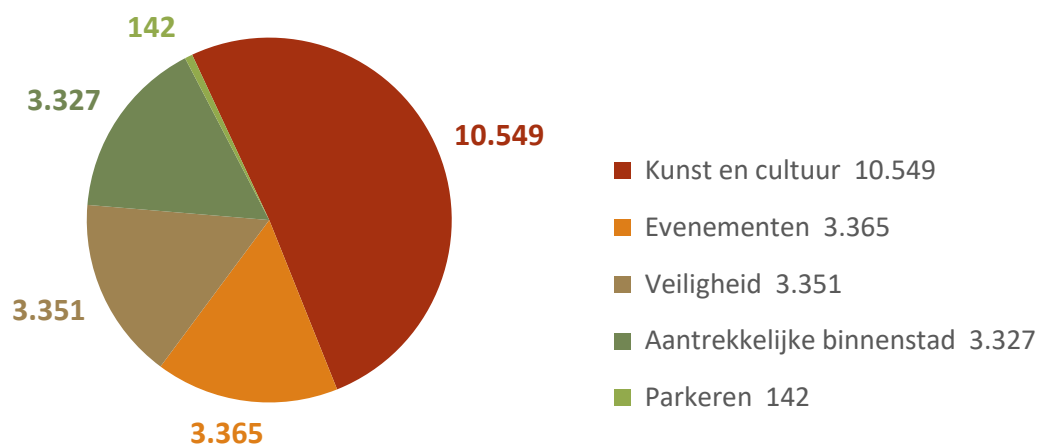
De attractiviteit van een (binnen)stad wordt ook bepaald door haar culturele aanbod en evenementen. De samenwerking met en tussen de cultuurinstellingen heeft haar vruchten afgeworpen. De programmering is beloond met de BNG-Bank Cultuurparticipatieprijs 2018. Daarnaast zijn er weer veel goede evenementen georganiseerd in Assen. Samen met de ondernemers hebben we, zoals elk jaar, weer een geslaagd TT-festival georganiseerd.

Een aantrekkelijke stad is ook een veilige stad. Snelle informatieverstrekking in de richting van onze bewoners hoort daarbij. Als onderdeel daarvan hebben we onze bewoners geïnformeerd over bijvoorbeeld woninginbraken in hun buurt. Hierdoor hebben zij preventieve maatregelen kunnen treffen. Voor de langere termijn is een ondermijningsbeeld gemaakt.

Highlights

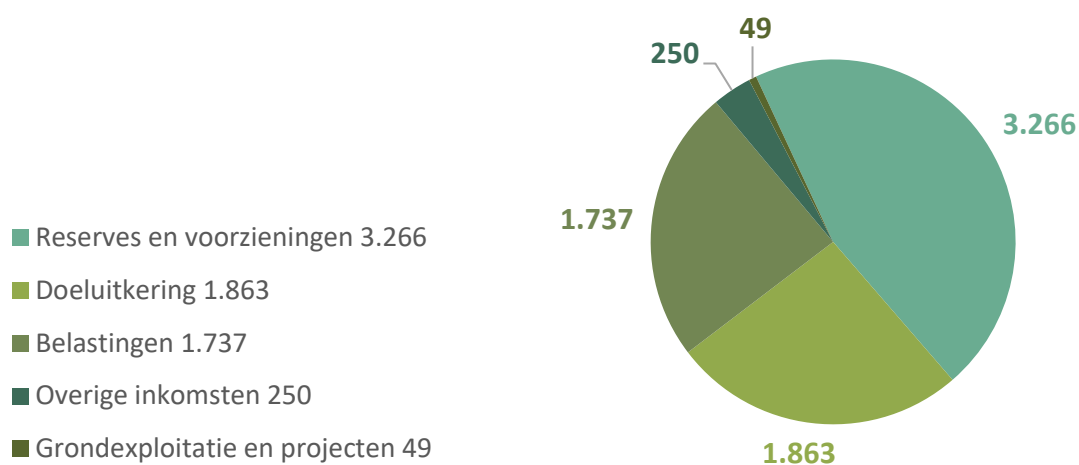
- Vaart in Assen samenwerkingspartner in de binnenstad.
- Assenaren kiezen ons Koopmansplein.
- BNG-Bank Cultuurparticipatieprijs 2018.
- Geslaagde editie TT-festival.
- City of Dreams, citydressing binnenstad rondom de internationale tentoonstelling American Dream van het Drents Museum met een economische spin off rond de € 6 miljoen.
- Preuvenement vernieuwend en verbindend festival in de Gouverneurstuin

Verdeling van lasten en baten Aantrekkelijk Assen

Lasten € 20,7 miljoen

Baten € 7,2 miljoen

[bedragen in grafieken en legenda's x € 1.000]

1) Aantrekkelijke binnenstad

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>De kwaliteit van onze binnenstad is goed en dat moet zo blijven. Het voorzieningenpakket met museum, De Nieuwe Kolk, parkeerfaciliteiten en goede bereikbaarheid is een goede basis voor verdere ontwikkeling van een aantrekkelijke binnenstad. Samen met eigenaren, ondernemers, (culturele) instellingen en andere organisaties zetten we ons in voor behoud van kwaliteit. We werken samen met partners aan een nog aantrekkelijkere binnenstad.</p> <p>We hebben aandacht voor leegstand. We faciliteren een kwalitatief goede en creatieve invulling van lege plekken. Alleen een attractieve en verzorgde binnenstad met voldoende aanbod in funshoppen, cultuur en uitstraling, kan de concurrentie aan met de omliggende gemeenten.</p>	<p>Van Mijn naar Ons Koopmansplein</p> <p>We zijn begonnen met de voorbereiding van de herinrichting van ons Koopmansplein. Bewoners en ondernemers van Assen hebben grote betrokkenheid laten zien bij de plannen en hebben letterlijk honderden ideeën aangedragen. We hebben besloten om Assenaren zelf te laten kiezen welk plein zij willen.</p>
	<p>Binnenstad VVV: Vernieuwen, Versterken en Verkleuren</p> <p>We hebben het uitvoeringsprogramma voor de binnenstad vastgesteld. Op basis van dit programma hebben we samen met de provincie een investeringsfonds van € 6,0 miljoen voor de binnenstad gevormd. Daarmee kunnen we investeren in het Koopmansplein, een stimuleringsfonds en de herinrichting van straten.</p>
	<p>Binnenstadsorganisatie</p> <p><i>Vaart in Assen</i> is opgericht. Hierin hebben MKB Retail Assen, Stichting Gilde Bart, Platform Cultureel Hart Assen, Koninklijke Horeca Nederland (afdeling Assen) en Vereniging van Vastgoedeigenaren Assen Centrum hun krachten gebundeld. Samen zijn zij nu de gesprekspartner voor de gemeente bij de ontwikkeling van de binnenstad. Vaart in Assen ontwikkelt een uitvoeringsorganisatie, waarmee zij hun inzet, samenwerking en professionaliteit kunnen verbeteren. De gemeente heeft middelen beschikbaar gesteld voor de opstartfase van de organisatie. De activiteiten waaraan we de komende tijd gezamenlijk werken zijn vastgelegd in een werkplan.</p>

	<p>Uitvoeringsagenda 2018 Aantrekkelijke binnenstad</p> <p>Samen met ondernemers en vastgoedeigenaren hebben we ingezet op het realiseren van quick wins. In de Oudestraat heeft dit bijvoorbeeld geleid tot een aantal aanpassingen in de openbare ruimte, zoals nieuwe straatverlichting aan spandraden. Daarnaast heeft de gemeente bijgedragen aan een evenement.</p> <p>Ook op andere plekken is gewerkt aan quick wins, zo zijn bijvoorbeeld veel muurtjes in de openbare ruimte verwijderd omdat ze niet meer bij het tijdbeeld van nu passen.</p>
--	---

2) Kunst en cultuur	
Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Belangrijk voor de aantrekkelijke binnenstad is het Cultureel Hart. Door een intensieve samenwerking in hun programmering zorgen culturele instellingen en organisaties in Assen voor een verrassend aanbod voor inwoners en gasten. Met deze programmering willen we (cultureel) Assen nog beter op de kaart zetten en de belevingskwaliteit voor bezoekers en inwoners verhogen. Daarnaast willen we hiermee meer bezoekers trekken en hun verblijf in de stad verlengen.</p> <p>De instellingen in De Nieuwe Kolk krijgen tijd en ruimte om hun inhoudelijke samenwerking te laten groeien. Wij sturen op een solide financiële basis en een gezond maatschappelijk rendement. Halverwege deze bestuursperiode volgt hiervoor een ijkmoment.</p>	<p>Het Cultureel Hart werkte actief samen met de ondernemers in de binnenstad. De culturele instellingen namen deel in Vaart in Assen. Naast het eigen reguliere aanbod leverde het Cultureel Hart in deze samenwerking een belangrijke bijdrage aan een extra cultuur- en evenementen-aanbod in de stad. Zo droeg het bij aan een attractief woon-werk-klimaat van Assen en een stimulerend vrijetijdsaanbod. Het doel hiervan is de verblijfsduur van bezoekers te verlengen.</p> <p>Het theater, de bioscoop en de bibliotheek werkten goed samen. DNK positioneerde zich steeds meer als een uitnodigend cultuurhuis voor de stad Assen en de regio. Dit resulteerde in een breed aanbod en een groeiende bezoekersstroom.</p>

BNG-bank Cultuurprijs

Podium Zuidhaege heeft concrete projecten tot stand gebracht die cultuur verbinden met maatschappelijke terreinen op het vlak van participatie en educatie. Deze verbindende elementen, waar het juryrapport Assen om pree, hebben we doorgezet in een aantal projecten waarin actieve betrokkenheid centraal staat en vele verschillende groepen worden betrokken.

De prijs is besteed aan diverse projecten, zoals: community art project Drentse harten, de vredesweek, Afrikaanse dansavonden en after classes Kunst aan de Vaart.

In 2018 heeft Podium Zuidhaege een positief resultaat op de balans. Er is sprake van 150 vaste huurders. De lokalen en theaterzalen zijn 158 keer verhuurd voor losse activiteiten. Deze losse externe verhuringen zijn grotendeels educatief van aard. Zo zijn er 26 schoolmusicals en 90 onderwijs gerelateerde activiteiten uitgevoerd. De overige 42 evenementen zaten in de disciplines theater, muziek, kunst of commercieel. In totaal zijn er 150.000 bezoekers geweest in Podium Zuidhaege, is er sprake van 98 voorstellingen/uitvoeringen geweest, en zijn er gemiddeld 98 bezoekers per activiteit.

Daarnaast zijn er 216 evenementen op jaarbasis geprogrammeerd.

Per week komen er 3.000 bezoekers bij Podium Zuidhaege. Zij bezoeken een cursus/repetitie, een expositie of een evenement en zijn op deze manier allen inhoudelijk bezig met kunst en cultuur. Podium Zuidhaege zorgt hiermee voor een cultureel klimaat, draagt bij aan de culturele belevingskwaliteit en zorgt voor cultuurparticipatie.

	<p>DNK</p> <p>DNK ontving 474.000 bezoekers. De succesvolle film 'Bohemian Rhapsody' werd zeer goed bezocht. Ook de seniorenmiddagen bleken in 2018 extra populair met een toename van 26% in het bezoekersaantal t.o.v. 2017. Ook de eigen producties zoals de Kleuterbioscoop, Ladies-nights en andere events en specials zorgden voor het positieve resultaat.</p> <p>Daarnaast wordt Nieuwe rol Bibliotheek steeds meer zichtbaar. In de cijfers van Bibliotheek van DNK zien we de nieuwe functie van de bibliotheek terug. Het andere gebruik van de bibliotheek bestaat uit meer bezoekers van activiteiten, lezingen, optredens, gebruik van studieplekken en spreekuren.</p> <p>Het bezoekersaantal van de bibliotheek steeg aldus met ruim 1%, het aantal leden zakte én het aantal uitleningen daalde met 1,4%. Het aantal uitleningen daalt landelijk sinds jaren gemiddeld meer.</p> <hr/> <p>Theater met hoge zaalbezetting</p> <p>Het aantal bezoekers voor voorstellingen in DNK steeg met bijna 9%. Reeds in 2017 steeg het aantal met ruim 3% ten opzichte van het jaar 2016. De forse stijging werd veroorzaakt door het kunnen boeken van populaire cabaretiers en het programmeren van meer voorstellingen dan het seizoen ervoor.</p> <p>De zaalbezetting van voorstellingen in het theater van DNK is hoog ten opzichte van collega theaters: in theaters in steden van vergelijkbare omvang ligt het bezoekersaantal op gemiddeld 235 per voorstelling, terwijl dit in Assen op 324 ligt (bron: Theater Analyse Systeem van de Verenigingen van Schouwburg- en Concertzaal directies).</p>
--	--

3) Evenementen

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Assen is een 'sterk merk'. De ambitie is om op termijn toe te groeien naar een professionele citymarketingorganisatie in samenwerking met het bedrijfsleven en andere stakeholders. Hiervoor pakken wij samen met de stakeholders de kansen op, waarbij wij vooral een faciliterende taak hebben. We vragen hiervoor een bijdrage van de stakeholders.</p> <p>Evenementen maken de binnenstad extra aantrekkelijk. Wij blijven inzetten op een sterk evenementenbeleid. De MKB Binnenstadvereniging krijgt een belangrijke rol bij de planning en aansturing daarvan. Deze wordt opgevolgd door de nieuwe binnenstadsorganisatie met ingang van 2018. Het evenementenbudget kan ook ingezet worden voor het ondersteunen van bijvoorbeeld exposities die een groot publiek trekken.</p>	<p>Evenementenbeleid</p> <p>In 2018 is gewerkt aan het ontwikkelen van nieuw beleid op het gebied van evenementen.</p> <p>Dit heeft geresulteerd in het opzetten van een evenementenportaal. Het evenementenportaal Assen coördineert de uitvoering van het evenementenbeleid in Assen en stimuleert de publieksdeelname van Assenaren en bezoekers. Het portaal ondersteunt organisatoren bij de kwaliteitsverbetering van de evenementen. Daarnaast stimuleren ze de samenwerking tussen evenementenorganisaties, het bedrijfsleven, culturele organisaties en het onderwijs.</p> <p>Deze hulp bestaat uit het wegwijs maken in Assen, advies over het aanvragen van subsidies en fondsenwerving, hulp bij praktische zaken als locatiekeuzes en vergunningentrajecten.</p> <p>Op deze manier is een begin gemaakt om de kwaliteit van de georganiseerde evenementen te verhogen en te komen tot een hoogwaardige en evenwichtige evenementenkalender en een professioneel evenementenklimaat in de stad Assen.</p> <p>Ook is de Subsidieregeling Incidentele Evenementen ontwikkeld, die stimulerend werkt voor nieuwe initiatieven. Een onafhankelijke vakkundige adviescommissie brengt advies uit aan het college over de subsidieaanvragen.</p> <p>Vanuit deze regeling zijn onder andere de initiatieven van 'Imagine: Dickens meets The Beatles', het 'Asser Beach Festival' en 'Winters Assen' financieel ondersteund.</p>

	<p>TT-festival</p> <p>Ook in 2018 hebben we samen met de ondernemers een geslaagde editie van het TT- Festival neergezet. De gemeente Assen zet geen extra middelen in maar faciliteert bij de vergunningverlening. Naast een uitgebreid muziekprogramma, een merchandise markt, TT-Kids-middag en kermis, hebben we ruimte geboden aan startups voor het testen van innovaties en een regionale netwerkbijeenkomst georganiseerd. De NightRide op de vrijdag was een enorm succes en het aantal deelnemers en toeschouwers bleef groeien.</p>
	<p>Het Preuvenement</p> <p>Het Preuvenement, de opening van het culturele en culinaire seizoen van Assen is afgelopen jaren uitgroeid tot een fenomeen in Assen. In 2018 is heeft het Festival een flinke groeisput gemaakt naar 30.000 bezoekers. Waar voorgaande jaren De Brink werd betrokken bij het festivalterrein om het groeiende aantal horecadeelnemers een plekje te kunnen geven, is in 2018 ook de Torenlaan onderdeel van het Preuvenement. Hier kunnen lokale culturele organisaties hun kunsten tentoonstellen.</p>
	<p>Formule 1 naar het TT-circuit</p> <p>De Stichting The Netherlands Grand Prix Foundation wil de Formule 1 naar Assen halen. Haar businessplan is klaar. Samen met de provincie hebben wij een verkenning gemaakt, waarin de consequenties voor de komst van de Formule 1 naar Assen worden beschreven. Een grand prix in Assen past goed bij onze ambities en die van de provincie Drenthe.</p> <p>Het evenement heeft een grote internationale uitstraling. De komst van de Formule 1 naar Assen heeft een positief economisch effect. De races passen binnen het vergunningsstelsel. Wij hebben het digitale stadpanel gevraagd naar zijn mening over de komst van Formule 1 races naar Assen. De respondenten zijn overwegend positief: twee derde is voorstander van Formule 1-races in Assen.</p>

	<p>TT-festival richting verzelfstandiging</p> <p>Het TT-Festival is de laatste vier jaar ontwikkeld tot een sterke publiek-private organisatie. Verzelfstandiging biedt ruimte voor verdere ontwikkeling en groei van het TT-Festival en alle ingrediënten hiervoor zijn aanwezig.</p>
	<p>Ijsbaan op het Koopmansplein</p> <p>Na jaren is er weer geschaatst op het Koopmansplein! Tot vreugde van velen lag er vijf weken lang echt ijs, waar geschaatst werd door duizenden mensen, waaronder een flink aantal scholieren. De stichting Winters Assen was verantwoordelijk voor de organisatie en heeft dit mede dankzij een subsidie van de gemeente zeer goed uitgevoerd. Er werd met vele partijen samengewerkt: organisatoren, bedrijven en de gemeente.</p>
	<p>Evenementen in de binnenstad 2018</p> <p>In 2018 groeide het aantal evenementen en het aantal bezoekers verder. Het grootste deel vond plaats in de binnenstad, maar ook de Baggelhuizerplas en natuurlijk het Circuit zijn veel gebruikt.</p>

4) Parkeren

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Onze parkeervoorzieningen zijn op orde, bezoekers van de binnenstad worden goed gefaciliteerd.</p> <p>We zetten maatregelen in die moeten leiden tot een financieel gezond parkeerbedrijf.</p> <p>We willen een betere bezetting van onze parkeergarages en minder auto's op straat.</p> <p>Aantrekkelijkheid van de binnenstad blijft in dit kader een belangrijk speerpunt, het parkeerbeleid ontwikkelt zich verder binnen die context.</p>	<p>Parkeergarages groot onderhoud</p> <p>In de parkeergarages zijn beperkt onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.</p> <p>In de parkeergarage Triade zijn de wateroverlast en de schade die daardoor werd veroorzaakt verholpen.</p> <p>Minder parkeerders: financieel effect, analyse totale parkeerbedrijf</p> <p>We hebben besloten om met ingang van 2019 het straatparkeren in het centrum op avonden en zondag gratis te maken. De invoering van deze maatregel is in 2018 voorbereid.</p> <p>De omzet van de parkeergarages is nagenoeg gelijk gebleven, terwijl de opbrengsten van het parkeren op straat zijn afgenomen.</p> <p>We zien door de terugloop van het parkeren dat de parkeerexploitatie niet meer sluitend is. Hieruit is een taakstelling van € 273.000 ontstaan. Er is een begin gemaakt met de herijking van de parkeerexploitatie. Op basis van deze herijking worden voorstellen ontwikkeld om de taakstelling te realiseren.</p>

5) Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat Assen een veilige stad is en blijft. Veiligheid is kerntaak van de lokale overheid. Het algemene beeld is dat de criminaliteit in de stad daalt, maar dat de overlast stijgt, in het bijzonder de overlast van bijzondere doelgroepen zoals mensen in psychische nood. We willen dat de stijgende trend van overlast daalt. Daarnaast werken we structureel aan de verbetering van de veiligheid in Assen. Wij willen dat inwoners, instellingen en bedrijven hun verantwoordelijkheid blijven nemen en wij zijn hierbij voor hen een samenwerkingspartner.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Ondermijningsbeeld: van Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) tot borgen van vertrouwen in de samenleving

Wij hebben op basis van het ondermijningsbeeld van Assen een aanpak gemaakt, waarin wij de signalen gebundeld hebben ondergebracht in fenomenen. Een aantal signalen, waarbij niet direct sprake was van ondermijnende criminaliteit, maar soms wel fraude of criminaliteit hebben wij uitgezet bij partners.

De overige signalen hebben wij voorgelegd aan de lokale driehoek, die een prioritering op fenomeenniveau heeft aangegeven in het oppakken van de signalen.

Verder zijn wij begonnen met het actualiseren van het prostitutiebeleid en werken wij op regionaal niveau samen aan een plan van aanpak mensenhandel.

In diverse drugszaken hebben wij samen opgetrokken met de politie en het Openbaar Ministerie (OM), door zowel strafrechtelijk op te treden als bestuursrechtelijk te handhaven.

Tevens zijn er afspraken gemaakt met het team Handhaving om intensiever samen te werken op dit thema.

Korte klap acties

Voor de zomervakantie zijn wij in samenwerking met de politie een campagne tegen woninginbraken gestart. De politie zette in op voorlichting via social media. De gemeente heeft lichtkranten neergezet bij de uitvalswegen van de gemeente.

Het aantal woninginbraken is afgelopen jaar, na jaren van afname, opnieuw afgenomen. Ook zagen wij een afname in het aantal auto-inbraken en in veel vormen van overlast.

	<p>Overlast: Actieplannen bestrijden overlast Koopmansplein en Gouverneurstuin</p> <p>Overlast gevende groepen zijn van grote invloed op de beleving van veiligheid. Wij werken integraal samen met de politie, het Openbaar Ministerie en sociale teams om de personen in beeld te krijgen en te werken aan een duurzame en persoonlijke aanpak. Het is van belang gebleken om tijdig risicosignalen van grensoverschrijdend gedrag in te schatten en betrokken instanties in te zetten voor passende hulpverlening. Waar nodig hebben wij gestuurd richting een bestuursrechtelijke en/of strafrechtelijke aanpak.</p>
	<p>Evenementenveiligheid</p> <p>Voor een veilig verloop van (publieks) evenementen in Assen hebben wij onder andere bij het TT-Festival samengewerkt met brandweer, politie, geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR), Rijkswaterstaat en het TT-circuit. Bij het TT-festival ondersteunden wij het preventief gebruik van (mobiele) camera's, voor de duur van het evenement.</p> <p>In 2018 hebben wij bij verschillende evenementen geëxperimenteerd met maatregelen tegen terrorisme. Het afgelopen jaar heeft Nottinghamshire Police onze plannen voor de TT bekeken. Ze heeft een rapportage gemaakt, die wij tijdens de TT hebben uitgevoerd. De Britse collega's zijn ook aanwezig geweest en hebben hun adviezen nog aangescherpt.</p>

Indicatoren

Indicatoren				
Omschrijving	peiljaar	Assen	Drenthe	Nederland
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren van 12-17 jaar)	2017	141	82	131
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	2018	2,1	1,1	2,2
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2018	6,0	4,2	4,8
Diefstal uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	2018	1,8	2,0	2,5
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	2018	6,3	4,6	5,4

De peildatum is dinsdag 14 mei 2019. De bron van deze indicatoren is:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording>

Omdat de cijfers daar continu worden geactualiseerd (dynamisch) is onder de tabel in de jaarstukken steeds de peildatum vermeld (statisch).

Actualisatie Regeling beleidsindicatoren gemeenten. Vervallen: Hardekern Jongeren

https://vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2018/aanpassingen_beleidsindicatoren_gemeenten_0.pdf

Toelichting

De waarden van de indicatoren in Assen zijn doorgaans hoger dan in de rest van de provincie. Dit komt voor een deel doordat Assen de grootste stedelijke kern van Drenthe heeft, met de daarbij behorende centrumfunctie. Uit cijfers op www.waarstaatjegemeente.nl blijkt dat in steden met een vergelijkbaar inwonertal, landoppervlakte (km²) en gemiddelde inkomen per inwoner de cijfers vergelijkbaar zijn met die van Assen.

Financieel

Aantrekkelijk Assen	(bedragen * € 1.000)			
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Aantrekkelijke binnenstad	157	675	327	348
Kunst en cultuur	10.025	10.948	10.549	399
Evenementen	1.238	3.516	3.365	151
Parkeren	573	483	142	341
Veiligheid	3.172	3.204	3.351	-147
Totaal lasten	15.165	18.826	17.734	1.093
Baten				
Aantrekkelijke binnenstad	25	25	13	-12
Kunst en cultuur	52	88	76	-11
Evenementen	194	2.194	2.042	-152
Parkeren	2.203	2.203	1.707	-496
Veiligheid	17	17	60	43
Totaal baten	2.491	4.527	3.899	-628
Totaal saldo van baten en lasten	-12.674	-14.300	-13.835	465
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	3.036	3.000	36
Beschikking reserves	1.507	3.848	3.266	-582
Totaal Mutaties in reserves	1.507	813	266	-546
Resultaat	-11.167	-13.487	-13.568	-81

Financiële analyse Aantrekkelijk Assen
afwijkingen ten opzichte van de begroting

(bedragen x € 1.000)

Programma / beleidsthema / onderwerp	Voorstel budget- overheveling	Prognose voortgangs- rapportage		Resultaat jaarrekening	
		bedrag	V/N	bedrag	V/N
Cultureel Hart					
Extra subsidie Garage TDI	✓	0		40	V
Oprichten stadscollectie	✓	0		40	V
Lagere bijdragen diverse kunst en cultuurprojecten		0		108	V
Totaal Cultureel Hart		0		188	V
Evenementen					
Onkosten i.v.m. de TT		-149	N	-140	N
Bijdragen provincie en sponsors TT-festival		0		118	V
Totaal Evenementen		-149	N	-22	N
Parkeren					
Herijking parkeerbeleid	✓			50	V
Straatparkeren		-474	N	-205	N
Totaal Parkeren		-474	N	-155	N
Veiligheid					
Extra toezicht/inzet Gouverneurstuin, winkelcentrum Mercurius, Rolderstraat en Veiligheidshuis		0		-104	N
Totaal Veiligheid		0		-104	N
Saldo overige afwijkingen programma Aantrekkelijk Assen		0		12	V
Totaal programma Aantrekkelijk Assen		-623	N	-81	N

programma

5 Samen werken aan Assen

Samenvatting Samen werken aan Assen

Binnen de drie thema's bestuur, regionale samenwerking en dienstverlening verliep de uitvoering van het vastgestelde beleid volgens planning.

De raad liet zich tijdens raadsinformatiebijeenkomsten op verschillende manieren informeren door inwoners, organisaties en instellingen. Ook bij de totstandkoming van het bestuursakkoord zijn inwoners betrokken geweest.

Om een ondersteunende en faciliterende ambtelijke organisatie te zijn voor zowel het bestuur als voor de stad zijn we gestart met organisatieontwikkeling. Vijf thema's zijn vastgesteld om gezamenlijk mee aan de slag te gaan.

Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen heeft de gemeente Assen meegedaan aan een experiment met centrale stemopneming.

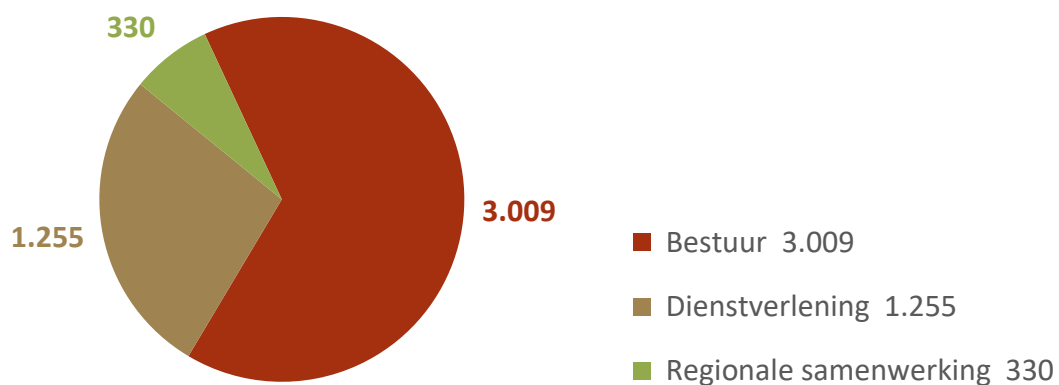
De regiovisie Groningen - Assen is geëvalueerd en in 2019 kan besluitvorming plaatsvinden. Ook is in 2018 een vervolg gegeven aan de samenwerking met NG4 die een grote rol speelt in onderwerpen op noordelijk niveau. De internationale samenwerking met Nottinghamshire Police en Nottingham Trent University is geïntensiveerd.

In 2018 is het mogelijk gemaakt om meer producten en diensten digitaal aan te vragen. Bovendien zijn alle voorbereidingen getroffen om vanaf 2019 reisdocumenten desgewenst thuis te bezorgen.

Highlights

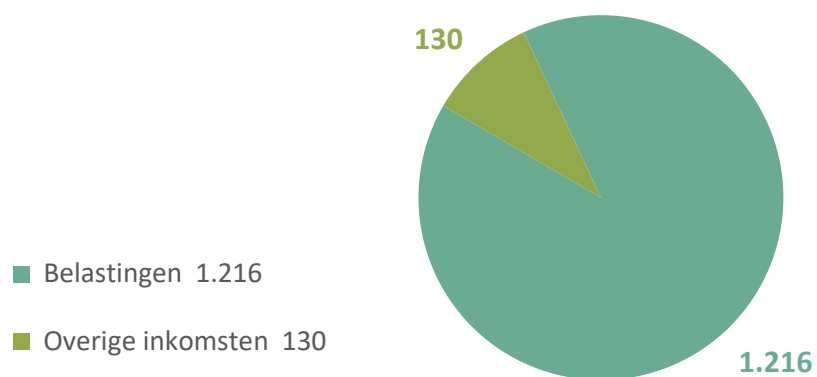
- Experiment centrale stemopneming verkiezingen.
- Betrokkenheid inwoners bij totstandkoming bestuursakkoord.
- Brede visie op de dienstverlening.
- Aanbod digitale dienstverlening is uitgebreid en het gebruik hiervan groeit onder onze inwoners.

Verdeling van lasten en baten Samen werken aan Assen

Lasten € 4,6 miljoen

Baten € 1,4 miljoen

[bedragen in grafieken en legenda's x € 1.000]

1) Bestuur

Wat willen we bereiken?

Wat hebben we gedaan
en wat is het resultaat?

Bestuur

De actuele ontwikkelingen vragen om een nieuwe stijl van besturen. Als college dragen wij een gezamenlijke verantwoordelijkheid om te besturen en taken uit te voeren. Centraal hierbij staat het uitgangspunt dat we niet zorgen voor, maar zorgen dat. We betrekken inwoners, ondernemers, organisaties en adviesraden actief bij nieuwe ontwikkelingen én bij de uitvoering van bestaand beleid. Hiermee geven we concreet invulling aan de actieve, bereidwillige samenleving.

De raad heeft aangegeven regelmatig de inwoners van Assen te betrekken bij de besluiten die de raad moet nemen.

Inwonerparticipatie

In het najaar van 2018 heeft Assen vanuit de ambtelijke organisatie meegedaan aan het leeratelier Right to Challenge in het Noorden. Bij twee van de drie bijeenkomsten was er een Asser wethouder aanwezig.

Inwonersparticipatie is onder andere toegepast bij concrete projecten als de herinrichting van het Koopmansplein, de totstandkoming van de (interne) visie op dienstverlening en het verkennen van de eerste contouren van de omgevingsvisie.

Betrokkenheid inwoners bij raadsbesluiten

De raad heeft een nieuwe werkwijze geïntroduceerd met meer ruimte voor contact met de inwoners van Assen. Belanghebbenden wordt bij belangrijke onderwerpen gevraagd naar hun mening, voordat besluiten worden genomen. De raad laat zich op verschillende manieren door inwoners, organisaties en instellingen voorlichten tijdens raadsinformatiebijeenkomsten.

Verkiezingen en formatie

Op 21 maart 2018 vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. De gemeente heeft meegedaan aan het experiment centrale stemopneming. Dit houdt in dat op de avond van de verkiezingen alleen op partijniveau wordt geteld door de stembureauleden. De dag daarna zijn met frisse en uitgeruste telteams de stemmen op kandidaatsniveau geteld.

Na de bekendmaking van de verkiezingsuitslag op 21 maart is een informatiefase gestart onder begeleiding van een informateur. Deze werd gevolgd door een formatiefase. De formerende partijen zijn gekomen tot een conceptakkoord, dat op een informele wijze is besproken met de andere partijen uit de raad.

	<p>Een van de belangrijke uitgangspunten voor de totstandkoming van het bestuursakkoord was de betrokkenheid van de inwoners. Inwoners en andere belangstellenden zijn daarom uitgenodigd om op meerdere avonden in gesprek te gaan met de partijen over het conceptakkoord. Ook digitaal konden reacties worden geplaatst. De uitkomsten hiervan zijn meegenomen in het uiteindelijke akkoord dat op 17 mei in de raad is besproken.</p>
<p>Organisatie</p>	
<p>De ambtelijke organisatie moet in staat zijn onze stijl van besturen te faciliteren en te ondersteunen. De organisatie zal steeds meer onderdeel worden van een netwerk of keten van partners om de gemeentelijke taken uit te voeren. Vanuit het uitgangspunt 'inhoud bepaalt vorm' kunnen wijzigingen in de bestaande organisatiestructuur aan de orde zijn.</p>	<p>Organisatieontwikkeling</p> <p>Om een ondersteunende en faciliterende ambtelijke organisatie te zijn, zowel voor het bestuur als voor de stad, is er een start gemaakt met organisatieontwikkeling. Om urgentie en kansen te laten zien is de film 'Het verhaal van Assen' gemaakt. Vanaf september is er een programmateam actief dat in constante samenspraak met de hele organisatie een raamwerk heeft gemaakt. De uitdagingen voor de organisatie zijn geconcretiseerd tot de volgende vijf resultaatgebieden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Passende dienstverlening naar klanten en collega's. 2. Assen als wendbare organisatie. 3. Werkgeluk. 4. Samen zorgen voor je stad. 5. Het programma is van iedereen. <p>Hiermee zijn we samen aan de slag gegaan: leren door te doen.</p> <p>Er zijn projecten gestart zoals het opzetten van een interne leerplek, digitale techniek die vernieuwende dienstverlening ondersteunt, zoals de blits-app die het mogelijk maakt voor inwoners om zelf te zien of ze een vergunning nodig hebben voor bouwen en wonen en het ontwikkelen van een leidraad voor participatie nodig bij grotere programma's als de Omgevingswet.</p> <p>Ondertussen raken er steeds meer collega's actief betrokken bij de ontwikkelingen. Er is bijvoorbeeld een initiatievenmarkt geweest waarin collega's aan elkaar konden tonen hoe ze al bezig zijn met de ontwikkelingen.</p>

	Wekelijks vertelt een collega op intranet over zijn of haar veranderende werkpraktijk. Zo geven we samen inhoud aan de ontwikkelingen. Gewoon door te doen.
--	---

2) Regionale samenwerking	
Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
Samenwerking Drentsche Aa	
De bedrijfsvoeringsamenwerking met Aa en Hunze en Tynaarlo groeit wat ons betreft verder uit. Door lange tijd met elkaar samen te werken, worden we er beter in en bereiken we sneller samenwerkingsvoordelen. We werken daarbij niet naar een vaststaande vorm toe, maar onderzoeken per onderwerp of samenwerking loont en welke vorm daarbij past (projectmatig, samenvoeging, netwerkconstructie).	De bestaande bedrijfsvoeringsamenwerking is gecontinueerd en versterkt. Het betreft bijvoorbeeld samenwerking ten aanzien van de klantcontacten voor belastingen.
Regiovisie Groningen – Assen (RGA)	
De samenwerking binnen het verband van de regiovisie Groningen-Assen wordt voortgezet. We onderschrijven de nieuwe koers naar een netwerkorganisatie en een klein programmabureau. Daarbij zetten wij het Economisch Platform met ondernemers en kennisinstellingen voort. Wij stellen samen met de stad Groningen de economische agenda op voor de regio en zoeken aansluiting bij de Noordelijke Innovatie Agenda (NIA).	De regiovisie is in 2018 geëvalueerd en in 2019 vindt hierover besluitvorming plaats. Er zijn goede overleggen van het economisch platform geweest. Hier vindt afstemming plaats tussen bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen. De RGA financiert nog mee aan de laatste projecten van de FlorijnAs. Het Regionaal Woondocument is vastgesteld. Het bevat de bandbreedtes voor de woningbouwproductie voor de komende jaren.

Verkeer

In de Regio Groningen - Assen wordt het programma Bereikbaarheid onveranderd voortgezet. In het kader van het (rijks)programma Beter Benutten-vervolg wordt intensief gewerkt aan intelligente transportsystemen (ITS).

In Beter Benutten 2 heeft Assen het project Minder Hinder Assen/Assen Slim Bereikbaar.

Het onderdeel Minder Hinder/Assen Slim Bereikbaar uit het (rijks)programma Beter Benutten 2 is afgerond. Assen Slim Bereikbaar krijgt een vervolg in 'Op Fietse' van de provincie Drenthe.

De FlorijnAs is ook onderdeel van het programma Bereikbaarheid van de Regio Groningen Drenthe. Een groot deel van de werkzaamheden aan de FlorijnAs is intussen afgerond.

Samen met andere partners in de Regio Groningen Assen en in het SNN is intensief gewerkt aan een basis voor slimme en duurzame mobiliteit.

Samen met de provincie Drenthe en de gemeente Tynaarlo zijn de plannen voor het Drentse deel van de doorfietsroute (voorheen fietssnelweg) verder uitgewerkt.

NG4

De steden Assen, Groningen, Leeuwarden en Emmen zijn als NG4 onderdeel van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). De samenwerking binnen de NG4 draagt constructief bij aan gezamenlijke standpuntbepaling. Onze agenda binnen de NG4 is gericht op het verstevigen van de samenwerking, innovatie en strategische positionering richting Europa.

In 2018 is een vervolg gegeven aan de samenwerking met NG4. Het EU-office in Brussel heeft nu een structureel karakter en maakt onderdeel uit van de begroting. De NG4 speelt een grote rol in de onderwerpen die geagendeerd worden op noordelijk niveau.

Ook werken wij samen aan kansrijke projecten met het EU-Office. De Vereniging van Eigenaren Ellen in Assen financierde als eerste in het land de nul-op-de-meter met een gebouw gebonden financiering. Dit is mede mogelijk gemaakt door het EU-office.

Verder is afgesproken om samen te werken om de negatieve gevolgen van het gasbesluit en de energietransitie op de werkgelegenheid in de steden te minimaliseren. Ook onderzochten we hoe we slimmer, effectiever, duurzamer en socialer kunnen werken en inkopen.

Eems Dollard Regio (EDR)	
We sluiten actiever aan op de Eems Dollard Regio vanwege de kansen in dit gebied met 2,8 miljoen inwoners. Vanuit het Europese INTERREG-project Smart Regio's North ontwikkelen wij de samenwerking met Bremen en Oldenburg verder. Deze samenwerking heeft tot doel om voor het bedrijfsleven en kennisinstellingen projecten te ontwikkelen die tot nieuwe bedrijvigheid gaan leiden.	Een globale verkenning heeft niet geleid tot concrete deelname aan projecten. Wanneer zich in de toekomst kansen voordoen, spelen we daarop in.
Internationale samenwerking	
Wij werken samen met Poznan binnen de kaders van de Samenwerkingsovereenkomst Assen - Poznan 2015-2019. Die heeft als doel om concrete activiteiten te ondersteunen, zodat wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van de steden en de verbetering van levenskwaliteit.	<p>Het afgelopen jaar hebben wij een aantal uitwisselingen gehad met Poznan, waarbij de politie in Poznan een training heeft gehad van de Asser politie en studenten van de universiteit in Poznan een bezoek hebben gebracht aan onder andere de NAM.</p> <p>De samenwerking met Nottinghamshire Police en Nottingham Trent University is geïntensiveerd. Zo hebben wij nu twee studenten die stage lopen in Assen, bij de politie en Veiligheidsregio Drenthe. Tijdens de TT heeft de Nottinghamshire Police samengewerkt met Assen om het evenement veiliger te maken, door onder andere te werken aan inrij beperkende maatregelen.</p>
Groningen Airport Eelde (GAE)	
Wij streven ernaar onze positie als aandeelhouder van Groningen Airport Eelde af te bouwen.	In 2018 heeft GAE gewerkt aan de uitwerking van het Investeringsscenario Toegangspoort van het Noorden. Hoewel het niet verlengen door Nordica van de lijnverbindingen met Kopenhagen en München een tegenvaller is, is dit geen aanleiding om het investeringsscenario te heroverwegen. Overeenkomstig de wens van de raad blijven wij streven naar het afbouwen van ons aandeelhouderschap.

3) Dienstverlening

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
Dienstverlening	
<p>We blijven inzetten op de verdere verbetering van digitale dienstverlening. De toegang is duidelijk en onderling wordt er goed samengewerkt waardoor de klant in twee stappen op de juiste plaats is. Waar mogelijk schaffen we bestaande regels af of vereenvoudigen we ze. Door de drie decentralisaties moeten we ook nieuwe regels maken. Uitgangspunt is dat 'niet zorgen voor, maar zorgen dat' in deze regels doorklinkt.</p>	<p>Het aantal inwoners dat gebruik maakt van digitale dienstverlening blijft groeien. In 2018 hebben we onze digitale dienstverlening verder uitgebreid met de mogelijkheid tot geboorteaangifte vanuit het ziekenhuis.</p> <p>Het afgelopen jaar is ook de mogelijkheid gecreëerd om vanuit huis een aanvraag voor een rijbewijs of reisdocument te starten. Bovendien zijn alle voorbereidingen getroffen om vanaf 1 januari 2019 te kunnen starten met het op verzoek thuisbezorgen van reisdocumenten.</p> <p>In 2018 hebben we onze visie op dienstverlening vastgesteld. We hebben de input van de workshops met medewerkers, de resultaten van de stadspanelenquête en de klantarena (gesprek met inwoners en ondernemers) hierbij betrokken en zijn gekomen tot een brede visie op dienstverlening.</p> <p>Eind 2018 is een evaluatieonderzoek uitgevoerd naar de Asserpas. De evaluatie heeft geleid tot een aantal verbeterpunten op het gebied van privacy. Daarvan is een aantal direct ingevoerd.</p>
Kwaliteit en integriteit	
<p>Wij zijn aanspreekbaar op de kwaliteit en integriteit van ons eigen handelen en dat van de ambtelijke organisatie.</p>	<p>Het klantcontactcentrum (KCC) en de balie scoren in 2018 goed in het klanttevredenheidsonderzoek. De website wordt nog onvoldoende gewaardeerd. In 2018 is een vervolg gegeven aan de doorontwikkeling van de website. We onderzoeken hoe we de respons op het KTO voor het web kunnen verhogen om een betere duiding aan de resultaten te kunnen geven.</p> <p>Om integriteit en de daarbij behorende gedragscode te waarborgen leggen alle medewerkers in dienst van/werkzaam bij de gemeente Assen de ambtseed/belofte af dan wel ondertekenen zij een integriteitsverklaring.</p>

Informatiebeheer/Basisregistraties

We maken een laatste kwaliteitslag waardoor onze basis op orde is en geven uitvoering aan het Nationaal Uitvoeringen Programma om de elektronische overheid mogelijk te maken (dit betreft de volgende geografische informatievoorziening en basisregistraties: Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Wet waardering Onroerende Zaken (WOZ), Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netwerken (WION) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT).

Volgens de kwaliteitstoets van het Kadaster is de basis van de BAG en de BGT op orde. Uit de luchtfotocontroles voor de BAG en de BGT zijn veel mutaties naar voren gekomen die nog grotendeels verwerkt moeten worden, maar waardoor de kwaliteit verder verbeterd zal worden. De Basisregistraties Ondergrond (BRO) is succesvol ingericht. Definitieve tijdsinspanning moet nog worden vastgesteld.

Indicatoren

Indicatoren				
omschrijving	peiljaar	Assen	Drenthe	Nederland
Demografische druk (aandeel jongeren (<15 jaar) en ouderen (> 65 jaar) ten opzichte van de groep 15 tot 65 jaar.)	2018	74,6	80,0	69,6

De peildatum is dinsdag 14 mei 2019. De bron van deze indicatoren is:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording>

Omdat de cijfers daar continu worden geactualiseerd (dynamisch) is onder de tabel in de jaarstukken steeds de peildatum vermeld (statisch).

Toelichting indicatoren

De demografische druk geeft een indicatie van de verhouding tussen het niet-productieve en productieve deel van de bevolking. Assen ligt daarbij iets boven het landelijk gemiddelde, maar ten opzichte van Drenthe is deze verhouding gunstiger.

Financieel

Samen werken aan Assen		(bedragen * € 1.000)		
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Bestuur	2.693	2.590	3.009	-419
Regionale samenwerking	310	314	330	-16
Dienstverlening	1.850	2.166	1.255	911
Totaal lasten	4.853	5.070	4.594	476
Baten				
Bestuur	0	0	129	129
Regionale samenwerking	0	0	0	0
Dienstverlening	1.144	1.144	1.225	81
Totaal baten	1.144	1.144	1.354	210
Totaal saldo van baten en lasten	-3.709	-3.926	-3.240	686
Mutaties in reserves				
Storting reserves	2.500	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	-2.500	0	0	0
Resultaat	-6.209	-3.926	-3.240	686

Financiële analyse Samen werken aan Assen
afwijkingen ten opzichte van de begroting

(bedragen x € 1.000)

Programma / beleidsthema / onderwerp	Voorstel budget- overheveling	Prognose voortgangs- rapportage		Resultaat jaarrekening	
		bedrag	V/N	bedrag	V/N
Bestuur					
Toevoeging voorziening APPA		0		-308	N
Wachtgelden voormalige wethouders		0		-41	N
Onderzoeksbudget Rekenkamercommissie	✓	0		25	V
Restant onderzoeksbudget Rekenkamercommissie		28	V	54	V
Uitvoeren accountantscontrole	✓	0		40	V
Totaal Bestuur		28	V	-270	N
Dienstverlening					
Lasten en baten dienstverlening		480	V	424	V
Digitaal zaakgericht werken	✓	0		232	V
Overheidsparticipatie	✓	0		155	V
Aansluiting op landelijk BRP	✓	0		21	V
Uitvoering klantonderzoek KCC	✓	0		10	V
Taxaties Woz		0		95	V
Geografische informatie		0		40	V
Totaal Dienstverlening		480	V	977	V
Saldo overige afwijkingen programma Samen werken aan Assen		0		-21	N
Totaal programma Samen werken aan Assen		508	V	686	V

programma

6 Bedrijfsvoering

Samenvatting Bedrijfsvoering

Met de invoering van concernmanagement sluit het sturingsmodel beter aan op de gewenste bestuursstijl en de behoeften van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

De masterclasses integriteit voor management, bestuur en de raadsleden zijn in 2018 afgerond. Daarna is aan de hand van de evaluatie een plan van aanpak geschreven.

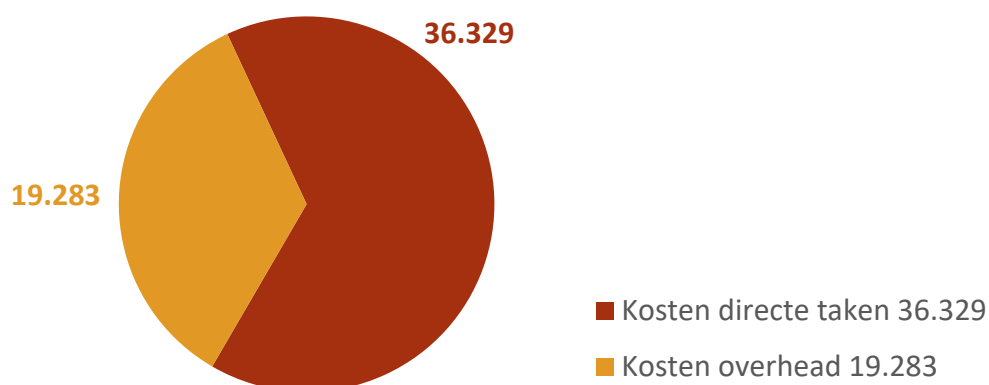
Het programma betrouwbare digitale dienstverlening is gestart. De vereiste acties van de privacy wetgeving, algemene verordening gegevensbescherming (AVG), zijn ingevoerd. Daarnaast zijn beheersmaatregelen geïmplementeerd om de informatieveiligheid verder te verbeteren en heeft bewustwording het gehele jaar de aandacht gehad.

De samenwerking met de gemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo is geformaliseerd op de gebieden inkoop, personeel en salarisadministratie en belastingen.

Highlights

- Samenwerking met de gemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo geformaliseerd.
- De informatieveiligheid is verbeterd.
- De privacy wetgeving AVG is geïmplementeerd.
- De sturing van de organisatie sluit beter aan op de gewenste bestuursstijl en klantvraag.
- Onderzoek naar mogelijkheden voor financiële ruimte is gestart.

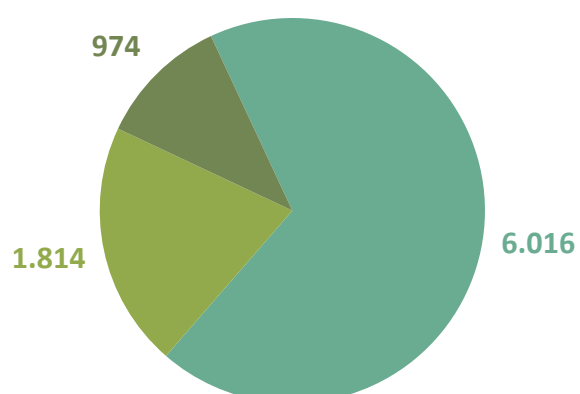
Verdeling van lasten en baten Bedrijfsvoering

Lasten € 55,6 miljoen

Baten € 8,7 miljoen

- Grondexploitatie en projecten 6.016
- Overige inkomsten 1.814
- Reserves en voorzieningen 974

[bedragen in grafieken en legenda's x € 1.000]

1) Bedrijfsvoering

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
Samenwerking	
<p>We werken op meerdere gebieden samen met onze buurgemeenten om kennis te delen, kwetsbaarheid te verminderen, kosten te besparen en/of de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.</p>	<p>De samenwerking op de gebieden inkoop, personeel en salarisadministratie en belastingen met de gemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo is geformaliseerd. Medewerkers van de verschillende gemeenten zijn in dienst gekomen bij de gemeente waar de werkzaamheden georganiseerd zijn.</p>
Ambtelijke organisatie	
<p>De ambtelijke organisatie bestaat uit professionals die met veel inzet en loyaliteit uitvoering geven aan onze beleidsvoornemens. Wij hebben er dan ook vertrouwen in, dat zij in staat zijn onze stijl van besturen te faciliteren en te ondersteunen. Dit vraagt om het anders organiseren van het ambtelijke werk en een andere opstelling van de ambtelijke organisatie ten opzichte van de buitenwereld. De organisatie zal steeds meer onderdeel worden van een netwerk of keten van partners om de gemeentelijke taken uit te kunnen voeren. Hierbij staan de klant, de klantvraag en het toevoegen van waarde voor de klant centraal.</p> <p>De toenemende digitalisering, de extra gemeentelijke taken (decentralisaties), de strakker wordende wet- en regelgeving met bijpassend sanctiebeleid maken het noodzakelijk om de informatieveiligheid verder te verbeteren en te borgen (zie ook RKC-rapport informatiebeveiliging). Informatiebeveiliging is een kwestie van balans blijven zoeken, telkens risico's afwegen en daarbij bewust keuzes maken. Wetende dat 100% veiligheid niet haalbaar is.</p> <p>We willen ervoor zorgen dat onze 'boekhouding' zo ingericht wordt dat deze goed aansluit op de wettelijke richtlijnen van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten). We willen hiermee tevens de sturing verbeteren.</p> <p>We gaan zaakgericht werken in 2017 breed implementeren. Dit zorgt voor een transparante werkwijze waar zowel de organisatie in brede zin van profiteert als de klant voordeel uit kan halen.</p>	<p>Informatieveiligheid en audits</p> <p>De audits op het gebied van informatieveiligheid (DigiD en Suwinet) hebben in eerste instantie geleid tot een afkeurende auditverklaring. Voor DigiD hebben we herstelwerkzaamheden uitgevoerd en daarvoor in een her-audit een goedkeurende verklaring ontvangen. Inzake Suwinet heeft de gemeente van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) tot 1 april 2019 de tijd gekregen voor herstel. De benodigde herstelacties zijn uitgevoerd en worden in het eerste kwartaal van 2019 ge-audit.</p> <p>De Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) is verder geïmplementeerd. Middels het project Ensia wordt getoetst op het voldoen aan de BIG, middels zelfaudit en externe audit, inzake DigiD en Suwinet. De implementatie van de BIG, voor de onderdelen waarop ge-audit wordt zijn afgerond. In het eerste kwartaal 2019 wordt middels een externe audit beoordeeld of de implementatie voldoet aan de landelijke richtlijnen. Tevens is een nieuw informatiebeveiliging beleidskader in concept gerealiseerd.</p> <p>Rondom bewustwording hebben we in de organisatie verschillende activiteiten uitgevoerd. De voorbereiding voor de verplichte bewustwordingstraining rondom informatieveiligheid is afgerond en wordt in 2019 uitgevoerd.</p>

	<p>Integriteit</p> <p>Integriteit is een actueel onderwerp binnen de gemeente Assen. Medio 2017 zijn we gestart met het organiseren van masterclasses over integriteit. In samenwerking met BAN Personeelsdiensten zijn twee trainers ingehuurd om integriteit te bespreken in de hele organisatie. Alle medewerkers, inclusief management, bestuur en de raad hebben deelgenomen aan deze masterclasses. Medio 2018 is dit traject afgerond. De masterclasses waren bedoeld om medewerkers de grens tussen integer en niet-integer handelen te leren herkennen en welke stappen gezet kunnen worden wanneer een integriteitsconflict gesignaleerd wordt. Daarbij is rekening gehouden met de verschillende werkvelden. Naar aanleiding van dit traject is door de trainers een eindrapport opgesteld. Verschillende adviezen uit dit rapport zijn geëvalueerd en hierop is een plan van aanpak gemaakt.</p>
	<p>Sturing ambtelijke organisatie</p> <p>Om nog beter aan te sluiten op de gewenste bestuursstijl en de behoeften van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, is het sturingsmodel verder ontwikkeld tot sturing op basis van concernmanagement.</p> <p>Binnen de gemeente onderscheiden we vijf werkvormen. Regulier werk in de lijn, projectmatig, programmatisch, opgavegericht en verkennend werk. Voor elk werk kiezen we de werkvorm die het beste aansluit op wat nodig is. Zo zijn wij in staat om optimaal waarde toe te voegen en de klant centraal te stellen. In het programma Samen werken aan Assen staan de bereikte resultaten ten aanzien van de organisatieontwikkeling uitgebreider beschreven.</p>

	<p>Privacywetgeving ingevoerd</p> <p>De algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is geïmplementeerd. De wettelijk vereiste acties, zoals het aanstellen van een functionaris gegevensbescherming, het opzetten van een verwerkingsregister, het implementeren van een procedure datalekken, het organiseren van rechten van betrokkenen, het opstellen van verwerkingsovereenkomsten en het uitvoeren van data privacy impact assessments op de hoog gevoelige processen, zijn afgerond. Tevens is een nieuw privacy beleidskader in concept gerealiseerd.</p>
--	---

Indicatoren

Indicatoren		
omschrijving	2017	2018
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	8,83	8,75
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	8,43	8,64
Apparaatskosten (kosten in € per inwoner)	736	691
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	20,3	18,8
Overhead (% van totale lasten)	36,3	43,5

Toelichting

Voor een toelichting op de ontwikkeling van de indicatoren en de kosten van de bedrijfsvoering wordt verwezen naar de verderop in dit jaarverslag opgenomen paragraaf Bedrijfsvoering.

Financieel

Bedrijfsvoering (bedragen * € 1.000)				
Beleids-thema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Kosten directe taken	34.130	35.128	36.329	-1.201
Kosten overhead (ondersteunende taken)	19.422	19.422	19.283	139
Totaal lasten	53.552	54.550	55.612	-1.062
Baten				
<i>Inkomsten van derden:</i>				
- directe taken	660	746	1.484	738
- overhead (ondersteunende taken)	962	962	929	-33
<i>Toerekening aan projecten, investeringen en grondbedrijf:</i>				
- directe taken	3.759	3.794	3.736	-58
- overhead (ondersteunende taken)	2.650	2.674	2.280	-394
Totaal baten	8.031	8.176	8.429	253
Totaal saldo van baten en lasten	-45.521	-46.374	-47.183	-809
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	375	375	375	0
Totaal Mutaties in reserves	375	375	375	0
Resultaat	-45.146	-45.999	-46.808	-809

Financiële analyse Bedrijfsvoering
afwijkingen ten opzichte van de begroting

(bedragen x € 1.000)

Programma / beleidsthema / onderwerp	Voorstel budget- overheveling	Prognose voortgangs- rapportage		Resultaat jaarrekening	
		bedrag	V/N	bedrag	V/N
Personeelskosten					
Algemene personeelskosten		-200	N	-293	N
Totaal Personeelskosten		-200	N	-293	N
Beheerskosten en inkomsten					
Privacy maatregelen	✓	240	V	206	V
Hogere lasten Samenwerking Drentse Aa's (SDA) (t.g.v. ziekteverzuim)		400	V	-130	N
ICT-kosten				-90	N
Onderhoudskosten materieel				-69	N
Afdracht aan Belastingdienst i.v.m. werkkostenregeling				-58	N
Kosten drukwerk en catering				-70	N
Verzekeringspremies				-48	N
Dienstkleding (medewerkers Alescon)				-47	N
Diverse overige beheerskosten en inkomsten				45	V
Totaal Beheerskosten en inkomsten				640	V
Kapitaallasten					
Vrijval kapitaallasten (ict, materieel en kantoorinventaris)		410	V	546	V
Totaal Kapitaallasten		410	V	546	V
Mutaties voorzieningen					
Aanvulling frictievoorziening boventallig personeel		0		-350	N
Totaal Voorzieningen		0		-350	N
Toerekening bedrijfsvoeringskosten					
Projecten en investeringen		-120	N	-1.142	N
Grondexploitatie				691	V
Totaal Toerekening bedrijfsvoeringskosten		-120	N	-451	N
Saldo overige afwijkingen programma Bedrijfsvoering		-4	N	0	
Totaal programma Bedrijfsvoering		726	V	-809	N

programma

7 Vastgoed en grondbedrijf

Samenvatting Vastgoed en grondbedrijf

Het jaar is met betrekking tot Vastgoed afgesloten met een positief resultaat van € 3,6 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door een incidenteel voordeel op de kapitaallasten en door een wijziging in de opbouw van de onderhoudsvoorzieningen Vastgoed.

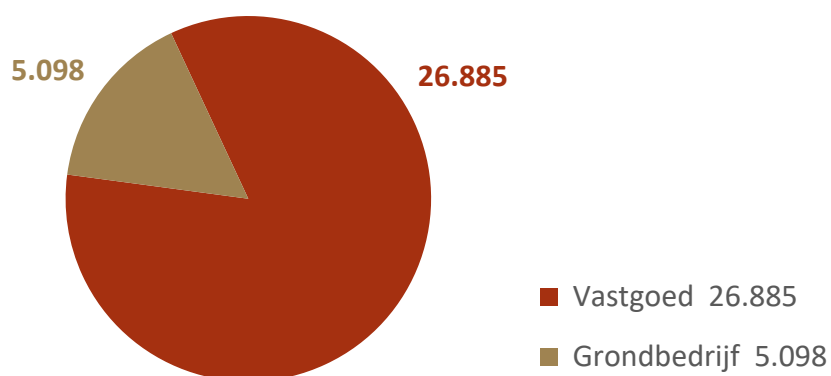
De voorbereidingen voor de uitvraag met betrekking tot het masterplan verduurzaming vastgoed zijn afgerond. Op basis van een onderzoek is voorgesteld om een pilot te starten om drie gemeentelijke gebouwen te verduurzamen.

De uitgifte van woningbouwkavels verliep voorspoedig. De verkoop van bedrijfskavels loopt achter op onze prognose. Het accent lag op nieuwe planvorming voor Kloosterveen, Veemarkt en werklandschap Assen-Zuid, waarmee op korte termijn nieuw aanbod aan bouwkavels ontstaat.

Highlights

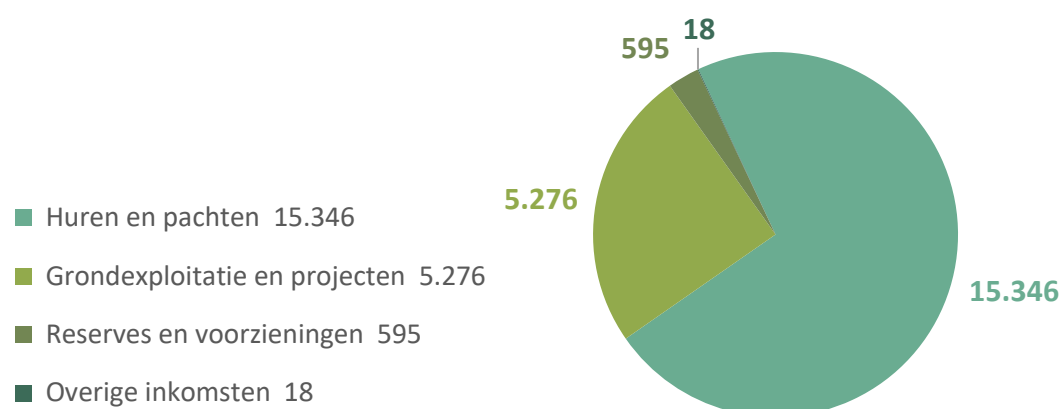
- Projecten brandveiligheid maatschappelijk vastgoed, ledverlichting sportvelden en schoolgebouw Kloostertuin afgerond.
- Herwaardering onderhoudsvoorziening maatschappelijk vastgoed heeft geleid tot vrijval uit deze voorziening.
- Door economische ontwikkeling trekt vraag naar woningbouw en bedrijfskavels aan. Bestemmingsplannen voor Kloosterakker, Veemarktterrein en werklandschap Assen-Zuid zijn voorbereid.

Verdeling van lasten en baten Vastgoed en grondbedrijf

Lasten € 32,0 miljoen

Baten € 21,1 miljoen

[bedragen in grafieken en legenda's x € 1.000]

1) Vastgoed

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>We zetten in op een vastgoedportefeuille die is afgestemd op de behoefte van Assen.</p> <p>We hebben een transparante vastgoedorganisatie waarbij gebouwen voldoen aan de wetgeving, brand- en toegankelijkheidseisen. Hierbij wordt de vastgoedportefeuille op professionele wijze beheerd.</p> <p>Voor 2018 en 2019 gaan wij de taakstellende bezuinigingen (anders werken) van respectievelijk € 175.000 en € 250.000 per jaar op de bedrijfsvoering van Vastgoed realiseren.</p>	<p>Het project brandveiligheid voor een aantal gemeentelijke gebouwen is - op enkele opleverpunten na - afgerond.</p> <p>In Kloosterveen is eind 2018 schoolgebouw de Kloostertuin opgeleverd.</p> <p>Ten aanzien van het beheer van het gemeentelijk vastgoed is het van belang om in een vroeg stadium vast te stellen of onderhoudskosten voor rekening van de huurder of de verhuurder zijn. De procedures hiervoor zijn aangescherpt.</p> <p>De taakstellende bezuiniging van € 250.000 per jaar is behaald. Hiermee liggen we voor op schema.</p>
<p>We werken aan een verdere verduurzaming van ons vastgoed.</p>	<p>Verduurzaming gemeentelijke gebouwen</p> <p>Een inventarisatie naar verduurzaming van gemeentelijke gebouwen is afgerond. Dit heeft in 2019 geleid tot een raadsvoorstel voor een pilot om voor drie gebouwen de verduurzaming verder uit te werken. Het betreft het Markehuus en de sporthallen Peelo en Marsdijk.</p> <p>Tevens zijn voorbereidingen getroffen voor het opstellen van een masterplan verduurzaming vastgoed.</p> <p>Het project ledverlichting bij de sportvelden is eind 2018 opgeleverd.</p> <p>Project Wielerbaan: Extra kapitaallast tgv kostenoverschrijding</p> <p>Voor het project wielerbaan wordt, zoals reeds bij de voortgangsrapportage 2018 opgenomen, een overschrijding op de kosten verwacht van € 250.000. Het betreft onder andere meerkosten voor verlichting, het aanbrengen van mechanische ventilatie, extra ureninzet en juridische begeleiding. Hiervan wordt € 100.000</p>

	gedekt vanuit meevallers bij andere lopende projecten voor binnensport. De resterende overschrijding van € 150.000 zal in 2019 worden geactiveerd en levert vanaf de begroting 2020 een beperkte extra kapitaallast op.
--	---

2) Grondbedrijf

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Met het grondbedrijf worden gebiedsontwikkelingen voor woningbouw en bedrijventerreinen gefinancierd en daarmee mogelijk gemaakt. In het grondbedrijf zijn ook de strategische aankopen ondergebracht ten behoeve van (aanstaande) gebiedsontwikkelingen. Het gemeentelijk grondbeleid is niet leidend, maar een middel om ruimtelijke opgaven te realiseren.</p> <p>Als gevolg van de economische omstandigheden en veranderende groeiprognozes heeft ons college bij zijn aantreden een aantal versoeringen, optimaliseringen en verschuivingen doorgevoerd binnen het grondbedrijf. We zochten naar de juiste balans tussen onzekerheden en weerstandsvermogen voor een adequate risicoafdekking binnen onze grondexploitaties. 'Niet (altijd) zorgen voor, maar zorgen dat ' betekent ruimte geven en zo nodig ondersteunen. Waar inwoners en ondernemers het initiatief nemen tot gebiedsontwikkeling kan de gemeente faciliteren en hoeven we niet zelf te ontwikkelen en te realiseren.</p> <p>In controle zijn en blijven over de gemeentelijke grondexploitaties bij wijzigende wetgeving en marktomstandigheden is een belangrijk speerpunt. In de paragraaf Grondbeleid is nader uitgewerkt hoe we hieraan in 2018, maar zeker ook daarna, kunnen voldoen.</p>	<p>Kloosterveen</p> <p>De kavelverkoop in Kloosterveen verliep met 29 stuks wederom voorspoedig. In Kloosterbos zijn nog slechts 16 bouwkavels beschikbaar en in Kloosterveste nog 37 stuks. Met het in voorbereiding zijnde bestemmingsplan Kloosterakker worden plannen voor bijna 500 nieuwe bouwkavels uitgewerkt. In december hebben we een ontwikkelovereenkomst gesloten met Ter Steege voor de realisatie van 174 woningen in Kloosterveen.</p> <p>Binnenstedelijk</p> <p>Woningbouw op zowel de Regenbooglocatie in Assen-Oost (64 woningen) als de Markedreef in Marsdijk (16 woningen) verliep voorspoedig. Aan de Witterstraat zijn nog slechts 3 kavels niet verkocht. Voor deze 3 kavels is wel een optie afgegeven. Op basis van het plan Asselyn hebben wij in december het bestemmingsplan De Veemarkt ter inzage gelegd.</p> <p>Grondbeleid</p> <p>Alle lopende grondexploitaties zijn geactualiseerd. Daarbij is ook een meerjarenprognose grondexploitaties (MPG) opgesteld. De MPG maakt de financiële gevolgen van toekomstige ruimtelijke keuzes transparant. Op 1 november is de MPG gepresenteerd aan de gemeenteraad.</p> <p>Bedrijventerreinen</p> <p>Lees meer over Bedrijventerreinen in programma 2 Werken in Assen, beleidsthema 3) FlorijnAs en bedrijventerreinen.</p>

Financieel

Vastgoed en Grondbedrijf (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Vastgoed	27.074	25.718	24.357	1.361
Vastgoed, lasten overhead	2.396	2.640	2.375	265
Grondbedrijf	5.146	4.099	629	3.470
Totaal lasten	34.616	32.457	27.361	5.097
Baten				
Vastgoed	15.904	13.327	15.195	1.868
Vastgoed, baten overhead	244	283	385	101
Grondbedrijf	8.431	6.749	5.060	-1.689
Totaal baten	24.579	20.359	20.640	281
Totaal saldo van baten en lasten	-10.037	-12.098	-6.721	5.378
Mutaties in reserves				
Storting reserves	4.747	3.065	4.622	-1.557
Beschikking reserves	1.966	820	595	-225
Totaal Mutaties in reserves	-2.781	-2.245	-4.027	-1.781
Resultaat	-12.818	-14.344	-10.748	3.596

Financiële analyse Vastgoed en grondbedrijf
afwijkingen ten opzichte van de begroting

(bedragen x € 1.000)

Programma / beleidsthema / onderwerp	Voorstel budget- overheveling	Prognose voortgangs- rapportage		Resultaat jaarrekening	
		bedrag	V/N	bedrag	V/N
Vastgoed					
Lagere kapitaallasten t.g.v. herstel negatief effect afschrijvingslasten		1.430	V	1.790	V
Vrijval kapitaallasten als gevolg van uitgestelde investeringen		920	V	380	V
Extra stortingen in onderhoudsvoorzieningen		-600	N	0	
Herziening meerjarenonderhoudsvoorzieningen		0		910	V
Onderhoud parkeerinstallatie DNK	✓	0		27	V
Herstel staantribunes AAC '61 en v.v. Asser Boys	✓	0		50	V
Aanpassingen stadhuis	✓	0		80	V
Exploitatie vastgoed		-247	N	133	V
Strategische eigendommen (o.a. t.g.v. project snippergroen)		0		220	V
Saldo overige afwijkingen Vastgoed		-80	N	6	V
Totaal Vastgoed		1.423	V	3.596	V
Grondbedrijf					
Resultaat bouwgrondexploitatie		0		1.782	V
Mutatie weerstandsreserve Grondbedrijf		0		-225	N
Mutatie algemene reserve Grondbedrijf		0		-1.557	N
Totaal Grondbedrijf		0		0	N
Totaal programma Vastgoed en Grondbedrijf		1.423	V	3.596	V

programma

8 Algemeen financieel beleid

Samenvatting Algemeen financieel beleid

Het jaar 2018 stond financieel gezien in het teken van de afsluiting van de bestuursperiode 2014-2018 en de planvorming en kaderstelling voor de nieuwe bestuursperiode. Gelijktijdig vroegen de uitwerking van het nieuwe regeerakkoord, de ontwikkelingen in de financiële verhouding en het gemeentefonds en de olopende tekorten in het sociaal domein om veel bestuurlijke en financiële aandacht.

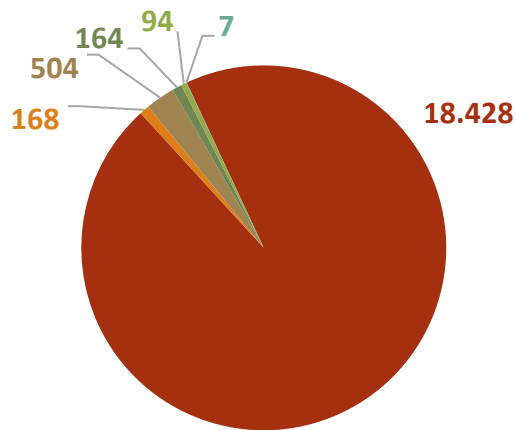
De ambities uit het bestuursakkoord 'Samen duurzaam verder' zijn financieel vertaald en van op maat gesneden dekking voorzien. De reservepositie is doorgelicht. De uitkomsten zijn betrokken bij de kaderstelling 2018-2022. In relatie daarmee zijn afspraken gemaakt over de gemeentelijke solvabiliteit en de noodzakelijk aan te houden weerstandcapaciteit. De Essent-reserve is omgevormd tot gemeentebrede weerstandsreserve.

Het kabinet heeft de grondslag van het gemeentefonds verbreed en de budgettaire effecten van de beleidsintensivering uit het regeerakkoord verwerkt in de accessen. Het kabinet heeft echter geen gehoor gegeven aan de oproep van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) om extra middelen beschikbaar te stellen voor uitvoering van de taken in het sociaal domein. Mede daardoor is ook in Assen het tekort in dat domein sterk toegenomen. Als gevolg daarvan is een tekort in de jaarrekening 2018 ontstaan. Om de kans op vergelijkbare ontwikkelingen in de komende jaren te verkleinen is in de tweede helft van het jaar gestart met de voorbereiding van een nieuwe bezuinigingsronde.

De rente op de geld- en kapitaalmarkt was opnieuw laag. Voor de financiering van de uitgaven is zowel gebruik gemaakt van kort- als van langlopende geldleningen. Het treasurystatuut is geactualiseerd en vanaf 2019 in werking getreden. De heffing en invordering van de belastingen zijn volgens plan verlopen. De gemeentelijke belastingverordeningen zijn waar nodig vernieuwd.

Highlights

- Bestuursakkoord 'Samen duurzaam verder' op geld gezet en van dekking voorzien.
- Sterke toename van het tekort in het sociaal domein en uitblijven extra rijksmiddelen.
- Gemeentelijke reservepositie doorgelicht en vrije ruimte in beeld gebracht.
- Heffing en invordering van belastingen volgens plan verlopen.
- Financierings-en liquiditeitspositie op orde.

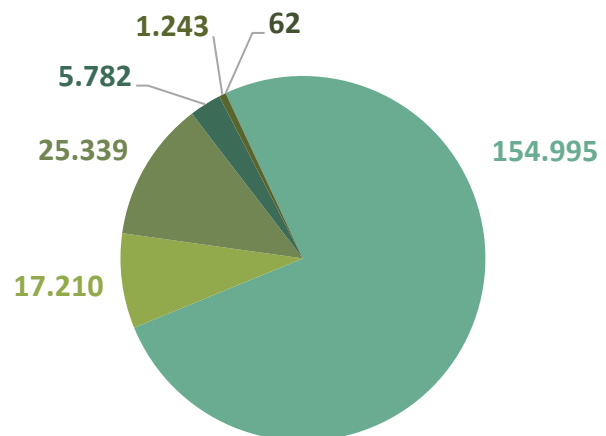

- Reserves en voorzieningen 18.428
- Gemeentefonds 168
- Overige algemene middelen 504
- Financiering/Belegging 164
- Belastingheffing 94
- Heffing vennootschapsbelasting 7

Lasten € 19,4 miljoen

Baten € 204,6 miljoen

- Gemeentefonds 154.995
- Belastingen 17.210
- Reserves en voorzieningen 25.339
- Dividend, aandelen, rente 5.782
- Overige inkomsten 1.243
- Grondexploitatie en projecten 62

Algemeen financieel beleid

Wat willen we bereiken?

Wat hebben we gedaan
en wat is het resultaat?

Financieel gezond en in evenwicht

We zorgen dat onze financiële positie gezond blijft, de gemeentelijke begroting duurzaam in evenwicht is en het gemeentelijk weerstandsvermogen op voldoende niveau is om met de beleidsuitvoering samenhangende financiële risico's op te kunnen vangen.

We besteden de beschikbare middelen zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht. De besteding van de gemeentelijke middelen is rechtmatig.

We zetten in op haalbare en betaalbare ambities.

Resultaat jaarrekening 2018

Assen is net als veel andere gemeenten geconfronteerd met forse kostenstijgingen in het sociaal domein. Hierdoor en door het uitblijven van extra rijksmiddelen zijn in dat domein forse tekorten ontstaan.

Door deze ontwikkelingen kon in 2018 niet langer worden voldaan aan het voor dit domein door de raad vastgestelde budgettaire neutrale kader en moest een beroep worden gedaan op de eigen algemene middelen. Dat gold zowel voor de jeugdzorg als voor de Wmo.

Deze ontwikkeling heeft er sterk aan bijgedragen dat de gemeentelijke exploitatie in 2018 als geheel met een tekort van € 3,9 miljoen (na resultaatbestemming) is afgesloten. In de Voortgangsrapportage 2018 was reeds met een dergelijk negatief financieel scenario rekening gehouden; daarin werd ook een tekort van € 3,9 miljoen voorzien.

Afgezien van de in het sociaal domein ontstane financiële schade hebben zich in 2018 in de andere beleidsvelden geen sterk van de begroting afwijkende financiële ontwikkelingen voorgedaan. Het aanvaarde beleid is grotendeels binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Tekort sociaal domein 2018

Voor uitvoering van de zorgtaken in het sociaal domein was in totaal € 79,7 miljoen aan rijksmiddelen beschikbaar. De werkelijk voor dit doel gemaakte kosten bedroegen in totaal € 88,0 miljoen. Dat betekent dat er ten opzichte van het door de raad voor het sociaal domein vastgestelde financiële kader sprake was van een tekort van € 8,3 miljoen.

Voor dekking van dit tekort kon in 2018, rekening houdend met de voor de experimenteerruimte vastliggende inzet (nog € 1 miljoen in 2019) en de tijdelijk benodigde extra inzet in de bedrijfsvoering, nog slechts tot

een bedrag van € 1,3 miljoen gebruik worden gemaakt van de restantruimte in de reserve sociaal deelfonds.

Het resterende deel van het tekort in het sociaal domein is rechtstreeks ten laste van de eigen algemene middelen en het rekeningresultaat gekomen.

De verdere inhoudelijke toelichting op de beleidsuitvoering in het sociaal domein en de daarmee in 2018 bereikte resultaten maken onderdeel uit van het begrotingsprogramma 'Meedoen in Assen'.

Budgetoverheveling 2018/2019

Een deel van de budgetten uit de begroting 2018 moet voor verdere beleidsuitvoering naar 2019 worden overgeheveld. De reden hiervoor is dat de uitvoering van het betrokken beleid later is gestart of vertraging heeft opgelopen. De definitieve omvang van de over te hevelen budgetruimte bedraagt € 1,9 miljoen. De prognose bij de Voortgangsrapportage 2018 bedroeg € 1,1 miljoen. Definitieve besluitvorming over de budgetoverheveling 2018/2019 is onderdeel van de resultaatbestemming over het verslagjaar 2018.

Totale lasten en baten 2018

De totale omvang van de gemeentelijke uitgaven bedroeg in 2018 € 319,0 miljoen. Daar stond in totaal € 320,2 miljoen aan inkomsten tegenover. Hierdoor was per saldo sprake van een overschot van (afgerond) € 1,2 miljoen.

Gemeentelijke lasten en baten

2017/2018 (bedragen * € 1 miljoen)

	2017	2018	mutatie
Totaal lasten	364,8	319,0	- 45,8
Totaal baten	371,9	320,2	- 51,8
Resultaat	7,1	1,2	- 5,9

Elders in het jaarverslag zijn de samenstelling en de omvang van deze uitgaven- en inkomstenstromen zichtbaar gemaakt. Tevens worden daar de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting geanalyseerd en toegelicht.

Verrekening rekeningoverschot 2018

Het in 2018 ontstane rekeningoverschot komt ten gunste van de algemene reserve. Het voorstel daartoe is onderdeel van de resultaatbestemming 2018.

Rekeningresultaat (bedragen * € 1 miljoen)				
jaar	2015	2016	2017	2018
resultaat	- 0,8	16,6	7,1	1,2

De algemene reserve en de overige onderdelen van het weerstandsvermogen waren eind 2018 toereikend om mogelijke schade als gevolg van de in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen risicofactoren op te vangen.

Voorbereiding nieuwe bestuursperiode

In het daartoe opgestelde uitvoeringsprogramma zijn de ambities en plannen uit het akkoord 'Samen Duurzaam Verder' verder uitgewerkt, financieel vertaald en van op maat gesneden dekking voorzien.

Het in november 2018 door de raad voor de uitvoering van het bestuursakkoord vastgestelde dekkingsplan voorziet in een mix van incidentele, tijdelijke en structurele maatregelen. In dat verband is onder meer besloten om voor dekking voor € 10 miljoen gebruik te maken van de in de reservepositie aanwezige vrije ruimte.

De gevolgen van de maatregelen en ambities uit het regeerakkoord van het derde kabinet Rutte en het Interbestuurlijk Programma (IBP) zijn verkend en de effecten van de verbreding van de grondslag voor het gemeentefonds zijn financieel vertaald en betrokken bij de kaderstelling 2018-2022.

De afronding van het aanvaarde beleid uit de bestuursperiode 2014-2018 is financieel geborgd.

Aanpak tekorten sociaal domein

Er zijn in 2018 diverse initiatieven ontplooid en acties in gang gezet om de kostenontwikkeling in het sociaal domein beter in control te brengen en daarmee de gemeentelijke huishouding de komende jaren gezond en sluitend te houden.

Het met de Drentse gemeenten en zorgaanbieders gesloten Transformatieakkoord

	<p>jeugd Drenthe, de aanscherping van de inkoopvoorwaarden voor de nieuwe aanbesteding van de zorgtaken en de in gang gezette bestuurlijke lobby om het kabinet ertoe te bewegen extra middelen voor het sociaal domein beschikbaar te stellen, kunnen daartoe worden gerekend.</p> <p>Daarnaast is eind 2018 gestart met de voorbereidingen voor een nieuwe bezuinigingsronde 'Aanpak tekorten sociaal domein'. Het rapport 'beïnvloeding begrotingsruimte' is daarbij als hulpmiddel ingezet. De raad is in december geïnformeerd over de aanpak van het in verband daarmee te doorlopen zoek- en besluitvormingsproces en over de mogelijke impact van nieuwe bezuinigingen.</p> <p>Het in oktober door de raad vastgestelde pakket met kostenbeperkende maatregelen in het sociaal domein van € 2,0 miljoen is onderdeel van het bezuinigingsproces.</p>
	<p>Invoering nieuwe wet- en regelgeving</p> <p>De verdere uitwerking van het vernieuwde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) heeft definitief haar beslag gekregen. Nog openstaande punten zijn verder ingevuld en waar nodig heeft in de uitvoering verfijning plaatsgevonden.</p> <p>Het voor de inwerkingtreding van het nieuwe BBV in Assen gangbare ritme in de wijze van afschrijving op de gemeentelijke activa is in 2018 weer in ere hersteld. De daarin aanvankelijk doorgevoerde wijziging bleek achteraf niet voorgeschreven en niet noodzakelijk. Het terugdraaien van deze maatregel resulteerde met ingang van 2018 in een positief financieel effect van € 2,5 miljoen. Dit is in de jaarrekening verwerkt.</p> <p>In verband met een nieuwe wijziging van het BBV is de gemeentelijke nota waarderings- en afschrijvingsbeleid eind 2018 opnieuw door de raad aangepast. De wijziging had betrekking op moment waarop voor het eerst met het afschrijven op nieuwe gemeentelijke investeringen wordt gestart.</p> <p>Er is verder gewerkt aan de kwaliteit en inrichting van de financieel-administratieve processen. De inhoud en inrichting van de</p>

	<p>interne controlefunctie zijn in 2018 verder vormgegeven en operationeel geworden.</p> <p>In dat verband zijn tevens afspraken gemaakt over rollen en financiële verantwoordelijkheden van het management en budgethouders, terwijl gelijktijdig verder is gewerkt aan de verbetering van het daarvoor benodigde financiële instrumentarium.</p>
--	--

Reservepositie

De omvang van onze reserves is afgestemd op het doel waarvoor ze zijn ingesteld. De gemeentelijke bestemmingsreserves en het gemeentelijk weerstandsvermogen blijven op peil.

Ontwikkeling reservepositie

Assen beschikte eind 2018 over een solide en voor risicoafdekking toereikende reservepositie. De totale omvang ervan bedroeg eind 2018 € 199,3 miljoen.

Er is in 2018 voor een totaalbedrag van € 49,8 miljoen aan de gemeentelijke reserves en voorzieningen onttrokken. Voor dekking van toekomstige kosten van nieuwe beleidsinitiatieven en/of om de reserves op peil te houden en te versterken is in totaal € 36,7 miljoen aan de reserves toegevoegd. Inzet en voeding van de reserves vonden plaats met inachtneming van de afspraken en uitgangspunten uit de 'kadernota Reserves en voorzieningen'.

Als gevolg van de geëffectueerde mutaties is de totale omvang van de reservepositie ten opzichte van 2017 met € 13,1 miljoen afgenomen. Die trend zal zich de komende jaren, mede gezien de financiële problematiek in het sociaal domein, naar verwachting voortzetten.

Stand van de reserves (bedragen * € 1 miljoen)

	2017	2018	mutatie
Algemene reserve	27,4	21,4	- 6,0
Amortisatiereserves	40,7	52,3	11,6
Grondexploitatie	25,9	30,3	4,4
Overige reserves	88,1	63,2	- 24,9
Voorzieningen	30,3	32,1	1,8
Totaal	212,4	199,3	- 13,1

	<p>Doorlichting reservepositie</p> <p>De reservepositie is integraal doorgelicht. Beoordeeld is of de bestaande bestemmingsreserves nog beantwoorden aan het doel waarvoor ze in oorsprong door de raad zijn ingesteld en ook of er binnen die reserves sprake is van vrije ruimte die voor andere doeleinden kan worden ingezet. In combinatie daarmee zijn met de raad afspraken gemaakt over de voor de wenselijke dan wel noodzakelijke solvabiliteits- en weerstandsratio.</p> <p>Afspraken en besluiten die uit de doorlichting voortvloeiden betroffen de opheffing van de Essent-reserve, de vorming van een gemeentebrede weerstandsreserve en het afromen en herbestemmen van een deel, in casu € 10 miljoen, van de vrije ruimte voor realisatie van de plannen en ambities uit 'Samen Duurzaam Verder'. De parameters voor de gemeentelijke solvabiliteits- en weerstandsratio zijn respectievelijk bepaald op 20% en 1,0.</p> <p>De uitkomsten van de doorlichting en de getroffen maatregelen zijn betrokken bij de besluitvorming over de beleidsinvulling 2019-2022 in de begrotingsraad van november 2018. Afwikkeling van de besluitvorming krijgt haar beslag in de jaarrekening 2019.</p>
--	--

Gebruik en stand algemene reserve

Naast buffer voor het opvangen van financiële tegenvallers heeft de algemene reserve in 2018 ook dienstgedaan als dekkingsbron voor bestaande en nieuwe beleidsinitiatieven. Het ging om een totaalbedrag van € 6,2 miljoen.

Inzet algemene reserve 2018 (bedragen * € 1 miljoen)	
Beleidsdoel	beslag
Verdere uitvoering CP 2014-2018	0,22
Cofinanciering bedrijvenregeling*	0,50
Cofinanciering economisch beleid*	0,50
Versterken acquisitie-aanpak*	0,20
Versterking binnenstad	1,93
Herstel Triadegarage	1,00
Reserves jaarovergang	1,62
Openbare verlichting	0,25
Totale inzet	6,22

Ad* Herbestemmen vrijval middelen revitalisering Stadsbedrijvenpark

De eindstand van de algemene reserve kwam daarmee voor resultaatbestemming uit op € 21,4 miljoen.

De binnen de reserve voor risicoafdekking aan te houden veiligheidsbuffer bedroeg op basis van de daarvoor aan te houden normering € 6,8 miljoen (ofwel € 100 per inwoner).

De in de Mid Term Review 2016/2017 voor het jaar 2018 geraamde inzet van de algemene reserve voor de cofinanciering van REP-projecten behoefde niet te worden geëffectueerd. Het verdere afwegings- en keuzeprocés en de besluitvorming over de daarvoor in aanmerking komende gemeentelijke projecten vinden in 2019 plaats.

Inzet amortisatiereserves

Het aanvaarde beleid ten aanzien van de vorming, voeding en de inzet van de zogenoemde amortisatiereserves is ongewijzigd voortgezet.

Op basis van de daartoe vastgestelde amortisatieplannen is in het afgelopen jaar in totaal € 3,8 miljoen voor generieke en/of specifieke kostendekking aan de amortisatiereserves onttrokken. Om ook in de toekomst volgens plan uitvoering te kunnen blijven geven aan de vastgestelde amortisatieplannen zijn deze reserves in 2018 door jaarlijkse indexatie in totaal met € 0,9 miljoen versterkt.

Daarnaast zijn drie nieuwe amortisatiereserves door de raad ingesteld. Het betrof de amortisatiereserves FlorijnAs van € 13,0 miljoen, Veemarktplein van € 1,1 miljoen en fietspad Europaweg van € 0,2 miljoen.

Het totaal van de amortisatiereserves kwam daarmee eind 2018 uit op € 52,3 miljoen. De samenstelling ervan was als volgt:

Stand van de reserves (bedragen * € 1 miljoen)			
Reserve/jaar	2017	2018	mutati
Nieuwbouw	3,5	3,3	- 0,2
MRI	6,8	6,2	- 0,6
Essent DNK	5,3	5,0	- 0,3
Wielersbaan	2,9	2,7	- 0,2
Voortgezet	0,9	0,8	- 0,1
Mfa Assen-oost	2,2	2,1	- 0,1
DNK	18,0	16,9	- 1,1
Brandweerkazerne	0,8	0,7	- 0,1
GGW	0,3	0,3	0
Veemarktplein	0	1,1	1,1
FlorijnAs	0	13,0	13,0
Fietspad Europaweg	0	0,2	0,2
Totaal	40,7	52,3	11,6

De beschikbaarheid van de amortisatiereserves voor dekking van bestaande structurele lasten in de gemeentelijke exploitatie neemt door tijdsverloop geleidelijk verder af.

Betere sturing en verantwoording

Een compactere en begrijpelijker presentatie van de programmabegroting, Voor- en Najaarsnota en het Jaarverslag vergroot de sturingsmogelijkheden van de raad. Het gaat daarbij om het beleid, de besteding van de middelen en de daarmee te bereiken maatschappelijke effecten.

De nieuwe planning- en controlcyclus

Het jaar 2018 was voor het college en de raad het start- en eerste oefenjaar voor de vernieuwde planning- en controlcyclus.

De tot dan bestaande Voor- en Najaarsnota werden in 2018 vervangen door de Kaderbrief 2019 en de Voortgangsrapportage 2018. Bespreking en vaststelling van de nieuwe kaderstellende en verantwoordingsdocumenten vonden respectievelijk plaats in de raadsvergaderingen van juli en november.

De Kaderbrief 2019 stond als gevolg van bestuurswisseling en de collegevorming vrijwel volledig in het teken van de verdere uitwerking en fasering van de ambities en plannen van het bestuursakkoord 'Samen Duurzaam Verder' en de opstelling van het daarop te baseren beleids- en dekkingsplan voor de bestuursperiode 2018-2022.

In de Voortgangsrapportage 2018 is kort en bondig gerapporteerd over de stand van de beleidsuitvoering en de op basis daarvan te verwachten financiële resultaten.

De accountantscommissie gaat de nieuwe aanpak met de raad evalueren. Hiervoor is eind 2018 input aangeleverd en zijn afspraken gemaakt.

Onvoorzien/incidenteel

Wat willen we bereiken?

**Wat hebben we gedaan
en wat is het resultaat?**

Onvoorzien

Om ervoor te zorgen dat er financiële ruimte beschikbaar is voor dekking van lasten van niet in de begroting voorziene ontwikkelingen, bevat de programma- begroting een budget voor 'onvoorzien uitgaven'

Inzet van het budget Onvoorzien

Het budget voor Onvoorzien en incidentele uitgaven bedroeg in 2018 in totaal € 1,17 miljoen. Hiervan is € 1 miljoen voor de volgende beleidsdoeleinden ingezet:

Inzet onvoorzien/incidenteel 2018

(bedragen * € 1.000)

Besteding onvoorzien 2018	budget
Handhaving toezicht	50
Verkenning Formule 1	23,5
Rookvrije generatie	20
Parkeren TT	250
Omvorming Alescon	173
Privacy en informatiebeveiliging	337,5
Kinderburgemeester (2019-2022)	50
Garage TDI	40
Herijking parkeren	50
Stadscollectie	40
Totale besteding	1.034

Het aan het eind van 2018 niet bestede deel van het budget van € 133.000 is vrijgevalen ten gunste van het resultaat.

Belastingheffing

Wat willen we bereiken?

We heffen gemeentelijke belastingen als algemeen dekkingsmiddel. Voor de heffingen en rechten (leges) geldt het uitgangspunt van kostendekkendheid. We beperken de gemeentelijke heffingen en rechten (leges) tot diensten die wij uitvoeren op grond van onze wettelijke taak.

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Algemene gemeentelijke belastingen

De heffing en invordering van de algemene gemeentelijke belastingen is volgens plan verlopen. De vastgestelde tarieven voor de onroerendezaakbelastingen en toeristenbelasting zijn bij de belastingplichtigen in rekening gebracht. Dat heeft voor die belastingen geresulteerd in de volgende opbrengsten:

Opbrengsten algemene lokale belastingen (bedragen * € 1.000)

	2017	2018
Onroerendezaakbelastingen	16.490	16.703
Toeristenbelasting	441	507

De raad heeft een nieuwe verordening op de heffing en invordering van onroerendezaakbelastingen vastgesteld.

Overige gemeentelijke belastingen

Voor de overige gemeentelijke belastingen zijn de tarieven waar mogelijk verhoogd met de inflatie. Hierbij is rekening gehouden met de eis van maximaal kostendekkendheid die voor bepaalde gemeentelijke heffingen geldt. Tevens zijn de wettelijke tarieven in acht genomen.

In 2018 is een aantal nieuwe verordeningen op het gebied van de gemeentelijke belastingen door de raad vastgesteld. Het gaat om de volgende verordeningen:

- verordening op de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing
- verordening op de heffing en invordering van rioolheffing
- verordening op de heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten
- algemene rechtenverordening
- verordening op de heffing en invordering van precariobelasting

	<p>Samenwerking belastingheffing</p> <p>De samenwerking op het terrein van de heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen met de gemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo is nader vormgegeven. Tussen de samenwerkende gemeenten is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst gesloten. Hierin zijn onder andere afspraken gemaakt over de onderlinge taak-, werk- en kostenverrekening.</p>
	<p>Paragraaf lokale heffingen</p> <p>De paragraaf lokale heffingen van het jaarverslag bevat nadere informatie over het beleid en de in 2018 gerealiseerde opbrengsten. Ook zijn in deze paragraaf het op basis van het BBV voorgeschreven overzicht met fiscale grondslagen en de op basis daarvan gerealiseerde opbrengsten opgenomen.</p>

Vennootschapsbelasting	
Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>Activiteiten die de gemeente als ondernemer verricht vallen vanaf 2016 in principe onder de heffing van de vennootschapsbelasting. Indien met de uitvoering van die activiteiten (fiscale) winst wordt behaald, is daarover vennootschapsbelasting verschuldigd.</p> <p>Het maken van winst is in Assen geen op zichzelf staand beleidsdoel. Het maakt geen onderdeel uit van de maatschappelijke effecten die we met ons beleid willen bereiken. Het is, als daar onverhoopt wel sprake van zou zijn, slechts een bijkomend effect van het beleid.</p> <p>Om die reden is er in principe dan ook niet of slechts marginaal sprake van belastingdruk uit hoofde van de vennootschapsbelasting.</p>	<p>Er bestond nog steeds onduidelijkheid over de gevolgen van de Wet modernisering Vennootschapsbelastingplicht, bijvoorbeeld ten aanzien van afval. Ook Assen werd daarmee geconfronteerd.</p> <p>Begin 2019 is de aangifte vennootschapsbelasting over het jaar 2016 ingediend. De exploitatie van de parkeergarages en het bedrijfsafval zijn door Assen aangegeven als ondernemingsactiviteiten. Het verwachte bedrag aan verschuldigde vennootschapsbelasting over 2016 bedraagt € 7.633. Dit is € 16.000 lager dan de voorlopige aanslag over 2016.</p> <p>Voor het jaar 2016 zijn wij nog in afwachting van een beoordeling van de aangifte vennootschapsbelasting door de Belastingdienst. De uitkomst daarvan kan ook gevolgen hebben voor de nog in te dienen aangiften over de jaren 2017 en 2018.</p> <p>Om nabetaling van rente te voorkomen is een voorlopige aanslag vennootschapsbelasting over 2018 van € 23.500 voldaan.</p>

Financiering / Belegging/Renteresultaat

Wat willen we bereiken?

We financieren de gemeentelijke uitgaven efficiënt en risicomijdend. Wij doen dat binnen de wettelijke kaders en met inachtneming van het eigen 'treasurystatuut'

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Actualisatie treasurystatuut

Het treasurystatuut is herzien en aangepast aan de huidige wet- en regelgeving en is in december door de raad vastgesteld. Het in 2017 met oog op beperking van kwetsbaarheid en kennisverbreding en -deling geformeerde treasuryteam is verankerd in het geactualiseerde treasurystatuut. Daarmee is qua organisatie een meer solide basis gelegd voor de uitvoering van de treasuryfunctie.

Ontwikkeling van de schuldpositie

In de begroting 2018 was gerekend met een gemiddelde financieringsbehoefte van € 40 miljoen. Deze is in de praktijk, onder meer als gevolg van positieve ontwikkelingen in de liquiditeit en latere uitvoering van geplande investeringen, aanzienlijk lager uitgevallen.

De omvang van de vaste schuld van de gemeente is in 2018 als gevolg van het aantrekken van twee nieuwe geldleningen met € 17,8 miljoen toegenomen ten opzichte van 2017. Daarnaast is gebruik gemaakt van kortlopende leningen. In dit verband is in de loop van het jaar twee maal een kortlopende kasgeldlening van € 20 miljoen afgesloten.

De gemeentelijke leningenportefeuille omvatte eind 2018 in totaal eenentwintig langlopende leningen en een kortlopende lening. De gezamenlijke omvang ervan bedroeg € 220,3 miljoen.

Externe renteontwikkeling

De ontwikkeling van de rente op de geld- en kapitaalmarkt bleef net als in 2017 onveranderd laag. De verruiming van de geldhoeveelheid bedoeld ter stimulering van de economische ontwikkeling in de Euro-regio is door de Europese Centrale Bank (ECB) ten opzichte van 2017 onverminderd doorgezet.

Het rentepeil van de kortgeldleningen was gedurende het hele jaar negatief. De rente van de langlopende leningen lag, afhankelijk van de looptijd, tussen nul en twee procent.

	<p>Intern renteniveau</p> <p>Conform de regelgeving is een nacalculatie opgesteld om het werkelijk intern renteniveau te bepalen. Uit deze nacalculatie is gebleken dat het interne renteniveau op basis van de regelgeving ongewijzigd op 2,2% kan worden vastgesteld.</p>
	<p>Garantstellingen</p> <p>De uit 1996 daterende achtervangovereenkomst per lening is herzien en vervangen door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.</p> <p>Sindsdien geldt voor de woningbouwcoöperaties Actium, Woonservice en Woonzorg Nederland een zogenoemde generieke gelimiteerde achtervangovereenkomst. Dat betekent dat, mits de garantstelling binnen de geldende limiet past, er geen voorafgaande toestemming van de gemeente meer nodig is.</p> <p>Voor de overige woningbouwcoöperaties zijn geen wijzigingen doorgevoerd en is de procedure voor de achtervangregeling per lening gehandhaafd.</p> <p>De raad is over de herziening van de achtervangovereenkomst geïnformeerd.</p>
	<p>Paragraaf Financiering</p> <p>Meer informatie over en toelichting op het gevoerde beleid is opgenomen in de paragraaf Financiering elders in het jaarverslag.</p>

Gemeentefonds

Wat willen we bereiken?

Wat hebben we gedaan
en wat is het resultaat?

Financiële verhouding Gemeentefonds

De uitkering uit het Gemeentefonds is algemeen dekkingsmiddel en bestemd voor gemeente brede kostendekking.

Bestuurlijke ontwikkelingen

Verbreding grondslag koppeling

Het kabinet heeft de grondslag voor de koppeling (de zogenoemde samen-trap-op-trap-af-systematiek) van het gemeentefonds aan de rijksuitgaven met ingang van 2018 verruimd van de netto- naar de bruto-rijksuitgaven. De aanpassing heeft in overleg met de VNG plaatsgevonden.

Door de systeemwijziging nemen de gemeentefondsaccressen de komende jaren toe. Hier staan echter ook nieuwe gemeentelijke uitgaven, verplichtingen en risico's tegenover.

Assen heeft de extra beschikbaar komende middelen inmiddels volledig moeten inzetten voor dekking van de tekorten in het sociaal domein en de financiering van de gemeentelijke bijstandsuitgaven (Wet Buig).

Gevolgen regeerakkoord

In maart 2018 heeft het kabinet de gemeenten in een extra circulaire in kennis gesteld van de effecten die ambities en beleidsintensiveringen uit het regeerakkoord 'vertrouwen in de toekomst' de komende jaren gaan hebben op de omvang en groei van het gemeentefonds.

De in die circulaire voor 2018-2022 in het vooruitzicht gestelde groei van het fonds werd bij die gelegenheid op macroniveau geprognoseerd op € 5,4 miljard cumulatief ofwel in totaal 25%.

De maatregelen uit het regeerakkoord zijn in de mei- en de septembercirculaire 2018 uitgewerkt, financieel ingevuld en afgestemd op het in de rijksbegroting 2019 voorziene verloop van de rijksuitgaven. Als resultaat daarvan is het accres 2018 in de septembercirculaire met € 200 miljoen structureel verlaagd. Voor Assen betekende dit een nadeel van € 1,4 miljoen.

	<p>Het kabinet heeft de zogenoemde 'schaalkorting' in het regeerakkoord gehandhaafd. Deze loopt verder door en op tot € 975 miljoen in 2025. Het verzet van de gemeenten en de VNG tegen deze korting heeft geen resultaat gehad.</p>
	<p>Interbestuurlijk programma</p> <p>Als onderdeel van de uitvoering van het regeerakkoord hebben het kabinet en VNG afspraken gemaakt over de uitgangspunten en financiering van het Interbestuurlijk Programma (IBP). Het kabinet gaat er daarbij gemakshalve vanuit dat gemeenten vanuit de eigen middelen, in casu vanuit de verruimde accressen, een bijdrage leveren aan de financiering van de in het IBP afgesproken gezamenlijke maatschappelijke opgaven.</p> <p>In de tijdens het VNG-congres van juni over dit thema aangenomen moties hebben de gemeenten krachtig tegen deze kabinetslijn stelling genomen.</p>
	<p>Geen financiële oplossing sociaal domein</p> <p>Het overleg tussen het kabinet en de VNG over het oplossen van de toegenomen tekorten in het sociaal domein heeft niet tot voor gemeenten bevredigende resultaten geleid. Het kabinet heeft slechts eenmalig € 100 miljoen beschikbaar gesteld voor de vorming van een fonds bestemd voor gemeenten die zijn geconfronteerd met een stapeling van tekorten in het sociaal domein. Vanuit het gemeentefonds is eveneens € 100 miljoen in dit fonds gestort. Ook Assen heeft hieraan langs die weg meebetaald, maar voldeed niet aan de voorwaarden om voor een uitkering uit dit fonds in aanmerking te komen. Per saldo heeft deze actie van het Rijk gemeente Assen € 0,4 tot € 0,5 miljoen gekost.</p>
	<p>Herijking Financiële verhouding c.a.</p> <p>Het kabinet en de VNG hebben zowel afspraken gemaakt over aanpak van de herijking van de verdeling van de middelen in het sociaal domein, waaronder de invoering van een objectief verdeelmodel voor het beschermd wonen, als over de heroverweging of herijking van de</p>

bestaande financiële verhouding tussen het Rijk en de medeoverheden. Aan die processen is verder gewerkt. Het kabinet koerst erop dat een nieuwe aanpak vanaf 2021 operationeel moeten kunnen zijn.

Algemene uitkering 2018

De in deze jaarrekening verantwoorde algemene uitkering is gebaseerd op de maatregelen tot en met decembercirculaire 2018. Op grond daarvan is de Asser algemene uitkering voor 2018 in totaal bepaald op € 155,1 miljoen.

De hierin voor het sociaal domein en de uitvoering van de 'oude' Wmo begrepen integratie-uitkeringen bedroegen respectievelijk € 73,7 en € 5,9 miljoen.

Daarnaast omvatte de ontvangen algemene uitkering de eerste tranche ad € 3,1 miljoen van de door het kabinet aan Assen toegekende uitkering voor de pilot aardgasvrije wijk de Lariks. Het resterende deel hiervan ad € 1,1 miljoen wordt in 2019 aan Assen uitgekeerd.

Deze middelen worden voorlopig in een nieuw te vormen bestemmingsreserve gestort. De resultaatbestemming over 2018 bevat het voorstel daartoe.

De opbouw en de samenstelling van de Asser algemene uitkering zagen er in 2018 samengevat als volgt uit:

Opbouw en verloop algemene uitkering (bedragen * € 1 miljoen)			
Reserve/jaar	2017	2018	mutatie
Inkomstenmaatstaf	-6,9	-6,9	0
Uitgavenmaatstaven	67,3	70,9	3,6
Suppletie-uitkeringen	2,7	1,9	-0,8
IU-sociaal domein	70,5	73,6	3,1
Overige uitkeringen	12,7	15,6	2,9
RSP/FlorijnAs	36,3	0	-36,3
Totaal	182,6	155,1	-27,5

	<p>De gevolgen van de in de Najaarsnota en de decembercirculaire door het kabinet aangekondigde onderuitputting in de rijksuitgaven 2018 krijgen voor de gemeenten voor het eerst in en vanaf 2019 hun beslag. De omvang ervan was bij de jaarafsluiting 2018 nog niet bekend.</p> <p>Er zijn geen FlorijnAs-gelden meer uit het gemeentefonds ontvangen. De laatste tranches daarvan zijn in 2017 versneld door het Rijk aan Assen uitgekeerd.</p> <p>De gelden die Assen tijdelijk uit het gemeentefonds ontvangt als compensatie voor de financiële schade die een aantal jaren geleden is ontstaan als gevolg van de herijking van het gemeentefonds en de invoering van objectieve verdeelmodellen in het sociaal domein (€ 70 per inwoner) is conform besluitvorming ingezet als algemeen dekkingsmiddel. Deze tegemoetkoming bedroeg € 1,7 miljoen.</p>
	<p>Integratie uitkering sociaal domein</p> <p>De integratie-uitkering sociaal domein bedroeg in totaal € 79,7 miljoen. Dat is € 3,1 miljoen meer dan in 2017. De toename was grotendeels het gevolg van indexatie- en volumebijstelling van de macrobudgetten. De uitkering is integraal ingezet voor het sociaal domein en de dekking van de daaraan verbonden kosten van de bedrijfsvoering.</p> <p>De ontvangen integratie-uitkering was echter bij lange na niet toereikend om in 2018 aan het door de raad voor dit domein vastgestelde budgettaire neutrale kader te kunnen voldoen. Per saldo was ten opzichte van die doelstelling sprake van een tekort van € 8,3 miljoen.</p>

Overige algemene middelen

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?
<p>We besteden de beschikbare (overige) algemene middelen zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht. De middelen zijn beschikbaar voor het dekken van kosten van de gemeente voor brede beleidsuitvoering.</p>	<p>Algemene lijn</p> <p>Op dit product hebben zich in 2018 geen opvallende beleidsmatige ontwikkelingen voorgedaan.</p> <p>Het hier geraamde geheel aan stel- en correctieposten is in de uitvoering van de begroting vervallen. De in verband hiermee feitelijk opgetreden financiële effecten maken in de financiële verslaglegging onderdeel uit van de resultaten van de overige programma's.</p> <p>In de jaarrekening zijn op dit product enkel nog een aantal zogenoemde 'bijzondere baten en lasten' verantwoord.</p> <p>Met het oog op beeldvorming zijn de volgende in 2018 afgewikkelde financiële ontwikkelingen vermeldenswaard.</p> <p>Vervallen stel- en correctieposten</p> <p>In 2018 in het oog springende stelpost betroffen het herstellen van de oude, van voor de laatste vernieuwing BBV, gehanteerde afschrijvingsmethode op de activa, en de voorziene vrijval van kapitaallasten, als gevolg van latere uitvoering van geplande investeringen.</p> <p>Het positieve effect van beide maatregelen is op begrotingsbasis respectievelijk geraamd op € 2,5 en € 0,6 miljoen. Beide maatregelen zijn geëffectueerd en ook financieel gerealiseerd.</p> <p>Terugontvangen btw</p> <p>Bij de belastingdienst zijn verzoeken tot teruggave van btw ingediend over de belastingperiode 2010-2016.</p> <p>Het betrof niet verschuldigde afdracht van btw over de investeringen en de exploitatie van een aantal multifunctionele accommodaties, DNK en de binnensport. In 2018 is hierover met de belastinginspectie overeenstemming bereikt.</p> <p>Dat heeft erin geresulteerd dat er over de betrokken periode in totaal € 1,9 miljoen aan ten onrechte betaalde btw door de belastingdienst aan Assen is terugbetaald.</p> <p>Deze ontwikkeling is in de Voortgangsrapportage 2018 aan de raad gemeld.</p>

Financieel

Algemeen financieel beleid				(bedragen x € 1.000)
Beleidsthema	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Belastingheffing	130	130	94	36
Financiering/Belegging	398	139	164	-25
Gemeentefonds	170	170	168	2
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.850	-2.318	504	-2.822
Reserves en voorzieningen	0	0	251	-251
Saldi kostenplaatsen	348	-158	0	-158
Totaal lasten	3.896	-2.037	1.181	-3.218
Baten				
Belastingheffing	17.084	17.084	17.304	220
Financiering/Belegging	4.927	4.727	5.797	1.070
Gemeentefonds	162.633	152.329	154.995	2.666
Overige algemene dekkingsmiddelen	62	152	1.272	1.120
Reserves en voorzieningen	0	0	286	286
Saldi kostenplaatsen	0	0	-76	-76
Totaal baten	184.706	174.292	179.578	5.285
Saldo algemene dekkingsmiddelen	180.810	176.330	178.397	2.067
Mutaties in reserves				
Storting reserves	18.046	18.196	18.177	19
Beschikking reserves	26.060	26.811	25.053	-1.758
Totaal Mutaties in reserves	8.014	8.615	6.876	-1.739
Resultaat algemene dekkingsmiddelen	188.824	184.945	185.273	328
Heffing vennootschapsbelasting	30	30	7	23
Onvoorzien/incidenteel	1.167	133	0	133
Resultaat algemeen financieel beleid	187.627	184.782	185.266	484

Financiële analyse Algemeen financieel beleid
afwijkingen ten opzichte van de begroting

(bedragen x € 1.000)

Programma / beleidsthema / onderwerp	Voorstel budget- overheveling	Prognose voortgangs- rapportage		Resultaat jaarrekening	
		bedrag	V/N	bedrag	V/N
Onvoorzien/incidenteel					
Vrijval restantbudget voor onvoorziene en incidentele uitgaven		0		133	V
Totaal Onvoorzien/incidenteel		0		133	V
Belastingheffing					
Opbrengst OZB en toeristenbelasting		-104	N	255	V
Totaal Belastingheffing		-104	N	255	V
Beleggingen					
Dividend BNG en Enexis		41	V	46	V
Totaal Beleggingen		41	V	46	V
Gemeentefonds					
Decentralisatie-uitkering 'aardgasloze wijken'		0		3.092	V
Gemeentefonds (voornamelijk t.g.v. verlaging accres 2018)		-517	N	-424	N
Totaal Gemeentefonds		-517	N	2.668	V
Vennootschapsbelasting					
Vennootschapsbelasting		0		23	V
Totaal Vennootschapsbelasting		0		23	V
Overige algemene middelen					
<u>Vrijval stel- en correctieposten:</u>					
- Herstel negatief effect afschrijvingslasten		-2.500	N	-2.500	N
- Teruggave btw i.v.m. investeringen in multifunctionele accommodaties		1.300	V	1.361	V
- Overige stelposten		220	V	0	
Totaal Overige algemene middelen		-980	N	-1.139	N
Reserves en voorzieningen					
<u>Inzet algemene reserve:</u>					
- Cofinanciering REP-projecten (zie programma Werken)		0		-1.750	N
Totaal Reserves en voorzieningen		0		-1.750	N
Renteresultaat					
Ontwikkeling financieringspositie en renteresultaat		689	V	455	V
Totaal Renteresultaat		689	V	455	V
Saldo overige afwijkingen programma Algemeen financieel beleid		-141	N	-207	N
Totaal programma Algemeen financieel beleid		-1.012	N	484	V

Paragrafen

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid

Paragraaf 1 Lokale Heffingen

Algemene beleidslijn

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in het gevoerde beleid en de ontwikkelingen die zich in 2018 hebben voorgedaan. Het beleid is gebaseerd op de bestuursakkoorden die in 2018 van toepassing waren.

Het fiscale beleid is in 2018 uitgevoerd volgens de fiscale wetgeving, actuele jurisprudentie en de in acht te nemen algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Verder zijn de doelmatige belastingheffing en het rechtvaardig en redelijk en billijk handelen bij de heffing en invordering uitgangspunt geweest. Tevens zijn de BBV-regels in acht genomen.

Ten aanzien van de gemeentelijke belastingen wordt onderscheid gemaakt tussen de algemene belastingen, de bestemmingsbelastingen en het verhalen van kosten. De middelen verkregen vanuit de algemene belastingen, zoals onroerendezaakbelastingen en toeristenbelasting, zijn vrij besteedbaar. De hoogte van de belasting kan de gemeente bepalen, maar de hoogte van de belasting mag niet onredelijk en willekeurig zijn.

Bij bestemmingsbelastingen en verhaal van kosten wordt de opbrengst van de belasting gebruikt voor een specifiek doel. Bij bestemmingsbelastingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing, wordt de opbrengst gebruikt voor het uitvoeren van een gemeentelijke taak. Bij het verhalen van kosten, zoals leges voor een omgevingsvergunning of een legitimatiebewijs, is de tegenprestatie rechtstreeks toerekenbaar aan een individu.

Beleidsuitvoering lokale heffingen

Algemeen

De tarieven voor 2018 zijn door de raad vastgesteld. Het uitgangspunt is geweest dat de tarieven zijn aangepast op basis van de inflatie. Voor 2018 betrof dit een verhoging van de tarieven met 1,5%. De tarieven zijn niet hoger vastgesteld dan tot een begroot maximaal kostendekkend tarief. Voor de onderdelen waarvoor een maximaal tarief geldt, heeft vaststelling van het tarief plaatsgevonden op dit maximale tarief. In 2018 zijn een aantal verordeningen geactualiseerd. Het gaat om de onderstaande verordeningen:

- Verordening op de heffing en invordering van onroerendezaakbelastingen
- Verordening op de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing
- Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing
- Verordening op de heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten
- Algemene rechtenverordening

Verordening op de heffing en invordering van Onroerendezaakbelastingen

De tarieven voor de onroerendezaakbelastingen zijn per 1 januari 2018 verhoogd met de inflatie. Naast deze aanpassing wordt de generieke waardeinstijging gecompenseerd door een tariefdaling. De totale opbrengst uit de onroerendezaakbelastingen blijft daardoor reëel gelijk.

Afvalstoffenheffing/rioolheffing

Voor de afvalstoffen- en rioolheffing zijn voorzieningen getroffen voor egalisatie van tarieven zodat jaarlijkse schommelingen worden voorkomen. Voor riolering is eveneens een voorziening getroffen voor investeringen (zogenaamde spaarvariant). De voorzieningen zijn in 2018 gehandhaafd.

Toeristenbelasting

De raad heeft ingestemd met het advies van het Recreatieschap Drenthe om de toeristenbelasting in 2018 te verhogen met € 0,05 tot € 1,25 per persoon, per nacht.

Naast de reguliere controles op de toeristenbelasting heeft er in 2018 een extra controle plaatsgevonden tijdens een groot evenement in Assen. De eventuele gevolgen daarvan worden vanaf 2019 zichtbaar.

Overige heffingen

De overige heffingen zijn ten opzichte van 2017 zoveel mogelijk aangepast aan de inflatie. Bij de raming van de opbrengst en de tarieven voor 2018 is rekening gehouden met de eis dat de tarieven maximaal kostendekkend worden vastgesteld. Voor de onderdelen waarvoor een maximaal tarief geldt, heeft vaststelling van het tarief plaatsgevonden op dit maximale tarief.

Hierna is een omschrijving opgenomen van de verschillende belastingsoorten.

Belastingsoorten	
Belasting	Omschrijving
Afvalstoffenheffing	Heffing over het mogen aanbieden van (huishoudelijk) afval ter inzameling aan de afvalinzamelingsdienst.
Leges	Heffing ter compensatie van de kosten over individueel afgenomen diensten van de gemeente. Het gaat hierbij om onder andere omgevingsvergunningen en burgerdiensten.
Liggelden	Heffing over het innemen van een gemeentelijke ligplaats.
Lijkbezorgingsrechten	Heffing over het gebruik van een gemeentelijke begraafplaats en voor door de gemeente geleverde diensten verband houdend met de begraafplaats.
Marktgeden	Heffing ter zake van het in gebruik mogen nemen van een staanplaats op een gemeentelijke markt.
Onroerendezaakbelastingen	Belastingen op het eigendom en het gebruik van onroerende zaken.
Parkeerbelasting	Belasting over het parkeren (op straat) van een voertuig op aangewezen plaatsen en tijdstippen.
Precariobelasting	Belasting voor het plaatsen van voorwerpen op, onder of boven openbare gemeentegrond.
Rioolheffing	Heffing over de mogelijkheid om afvalwater en/of hemelwater af te voeren via de gemeentelijke riolering en het beheer van het grondwaterpeil.
Toeristenbelasting	Belasting op het overnachten in de gemeente door personen die daar niet wonen.

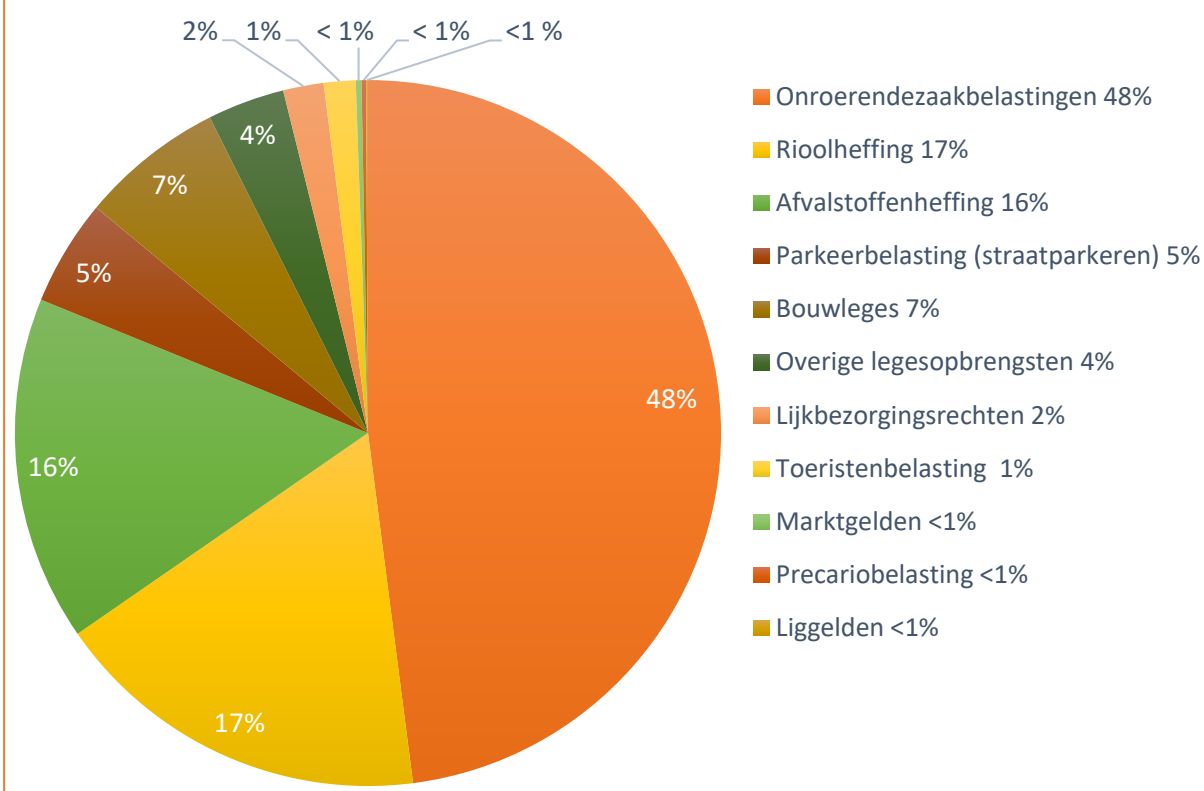
Belastinginkomsten-opbrengst lokale heffingen

De totale opbrengst vanuit de lokale heffingen bedraagt in 2018 € 34,1 miljoen. In 2017 was dit € 33,2 miljoen. De opbrengst in 2018 was iets hoger dan geraamd. De samenstelling van de opbrengst en het beloop daarvan zien er als volgt uit:

Opbrengsten gemeentelijke heffingen 2018		(bedragen x € 1.000)	
Omschrijving	raming	realisatie	saldo
Onroerendezaakbelastingen	16.619	16.703	84
Rioolheffing	6.301	6.062	-239
Afvalstoffenheffing	5.628	5.500	-128
Parkeerbelasting (straatparkeren)	2.203	1.694	-509
Bouwleges	1.250	2.292	1.042
Overige legesopbrengsten	1.127	1.229	102
Lijkbezorgingsrechten	679	645	-34
Toeristenbelasting	400	507	107
Marktgeden	116	91	-25
Precariobelasting	73	73	0
Liggelden	16	29	13
Bruto totaal	34.412	34.825	413
<i>Af: kwijtschelding</i>	<i>-710</i>	<i>-691</i>	<i>19</i>
Opbrengst gemeentelijke heffingen	33.702	34.134	432

De opbrengsten parkeerbelasting zijn aanzienlijk lager dan verwacht. Dit is het gevolg van het ontmoedigingsbeleid om op straat te parkeren. Daarentegen zijn de opbrengsten voor bouwleges in 2018 fors hoger dan begroot. Dit is het gevolg van meerdere grote projecten. Het bedrag aan opbrengsten toeristenbelasting is hoger dan verwacht. Dit komt doordat het aantal overnachtingen in de gemeente Assen is gestegen.

Opbrengsten gemeentelijke heffingen 2018

Hieronder is een verdere onderbouwing opgenomen van de opbrengst en tariefstelling ten aanzien van de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en het rioolrecht.

Opbrengsten onroerendezaakbelastingen 2018				(bedragen x € 1.000)		
Heffing	Grondslag	% Tarief 2017	% Tarief 2018	Opbrengst 2017	Opbrengst 2018	mutatie
Ozb eigenaren woningen	woning	0,1790	0,1738	9.032	9.363	331
Ozb gebruikers niet-woningen	niet-woning	0,2995	0,3065	3.002	3.157	155
Ozb eigenaren niet-woningen	niet-woning	0,3709	0,3778	4.473	4.183	-290

Opbrengsten afvalstoffenheffing en rioolheffing 2018				(bedragen x € 1.000)		
Heffing	Grondslag	Tarief 2017	Tarief 2018	Opbrengst 2017	Opbrengst 2018	mutatie
Afvalstoffenheffing een-/meerpersoonshuishouden	huishouden	142,01/ 213,74	138,84/ 210,31	5.526	5.500	-26
Rioolheffing	aansluiting	180,59	181,04	5.984	6.062	78

Verordeningen gemeentelijke heffingen		
Omschrijving	Verordening	Tarientabel
Afvalstoffenheffing	Verordening op de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing 2018	E
Liggelden	Liggeldverordening 2013	C
Lijkbezorgingsrechten	Verordening op de heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten 2018	D
Marktgeden	Verordening op de heffing en invordering van marktgeden 2013	B
Onroerendezaakbelasting	Verordening op de heffing en invordering van onroerendezaakbelastingen 2013	G
Overige leges	Algemene rechtenverordening 2018	A
Parkeerbelasting	Verordening op de heffing en invordering van parkeerbelastingen 2015	J
Precariobelasting	Verordening op de heffing en invordering van precariobelasting 2018	I
Rioolheffing	Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2018	F
Toeristenbelasting	Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting 2013	H

Inzicht wettelijke kostendekkendheid

Uit onderstaande overzichten blijkt in welke mate de lokale heffingen kostendekkend zijn. Er is zowel een overzicht opgenomen per titel/soort heffing als per verordening.

Heffing en kosten 2018								
(bedragen x € 1.000)								
Omschrijving	Rechten algemeen titel I	Rechten fysiek titel II	Rechten EUR titel III	Markt- geden	Lig- geden	Lijk- bezorgings- rechten	Afvalstoffen- heffing	Rioolheffing
Kosten Taakveld	610	127	0	71	10	118	3.219	3.123
Overig	1.126	1.018	36	66	74	414	2.212	749
Inkomensverdeling	0	0	0	0	0	0	332	356
Inkomsten Taakveld	0	-3	0	0	0	0	-1.780	-64
Netto kosten taakveld	1.736	1.142	36	137	84	532	3.983	4.164
Toe te rekenen kosten								
Overhead	794	717	26	15	52	291	744	423
Btw	73	68	2	13	3	24	625	527
Totale kosten	2.603	1.927	64	165	139	847	5.352	5.114
Opbrengst heffingen	1.197	2.292	32	91	29	645	5.500	6.062
Dekkingspercentage	46%	119%	50%	55%	21%	76%	103%	119%
Bedrag in voorziening verkregen middelen van derden	0	0	0	0	0	0	148	947

In 2018 zijn de afvalstoffen- en rioolheffing meer dan 100% kostendekkend geweest. Het overschot is gestort in een voorziening verkregen middelen van derden. Omdat de werkelijke kosten lager zijn dan het totaal van de inkomsten en heffingsopbrengsten, moet het meerdere aan de belastingbetaler worden teruggegeven. Het bedrag van de voorziening zal in 2020 worden betrokken bij de bepaling van de hoogte van de afvalstoffen- en rioolheffing.

De opbrengsten voor bouwleges zijn in 2018 fors hoger dan verwacht. Dit is het gevolg van een aantal grote projecten waarvan de leges vooral in het vierde kwartaal 2018 in rekening zijn gebracht. Deze projecten waren op het moment van de raming nog niet te voorzien.

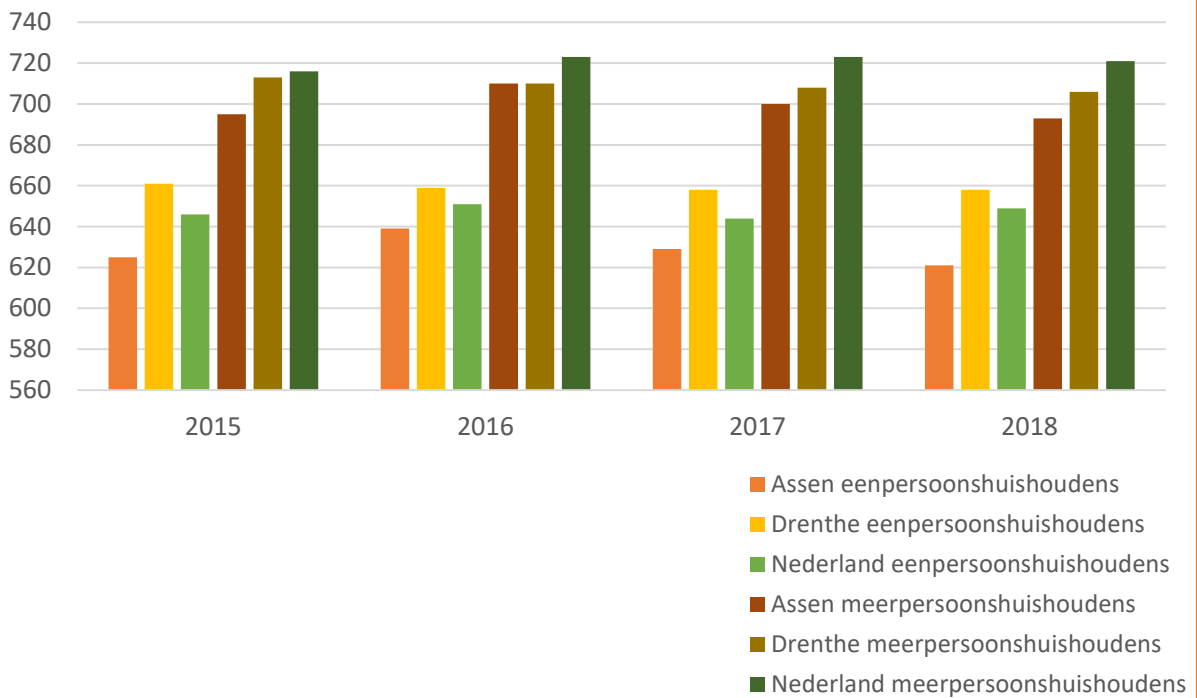
Kostendekkendheid per verordening	
Verordening	% kostendekkendheid
Algemene rechtenverordening 2018	77
Verordening op de heffing en invordering van marktgeden 2013	55
Liggeldverordening 2013	17
Verordening op de heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten 2018	76
Verordening op de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing 2018	103
Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2018	119

Lokale belastingdruk

Belastingdruk

De belastingdruk voor huishoudens geeft aan hoe hoog de belastingen zijn die betrekking hebben op wonen. Het gaat daarbij om de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen eigenaren en gebruikers van woningen en of het een één- of meerpersoonshuishouden betreft. Onderzoeksinstituut Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden (hierna te noemen: COELO) heeft onderzoek gedaan naar de belastingdruk. Er is een vergelijking van de belastingdruk in de gemeente Assen gemaakt met de gemiddelde belastingdruk in Drenthe en in Nederland van zowel een- als meerpersoonshuishoudens.

Belastingdruk (in € per jaar)

Uit deze grafiek blijkt dat de gemeente Assen zowel ten opzichte van het gemiddelde onder de Drentse gemeenten als het Nederlands gemiddelde een lager dan gemiddelde belastingdruk per huishouding heeft. Dit geldt zowel voor de een- als de meerpersoonshuishoudens.

In onderstaande tabel staat de belastingdruk van gebruikers van woningen, specifiek de afvalstoffenheffing en de rioolheffing, aangegeven. Het gaat hierbij om de belastingdruk van een meerpersoonshuishouden.

Belastingdruk gebruikers van woningen (bedragen in € 1)				
Heffing/jaar	2015	2016	2017	2018
Afvalstoffenheffing	230,27	230,42	213,74	210,31
Rioolheffing	186,96	189,48	180,59	181,04
Totaal gebruikers	417,23	419,90	394,33	391,35

Hierna staan de totale woonlasten van eigenaren en gebruikers van woningen opgenomen. Hierin is een vergelijking gemaakt van de jaren 2015 tot en met 2018. Ook zijn de op basis van het BBV te benoemen indicatoren opgenomen.

Eenpersoonshuishoudens eigenaar woning lokale belastingdruk (bedragen in € 1)				
Heffing/jaar	2015	2016	2017	2018
Assen	625	639	620	621
Drenthe	662	659	658	658
Nederland	644	651	644	649

Meerpersoonshuishoudens eigenaar woning lokale belastingdruk				(bedragen in € 1)
Heffing/jaar	2015	2016	2017	2018
Assen	695	710	691	693
Drenthe	716	710	708	706
Nederland	714	723	723	721

Eenpersoonshuishoudens gebruiker woning lokale belastingdruk				(bedragen in € 1)
Heffing/jaar	2015	2016	2017	2018
Assen	347	349	323	320
Drenthe	380	374	365	285
Nederland	380	380	377	280

Meerpersoonshuishoudens gebruiker woning lokale belastingdruk				(bedragen in € 1)
Heffing/jaar	2015	2016	2017	2018
Assen	417	419	394	391
Drenthe	434	425	415	330
Nederland	451	457	448	358

Belastingdruk eigenaren van woningen naar waarde				(bedragen in € 1)
Waarde woning	2015	2016	2017	2018
100.000	593,62	604,20	582,33	565,15
200.000	768,82	788,50	761,33	738,95
250.000	856,42	880,65	850,83	825,85
500.000	1.294,42	1.341,40	1.298,33	1.260,35
1.000.000	2.170,42	2.262,90	2.193,33	2.129,35

In onderstaand overzicht is een vergelijking gemaakt van de woonlasten in 2018 van de gemeente Assen met andere gemeenten in Drenthe en met referentiegemeenten.

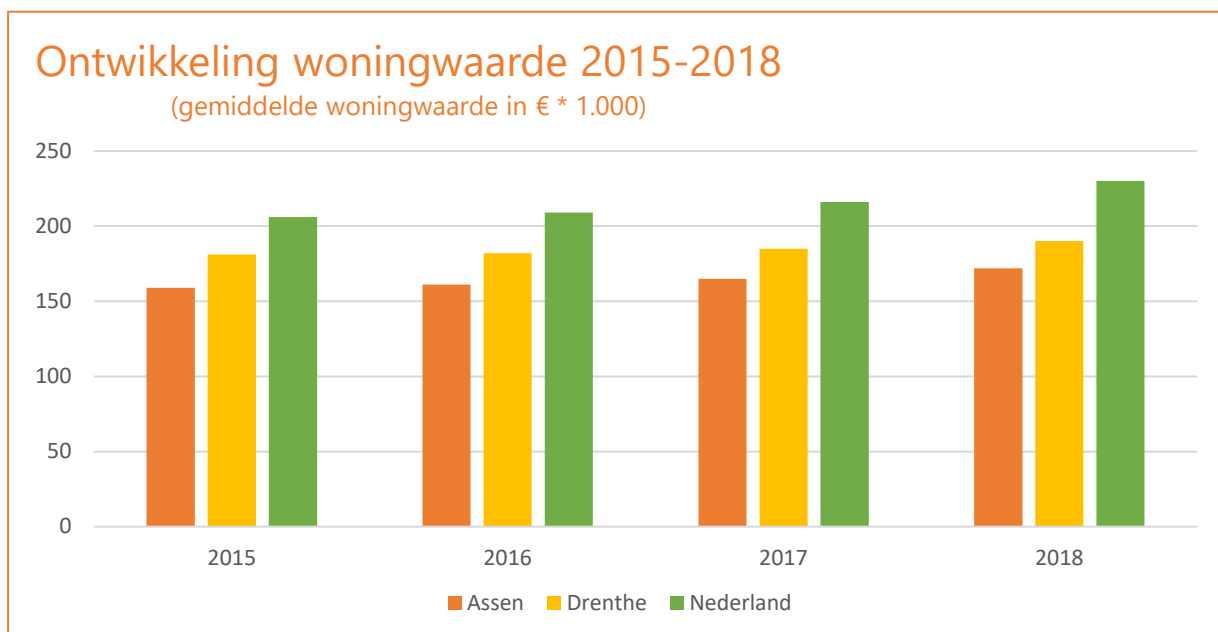
Vergelijking tarieven woonlasten 2018 eigenaar-bewoner			(bedragen in € 1)
Gemeenten	Eenpersoonshuish.	Meerpersoonshuish.	Rangorde
Drentse gemeenten			
Aa en Hunze	610	661	66
Assen	621	693	115
Borger-Odoorn	757	798	289
Coevorden	796	843	335
De Wolden	652	716	143
Emmen	716	750	208
Hoogeveen	591	662	67
Meppel	602	602	21

Gemeenten	Eenpersoonshuish.	Meerpersoonshuish.	Rangorde
Midden-Drenthe	631	676	88
Noordenveld	660	701	122
Tynaarlo	592	644	43
Westerveld	579	654	56
Referentiegemeenten			
Enschede	747	787	270
Groningen	658	755	219
Leeuwarden	543	658	58
Zwolle	593	647	50

Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

In het hierna opgenomen overzicht is de ontwikkeling van de woningwaarde in de periode 2015 tot en met 2018 opgenomen. Ook is een tabel toegevoegd waaruit de indicator 'gemiddelde WOZ-waarde' blijkt.

De algemene trend in de woningwaarde is in 2018 voor de onroerendezaakbelastingen gecompenseerd via het tarief om tot een voldoende belastingopbrengst te komen. Alleen de prijsindex heeft geleid tot een hogere opbrengst.

Gemiddelde WOZ-waarde		(bedragen in € 1)			
Heffing/jaar	2015	2016	2017	2018	
Assen	159	161	165	172	
Drenthe	181	182	185	190	
Nederland	206	209	216	230	

Uit deze overzichten blijkt dat de woningwaarde van woningen in de gemeente Assen licht is gestegen. Deze stijging ligt iets boven de gemiddelde stijging van de waarde van woningen in Drenthe. De woningwaarde in Nederland is forser gestegen dan in de gemeente Assen. De waarde van woningen in de gemeente Assen is nog altijd lager dan de gemiddelde waarde van woningen in de provincie Drenthe. Dit heeft te maken met de relatief grote hoeveelheid goedkopere huurwoningen in de gemeente Assen.

Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding

De gemeente Assen verleent alleen kwijtschelding voor afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerendezaakbelastingen. De bijstandsnorm is in 2018 gesteld op honderd procent. Aanvragers op bijstandsniveau kunnen in principe kwijtschelding verkrijgen, tenzij het vermogen te hoog is om daarvoor in aanmerking te komen. Verder heeft de gemeente Assen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om kwijtschelding te verlenen voor belastingschulden van ondernemers die op bijstandsniveau leven.

Kwijtschelding 2018		(bedragen * € 1.000)	
Heffing	begroting	realisatie	
Onroerendezaakbelastingen	0	3	
Afvalstoffenheffing	380	332	
Rioolheffing	330	356	
Totaal	701	691	

In 2018 zijn 2.066 kwijtscheldingen toegekend. Dit is een afname ten opzichte van het jaar 2017, toen er nog 2.405 kwijtscheldingen zijn verleend.

Paragraaf 2

Weerstandvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre gemeentelijke risico's kunnen worden afgedekt door de beschikbare weerstandscapaciteit. Voldoende weerstandsvermogen voorkomt dat een financiële tegenvaller ons direct dwingt tot bezuinigen. Het weerstandsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden. Daarvoor zetten we weerstandscapaciteit en risico's tegen elkaar af.

Risicobeheersing

Onze organisatie werkt volgens het principe van integraal management. Hierbij zijn de manager, budgethouder of projectleider verantwoordelijk voor de risicobeheersing op respectievelijk hun beleidsterrein, afdeling of project.

Zij maken risicoanalyses en organiseren risicosessies indien zij dat nodig achten voor de beheersing van risico's. Bij nieuwe of gewijzigde risico's met forse impact informeren zij het college en de raad.

In het kader van de P en C-cyclus vindt twee maal per jaar een gemeentebrede inventarisatie plaats, waarbij risico's worden geïnventariseerd en gekwantificeerd. Vervolgens wordt de benodigde weerstandscapaciteit voor het afdekken van de risico's gerelateerd aan de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst wordt opgenomen in de jaarlijkse begroting en jaarrekening.

De gehanteerde uitgangspunten, methodiek en werkwijze staan nader beschreven in de kadernota Weerstandvermogen en risicomangement.

Risico-inventarisatie

Wonen in Assen

Officierswoningen

Het complex aan de Oranjestraat verkeert volgens de woningbouwcorporatie in een slechte bouwkundige staat en heeft vochtproblemen. Er is gezocht naar mogelijkheden om het complex te slopen en over te gaan tot vervangende nieuwbouw. Door het toekennen van de monumentenstatus aan de officierswoningen aan de Oranjestraat zijn deze plannen niet meer voor de hand liggend. Er wordt gezamenlijk naar een oplossing gezocht.

RUD Drenthe

De vastgestelde bezuinigingstaakstelling van tien procent is niet haalbaar gebleken. Het bestuurlijke proces hierover richting deelnemers is in 2017 gestart. De raad heeft in 2018 kennisgenomen van de begrotingswijziging 2018 (extra bijdrage € 61.000) en heeft het bestuur geadviseerd om de raad tijdig te informeren over de geleverde productie in relatie tot de beschikbare uren, de productie voorop te stellen in de jaarprogrammering, het ontwikkelprogramma gezamenlijk tot stand te brengen en de verrekeningssystematiek te evalueren.

Werken in Assen

Budget bijstandsuitkeringen

Voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen zijn rijksmiddelen beschikbaar: het Buig-budget. Dit macrobudget beweegt mee met de conjuncturele ontwikkelingen. Het aandeel van een gemeente in dit landelijke budget wordt ieder jaar opnieuw bepaald op basis van een ingewikkelde verdeelsystematiek. Statistische kenmerken van onze inwoners worden vertaald naar het aantal inwoners dat naar verwachting een beroep op de bijstand doet. Dit aantal wordt vervolgens vermenigvuldigd met een prijs per uitkering.

Vanaf 2019 is in deze verdeelsystematiek een element toegevoegd waardoor een herverdeeleffect van het macrobudget van kleine en middelgrote gemeenten naar de vier grote gemeenten heeft plaatsgevonden. Dit heeft een behoorlijk nadelig effect voor de gemeente Assen. De Buig-uitkering voor Assen valt in de voorlopige beschikking 2019 fors lager uit dan begroot. Deze afname is niet alleen het gevolg van de wijziging van de verdeelsystematiek: er is in het macrobudget ook rekening gehouden met een gunstige conjunctuur en met een uitname voor het vangnet voor gemeenten met tekort boven de 5% (minimaal twee jaar). De afname van het Buig-budget wordt dan ook naar verwachting grotendeels gecompenseerd door lagere uitkeringslasten. In april 2019 vindt een bijstelling van de Buig-uitkering plaats voor de prijs per uitkering en in september vindt definitieve vaststelling plaats. Op dat moment weten we of de Buig-uitkering toereikend is voor het lopende boekjaar.

Inkomensverstrekkingen-toename bij wijziging conjuncturele omstandigheden

Het cliëntenbestand voor de bijstand is de afgelopen jaren flink veranderd. Het aandeel van personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt is gestaag toegenomen. Dit zijn mensen die voornamelijk mensen die voor de Participatiewet onder de WAJONG of WIA vielen. Door gunstige economische omstandigheden in de afgelopen jaren en dalende werkloosheid hebben mensen die relatief goed bemiddelbaar zijn werk gevonden. Wanneer de conjuncturele omstandigheden slechter worden verwacht we dat het aantal mensen dat niet zelfstandig aan het werk komt weer toeneemt en dat betekent een hoger beroep op inkomensverstrekkingen.

Beschut werk – ontwikkelingen omzet

Een deel van de bedrijfskosten binnen beschut werk (route werkplekken) wordt gedekt uit opdrachten binnen gemeenten (met name groenvoorziening) en bij externe partijen. Wijzigende conjuncturele omstandigheden kunnen van invloed zijn op deze omzet. Daarnaast kunnen wijzigingen in het cliëntenbestand ervoor zorgen dat het moeilijker wordt geschikte betaalde klussen binnen te halen.

Beschut werk - afbouw arbeidsplaatsen sociale werkvoorzieningen en WSW-bijdrage

Het Rijk geeft jaarlijks minder subsidie voor de sociale werkvoorziening omdat sinds 2015 geen nieuwe instroom meer mogelijk is. De rijksbijdrage neemt met 5% per jaar af. De terugloop van het aantal medewerkers verloopt iets langzamer. Landelijk leidt dit tot structurele tekorten op de sociale werkvoorziening. Dit gegeven leidt naar verwachting ook binnen de nieuwe uitvoeringsorganisatie WPDA tot een tekort binnen de exploitatie, omdat dit niet opgevangen kan worden door extra externe omzet. Dit tekort is begroot maar bij de meicirculaire 2019 vindt pas de definitieve vaststelling van de WSW-bijdrage over 2018 plaats. Het risico bestaat dat deze negatief afwijkt.

Afwikkeling rechtszaak AwerC-Flex B.V met de nieuwe pensioenuitvoerder en de belastingdienst

Per 1 januari 2018 zijn medewerkers van AwerC-Flex B.V. na een rechtszaak met de FNV in dienst getreden van Alescon. Het risico bestaat dat de pensioenuitvoerder van Alescon PWRI voor deze medewerkers premies gaat vorderen over de periode 2013-2017. Dit terwijl aan de oude pensioenuitvoerder, die van AwerC-Flex B.V., over deze periode ook premies zijn afgedragen. De belastingdienst doet momenteel onderzoek naar het feitelijk werkgeverschap over deze periode. Dit leidt mogelijk tot naheffingsaanslagen. Het gaat hier in beide gevallen om substantiële bedragen. Alescon zal in beroep gaan: zowel bij een claim door de nieuwe pensioenuitvoerder als tegen naheffingsaanslagen door de belastingdienst. Dit zijn naar verwachting langdurige procedures.

FlorijnAs: risico's volledig afgedekt

Het risico van de FlorijnAs-projecten kan volledig worden gedekt door de risicoreserve. De risico's nemen af als gevolg van de fase waarin het programma zich nu bevindt.

Het stationsgebouw wordt verder afgebouwd. Het koppelen van de vliesgevel aan vloer en dakconstructie is een constructieve uitdaging. Op dit moment vindt onderzoek plaats naar de oplossing. In de autotunnel is waterlekage uit het plafond, dit tast de duurzaamheid aan.

Tunnel de Maten is aanbesteed. Bij de onderdoorgang wordt gebruik gemaakt van polders. De polders worden gemaakt door kunststof damwanden te slaan als wanden en de bestaande leemlaag te gebruiken als bodem. Deze bodem is echter niet geheel waterdicht. Het risico bestaat, dat het lekwater wordt onderschat. Hierdoor kan de pomp- en ontijzeringscapaciteit te weinig zijn in de gebruiksfase. Het wordt hierdoor te nat.

Meedoen in Assen

Tekort Sociaal Domein

De taken voortvloeiend uit de Wmo en de Jeugdwet hebben een opneemde karakter. Dit heeft de afgelopen twee jaar geleid tot tekorten. Het merendeel van de indiceringen jeugdhulp vindt niet door de gemeente plaats. Verschuiving naar lagere interventieniveaus is het streven, maar kent wel grenzen. Dit geldt met name voor de extramurale vormen van jeugdhulp. Ondanks preventieve maatregelen lijkt er vooralsnog sprake te zijn van volumegroei en nemen de kosten van de zorg- en ondersteuningstrajecten toe.

In de begroting 2019 is rekening gehouden met een verwacht tekort op het sociaal domein van € 4,4 miljoen. Uit de realisatie 2018 blijkt dat het tekort echter verder is opgelopen. De kans bestaat dat deze stijgende kosten ook in 2019 doorzetten, waardoor het tekort hoger kan uitvallen dan begroot.

Om de tekorten op het sociaal domein te beperken is er een pakket aan maatregelen opgesteld. Deze maatregelen moeten in 2020 geëffectueerd worden. Het risico bestaat dat deze maatregelen niet het totale gewenste resultaat opleveren.

Invoering abonnementstarief eigen bijdrage Wmo kan leiden tot hogere kosten

De huidige eigen bijdragesystematiek Wmo is per 1 januari 2019 vervangen door een abonnementstarief van € 17,50 per vier weken voor een huishouden dat gebruik maakt van een Wmo-voorziening. Het Rijk compenseert de lagere eigen bijdragen. Deze lagere eigen bijdrage kan wel zorgen voor een hoger gebruik van Wmo-voorzieningen.

GKB vraagt aandacht (financieel en organisatorisch)

De kosten van schuldhulpverlening, uitgevoerd door de gemeenschappelijke regeling gemeenschappelijke kredietbank Drenthe (GKB), zijn al een aantal jaren hoger dan begroot. Binnen de GKB zijn met de strategische herijking 2018-2021 al forse maatregelen getroffen om tot een financieel gezond meerjarenperspectief te komen. We zien echter een fors dalende lijn in het aantal aanmeldingen voor schuldhulpverlening doordat de GKB steeds meer als tweedelijnsorganisatie wordt ingezet. Dit gegeven en het besluit om te stoppen met dienstverlening aan niet GR-gemeenten, leiden ertoe dat het voor de GKB steeds moeilijker wordt om op een gezonde bedrijfsvoering te sturen. Daarnaast werkt de GKB met een tarievenstructuur die nauwelijks ruimte geeft om financiële tegenvallers in de exploitatie op te vangen en is geen sprake van eigen vermogen.

Wij onderzoeken samen met de GKB en onze GR-partners een aantal scenario's om te komen tot een structurele oplossing ten aanzien van een stabiel financieel meerjarenperspectief en het kwalitatief borgen van de dienstverlening. Met ingang van het begrotingsjaar 2019 hebben we de begroting voor schuldhulpverlening naar boven bijgesteld op basis van reële verwachtingen. Uit de scenario-onderzoeken zal moeten blijken in hoeverre deze bijstelling toereikend is.

Aantrekkelijk Assen

Exploitatie betaald parkeren

We hebben besloten om met ingang van 2019 voor het straatparkeren in het centrum op avonden en zondag geen tarief meer in rekening te brengen. De invoering van deze maatregel is in 2018 voorbereid.

De parkeerexploitatie is, mede daardoor, niet meer sluitend. Hieruit is een taakstelling van € 273.000 ontstaan. Er is een begin gemaakt met de analyse van de parkeerexploitatie. Op basis van deze analyse worden voorstellen ontwikkeld om de taakstelling te realiseren.

Bedrijfsvoering

Projectmatige dekking (inclusief overhead)

De gemeente Assen heeft in de afgelopen jaren grote infrastructurele projecten als de FlorijnAs en Blauwe As uitgevoerd. De komende jaren zal dit qua omvang een stuk minder zijn. Het zoveel mogelijk omzetten van vaste naar flexibele formatie is in de afgelopen jaren als beheermaatregel op dit risico ingezet, waardoor dit risico in financiële omvang is afgenomen. Als gevolg van de aantrekkende economie zijn er duidelijk meer initiatieven in het ruimtelijk domein waardoor meer uren worden ingezet en doorbelast naar grondexploitaties waardoor het risico verder afneemt.

Toekennen van geweldsmiddelen aan BOA's

Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft nog niet ingestemd met het besluit voor toekennen van geweldsmiddelen aan de BOA's. De kans is groot (80%) dat het ministerie van Justitie en Veiligheid geen geweldsmiddelen toekent. Dit heeft te maken met het feit dat de politie 'Nee, tenzij...' hanteert. Zodra dit besluit genomen is, zal een bestuurlijke keuze moeten worden gemaakt hoe de veiligheid van de medewerkers van het team Handhaving kan worden gegarandeerd en welke consequenties dit zal hebben voor de formatie en kosten van het team Handhaving.

Vastgoed en grondbedrijf

Exploitatie vastgoed

De exploitatie van het gemeentelijk vastgoed is een dynamisch proces. Er is sprake van marktwerking met betrekking tot de verhuur van objecten. Tijdens de looptijd kan leegstand ontstaan, of moeten onderdelen eerder vervangen worden dan geraamd.

Inbouwpakketten DNK

Met betrekking tot de inbouwpakketten van DNK zijn afspraken gemaakt over welke partij welke kosten draagt. De gemeente draagt een deel van de kosten, waarvan de verwachting is dat deze pas in 2022 tot grote uitgaven zal leiden. Onderdelen kunnen eerder stuk gaan dan verwacht. In dit geval wordt een deel van deze kosten eerder gemaakt. Voor dit risico wordt als grondslag voor bepaling van het risicobedrag 10% van de tot 2029 te verwachten kosten aangehouden. De komende jaren neemt het risicopercentage toe, doordat de datum waarop grotere investeringen ten behoeve van de inbouwpakketten gedaan dienen te worden dichterbij komt. In 2022 wordt een investering van € 0,62 miljoen verwacht en in 2027 € 4,9 miljoen.

Grondexploitaties

Risico's op grondexploitaties moeten binnen de grondbedrijfsreserves worden opgevangen. Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting per exploitatiegebied een analyse gemaakt van kosten, opbrengsten en risico's. Risico's die cijfermatig niet zijn meegenomen in een calculatie onder onvoorzien, moeten worden afgedekt door de weerstandsreserve binnen het grondbedrijf. De weerstandsreserve is rekenkundig bepaald op basis van de IFLO-norm (Inspectie Financiën Lagere Overheden) en wordt onderbouwd door risicoanalyses.

Huurachterstanden

Binnen de gemeentelijke panden wordt huur geïnd. In een aantal gevallen loopt de betaling van de huur achter op de prognosticeerde inkomsten.

Klimaat Archief

De klimaatregeling van het archief lijkt niet geheel te voldoen aan de eisen die eraan gesteld worden. In de warme periode functioneert deze goed, onduidelijk is of in de winterperiode de klimaatregeling blijft voldoen aan de eisen waaraan archiefruimten moeten voldoen.

Algemeen financieel beleid

Rentebeleid Europese Centrale Bank (ECB)

Het bestuur van de ECB bouwt het opkoopbeleid van staatsleningen af. Dat beleid was gericht op verruiming van de geldhoeveelheid, het laag houden van het rentepercentage en het stimuleren van de economische groei in de eurozone. De rente op de geld- en kapitaalmarkt zijn mede daardoor nog steeds uitzonderlijk laag. Verwachting is dat de beleidsbijstelling van de Europese Centrale Bank tot stijging van het huidige lage rentepercentage zal leiden. Als die situatie zich voordoet heeft dat gevolgen voor de financiering van gemeentelijke uitgaven en de omvang van de daaraan verbonden rentekosten. De kans hierop en de mogelijke omvang van dit effect laten zich niet vooraf kwantificeren.

Afnemende ruimte onder Bcf-plafond

De omvang van het btw-compensatiefonds is sinds een aantal jaren gemaximeerd. Onder- en overschrijding van dat maximum worden verrekend met het gemeentefonds. Tot nu toe is steeds sprake van onderschrijdingen van het plafond. Het positief effect daarvan op de Asser algemene uitkering is in 2019 ingeschat op € 1,5 miljoen. Nu de economie weer volop draait bestaat de kans dat het beroep op het btw-compensatiefonds toeneemt en de ruimte onder het plafond afneemt en/of omslaat in een overschrijding. Als die ontwikkeling zich voordoet resulteert dat in een daling van de uitkering en een verlies aan dekkingsmiddelen. De kans hierop en de mogelijke omvang van dit effect laten zich niet vooraf kwantificeren.

Onderuitputting Rijksuitgaven 2018

De rijksuitgaven zijn lager uitgevallen dan in de Rijksbegroting 2018 geraamd. Deze zgn. onderuitputting werkt via de koppelingssystematiek negatief door naar het gemeentefonds en naar de uitkeringen die gemeenten over 2018 uit het fonds ontvangen. Afwikkeling en verrekening ervan vinden op basis van hierover in het kader van de financiële verhouding gemaakte afspraken plaats in het eerstvolgende begrotingsjaar i.c. in 2019. De definitieve omvang van de onderuitputting en het effect daarvan op het accres 2019 en de daaropvolgende jaren worden in de meicirculaire 2019 door het kabinet bekend gemaakt en verwerkt. De nog komende afrekening heeft vanaf 2019 nadelige budgettaire effecten voor Assen. De mogelijke omvang ervan was ten tijde van de opstellen van de jaarrekening 2018 echter nog niet bekend en te kwantificeren.

Kengetallen weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen rekening 2018	
Omschrijving	(bedragen x € 1.000)
Weerstandscapaciteit (A)	52.838
benodigde weerstandscapaciteit voor risico's (B)	28.906
Weerstandsvermogen absoluut (A-B)	23.932
Weerstandsvermogen ratio (A/B)	1,8

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het vrije deel in de algemene en bestemmingsreserves, onbenutte belastingcapaciteit en vrije ruimte in de begroting.

Weerstandsvermogen is het saldo van de beschikbare weerstandscapaciteit minus de benodigde weerstandscapaciteit voor risico's.

De ratio weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en benodigde weerstandscapaciteit voor risico's.

De ratio voor het weerstandsvermogen bedraagt 1,8. Een ratio tussen de 1,0 en 1,4 wordt aangemerkt als voldoende. Hieraan wordt dus voldaan. Voor het bepalen van de weerstandscapaciteit zijn een aantal componenten als pro memorie meegenomen waardoor de feitelijke weerstandscapaciteit nog iets hoger is.

Weerstandscapaciteit rekening 2018	
Omschrijving	(bedragen x € 1.000)
Algemene reserve	21.418
Algemene reserve grondbedrijf	18.647
Weerstandsreserve grondbedrijf	11.673
Risico reserve FlorijnAs	1.100
Bestemmingsreserves exclusief verplichtingen	pm
Stille reserves	pm
Onbenutte belastingcapaciteit	pm
Nieuwe beleidsruimte	pm
Totaal	52.838

Stille reserves

We hebben twee niet-bedrijfsgebonden panden in ons bezit waarvan de boekwaarde nihil is en vier panden waarvan de boekwaarde, na gedane investeringen in totaal € 374.000 bedraagt.

Het betreft de volgende eigendommen:

Amelte 1, Lonerweg 1, Rodeweg 23-25, Noordersingel 29/31, Beilerstraat 32 en Fokkerstraat 24.

De huidige totale Woz-waarde van deze panden bedraagt € 1.190.000.

Risiko's rekening 2018	
Omschrijving	(bedragen x € 1.000)
Decentralisatie sociaal domein	4.700
Exploitatie vastgoed	1.355
Overige beleidsterreinen	6.118
Algemeen en bedrijfsvoering	3.960
Grondexploitaties en projecten	12.773
Totaal	28.906

Kengetallen financiële positie				(in %)
Omschrijving	rekening 2017	begroting 2018	rekening 2018	
Netto schuldquote	70%	84%	89%	
Netto schuldquote na correctie verstrekke leningen	68%	83%	87%	
Solvabiliteitsratio	40%	31%	36%	
Structurele exploitatieruimte	-2,3%	-0,6%	-5,0%	
Grondexploitatie	15%	14%	17%	
Belastingcapaciteit	96%	95%	96%	

Bovenstaande kengetallen zijn op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorgeschreven om inzicht te geven in de ontwikkeling van de financiële vermogenspositie.

De netto schuldquote geeft inzicht in de omvang van de netto schuldenlast ten opzichte van jaarlijkse baten. De ratio is ten opzichte van vorig jaar verslechterd als gevolg van hogere schulden en lagere baten.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin aan de financiële verplichtingen kan worden voldaan en wordt bepaald als verhouding tussen eigen vermogen en totaal vermogen. De ratio is ten opzichte van vorig jaar verslechterd als gevolg van lagere bestemmingsreserves, met name de RSP reserve FlorijnAs en een toename van de schulden.

Structurele exploitatieruimte geeft de structurele ruimte aan om de lasten te dragen. Deze wordt berekend als het saldo van structurele baten minus structurele lasten gedeeld door het totaal van de baten. De ratio is ten opzichte van vorig jaar verslechterd als gevolg van lagere baten.

De ratio grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale jaarlijkse baten van de gemeente. De ratio is ten opzichte van vorig jaar verslechterd als gevolg van lagere baten.

De belastingcapaciteit laat zien hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ratio is ten opzichte van vorig jaar gelijk gebleven.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Inleiding

De belangrijkste kapitaalgoederen van de gemeente bestaan uit wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Al deze kapitaalgoederen vergen onderhoud en worden geëxploiteerd. Deze paragraaf biedt inzicht in de beleidskaders voor de instandhouding van de kapitaalgoederen.

Algemene beleidskaders

Het beheer van de openbare ruimte is gericht op een minimaal acceptabele verzorging van gemeentelijke eigendommen en risicogestuurd beheer.

Groot onderhoud gebeurt conform de Agenda BOR: als er sprake is van een wettelijke verplichting, er bestuurlijke nalatigheid dreigt, de veiligheid naar algemene maatschappelijke maatstaven niet meer gewaarborgd is, als er exploitatietekorten of kapitaalverlies dreigt, of wanneer bij de uitvoering samengewerkt kan worden met andere partijen of projecten.

Wij hebben in de Agenda BOR (2017) de beeldkwaliteitsniveaus opnieuw vastgesteld voor de verzorging van de Openbare Ruimte (IBOR).

Beeldkwaliteit per gebied 2018					
Beeldkwaliteit	Groen	Meubilair	Reiniging	Verharding	Civiele Kunstwerken
Centrum, Kloppend hart, oude centrum, centra	A	B	A	B	B
Wijken	B	B	B	B	B
Bedrijventerreinen	C	C	B	C	C
Buitengebied	C	C	B	C	C
Recreatief groot groen	C	C	B	C	C
Representatieve ontmoeting plekken, entree	B	B	B	B	B
Verbindingen en hoofdroutes	B	B	B	B	B

(hierin is A het hoogste en D het laagste onderhoudsniveau)

Financiële Kaders

De kosten van de instandhouding bestaan onder andere uit kosten voor onderhoud, kapitaallasten, beheer en exploitatielasten. De flexibiliteit in de onderhoudsbudgetten is beperkt, omdat onderhoud vroeg of laat altijd moet worden uitgevoerd om kapitaalverlies te voorkomen. Bovendien leidt achterstallig onderhoud over het algemeen tot meer kosten dan wanneer het onderhoud tijdig wordt gepleegd.

De hoogte van de budgetten is mede afhankelijk van de gekozen beeldkwaliteit. Hiervoor hebben wij diverse beheersvisies opgesteld waarin beleidsdoelstellingen voor de diverse kapitaalgoederen zijn vastgesteld. In het vervolg van dit hoofdstuk is per soort kapitaalgoed op hoofdlijnen een relatie met de relevante beleidskaders gelegd.

Rioolbeheer en waterzuivering

Beleid

In het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan Assen (GWRP 2013-2018) hebben wij de gezamenlijke visie en ambities van de gemeente en de waterschappen op het gebied van water in relatie tot ruimtelijke ordening vastgelegd.

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit met een doorkijk naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). Wij maken een integrale afweging voor de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde van de levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen. De plannings worden afgestemd op de programma's van Gebiedsgericht Werken/Mijn Buurt Assen (GGW).

Financiën

De uitgaven met betrekking tot de riolering worden gedekt door inkomsten uit de riolheffing. De kosten van vervanging van rioleringen zijn geactiveerd. Daarnaast is een onderhoudsvoorziening beschikbaar. De stand van de voorziening is eind 2018 € 9,7 miljoen en is op een voldoende niveau.

Afwijkingen en risico's

In het rioolbeheer zijn geen afwijkingen in kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's door achterstallig onderhoud en dergelijke geconstateerd. Dit geldt ook voor de gemeentelijke waterwegen. Riolen zijn op middellange termijn aan vervanging toe. Hiervoor wordt het Gemeentelijk water- en rioleringsplan geactualiseerd.

Groenbeheer

Beleid

De Groenstructuurvisie en Het Groene Frame zijn toetsingskaders voor de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en de basis voor het ontwikkelen van groenplannen. Ook is de Groenstructuurvisie onze kapstok voor het opstellen van de Groenbeheervisie. Deze geeft algemene kaders voor het beheer van het openbaar groen en richtlijnen voor het dagelijks onderhoud. Verder staan hierin de uitgangspunten voor het opstellen van gebiedsgerichte beheerplannen. De kwaliteitsniveaus voor het beheer zijn vastgesteld.

Ons Stedelijk speelbeleidskader geeft de kaders en ambities voor het buitenspelen in Assen voor de lange termijn. Wij hebben in 2015 in het kader van de bezuinigingen het beleid rond de vervanging van speeltoestellen gewijzigd. Bij einde levensduur wordt het speeltoestel weggehaald en niet vervangen.

Met inzet van medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt houden we het onderhoudsniveau van ons groen op peil. Burgers en instellingen kunnen zelf zorgen voor een 'plus' op het onderhoudsniveau van het groen in hun omgeving. Deze uitgangspunten voor de verzorging en de verzorgingsniveaus van de openbare ruimte zijn in de Agenda BOR vastgelegd.

Financiën

Het huidige budget is toereikend voor regulier beheer op basis van de afgesproken kwaliteitsniveaus. Binnen de beheerbudgetten is met ingang van dit jaar tevens ruimte voor het renoveren of vervangen van verouderde groenvakken. Er is geen geld voor vervanging van boomstructuren. Wanneer er uitbreidingen van areaal plaatsvinden, worden zoals afgesproken in de Agenda BOR de beheerbudgetten vooraf geregeld.

Afwijkingen en risico's

De uitwerking van de bezuinigingstaakstellingen heeft tot gevolg dat de verzorgingskwaliteit en technische kwaliteit van de openbare ruimte dalen. Daarnaast zijn riolen, wegen en groen op middellange termijn aan vervanging toe. Het is nog niet duidelijk of het budget voor groenrenovaties toereikend is om alle vervangingen die nodig zijn te kunnen uitvoeren.

Begraven

Beleid

Doel is het zorgen voor kwalitatief goed begraven op korte en lange termijn, het waarborgen van de begraafcapaciteit, het bieden van kwalitatief goede begraafplaatsen en het op peil houden van de bijdrage die de begraafplaatsen leveren aan de groene kwaliteit van Assen. Het begraven moet voldoen aan de Wet op de Lijkbezorging. Het groenbeheer en het padenonderhoud op de begraafplaatsen voldoen aan de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveaus.

Financiën

De beschikbare middelen zijn op voldoende niveau om het onderhoud uit te voeren. Om het begraven binnen Assen betaalbaar te houden is afgezien van het doorvoeren van kostendekkende tarieven.

Afwijkingen en risico's

Er is geen sprake van bijzondere risico's.

Wegbeheer

Beleid

Uitvoering van het dagelijks beheer vindt plaats op basis van beeldkwaliteitsniveaus en is met name gericht op het behoud van de verkeersveiligheid, duurzaamheid, comfort en aanzien.

Groot onderhoud aan wegen en wegconstructies worden ingepland op basis van de uitkomsten van globale visuele weginspecties, maatregeltoetsen en technische metingen. Er wordt voortdurend afgestemd met het vervangingsprogramma van de riolering, ontwikkelingsprojecten, grote verkeerskundige projecten en de projecten vanuit gebiedsgericht werken. Het onderhoud is gebaseerd op de Agenda BOR en de principes van risicogestuurd beheer, behoud van de verkeersveiligheid en duurzaamheid (zoals het voorkomen van kapitaalvernietiging).

Bij de financiële planning kijken wij volgens de beleidslijn van de Agenda BOR vijf jaar vooruit met een doorkijk naar de werkvoorraad. Wij maken een integrale afweging van de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde levensduur van de wegen, maatschappelijke vragen en functiewijzigingen van de openbare ruimte.

Financiën

De Nota Wegbeheer en de Agenda BOR geven inzicht in de werkwijze en financiering van het beheer en onderhoud van verhardingen. De financiering van groot onderhoud komt ten laste van de reserve. De stand van de reserve is eind 2018 € 6,4 miljoen. Reconstructies bij einde levensduur worden conform de BBV in de investeringsstaat opgenomen.

Afwijkingen en risico's

Het risicogestuurd beheer kan mogelijk leiden tot een plaatselijke kwaliteitsvermindering, waardoor een verhoogd veiligheidsrisico voor weggebruikers en verkeersdeelnemers kan optreden. De noodzaak tot het uitvoeren van groot onderhoud en reconstructies in de oudere woonwijken neemt toe, waardoor de druk op de algemene middelen in de toekomst gaat toenemen.

Overige Infrastructuur

Beleid

Het onderhoud is met name gericht op het behoud van de verkeersveiligheid, duurzaamheid, comfort en aanzien. Het groot onderhoud en vervanging vinden plaats aan de hand van conditiemetingen en technische inspecties en zijn gebaseerd op het behoud van de verkeersveiligheid en duurzaamheid (voorkomen kapitaalvernietiging).

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vijf jaar (financieel) vooruit, met een doorkijk naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). Wij maken een integrale afweging voor de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde van de levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en functiewijzigingen. De plannings zijn afgestemd op de plannings van Gebiedsgericht Werken (GGW), zoals beschreven is in de Agenda BOR.

Financiën

De beheerplannen geven inzicht in de werkwijze en financiering van het dagelijks onderhoud van de overige infrastructuur. In de productbegroting van overige infrastructuur zijn de vervangingsinvesteringen vanwege einde levensduur opgenomen. De stand van de voorzieningen voor groot onderhoud van kunstwerken is geactualiseerd. De stand van de voorziening is eind 2018 € 3,1 miljoen en is hiermee toereikend. Wij kiezen voor grootschalige vervanging van openbare verlichting. Hiervoor is budget beschikbaar gesteld.

Afwijkingen en risico's

Door het beperkte budget als gevolg van de bezuinigingen, en de toename van het areaal, moet groot onderhoud worden heroverwogen en/of uitgesteld. Als beheerder moeten we wel maatregelen nemen om de openbare ruimte veilig te houden. Hierdoor neemt de druk op de middelen voor het dagelijks beheer toe. Dit kan betekenen dat sommige werkzaamheden of vervangingsprojecten pas in een later stadium kunnen worden uitgevoerd. Tegelijkertijd werken we aan het verbeteren van de efficiency zodat we meer realiseren met de beperkte middelen. Hetgeen in lijn is met de Agenda BOR.

Maatschappelijk vastgoed

Beleid

Bij de inzet van gemeentelijke gebouwen voor beleidsdoelen kijkt de gemeentelijke organisatie kritisch naar effectiviteit en efficiëntie. Een betere bezetting van gebouwen door bijvoorbeeld multifunctioneel gebruik kan als gevolg hiervan leiden tot een kleinere vastgoedportefeuille.

Onderhoudsvoorziening

Het conditieniveau van het vastgoed van de gemeente (met uitzondering van gebouwen in het grondbedrijf) is afgestemd op niveau 3 (redelijke conditie) van de NEN 2767. De NEN kent voor gebouwen 6 niveaus. 1 is nieuwbouw (uitstekende conditie), 6 is technisch rijp voor sloop. Bij de bezuinigingen in 2015 is gekozen voor niveau 3 om veiligheidsredenen en voorkoming van meerkosten van te grote degeneratie van gebouwen (bijvoorbeeld vervolgschades van lekkages).

Op basis van dit conditieniveau wordt een maal per drie jaar een inspectie gedaan van de gebouwen waarna een meerjaren onderhoudsplanning kan worden gemaakt. Op basis van deze onderhoudsplanning is een meerjaren investeringsplanning gemaakt die jaarlijks wordt herijkt indien daar aanleiding voor is. De meerjaren investeringsplanning is de basis voor de onderhoudsvoorziening en de berekening van de benodigde stortingen in de onderhoudsvoorziening.

In deze jaarrekening is een herziening van de onderhoudsvoorziening Vastgoed verwerkt. Hierbij is als standpunt opgenomen dat de onderhoudskosten in de onderhoudsvoorziening worden gereserveerd tot het gebouw, of een specifiek omschreven gebouwonderdeel, is afgeschreven. Nadat een gebouw (of gebouwonderdeel) is afgeschreven worden investeringen geactiveerd en ontstaat er een activastaat conform de componentenmethode. Als de investering lager is dan € 25.000 wordt deze eenmalig afgeboekt.

Doorrekening van deze methode heeft effect op de jaarrekening 2018 en op de begroting voor 2019 en volgende jaren. Voor 2018 heeft dit geresulteerd in een vrijval van € 0,91 miljoen.

Budgetten onderhoud kapitaalgoederen		(bedragen x € 1.000)	
Categorie	realisatie 2017	begroting 2018	realisatie 2018
Categorie Rioolbeheer			
Riolering beheer en onderhoud	3.037	2.962	3.543
Watergangen	410	839	532
Waterwegen	191	190	144
Totaal Rioolbeheer	3.638	3.991	4.219
Categorie Groenbeheer			
Plantsoenen	2.162	2.214	2.485
Bossen en natuurterreinen	66	24	30
Kinderboerderijen	33	25	30
Speel terreinen	214	262	223
Totaal Groenbeheer	2.475	2.525	2.767
Begraven	121	237	140
Maatschappelijk vastgoed	25.127	27.502	25.132
Wegen	2.188	3.956	3.169
Categorie overige infrastructuur			
Bermen	0	18	55
Schoonhouden openbare ruimte	702	599	609
Verkeersregelingen	306	444	308
Kunstwerken	779	973	844
Klein Straatmeubilair	19	21	23
Openbare verlichting	627	949	836
Totaal overige infrastructuur	2.433	3.004	2.675
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	35.982	41.215	38.101

Beleidsdocumenten							
Documentnaam / jaar/categorie	vastgesteld	wegen	overige infra	riolering	groen	begraven	gebouwen
Uitvoeringsplan verhardingen	2014	✓					
Beleidsplan openbare verlichting	2008		✓				
Beheersplan kunstwerken	2011		✓				
Beleidsplan graffiti en wildplakken	2011		✓				
Beleids- en beheersplan verkeersregelinstallaties	2013		✓				
Gemeentelijke Rioleringsplan Assen (GWRP 2013 2018)	2013			✓			
Beheer van het openbaar vaarwater in Assen 2008 2013	2008			✓			
Groenstructuurvisie	2006				✓		
Groenbeheervisie	2008				✓		
Beleidsnota Natuur- en milieueducatie	2009				✓		
Stedelijk speelbeleidskader	2009				✓		
Het Groene Frame					✓		
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2006					✓	
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen	2011					✓	
Agenda BOR	2017	✓	✓		✓		
Inrichtings- en beheerplan De Boskamp	2011					✓	
Beleidsnota Historie en toekomst Noorder- en Zuiderbegraafplaats inclusief lijst cultuurhistorisch waardevolle monumenten	2010					✓	
Contourennota vastgoed 2009-2013	2009						✓

Paragraaf 4 Financiering

Treasurybeleid

Kaders treasurybeleid

Er is in 2018 binnen de kaders van wet- en regelgeving en de eigen beleids- en werkafspraken uitvoering gegeven aan het gemeentelijk treasurybeleid. Het gemeentelijk treasurystatuut is herzien en aangepast aan de actuele wet- en regelgeving. Het in 2017 met het oog op vermindering van kwetsbaarheid, verbreding en het delen van kennis geformeerde treasuryteam is in het nieuwe treasurystatuut verankerd. Daarmee is qua organisatie een meer solide basis gelegd voor de uitoefening van de treasuryfunctie en de daaraan verbonden taken. De raad heeft het nieuwe statuut in december 2018 vastgesteld.

De gemeentelijke financierings- en liquiditeitsposities hebben zich in 2018 volgens verwachting ontwikkeld. De daartoe in 2018 gehanteerde liquiditeitsprognoses en de feitelijke ontwikkeling van de liquiditeitspositie zijn maandelijks geactualiseerd en tegen het licht gehouden om te kunnen vaststellen of de financiering van de gemeentelijke uitgaven op koers lag en om te beoordelen of maatregelen noodzakelijk waren die daarvoor moesten zorgen. Het rentepeil op de geld- en kapitaalmarkt bleef als gevolg van het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank in 2018 opnieuw laag. Met de bestaande leningenportefeuille ligt er een stabiele basis onder de lange termijn financiering. De externe rentelasten namen in 2018 licht af ten opzichte van 2017.

Het aantrekken van voor de dagelijkse financiering van de gemeentelijke uitgaven noodzakelijke korte en/of langlopende financieringsmiddelen vond in 2018 plaats met inachtneming van de daarvoor in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido). Meer specifiek ging het daarbij om de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Met de hierover elders in de paragraaf opgenomen informatie is zichtbaar gemaakt hoe de feitelijke omvang en het verloop van de vlottende en de vaste schuld zich in 2018 tot die normstelling hebben verhouden. Met het opnemen van deze informatie wordt tevens voldaan aan een op dit punt nog bij de financieel toezichthouder bestaande wens.

Ontwikkeling schuldpositie

In de begroting 2018 is gerekend met een gemiddelde financieringsbehoefte van € 40,0 miljoen op jaarbasis. Deze is in de praktijk, onder meer als gevolg van positieve ontwikkelingen in de eigen financieringsmiddelen en door latere uitvoering van op begrotingsbasis geraamde investeringsprojecten, enigszins lager uitgevallen dan begroot.

De omvang van de vaste schuld van de gemeente is in 2018 door het aantrekken van twee vaste geldleningen met € 17,5 miljoen toegenomen ten opzichte van 2017. Aanvullend daarop is in de loop het jaar tweemaal een kortlopende lening van € 20 miljoen afgesloten. De leningenportefeuille omvatte als resultaat daarvan eind 2018 in totaal eenentwintig langlopende leningen en een kortlopende lening. De gezamenlijke omvang ervan bedroeg € 220,3 miljoen.

Ontwikkeling schuldpositie		(bedragen x € 1 miljoen)				
Omschrijving/ultimo jaar	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Omvang vaste schuld	156	133	176	201	183	200
Omvang vlottende schuld	56	52	0	0	0	20

Rentebeleid

Algemene beleidslijnen

We hebben het bestaande rentebeleid zoals dat in de begroting 2018 is gepresenteerd voortgezet en uitgevoerd. Dat beleid was en is gestoeld op duurzaamheid, financiële stabiliteit en op het voorkomen van budgettaire schommelingen in de gemeentelijke financiële huishouding.

Renteverwachtingen (rentevisie)

Het renteniveau op de geld- en kapitaalmarkt bleef in 2018 evenals als in 2017 onverminderd laag. Het bestuur van de Europese Centrale Bank heeft haar, op verruiming van de geldhoeveelheid en stimulering van de economische ontwikkeling in de Euro-regio gerichte, monetaire beleid in 2018 gecontinueerd. Mede daardoor was het rentepeil voor kortlopende leningen gedurende het gehele jaar negatief. De rente van de langlopende leningen lag in 2018, afhankelijk van de looptijd, tussen nul en twee procent.

Rentemaatregelen

De maatregelen die in de begroting 2018 zijn doorgevoerd naar aanleiding van het verschijnen van de 'notitie Rente' van de commissie BBV zijn getoetst aan de richtlijnen. Op basis daarvan is komen vast te staan dat er in 2018 geen aanpassing van de interne rekenrente van 2,2% behoeft te worden doorgevoerd.

Rentepercentages 2018		(in%)
omschrijving	raming	realisatie
calculatierente interne financiering	2,2	2,2
rente kortlopende leningen (looptijd < 1 jaar)	2,0	- 0,2
rente langlopende leningen (looptijd 25 jaar)	2,0	1,3
indexatie amortisatie reserves algemene dienst	2,2	2,2
indexatie overige reserves	0,0	0,0
rente grondexploitatie	1,5	1,19
calculatierente interne doorbelasting	2,2	2,2

Financieringsbehoefte

De gemeentelijke financieringsbehoefte heeft zich in 2018 gunstiger ontwikkeld dan vooraf in de begroting geraamd. Een lager investeringsvolume als gevolg van latere start van projecten en een gunstiger stand van de eigen financieringsmiddelen waren daarvan de belangrijkste oorzaken.

Financieringsbehoefte 2018		(bedragen x € 1 miljoen)
Omschrijving		bedrag
Te financieren activa		
- Algemene dienst		376,9
- Grondexploitatie		21,9
Totaal te financieren activa		398,9
Beschikbare financieringsmiddelen		
- Vaste geldleningen ca		182,9
- Reserves en voorzieningen algemene dienst		156,3
- Reserves en voorzieningen grondexploitatie		25,9
Totaal beschikbare financieringsmiddelen		365,0
Gecalculeerde financieringsbehoefte per 1 januari 2018		33,8

Door middel van het aantrekken van twee langlopende leningen en het tijdelijk inzetten van kortlopende leningen kon in 2018 in de dagelijkse financieringsbehoefte worden voorzien.

Rentekosten en -toerekening

Rentekosten

De interne rekenregels zijn afgestemd op het vernieuwde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Die schrijven voor dat de gemeente bij de bepaling van het rente-omslagpercentage moet uitgaan van het gewogen gemiddelde van de rente, dat de gemeente betaalt voor de lopende geldleningen. Het gaat dan zowel om de vaste geldleningen (looptijd van één jaar of langer) als om kasgeldleningen (looptijd van minder dan één jaar). Daarnaast wordt rente gecalculeerd over de eigen financieringsmiddelen. Dat is een eigen beleidskeuze. Het totaal van de rentekosten wordt via de omslagmethodiek toegerekend aan gemeentelijke producten en diensten. Het omslagpercentage is voor 2018 op begrotingsbasis bepaald op 2,2%. In de realisatie is dit percentage uitgekomen op 2,1%.

Onderstaand schema geeft een overzicht van de in 2018 werkelijke betaalde rente over de vaste en kortlopende leningen en de gecalculeerde rente over de eigen financieringsmiddelen. Het betrof een totaal bedrag van € 9,3 miljoen. Tevens is zichtbaar gemaakt op welke wijze deze rentelasten in 2018 met behulp van het omslagpercentage aan de gemeentelijke producten, projecten en investeringen zijn toegedeeld. Ten opzichte van de begroting was sprake van een klein nadelig calculatieresultaat.

Rente 2018 (bedragen x € 1.000)			
Lasten	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Rente vaste geldleningen	4.042	3.946	3.928
Rente reserves en voorzieningen	4.148	3.990	4.679
Rente kortgeld financiering	0	253	-11
Rente rekening-courant Grondbedrijf	605	1.304	617
Overige rentekosten	98	110	115
Vergoedingsrente gemeentelijke heffingen	0	0	0
Voordeel renteomslag	7	158	0
Totaal lasten	8.900	9.761	9.328
Baten	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Rente geldleningen uitgegeven (u.g.)	0	0	0
Rente overtollige financieringsmiddelen	0	0	0
Rente grondexploitatie	888	1.006	852
Rente investeringen	7.997	8.754	8.360
Bouwrente	15	0	24
Nadeel renteomslag	0	0	92
Totaal baten	8.900	9.760	9.328

Rentetoerekening

De nieuwe begrotings- en verantwoordingsvoorschriften schrijven voor dat gemeenten de wijze waarop ze de rentelasten aan de gemeentelijke producten, programma's en projecten toerekenen in de begroting en in de jaarrekening zichtbaar maken. In de jaarrekening 2018 heeft dat op de volgende wijze plaatsgevonden.

Renteschema 2018		(bedragen x € 1.000)
Omschrijving	bedrag	
a. Externe rentelasten korte en lange financiering		
- Vaste geldleningen	4.036	
- Korte termijn financiering	7	
Totaal a. Externe rentelasten korte en lange financiering	4.042	
b. Totaal b. Externe rentebaten	-11	
Saldo rentelasten en -baten	4.031	
c. Rente die wordt doorberekend		
- c1. Rente die aan de grondexploitatie wordt doorberekend	-234	
- c2. Rente projectfinanciering die aan betreffende taakveld wordt toegerekend	0	
- c3. Rentebaten door verstrekte leningen die aan taakveld worden toegerekend	0	
Totaal c. Rente die wordt doorberekend	-234	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen externe rente (a+b+c)	3.797	
d. Rente over eigen vermogen en voorzieningen		
- d1. Rente over eigen vermogen	4.008	
- d2. Rente over voorzieningen	671	
Totaal d. Rente over eigen vermogen en voorzieningen	4.679	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (a+b+c+d)	8.476	
e. Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	8.384	
f. Renteresultaat op het taakveld treasury (e – [totaal a+b+c+d])	-92	
Renteomslagpercentage	2,1%	

Risicobeheer

Wettelijke normen

Om risico's en ongewenste budgettaire effecten van rentefluctuaties te beperken kent de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) twee normen waar gemeenten zich in de uitvoering van het treasurybeleid aan dienen te houden. Dat zijn de renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Daarnaast stelt de wet, eveneens met het oog op risicobeheersing, beperkingen aan het extern beleggen van overtollige financieringsmiddelen. Die liggen vast in de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Renterisiconorm en kasgeldlimiet				
Norm	Percentage	(bedragen x € 1 miljoen)		
		Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Renterisiconorm	20,0	76,7	69,7	69,7
Kasgeldlimiet	8,5	32,6	29,6	29,6
Schatkistbankieren	0,75	2,9	2,6	2,6

Renterisiconorm 2018

De renterisiconorm is het bedrag dat de gemeente in een jaar maximaal mag (her)financieren. Dit om te voorkomen dat er in enig jaar een te grote concentratie van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen plaatsvindt en om grote schommelingen in de jaarlijkse rentekosten tegen te gaan.

Het renterisicobedrag wordt op basis van de Wet Fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal (voor 2018: € 348,5 miljoen). In 2018 bedroeg de norm € 69,7 miljoen. Uit de onderliggende berekening komt naar voren dat er is voldaan aan de norm en dat daarmee het renterisico in 2018 net als in voorgaande jaren goed gespreid was.

Renterisiconorm				
	(bedragen x € 1 miljoen)			
	Rekening 2016	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Renteherziening	0	0	0	0
Aflossingen	19,8	25,5	13,5	12,5
Totaal renterisico	19,8	25,5	13,5	12,5
Renterisiconorm	77,7	76,7	69,7	69,7
Ruimte onder norm	57,9	51,2	56,2	57,2
Overschrijding norm	0	0	0	0

Kasgeldlimiet 2018

De kasgeldlimiet begrenst de omvang van de netto kortlopende schuld van de gemeente. Hij geeft het volume aan dat de gemeente maximaal mag invullen met geldleningen met een looptijd korter dan 1 jaar. Het maximum bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal van de begroting. Op basis van de cijfers in de begroting 2018 bedroeg de limiet in 2018 € 29,6 miljoen. De gemeente mag deze limiet maximaal drie achtereenvolgende kwartalen overschrijden. Als daar sprake van is dient de gemeente de provincie daarover te informeren en een plan aan te bieden waarin wordt aangegeven hoe en op welke termijn weer aan de kasgeldlimiet wordt voldaan.

Er is in 2018 bij het aantrekken van externe financieringsmiddelen die benodigd waren om te kunnen voorzien in de dagelijkse financieringsbehoefte zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt van de gunstige rentestanden op de geld- en/of de kapitaalmarkt. Een situatie zoals hiervoor beschreven heeft zich daarbij, zoals uit onderstaand kwartaaloverzicht blijkt, niet voorgedaan.

Kasgeldlimiet 2018		(bedragen x € 1 miljoen)			
	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal	
Vlottende schuld	33,2	- 5,2	21,3	28,1	
Vlottende middelen	0,1	- 0,1	0,4	0,3	
Totaal kasgeld	33,1	- 5,3	20,9	27,8	
Netto gemiddeld	11,0	- 1,8	7,0	9,3	
Kasgeldlimiet	29,6	29,6	29,6	29,6	
Ruimte onder limiet	18,6	31,3	22,6	20,3	
Overschrijding norm	0	0	0	0	

Schatkistbankieren 2018

Het schatkistbankieren beperkt de eigen beleggingsmogelijkheden van de gemeente. Als er sprake is van overtollige financieringsmiddelen waarvan de omvang uit gaat boven het wettelijk vastgestelde drempelbedrag dan worden die middelen door het Rijk afgeroomd ten gunste van de 'schatkist' bij het ministerie van Financiën.

De wettelijke limiet bedroeg in 2018 0,75% van het gemeentelijk begrotingstotaal. Op basis daarvan gold voor Assen een drempelbedrag van € 2,6 miljoen. Als gevolg van externe geldstromen was er in de loop van 2018 achttien maal sprake van een geringe en kortdurende overliquiditeit en overschrijding van het drempelbedrag. Daardoor viel Assen in 2018 een aantal malen kortlopend onder de termen van het schatkistbankieren.

Kredietrisico

Assen voert een terughoudend beleid met betrekking tot het verstrekken van geldleningen aan en garantstelling ten behoeve van derden. Dit is alleen aan de orde als met het verstrekken van een geldlening of een garantie een publiek belang gediend is en vaststaat dat dit belang ook als zodanig door de raad wordt erkend. Daarnaast zal de geldlening of de garantstelling met voldoende zekerheden bijvoorbeeld in de vorm van vestiging van het recht van hypotheek of pandrecht, geborgd moeten zijn, zodat rente, aflossing en/of terugbetaling veilig zijn gesteld. Aan die beleidslijn is in 2018 verder uitvoering gegeven. Dat betekent dat er buiten de reeds bestaande geen nieuwe leningen aan derden zijn verstrekt.

In 2018 is de uit 1996 daterende achtervangovereenkomst per lening met de stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw herzien. Sindsdien geldt voor de woningbouwcoöperaties Actium, Woonservice en Woonzorg Nederland een generieke gelimiteerde achtervangovereenkomst. Op voorwaarde dat de garantstelling binnen de geldende limiet valt, is geen voorafgaande toestemming van de gemeente meer nodig. Voor de overige woningbouwcoöperaties zijn geen wijzigingen doorgevoerd en is de procedure voor de achtervangregeling per lening gehandhaafd. De raad is over de herziening van de achtervangovereenkomst geïnformeerd.

Verstreckte geldleningen

Op basis van in het verleden genomen besluiten is per 31 december 2018 sprake van de volgende aan derden verstrekte geldleningen.

Overzicht aan derden verstrekte geldleningen ultimo 2018		(bedragen x € 1.000)	
Kedietnemer	Risico/zekerheid	Schuldrestant	% totaal
Enexis Aandeelhoudersleningen; verstrekt ter financiering van netwerkbedrijf; aflossing gebeurt in vier termijnen tot en met 2019	Nauwelijks risico, solvabel bedrijf. De lening wordt in 2019 afgelost	1.329	24
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Startersleningen	De ingelegde gelden komen terug via het revolvingstelsel.	2.041	37
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Zonneleningen	De ingelegde gelden komen door tijdsverloop in de vorm van aflossing terug.	1.988	36
Gemeentelijk personeel Hypothecaire leningen ten behoeve van aankoop van een woning	Recht van hypotheek	183	3
Alescon Geldleningen ten behoeve van hypothecaire geldleningen personeel	Gering risico; mede omdat Alescon een gemeenschappelijke regeling is.	0	0
Totaal aan derden verstrekte geldleningen		5.541	100

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Algemeen

De bedrijfsvoeringparagraaf geeft aanvullende informatie op het programma bedrijfsvoering.

Uitgangspunten

De loonsomraming voor 2018 is gebaseerd op de formatie die de directie voor het jaar 2018 heeft vastgesteld. De gemeentelijke loonsom is nominaal met 4% aangepast ten opzichte van het niveau van februari 2017 als gevolg van de in de nieuwe cao opgenomen loonmaatregelen die resulteren in een structurele stijging van het salarisniveau met 3%. Verder is rekening gehouden met een stijging van de pensioenpremies met 1%. De loonontwikkeling voor de periode 2019-2022 is geprognosticeerd op jaarlijks 2%. Verder is rekening gehouden met de gevolgen van jaarlijkse periodieke verhogingen.

Uitgangspunt voor de prijsindex in de begroting 2018 is de ontwikkeling van het prijspeil bruto binnenlands product van het Centraal Plan Bureau (CEP 2017). Op basis daarvan is de prijsbijstelling 2017-2018 bepaald op 1,2% netto. Voor wat betreft de prijsontwikkeling 2018-2021 is in de prognoses voor de product- en programmabudgetten gerekend met een jaarlijks stijgingspercentage van 1,7%. Deze aanname sluit aan op de uitgangspunten die het Rijk voor de betrokken jaren voor de prijsontwikkeling in het gemeentefonds hanteert.

Wijzigingen als gevolg van het BBV

Op basis van nieuwe richtlijnen in het BBV moet vanaf 2018 een keuze gemaakt worden over het moment van activeren en de ingangsdatum van afschrijvingen per begin, medio of eind van het jaar. Door het college en de raad is gekozen voor het activeren van afgeronde investeringen per einde van het jaar en starten met afschrijven aan het begin van het volgende jaar. Dit levert in 2018 een incidenteel voordeel op. Deze paragraaf bedrijfsvoering is conform de met ingang van 2017 doorgevoerde BBV-regelgeving opgesteld. Dit heeft met name betrekking op de wijze waarop de overhead moet worden bepaald, toegerekend en gepresenteerd. De kosten van de bedrijfsvoering zijn gesplitst in directe bedrijfsvoering en ondersteuning (overhead). Voor wat betreft de toerekening van de bedrijfsvoeringskosten aan de nieuw gedefinieerde taakvelden is een overzicht opgenomen van de personele inzet op deze taakvelden.

Verantwoording en rechtmatigheid

We hebben in 2018 geïnvesteerd in de interne auditfunctie. Medio 2018 zijn vaste krachten (2 fte) aangesteld, waardoor de uitvoering van de verbijzonderde interne controle intern is belegd. De verbijzonderde interne controle is gericht op het verkrijgen van inzicht vanuit de eigen organisatie in tenminste de getrouwe en rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties, zoals deze in de jaarrekening tot uitdrukking komen. Hierbij wordt onder meer aandacht geschonken aan de opzet, het bestaan en de werking van relevante beheersmaatregelen, alsmede de risico's die aanwezig zijn voor wat betreft de eerder genoemde aspecten van getrouwheid en rechtmatigheid.

Wij steken veel energie in het verbeteren van onze processen en onze interne beheersing. De interne beheersing is op voldoende niveau om een betrouwbare gegevensverwerking te waarborgen.

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft aangekondigd dat in 2021 de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd wordt. Via deze verantwoording zal het college de rechtmatigheid verantwoorden aan de raad. Momenteel is nog niet duidelijk op welke wijze deze verantwoording tot stand komt. Wij willen hier tijdig op anticiperen en hebben daarom een stappenplan gemaakt om tot deze verantwoording te komen.

Middeleninzet bedrijfsvoering

Middelen bedrijfsvoering 2018				(bedragen * € 1.000)	
omschrijving	begroting 2018	realisatie 2018	verschil in €	in %	V/N
Bedrijfsvoering algemeen					
Personeelskosten	43.565	44.563	-998	-2,3%	N
Beheerkosten	8.082	8.342	-261	-3,2%	N
Kapitaallasten	2.874	2.328	546	19,0%	V
Storting frictievoorziening	0	350	-350	-100,0%	N
Totaal lasten	54.521	55.583	-1.063	-2,0%	N
Inkomsten uit detachering van medewerkers	579	1.198	619	41,3%	V
Overige inkomsten	1.129	1.215	86	7,6%	V
Toerekening bedrijfsvoeringskosten aan projecten en grondexploitatie	6.467	6.016	-451	-7,0%	N
Onttrekking Gemeentelijk Sociaal Deelfonds	375	375	0	0,0%	-
Totaal baten	8.550	8.804	254	3,0%	V
Totaal Middelen bedrijfsvoering 2018	45.970	46.779	-809	-1,8%	N

Analyse bedrijfsvoeringsresultaat 2018

De bedrijfsvoering sluit met een nadelig saldo van € 0,8 miljoen ten opzichte van de begroting . Dit kan in hoofdlijnen als volgt worden verklaard:

Personeelskosten

Rekening houdend met de inkomsten uit detachering van medewerkers (€ 0,6 miljoen) is er op de personeelskosten sprake van een beperkt nadeel van € 0,4 miljoen (0,9%).

Zoals uit het formatie en -bezettingsoverzicht (verderop in deze paragraaf opgenomen) blijkt, bedraagt de gemiddelde bezettingsgraad over 2018 nagenoeg 100%. Het ontstane nadeel is het gevolg van hogere kosten van externe inhuur, extra lasten door ziektevervanging (binnen de bedrijfsvoering is geen ziektevervangingsbudget beschikbaar) en de consequenties van het Generatiepact.

Vanuit de rijksmiddelen die we ontvangen voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet wordt ook de ureninzet bekostigd om deze taken te kunnen uitvoeren. De voor de bedrijfsvoering beschikbare ruimte is voor dit doel afgezonderd en toegevoegd aan het programmabudget Bedrijfsvoering.

Beheerskosten

De beheerskosten zijn per saldo € 0,3 miljoen nadeliger dan begroot. Dit kan als volgt worden verklaard:

- Voor het doorvoeren van maatregelen om te kunnen voldoen aan de AVG is een totaalbudget beschikbaar gesteld van € 430.000. Hiervan is per eind 2018 € 224.000 ingezet. Voor de verdere implementatie wordt voorgesteld het restantbudget van € 206.000 over te hevelen naar 2019.
- De kosten van Samenwerking Drentse Aa's (SDA) leiden tot een nadeel van per saldo € 130.000. Dit komt met name door hogere personeelskosten bij Aa en Hunze als gevolg van een hoog ziekteverzuim (circa 10 %) op de afdeling Belastingen.

- Als gevolg van de veranderende markt is er in de ict sprake van jaarlijkse licentiekosten in plaats van een investering in software. Hierdoor is sprake van een overschrijding van € 90.000 in de beheerskosten, maar dit nadeel wordt gecompenseerd door een vrijval van kapitaallasten.
- Op de onderhoudskosten van het materieel is in totaal sprake van een nadeel van € 69.000. Ook hier staat een vrijval van kapitaallasten tegenover.
- Het bedrag dat de gemeente Assen over 2018 aan de belastingdienst moet afdragen voor de werkkostenregeling wordt op basis van nacalculatie bepaald en is daarom niet begroot. Dit heeft geleid tot een nadeel van € 58.000.
- De kosten van drukwerk en catering worden niet intern toegerekend, waardoor binnen de bedrijfsvoering een nadeel van € 70.000 is ontstaan.
- De verzekeringspremies voor aansprakelijkheidsverzekeringen zijn € 48.000 nadeliger.
- Doordat in 2018 is gestart met de pilot om medewerkers vanuit Alescon bij de gemeente te detacheren zijn de kosten van dienstkleiding € 47.000 hoger.

Kapitaallasten

De vrijval van kapitaallasten voor afschrijving en rente (€ 0,5 miljoen) wordt onder andere veroorzaakt doordat investeringen in vervoermiddelen, ict en overige investeringen in de bedrijfsvoering nog lopen, uitgesteld zijn, of later dan gepland zijn opgeleverd. Bij investeringen in ict is dit veroorzaakt door de veranderende infrastructuur als gevolg van de nieuwe werkomgeving en de gewijzigde financiering van software. Ook is er sprake van een voordeel door een wijziging van de regelgeving. De kapitaallasten van investeringen gedurende het jaar starten pas met ingang van het volgende jaar. In de begroting 2018 was nog het uitgangspunt dat wordt begonnen met afschrijven in de maand na afronding van de investeringen. Gedurende het lopende jaar is al sprake van kapitaallasten. In de jaarrekening is deze nieuwe systematiek verwerkt met het gevolg dat in 2018 een incidenteel voordeel op kapitaallasten ontstaat, doordat de begrote kapitaallasten van nieuwe investeringen volledig zijn vrijgevallen.

Tegenover het voordeel op kapitaallasten staan de eerder genoemde nadelen onder de beheerskosten (materieel en ict).

Friciekosten/-voorziening

In 2018 is een toevoeging aan de voorziening Werk naar Werk gedaan van € 350.000. Deze is niet begroot omdat deze na afloop van het boekjaar wordt bepaald op basis van de prognose voor 2019 en volgende jaren. De komende jaren zal de extra last gecompenseerd worden vanuit de voor dit doel aangegeven financiële ruimte binnen het programma Meedoen.

Directe bedrijfsvoering en ondersteuning

Kosten directe bedrijfsvoering			(bedragen * € 1.000)		
omschrijving	begroting 2018	realisatie 2018	verschil in €	in %	V/N
Personeelskosten	29.455	30.450	-995	-3,4%	N
Beheerkosten	4.625	4.674	-49	-1,1%	N
Kapitaallasten	1.019	825	194	19,0%	V
Inkomsten directe bedrijfsvoering	-746	-1.484	738	98,9%	V
Toerekening bedrijfsvoeringskosten aan projecten en grondexploitatie	-3.794	-3.736	-58	-1,5%	N
Mutaties frictievoorziening	0	350	-350	100,0%	N
Onttrekking Gemeentelijk Sociaal Deelfonds	-375	-375	0	0,0%	-
Totaal kosten directe bedrijfsvoering	30.184	30.704	-520	-1,7%	N

Kosten ondersteuning (overhead)				bedragen * € 1.000)	
omschrijving	begroting 2018	realisatie 2018	verschil in €	in %	V/N
Personeelskosten	14.110	14.113	-3	0%	N
Beheerkosten	3.457	3.668	-211	-6,1%	N
Kapitaallasten	1.855	1.502	353	19,0%	V
Inkomsten ondersteuning	-962	-929	-33	-3,4%	N
Toerekening bedrijfsvoeringskosten aan projecten en grondexploitatie	-2.674	-2.280	-394	-14,7%	N
Totaal kosten ondersteuning (overhead)	15.786	16.074	-288	-1,8%	N

Specificatie kosten overhead				(bedragen * € 1.000)	
Omschrijving	begroting 2018	realisatie 2018	verschil in €	in %	V/N
Management	3.353	3.436	-83	-2,5%	N
Dienstverlening	513	517	-4	-0,8%	N
Financiën	2.422	2.131	292	12,0%	V
P&O / HRM	1.446	1.452	-7	-0,5%	N
Inkoop	320	219	101	31,5%	V
Communicatie	646	646	1	0,1%	V
Informatiemanagement	414	419	-5	-1,2%	N
Juridische zaken	1.007	896	111	11,0%	V
Bestuurszaken/-ondersteuning	906	790	116	12,8%	V
Informatievoorziening en Automatisering (ICT)	4.967	5.035	-67	-1,4%	N
Facilitaire zaken en huisvesting *	4.141	4.150	-9	-0,2%	N
Gegevensbeheer en Informatievoorziening (GenI)	733	769	-37	-5,0%	N
Managementondersteuning	911	813	98	10,8%	V
Totaal	21.779	21.273	506	2,3%	V
Toerekening kosten overhead aan derden	-962	-929	-33	3,4%	N
Toerekening overhead aan projecten en grondexpl.	-2.674	-2.280	-394	-14,7%	N
Totaal overhead	18.143	18.064	79	0,4%	V
Programma Vastgoed en Grondbedrijf (huisvesting)	2.357	1.990	367	15,6%	V
Totaal overhead programma Bedrijfsvoering	15.786	16.074	-288	-1,8%	N

Toerekening kosten bedrijfsvoering 2018					(bedragen * € 1.000)	
Omschrijving	begroting 2018	realisatie 2018	verschil in €	in %	V/N	
Lasten programma Bedrijfsvoering:						
- directe taken	35.099	36.300	1.201	3,4%	V	
- overhead	19.422	19.283	-139	0,7%	N	
Totaal lasten programma Bedrijfsvoering	54.521	55.583	1.062	2,0%	V	
Baten programma Bedrijfsvoering:						
- derden	1.708	2.413	705	41,3%	V	
- projecten en investeringen	5.580	4.438	-1.142	-20,5%	N	
- grondexploitatie	887	1.578	691	77,9%	V	
Totaal baten programma Bedrijfsvoering	8.176	8.429	254	3,1%	V	
Totaal toerekening	46.345	47.154	809	1,8%	V	

De projectmatige dekking voor de vaste bedrijfsvoeringkosten is afgenomen als gevolg van de terugloop van met name grotere projecten. Dit leidt tot een verschuiving naar de exploitatie (directe taken en overhead). Dit betreft voorbereiding van nieuwe projecten of inzet op werkzaamheden die niet direct gerelateerd zijn aan projecten. De toerekening aan projecten van het grondbedrijf is als gevolg van de aantrekkelijke economie hoger dan begroot. De hiervoor genoemde ontwikkelingen hebben per saldo geleid tot een nadeel van € 0,8 miljoen op het programma Bedrijfsvoering (directe en ondersteunende taken).

Personeelsformatie

Gemiddelde personeelsformatie en -bezetting 2018				(fte's)
Periode	jaarrekening 2017	begroting 2018	jaarrekening 2018	bezettings %
Bedrijfsvoering algemeen	538	593	594	100,2%
Bedrijfsvoering DOEN	32	0	0	0,0%
Totale formatie en bezetting	570	593	594	100,2%

De gemiddelde personele bezetting over 2018 is nagenoeg uitgekomen op de beschikbare formatieruimte. De formatie van DOEN is met ingang van 2018 in de totale bedrijfsvoering geïntegreerd.

In-, door- en uitstroom in 2018			(fte's)
Omschrijving	instroom	doorstroom	uitstroom
Aantallen personeelsleden	62	22	56
Percentage personeelsleden	10	4	9

De verhouding tussen in- en uitstroom laat zien dat het aantal personeelsleden per saldo iets is toegenomen. De doorstroom heeft met name betrekking op trainees en BBL'ers die binnen onze organisatie een vaste plek hebben gevonden. Als gevolg van de veranderende rol van de overheid 'niet meer zorgen voor, maar zorgen dat' is het belangrijk om als organisatie in beweging te blijven en ons aan te passen aan de veranderingen in de samenleving. De gemeente investeert in de flexibiliteit van medewerkers om de interne mobiliteit te bevorderen. Waar mogelijk zetten we eigen medewerkers in om tijdelijke werkzaamheden en projecten uit te voeren en investeert in het behoud van zekerheid bij interne en externe mobiliteit.

Formatie en bezetting behorende tot de overhead				(fte's)
Omschrijving	begroting 2018	realisatie 2018	verschil in fte	V/N
Management	29	30	-1	N
Financiën	26	25	1	V
P&O / HRM	14	14	0	V
Inkoop	4	4	0	V
Communicatie	6	7	-1	N
Juridische zaken	6	5	1	V
Bestuurszaken/-ondersteuning	8	6	1	V
Informatievoorziening en Automatisering (ICT)	37	36	1	V
Facilitaire zaken en huisvesting *	17	15	1	V
DIV Dienstverlening	6	6	0	V
Managementondersteuning	15	15	0	V
Totaal overhead	167	164	3	V

Toelichting

In totaliteit is de gemiddelde personele bezetting in de organisatieonderdelen behorende tot de overhead nagenoeg op de begroting uitgekomen. De geringe individuele afwijkingen zijn voornamelijk het gevolg van herpositionering van een aantal medewerkers in de loop van 2018 binnen de betreffende organisatie onderdelen. Indien extra inzet aan de orde was kon dit worden opgevangen binnen het beschikbare loonsombudget.

Personele inzet op taakvelden

Om de stuurinformatie voor de raad te verbeteren is op grond van de begrotings- en verantwoordingsvoorschriften een uniforme set taakvelden ingevoerd. De bestaande programma- en productindeling is echter gehandhaafd als basis voor allocatie, autorisatie en verantwoording. Binnen de bestaande programma-indeling worden de totale bedrijfsvoeringskosten toegerekend aan het programma Bedrijfsvoering. Ondanks dat de kosten van de bedrijfsvoering volledig worden toegerekend aan het programma Bedrijfsvoering, geeft de volgende tabel inzicht in de personele inzet per taakveld.

Deze tabel is afgeleid van de personele inzet per programma en beleidsthema, zoals deze is opgenomen in de begroting. Niet alle taakvelden zijn opgenomen in dit overzicht, omdat niet alle bestaande beleidsthema's gerelateerd zijn aan een taakveld. Alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten/taken/producten die gericht zijn op de externe klant, zijn aan de betreffende taakvelden toegerekend. De overhead is verantwoord op een separaat taakveld binnen het hoofdtaakveld Bestuur en ondersteuning.

Personele inzet 2018 op taakvelden		
Hoofdtakveld / Taakveld	uren	fte
Bestuur en ondersteuning		
Burgerzaken	74.934	53
Overhead	232.841	164
OZB woningen	19.042	13
Bestuur en ondersteuning	326.817	230
Veiligheid		
Crisisbeheersing en brandweer	6.536	5
Openbare orde en veiligheid	15.854	11
Veiligheid	22.390	16
Verkeer, vervoer en waterstaat		
Verkeer en vervoer	43.401	31
Parkeren	18.535	13
Openbaar vervoer	325	0
Verkeer, vervoer en waterstaat	62.261	44
Economie		
Economische ontwikkeling	7.839	5
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	3.919	3
Economie	11.758	8
Onderwijs		
Onderwijshuisvesting	14.399	10
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	17.285	12
Onderwijs	31.684	22
Sport, cultuur en recreatie		
Sportbeleid en activering	3.583	3
Sportaccommodaties	8.111	6
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	7.544	5
Musea	347	0
Cultureel erfgoed	122	0
Media	2.283	2
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	104.116	73
Sport, cultuur en recreatie	126.104	89

Hoofdtakveld / Taakveld	uren	fte
Sociaal Domein		
Samenkracht en burgerparticipatie	6.221	4
Inkomensregelingen	6.765	5
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	60.421	43
Maatwerkdienstverlening 18-	22.390	16
Geëscaleerde zorg18+	1.936	1
Sociaal Domein	97.733	69
Volksgezondheid en milieu		
Riolering	26.899	19
Afval	57.288	41
Milieubeheer	3.384	2
Begraafplaatsen en crematoria	9.980	7
Volksgezondheid en milieu	97.551	69
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
Ruimtelijke ordening	22.073	16
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	9.433	7
Wonen en bouwen	35.592	24
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	67.098	47
Totaal	843.397	594

Investerings

Investerings in bedrijfsmiddelen 2018			(bedragen * € 1.000)
Onderdeel	Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo
Automatisering hardware	522	337	185
Automatisering software	636	326	310
Overige investeringen (o.a. kantoorinventaris)	101	310	-209
Totaal investeringen bedrijfsvoering	1.259	973	286

Toelichting investeringen bedrijfsmiddelen

De investeringen in automatisering zijn fors lager door de veranderende infrastructuur, als gevolg van de nieuwe werkomgeving en de gewijzigde financiering van software (jaarlijkse licentiekosten in plaats van eenmalige aanschaf). De begroting 2019 is hierop bijgesteld.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Algemeen

De gemeente Assen heeft een aantal verbonden partijen die voor de gemeente taken uitvoeren of met wie de gemeente samenwerkt om doelen voor de Asser samenleving te bereiken. Achter het begrip 'verbonden partijen' gaat een grote verscheidenheid schuil aan organisaties, constellaties, inhoud en geld.

De financiële belangen van de gemeente in deze partijen variëren van enkele duizenden euro's tot vele miljoenen euro's. Volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV) moeten gemeenten in de jaarstukken een paragraaf 'verbonden partijen' opstellen.

Het doel van deze paragraaf is op een centrale plaats inzicht verschaffen in, en informatie verstrekken over, alle partijen waarmee de gemeente bestuurlijke en financiële banden onderhoudt. Inzicht hierin is relevant omdat betrokken partijen direct of indirect belast (kunnen) zijn met uitvoering van beleid dat door de gemeente aan de betreffende partij is overgedragen en daarmee gemeentelijke middelen gemoeid kunnen zijn en financiële risico's worden gelopen.

Kadernota en uitvoeringsnota

In de notitie Verbonden partijen van de commissie BBV is geregeld dat de visie en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen vastgelegd moeten worden in een nota Verbonden partijen. Medio 2017 heeft de raad de kadernota Governance verbonden partijen vastgesteld. Met deze kadernota hebben we de spelregels bepaald voor de wijze waarop wij omgaan met verbonden partijen. Deze nota geeft richting aan governance, aan de hand van het instellen, sturen, controleren en evalueren van de samenwerking met verbonden partijen. Hierdoor kan invulling worden gegeven aan de beoordeling (van het uitvoeren van de op afstand gezette taak door een verbonden partij) en verantwoording door een verbonden partij.

Daarnaast heeft het college medio 2017 de uitvoeringsnota Verbonden Partijen vastgesteld. Deze uitvoeringsnota vormt een handreiking voor het college en de ambtelijke organisatie bij het vormgeven, onderhouden, evalueren en heroverwegen van samenwerkingsrelaties met verbonden partijen. Dit onder andere op basis van de kenmerken van een verbonden partij, een samenhangend risicoprofiel van een verbonden partij en het toepassen van het gewenste stuur- en beheersinstrumentarium (soft controls en hard controls) per verbonden partij. Daarnaast biedt deze nota duidelijkheid over interne rollen en de daarbij behorende taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

Definitie verbonden partijen

De gemeente heeft verschillende mogelijkheden om het publiek belang te behartigen. Eén daarvan is het op afstand zetten van publieke taken en deze onderbrengen bij een verbonden partij: een privaatrechtelijke of een publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft.

Volgens het BBV wordt bestuurlijk belang gedefinieerd als: 'Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht' en financieel belang als: 'Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt'. Een organisatie waarin de gemeente alleen een financieel belang heeft, met name bij subsidierelaties, is daarom geen verbonden partij volgens de definitie in het BBV.

(bedragen in tabellen die financiële tabellen volgen in x € 1.000)

Gemeenschappelijke regelingen

Alescon, GR, Assen					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
- 1.438	2.270	2.270	17.841	15.523	- 3.354
Doel	Participatie en re-integratie (WSW) voor zes Drentse gemeenten.				
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	Voorbereiding op de splitsing van Alescon. Van 1 januari 2019 zijn de werkzaamheden overgedragen aan WPDA. De GR Alescon blijft nog tot juli 2019 bestaan voor de afwikkeling van praktische zaken rondom de overdracht en de afhandeling van de mogelijke claims ten aanzien van AwerC-flex. Zie ook: Paragraaf 2 Weerstandvermogen en risicobeheersing, Risico-inventarisatie, programma 2 Werken in Assen.				
Veranderingen in het belang	Geen				

Eems Dollard Regio (EDR), GR, Nieuweschans					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2017*
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-7	414	430	2.657	3.105	16
Doel	Economische en culturele stimulering.				
Bestuurlijk belang	Lid openbaar lichaam.				
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage.				
Ontwikkelingen	Geen				
Veranderingen in het belang	Geen				
Ad*	Ten tijde van het opmaken van de jaarrekening waren de cijfers over 2018 nog niet bekend. Voor deze verantwoording is daarom gebruik gemaakt van de cijfers over 2017.				

Drents Archief, GR, Assen					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018*
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-91	772	226	389	361	57
Doel	Behartigen van gezamenlijke belangen van Rijk en gemeente voor archivering. Het Drents archief is de archiefwaarplaats van gemeente Assen. Ook archiefbescheiden, collecties, en documenten in het rijksarchief uit provincie Drenthe worden hier bewaard.				
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	Geen				
Veranderingen in het belang	Geen				
Ad*	Voor de verantwoording over 2018 is gebruik gemaakt van de cijfers in de Ontwerp Jaarstukken 2018.				

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Drenthe (GGD), GR, Assen					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
- 2.343	2.267	2.587	1.889	2.386	174
Doel	Uitvoering van wettelijke taken van de gemeente op het gebied van de publieke gezondheidszorg, een bijdrage leveren aan de publieke gezondheidszorg met afstemming op de curatieve gezondheidszorg en de geneeskundige hulpverlening voor 12 Drentse gemeenten.				
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	<p>Rijksvaccinatieprogramma (RVP)</p> <p>Vanaf 1 januari 2019 is het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) opgenomen in de Wet Publieke Gezondheid. Het RVP komt daarmee onder de verantwoordelijkheid van gemeenten en de financiering wordt overgeheveld naar het Gemeentefonds. Op basis van de begroting van het RIVM is de gemeentelijke bijdrage per 2019 opgenomen in de inwonerbijdrage aan de GGD.</p> <p>Budget Veilig Thuis Drenthe</p> <p>Vanaf 2018 is door gemeenten het budget van VTD structureel verhoogd. Aanvullend is de afspraak gemaakt dat jaarlijks bij het opstellen van de begroting op basis van de verwachte productieaantallen en de ontwikkelingen ten aanzien van de inzet op bestaande en mogelijk nieuwe wettelijke taken het budget door gemeenten wordt vastgesteld.</p>				
Veranderingen in het belang	Geen				

Gemeenschappelijke Kredietbank Drenthe (GKB), GR, Assen					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
- 1.354	8	-116	17.698	18.255	- 520
Doel	Op maatschappelijk en zakelijk verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan onder andere geldkrediet, schuldhulpverlening, budgetbeheer en bewindvoering.				
Bestuurlijk belang	GR van drie Drentse gemeenten, lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Handhaving kostendeekkende exploitatie.				
Ontwikkelingen	Voor de ontwikkelingen rondom de GKB wordt verwezen naar programma 3 'Meedoen in Assen' onderdelen 4) en 6) Schuldhulpverlening en armoedebestrijding.				
Veranderingen in het belang	Gemeente Assen neemt deel in de gemeenschappelijke regeling naar rato van het aantal inwoners. Dit varieert van jaar tot jaar minimaal.				

Publiek Vervoer, GR, Assen					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-69	0	-478	0	787	-478
Doel	Efficiënter Wmo- en leerlingenvervoer in samenwerking met andere (openbaar) vervoerssystemen, contractbeheer met de vervoerders, doorontwikkeling product Publiek Vervoer				
Bestuurlijk belang	Getrapte vertegenwoordiging, indirect via wethouder gemeente Noordenveld.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage, aandeel Assen 5% van de apparaatskosten. De exploitatiebijdrage is afhankelijk van het aantal Wmo-pashouders en leerlingen in het leerlingenvervoer en kan jaarlijks (licht) fluctueren.				
Ontwikkelingen	Publiek vervoer is in 2018 formeel van start gegaan. Ze zijn begonnen met het op orde brengen van de basis, onder andere door de klachtenafhandeling, facturering en de uitvoering van het vervoer te optimaliseren.				
Veranderingen in het belang	Geen.				

Recreatieschap Drenthe, GR, Diever					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
- 75	670	665	685	1.222	5
Doel	Bevordering recreatie en toerisme in de breedste zin van het woord voor 12 Drentse gemeenten en 1 Friese gemeente.				
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage, aandeel Assen 7,5% van de apparaatskosten.				
Ontwikkelingen	Geen				
Veranderingen in het belang	Geen				

Regio Groningen-Assen 2030 (RGA), GR zonder meer, Groningen (RGA)					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
- 931	12.019	9.537	4.103	3.106	- 2.482
Doel	Samenwerking ten behoeve van regio-ontwikkeling.				
Bestuurlijk belang	Deelname in convenant; lid van stuurgroep en DB.				
Financieel belang	Bijdrage in fonds/investering subsidie(s). De RGA heeft een belangrijke financiële bijdrage van € 13,4 miljoen geleverd aan de FlorijnAs.				
Ontwikkelingen	Geen				
Veranderingen in het belang	Geen				

Regionaal Uitvoeringsorgaan Drenthe (RUD), GR, Assen					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
- 832	817	797	4.687	5.687	- 19
Doel	Uitvoeren van milieutaken ten aanzien van bedrijven. Specialistisch advies op het gebied van bodem, lucht, geluid, asbest en externe veiligheid, voor 12 Drentse gemeenten en de Provincie Drenthe.				
Bestuurlijk belang	Lid van AB en DB, besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	De organisatorische en financiële positie is kwetsbaar. Zie ook: Paragraaf 2 Weerstandvermogen en risicobeheersing, Risico-inventarisatie Wonen in Assen				
Veranderingen in het belang	Geen				

Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), GR, Groningen					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
- 83	9.213	3.917	265.199	241.076	-5.296
Doel	Versterken van de economische positie van Noord-Nederland, voor 12 gemeenten en 2 provincies.				
Bestuurlijk belang	Adviesrol				
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage				
Ontwikkelingen	De vier steden dragen in de vorm van projectfinanciering bij aan de kosten van de noordelijke public affairs en lobby in Den Haag en Brussel. Zij maken - na wijziging van de gemeenschappelijke regeling SNN - geen deel meer uit van het SNN-bestuur maar wel van een nieuwe SNN regiegroep, die de noordelijke samenwerking coördineert.				
Veranderingen in het belang	Met ingang van 1 januari 2019 maakt de gemeente Assen geen deel meer uit van het SNN-bestuur.				

Veiligheidsregio Drenthe (VRD), GR, Assen					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
- 2.841	1.828	1.600	25.634	26.592	363
Doel	Veiligheidsregio Drenthe is een netwerkorganisatie ter ondersteuning van de gemeentelijke taken op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening voor twaalf Drentse gemeenten.				
Bestuurlijk belang	Lid en voorzitter van het AB en DB, besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	Bij VRD is in 2018 een tekort ontstaan dat grotendeels wordt veroorzaakt door het op peil houden van de paraatheid/ vrijwilligheid en extra inzet van de brandweer door onder andere de droge zomer. Voor het totaaltekort heeft het Algemeen Bestuur besloten om een onttrekking te doen aan de reserves en daardoor ontstaat er nu een positief resultaat van € 363.000.				
Veranderingen in het belang	Geen				

Werkplein Drentsche Aa, GR, Assen					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
-9.093	0	0	6.644	3.890	0
Doel	Uitvoering Participatiewet voor drie Drentse gemeenten				
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB, besluit bij meerderheid van stemmen.				
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage.				
Ontwikkelingen	Per 1 januari 2019 maakt het voormalige Alescon-Noord onder de nieuwe benaming i-Werk onderdeel uit van WPDA. Zie ook: Programma 2 Werken in Assen en Paragraaf 2 Weerstandvermogen en risicobeheersing, Risico-inventarisatie, programma 2 Werken in Assen.				
Veranderingen in het belang	Geen				
Overige toelichting	De bijdrage 2018 van de gemeente Assen aan WPDA zoals hierboven is weergegeven inclusief btw, zodat er aansluiting is met de jaarrekening 2018 van WPDA.				

Vennootschappen en coöperaties

Bank Nederlandse Gemeenten nv, Den Haag					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
215	4.953.000	4.991.000	135.041.000	132.518.000	337.000
Doel	Bank, bijdragen aan maatschappelijke voorzieningen tegen zo laag mogelijke kosten.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder; samen met de Nederlandse staat, provincies en gemeenten stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal 85.301 aandelen (0,15%) ad € 2,50.				
Ontwikkelingen	Geen				
Veranderingen in het belang	Geen				

Claim Staat Vennootschap (CSV) Amsterdam bv, Den Bosch					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	870	746	53	45	- 124
Doel	Bundeling belang in verband met potentiële schadevordering op de staat met betrekking tot indirect geleden schade als gevolg van de splitsingswetgeving.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal 11.520 aandelen (0,57%) ad € 0,01.				
Ontwikkelingen	<p>De looptijd van de vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend. Na afwikkeling van eventuele claims kan de Escrow-rekening worden opgeheven en het restant dat nog op de rekening staat aan de aandeelhouders worden uitgekeerd.</p> <p>Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019 of begin 2020 worden geliquideerd. Een en ander is mede afhankelijk van de oplossing van een nog bestaand verschil van inzicht over een belastingteruggave over het jaar 2011 tussen de vennootschap enerzijds en Waterland/Attero anderzijds. De algemene vergadering van aandeelhouders neemt in 2019 een besluit over het al dan niet starten van een arbitrageprocedure.</p>				
Veranderingen in het belang	Geen				

CBL (Cross Border Lease) Vennootschap bv, Den Bosch					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	147	137	17	22	- 10
Doel	Medebeheer (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL-fonds Escrow Fonds ter afdekking van eventuele verliezen voortvloeiende uit in het verleden afgesloten CBL-overeenkomsten met Amerikaanse investeerders. Fungeren als doorgeefluik voor betalingen in en uit het CBL-fonds				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder samen met 6 provincies en 115 gemeenten.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal 11.520 aandelen (0,57%) met een waarde van € 0,01 per aandeel.				
Ontwikkelingen	Het CBL Escrow Fonds is in 2016 geliquideerd en financieel afgewikkeld. De vennootschap blijft op grond van contractuele verplichtingen voorlopig in stand. Het is in overleg met andere partijen om na te gaan wanneer die verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap kan worden geliquideerd. Verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en of zal kunnen fuseren met een van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. De algemene vergadering van aandeelhouders neemt hierover in 2019 een besluit.				
Veranderingen in het belang	Geen				

Enexis Holding nv, Den Bosch					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
392	3.808.000	4.024.000	3.860.000	3.691.000	319.000
Doel	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, de Drentse gemeenten bezitten een kleine 2%, Assen bezit 568.290 aandelen ad € 1 per aandeel.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal 568.290 aandelen (0,38 % na gedeeltelijke aandelenverkoop).				
Ontwikkelingen	Samen met andere partners leveren van een bijdrage aan het versnellen van de energietransitie en de realisatie van de klimaatdoelen van de rijksoverheid.				
Veranderingen in het belang	Geen				

Groningen Airport Eelde (GAE) nv, Eelde					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2017
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	10.821	13.221	3.929	3.603	295
Doel	Uitoefening van het luchthavenbedrijf. Voornamelijk de aanleg, het onderhoud, de ontwikkeling, en de exploitatie van het luchtvaartterrein, inclusief het verrichten van daaraan verbonden handelingen van commerciële of financiële aard.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder (10%) Nieuwe commissarissen worden voorgesteld door RvC en benoemd door de AvA. Bestuurlijk maakt Assen deel uit van de AvA samen met Provincies Groningen en Drenthe en de gemeenten Tynaarlo en Groningen.				
Financieel belang	Deelneming in kapitaal.				
Ontwikkelingen	Voor de ontwikkelingen rondom Groningen Airport Eelde wordt verwezen naar het programma 5 'Samen werken aan Assen'				
Veranderingen in het belang	Geen				

PBE (Publiek Belang Elektriciteitsproductie) bv, Den Bosch					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	1.620	1.605	18	23	-15
Doel	PBE wikkelt taken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal 11.520 aandelen (0,57%) ad € 0,01.				
Ontwikkelingen	<p>Het General Escrow Fonds is in 2016 geliquideerd en sindsdien in verband met afwikkeling van contractuele verplichtingen nog tijdelijk in stand gehouden.</p> <p>Verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met een van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. De algemene vergadering van aandeelhouders neemt hierover in 2019 een besluit.</p>				
Veranderingen in het belang	Geen				

Verkoop Vennootschap bv, Den Bosch					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	151	112	6	30	-39
Doel	Maximalisatie van de uiteindelijke verkoopopbrengst; en optimalisering met betrekking tot de risicoafdekking.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in kapitaal. Gemeente Assen bezit 11.520 aandelen (0,57%) ad € 0,01.				
Ontwikkelingen	<p>Het General Escrow Fonds is in 2016 geliquideerd en financieel afgewikkeld. De vennootschap blijft op grond van contractuele verplichtingen voorlopig in stand.</p> <p>Het bestuur van de vennootschap is in overleg met andere partijen om na te gaan wanneer die verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap kan worden geliquideerd. Verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of fuseren met een van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. De algemene vergadering van aandeelhouders neemt hierover in 2019 een besluit.</p>				
Veranderingen in het belang	Geen				

Vordering op Enexis bv, Den Bosch					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2018
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	9	-2	356.320	356.324	-11
Doel	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent. Bundeling belang in de bruglening aan Enexis.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder.				
Financieel belang	Dividend uit deelneming in het aandelenkapitaal 11.520 aandelen (0,57%) ad € 0,01.				
Ontwikkelingen	<p>Ultimo 2018 resteerde alleen nog de lening van de vierde tranche ad € 350 miljoen. Deze lening wordt conform de afspraken in september 2019 afgelost. Daarna kan de vennootschap worden ontbonden. De algemene vergadering van aandeelhouders neemt hierover in 2019 een besluit. De vennootschap zal bij ontbinding een negatief eigen vermogen hebben. De algemene vergadering van aandeelhouders heeft reeds eerder besloten om een eventueel tekort vanuit de andere vennootschappen aan te vullen.</p>				
Veranderingen in het belang	Geen				

Waterleiding Maatschappij Drenthe nv (WMD), Assen					
ontvangst + bijdrage -	eigen vermogen		vreemd vermogen		resultaat 2017*
	1-jan	31-dec	1-jan	31-dec	
0	42.087	44.771	131.563	130.114	2.537
Doel	Nutsvoorziening, gewaarborgde levering van water.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, samen met de provincie en elf gemeenten, stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders. Gemeente Assen bezit 147 van de 1.946 geplaatste aandelen.				
Financieel belang	Deelneming in kapitaal				
Ontwikkelingen	<p>De WMD is een nieuwe koers ingeslagen, gericht op verdere ontwikkeling naar een vertrouwde organisatie die zorgt voor goed Drents drinkwater, nu en in de toekomst. WMD heeft daarom het beleid op een aantal punten bijgesteld.</p> <ul style="list-style-type: none"> • WMD richt zich 100% op de kerntaak: het continu leveren van betrouwbaar, betaalbaar en veilig drinkwater. • WMD zet zich maximaal in voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater. • Andere activiteiten worden afgebouwd. • Er worden geen nieuwe niet-drinkwateractiviteiten meer ontwikkeld. <p>Als gevolg van financiële problemen bij Wildlands Adventure Zoo Emmen is door WMD aan Wildlands in 2018 uitstel van betaling verleend. Onderzocht wordt op welke manier het belang in Wildlands kan worden afgebouwd.</p>				
Veranderingen in het belang	Geen				
Ad*	De cijfers zijn van 2017. Tijdens het samenstellen van de jaarrekening waren de cijfers over 2018 nog niet bekend.				

Paragraaf 7 Grondbeleid

Algemeen

Het gemeentelijke grondbeleid is ondersteunend aan de beleidsdoelstellingen die de gemeente Assen heeft voor onder meer woningbouw, werken, infrastructuur en het realiseren van maatschappelijke voorzieningen. Hoofddoelstelling van het grondbeleid is het realiseren van de ruimtelijke opgaven die Assen zichzelf stelt. De Regiovisie Groningen-Assen, de Structuurvisie+, de Masterstudie FlorijnAs, de visie op de binnenstad, het structuurplan Stadsrandzone, Strategienota Ruimte 2016 en de duurzaamheidsvisie, geven een beeld van de ambities voor toekomstige ontwikkeling van Assen. De invulling van deze ambities staat beschreven in de programma's Wonen in Assen en Werken in Assen.

Jaarrekening

Alle grondexploitaties worden jaarlijks herzien en bij de begroting aan de gemeenteraad voorgelegd. Deze herziening vindt plaats op basis van actuele beleidsmatige uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn onder andere het gemeentelijk grondbeleid, de programmering voor wonen en werken, de vastgestelde uitgifteprijs en de parameters voor rente, inflatie en onvoorzien. Bij de jaarafsluiting worden, op basis van de door de raad vastgestelde uitgangspunten, alle grondexploitaties administratief herzien om aansluiting te krijgen bij de feitelijke realisatie van het afgelopen jaar.

Grondbeleid

De huidige tijd vraagt om een meer gefaseerde en marktgerichte gebiedsontwikkeling. Naast actief grondbeleid wordt ook faciliterend grondbeleid nadrukkelijk overwogen, zoals bij Woonpark Diepstroeten en bij eigendommen van derden in de binnenstad, Havenkwartier en Kloosterveen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het gehanteerde grondbeleid binnen onze vastgestelde grondexploitaties.

bougrond in exploitatie	gemeentelijk grondbeleid
Veemarktterrein	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken door de gemeente en gronduitgifte op basis van een ontwikkelovereenkomst met derden. Dit complex is opgenomen met het vastgestelde bestemmingsplan uit 2006 als uitgangspunt. In maart 2019 wordt het nieuwe bestemmingsplan voor De Veemarkt vastgesteld en zal ook de grondexploitatie gewijzigd worden vastgesteld.
Gasfabriek Witterstraat	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken en gronduitgifte door de gemeente.
Citadel / TPG Rolderstraat	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken door de gemeente en gronduitgifte op basis van een ontwikkelovereenkomst met derden.
Oostergoo / Schakelterrein	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken door de gemeente en gronduitgifte op basis van een ontwikkelovereenkomst met derden.
Assen-Oost	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken door de gemeente en gronduitgifte op basis van een ontwikkelovereenkomst met derden.
Hoekbree	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken door de gemeente en gronduitgifte op basis van een ontwikkelovereenkomst met derden.
Peelerpark	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken en gronduitgifte door de gemeente.
Groene Dijk	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken en gronduitgifte door de gemeente.

bouwgrond in exploitatie gemeentelijk grondbeleid

Messchenveld 1A	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken en gronduitgifte door de gemeente.
Werklandschap Assen-Zuid	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken en gronduitgifte door de gemeente. De ontwikkelstrategie legt focus op gronden gelegen ten westen van Graswijk (raadsbrief van 17 juli 2013).
Kloosterveen 2012	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken en gronduitgifte door de gemeente in de buitenring van Kloosterveeste en Kloosterbos; faciliteren voor de binnenring van Kloosterveeste.
Kloosterveen 2	Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken en gronduitgifte (eventueel op basis van de ontwikkelovereenkomst) bij gemeentelijke eigendommen en het faciliteren van ontwikkelingen door derden. Dit gebied maakt onderdeel uit van de structuurvisie Kloosterveen 2017-2035, waarbij tevens de Nota Bovenplanse Investeringen (NBI) is vastgesteld. De NBI vormt ons kader voor onderhandelingen met ontwikkelende derden in Kloosterveen. Wij hanteren actief grondbeleid indien private ontwikkelaars niet overgaan tot de ontwikkeling van woningbouw, binnen de kaders zoals die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. (structuurvisie en nota bovenplanse investeringen Kloosterveen).

De werkzaamheden zoals deze zijn voorzien op onze 'bouwgrond in exploitatie' (BIE) vallen binnen de definitie van actief grondbeleid, zoals vastgelegd in het besluit begroting en verantwoording (BBV).

Programmering

Op 24 november 2016 heeft de gemeenteraad de Strategienota Ruimte 2016 vastgesteld. De nota hanteert bewust een korte horizon (10 jaar), omdat recente onderzoeken laten zien dat behoeften vaak sterk fluctueren. We zijn wettelijk verplicht onze ruimtelijke keuzes te baseren op de actuele regionale behoefte. Daartoe is voor de toekomstige vraag naar ruimte een aantal scenario's doorgerekend. Basis voor de scenario's zijn de vier lange termijn scenario's van het centraal planbureau en drie bevolkingsscenario's. Het Transatlantic Market (TM) of Strong Europe (SE) scenario wordt als het meest waarschijnlijk beschouwd. De ruimtevraag is onderbouwd met een woningmarktonderzoek door KAW en een economische behoeftebepaling door onderzoeksbureau Louter. Voor de periode tot 2025 komt de strategienota tot een woningbouwbehoefte van 340 woningen per jaar. Voor de gemengde bedrijventerreinen komt in het meest realistische scenario de behoefte uit op 2,25 hectare voor de periode tot 2025. De aangehouden uitgifte in deze jaarrekening voor bedrijfskavels ligt met 2,6 hectare per jaar iets hoger dan aangehouden in de strategienota, als gevolg van een voorziene verkoop op Messchenveld.

Looptijden

Het besluit begroting en verantwoording (BBV) hanteert een richttermijn van 10 jaar voor de maximale looptijd, die voortschrijdend moet worden gezien en waar alleen gemotiveerd van kan worden afgeweken. Voor de complexen Messchenveld 1a en Kloosterveen 2 is dit van toepassing. In de projectmatige verantwoording zijn de risico-bepalende beheersmaatregelen benoemd. Met de vaststelling van de begroting 2019 heeft de raad de volgende beheersmaatregelen geaccordeerd:

Messchenveld 1a

De looptijd van deze grondexploitatie bedraagt 18 jaar. Dit bedrijventerrein is nagenoeg volledig woonrijp gemaakt. Een gefaseerde aanleg van het terrein is daarmee niet meer mogelijk. Het verkoopprijsco bestaat derhalve uit het verkooptempo van de beschikbare bouwkavels. De post onvoorzien kan worden aangemerkt als een beheersmaatregel voor het uitblijven van de opbrengsten na 10 jaar. Uiteraard zijn dan (beperkte) investeringen in de eventuele aanpassing van uitritten, nutsvoorzieningen (maatwerk) ook niet nodig. Ook wordt over de gehele looptijd afgezien van indexering van de opbrengsten.

Kloosterveen 2

De voorliggende grondexploitatie heeft een looptijd van 10 jaar en valt daarmee precies binnen de richttermijn uit het BBV. Indien desondanks blijkt dat er op termijn geen markt meer is voor nieuwe woningen kan worden afgezien van investeringen in het bouw- en woonrijp maken van de resterende kavels.

Werklandschap Assen-Zuid

Hier is het daadwerkelijk in ontwikkeling te nemen exploitatiegebied verkleind, passend bij de geprognosticeerde marktvrage voor de komende 10 jaar. Het exploitatiegebied wordt jaarlijks op basis van de gerealiseerde uitgifte voortschrijdend gezien. Deze werkwijze zorgt voor een beperking van de looptijd. Het vaststellen van een beheersmaatregel conform het BBV is daarmee niet nodig. Voor de rest van het exploitatiegebied worden voorlopig geen grondopbrengsten, maar ook geen investeringen in het bouw- en woonrijp maken geraamd. Reeds aangekochte gronden alhier kunnen na 10 jaar worden verkocht tegen de agrarische waarde, indien dan blijkt dat er geen marktvrage meer bestaat naar deze bedrijfskavels.

Grondprijzen

Bij de bepaling van uitgifteprijsen wordt in beginsel uitgegaan van de marktwaarde van bouwrijpe grond. Om beleidsmatige redenen wordt bij sociale woningbouw en maatschappelijke voorzieningen afgeweken van dit beginsel. Voor de wenselijke transparantie worden jaarlijks bij de begroting de uitgifteprijsen van de gemeente Assen openbaar gemaakt in de grondprijzenbrief.

Vastgoedwaarden, bouwkosten en daarmee ook grondwaarden veranderen als gevolg van de gewijzigde marktomstandigheden. Met name de verkoopprijzen voor woningbouw zijn afgelopen jaar sterk gestegen. Tevens is afgelopen voorjaar besloten om nieuwbouw verplicht aardgasvrij te ontwikkelen. We hebben daarom onderzocht welke effecten dit heeft op onze uitgifteprijsen. We zijn terughoudend bij het verhogen van grondprijzen en voorzichtig met het 'inboeken' van de opbrengsten ervan. In onze grondexploitaties wordt niet uitgegaan van automatisch stijgende opbrengsten. In de grondprijzenbrief 2019 hebben we de uitgifteprijsen voor onze bedrijventerreinen niet verhoogd.

Parameters voor rente, inflatie en onvoorzien

Het gemeentelijk grondbedrijf wordt gefinancierd vanuit de algemene dienst en er wordt geen gebruik gemaakt van projectfinanciering. Aan de bedrijfsgrond in exploitatie (BIE) wordt daarom de daadwerkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen toegerekend en er wordt geen rente toegerekend aan het eigen vermogen. De rekenrente bedraagt 1,5%. Dit is conform het voorschrift van de BBV.

De disconteringsvoet binnen het grondbedrijf is gelijkgesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone, momenteel (maximaal) 2%. Dit is conform het voorschrift van de BBV.

Het is voor de hand liggend om bij de indexatie (prijsstijging) van kosten en opbrengsten eveneens aan te sluiten bij het meerjarig streefpercentage voor de inflatie binnen de Eurozone. De Europese Centrale Bank streeft immers naar een stijging van het algemene prijspeil dicht tegen de 2%. Naar verwachting stijgen de

kosten en opbrengsten immers op langere termijn met eenzelfde percentage. Voor toekomstige kostenstijgingen gaan we daarom uit van 2%. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe wordt voor de grondopbrengsten een indexeringspercentage van 0% aangehouden.

In een grondexploitatie wordt over de nog te maken kosten gerekend met een percentage onvoorzien van 10%. Als gevolg van projectspecifieke risico's kan in een grondexploitatie een ander percentage worden gehanteerd. In dergelijke gevallen wordt dit expliciet kenbaar gemaakt. In de voorliggende jaarrekening is dat het geval bij het complex Citadel / TPG Rolderstraat. Aanvullend is daar 10% onvoorzien meegenomen over de WOZ-waarde van de gemeentelijke panden, ter dekking van risico's in het beheer en onderhoud.

Vennootschapsbelasting

Sinds 2016 heeft ook het gemeentelijk grondbedrijf te maken met vennootschapsbelasting. Bij de start is onderzoek laten doen naar de fiscale positie van het grondbedrijf. De uitkomst was dat het grondbedrijf niet door de ondernemerspoort komt en daarmee niet vennootschapsbelastingplichtig is. Jaarlijks wordt gecheckt of hier nog aan wordt voldaan.

Projectmatige verantwoording

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de voortgang per vastgestelde grondexploitatie.

Bouwgrond in exploitatie (BIE) Realisatie 2018

Veemarktterrein	Op basis van het plan Asselyn hebben wij in december het bestemmingsplan De Veemarkt ter inzage gelegd.
Gasfabriek Witterstraat	In 2018 hebben geen verkopen plaatsgevonden. Aan de Witterstraat zijn nog slechts 3 kavels niet verkocht. Deze zijn allen wel onder optie.
Citadel / TPG Rolderstraat	Geen bijzonderheden; Dit complex is nagenoeg gereed.
Oostergoo / Schakelterrein	Wij zijn met partijen in onderhandeling getreden over de ontwikkeling van de laatste bouwkavels gelegen langs De Wouden.
Hoekbree	Het bestemmingsplan is in 2018 onherroepelijk geworden. De verkoop van de bouwkavels is in voorbereiding genomen.
Assen-Oost	De bouwkavels voor woningen (64 stuks) op de Regenbooglocatie (Tuinstraat) zijn verkocht.
Peelerpark	In 2018 hebben geen verkopen plaatsgevonden.
Groene Dijk	In 2018 hebben geen verkopen plaatsgevonden. De pionierskorting van € 10.000 exclusief btw voor de Woon-Werk-kavels is ook in 2018 aangeboden.
Messchenveld 1A	Hier zijn 3 bedrijfskavels van in totaal 0,8 hectare uitgegeven.

Werklandschap Assen-Zuid	Voor de vestiging van een Energy-hub op het werklandschap Assen-Zuid is het bestemmingsplan voor die locatie uitgewerkt op basis van een gesloten koopovereenkomst. De aanleg van de westelijke hoofdontsluiting is weer opgenomen in de grondexploitatie (dit was voorheen een onderdeel van de FlorijnAs).
Kloosterveen 2012	De kaververkoop in Kloosterveen verliep met 29 stuks wederom voorspoedig. In Kloosterbos zijn nog slechts 16 bouwkvavels beschikbaar en in Kloosterveeste nog 37 stuks
Kloosterveen 2	Het bestemmingsplan Kloosterakker is in voorbereiding. In december hebben we een ontwikkelovereenkomst gesloten met een projectontwikkelaar voor de realisatie van 174 woningen.

Financieel beleid

Het uitgangspunt van het financiële beleid is dat de grondbedrijfactiviteiten financieel zelfstandig zijn. Dit betekent dat het proces van stedelijke ontwikkeling dat hiervoor nodig is, niet leidt tot een beslag op de algemene middelen van de gemeente. Dat vraagt om een financieel gezond bedrijf (samenspel van grondexploitaties en reserves) waarbinnen grote schommelingen in het eigen vermogen kunnen worden opgevangen. De financiële grondslagen van het grondbedrijf zijn door de raad vastgesteld en gebaseerd op het Besluit begroting en verantwoording (BBV). In de financiële grondslagen zijn onder meer de waarderingsgrondslagen van de activa (bezittingen) vastgelegd. Tevens is in het BBV bepaald dat verliezen worden genomen zodra die bekend zijn en winsten worden verwerkt op het moment van realisatie. De wijzigingen in het BBV zijn verwerkt in deze jaarrekening.

Financieel resultaat

De opbrengsten uit grondverkoop bedragen € 5,1 miljoen. In de jaarrekening heeft dit echter geen direct effect op het resultaat aangezien de productiekosten (bouw- en woonrijp maken en planontwikkeling) en verkoopopbrengsten per saldo worden gemuteerd op de boekwaarde.

Op de complexen Oostergoo, Hoekbree, Peelerpark en Kloosterveen 2012 heeft tussentijdse winstneming plaatsgevonden van in totaal € 1,3 miljoen. Deze tussentijdse winstneming is met name het gevolg van gewijzigde BBV-regelgeving. Deze stelt de methode percentage of completion (POC) verplicht. Hierbij wordt bij een voordelig resultaat naar rato van gerealiseerde kosten en opbrengsten, onder aftrek van een risicobedrag, tussentijds winst genomen, ongeacht de boekwaarde. Deze methode van winstneming is meer risicovol. De boekwaarde kan als gevolg van deze tussentijdse winstneming nadelig worden. Zonder deze BBV-wijziging zou de winstneming nihil zijn geweest.

Op het complex restgronden Marsdijk is een resultaat gerealiseerd van € 0,3 miljoen als gevolg van verkopen.

De voorziening correctie voorraadwaarde is verhoogd met € 1,6 miljoen, met name als gevolg van grondaankoop in Kloosterveen 3.

Met de begroting 2018 is besloten om de westelijke hoofdontsluiting in het werklandschap Assen-Zuid weer op te nemen in de grondexploitatie werklandschap Assen-Zuid in plaats van het programma FlorijnAs. De destijds van uit de reserve grondexploitaties beschikbaar gestelde dekking van € 3,5 miljoen aan de FlorijnAs is daartoe in 2018 weer toegevoegd aan de reserve grondexploitaties.

Vanwege deze besluitvorming in 2017, was bij de jaarrekening 2017 een extra last ontstaan als gevolg van het opnemen van de kosten voor de hoofdinfrastructuur in de grondexploitatie Assen-Zuid in plaats van onder het programma FlorijnAs. Hier staat nu in 2018 een bate van € 3,5 miljoen tegenover vanuit de cofinanciering FlorijnAs, waardoor per saldo het effect nihil is.

Verder is als bijzondere bate € 1,0 miljoen geboekt uit de verkoop van de Veningerland locatie (Mercurius-theater) ter dekking van verliesgevende ontwikkellocaties.

Het jaarresultaat voor bestemming bedraagt € 4,4 miljoen voordelig, met name als gevolg van genoemde eenmalige posten. Zonder deze posten was het resultaat € 0,1 miljoen nadelig geweest.

Met de vaststelling van de jaarrekening wordt het resultaat overeenkomstig de financiële grondslagen verrekend met de betreffende bestemmingsreserves binnen het grondbedrijf. Aangezien de weerstandsreserve slechts marginaal wijzigt, bedraagt de toevoeging aan de reserve grondexploitaties in totaal € 4,5 miljoen.

Bovenstaande wordt geconsolideerd op het beleidsproduct bouwgrondexploitatie, conform de voorschriften in de BBV. Als gevolg van de verrekening met de grondbedrijfsreserves is geen sprake van effect op het rekeningresultaat van de algemene dienst.

Balanspositie

De totale boekwaarde van de grondexploitaties en strategische gronden bedraagt € 156 miljoen, waarvoor overeenkomstig de BBV-voorschriften een voorziening (correctie voorraadwaarde) is getroffen van € 109 miljoen. Na correctie bedraagt de balanswaarde in totaal € 47 miljoen. De voorraadwaarde is in 2018 met € 1 miljoen toegenomen.

De rekening-courant schuld aan de algemene dienst is afgenomen met € 3,4 miljoen en bedraagt € 17,4 miljoen.

De weerstandsreserve bedraagt ongewijzigd € 11,7 miljoen. De omvang van de weerstandsreserve is bepaald volgens de IFLO-methode (Inspectie Financiën Lagere Overheden) zoals vastgelegd in de Kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement, door de raad vastgesteld in 2011.

De reserve grondexploitaties bedraagt € 18,7 miljoen en is met € 4,5 miljoen toegenomen ten opzichte van vorig jaar.

Meerjarenperspectief

Op basis van de actuele grondexploitaties bedraagt het verwachte nog te realiseren resultaat nominaal € 59 miljoen nadelig en € 49 miljoen nadelig op basis van contante waarde. Voor de exploitaties met een negatief resultaat is een voorziening getroffen op basis van contante waarde.

De nog te realiseren kosten bedragen nominaal € 41 miljoen, de nog te realiseren opbrengsten bedragen nominaal € 69 miljoen.

Bij het opstellen van de begroting 2020 zal het meerjarenperspectief grondexploitaties (MPG) opnieuw worden geactualiseerd. Daarin worden naast de uitkomsten van de jaarrekening ook de effecten van nieuwe prognoses en herziene grondexploitaties verwerkt. Ook zullen verschillende scenario's voor verdere gebiedsontwikkelingen worden opgenomen. Het geactualiseerde meerjarenperspectief zal betrokken worden bij de volgende begroting, zoals bij de Strategische Afwegingsnotitie Grondbedrijf 2011 is afgesproken met de gemeenteraad.

Financieel

1. Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema
2. Lasten en baten per taakveld
3. Emu-saldo
4. Stortingen en onttrekkingen reserves
5. Wet normering topinkomens
6. Balans met toelichting
7. Overzicht investeringen

1 Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema

Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema													
Programma's en beleidsthema's (bedragen x € 1.000)	LASTEN				BATEN				SALDO				V/N
	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	
Wonen in Assen													
Woningbouw/woonplan	1.695	2.266	1.624	642	1.424	1.424	2.365	941	-271	-842	741	1.583	V
Openbare ruimte	13.895	12.291	12.029	262	8.340	8.870	8.956	86	-5.555	-3.421	-3.073	348	V
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	326	5.645	5.207	438	0	245	206	-39	-326	-5.400	-5.001	399	V
Duurzaamheid	4.506	5.545	5.739	-194	8.871	9.130	8.833	-297	4.365	3.585	3.094	-491	N
Saldo van baten en lasten	20.422	25.747	24.599	1.147	18.635	19.669	20.360	691	-1.787	-6.078	-4.239	1.838	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	113	1.935	1.432	503	1.948	7.783	6.080	-1.703	1.835	5.848	4.648	-1.200	N
Resultaat	20.535	27.682	26.031	1.650	20.583	27.452	26.440	-1.011	48	-230	409	639	V
Werken in Assen													
Werkgelegenheid	53.089	41.551	40.553	998	32.819	30.956	31.404	448	-20.270	-10.595	-9.149	1.446	V
Econ. ontwikkeling en innovatie	1.902	4.067	1.825	2.242	120	120	128	8	-1.782	-3.947	-1.697	2.250	V
FlorijnAs	36.668	11.666	5.770	5.896	36.668	1.610	1.610	0	0	-10.056	-4.160	5.896	V
Saldo van baten en lasten	91.659	57.284	48.148	9.137	69.607	32.686	33.141	455	-22.052	-24.598	-15.006	9.592	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	613	2.223	2.719	-496	50	11.629	5.804	-5.825	-563	9.406	3.085	-6.321	N
Resultaat	92.272	59.507	50.867	8.640	69.657	44.315	38.945	-5.370	-22.615	-15.192	-11.922	3.271	V

Programma's en beleidsthema's (bedragen x € 1.000)	LASTEN				BATEN				SALDO				V/N
	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	
Mede doen in Assen													
Jeugdzorg	18.801	19.382	27.100	-7.718	0	0	0	0	-18.801	-19.382	-27.100	-7.718	N
Wmo, gez.heidszorg en vrijw.werk	63.160	65.482	66.376	-893	2.899	2.699	3.228	529	-60.261	-62.783	-63.148	-365	N
Mijn Buurt Assen	4.283	4.663	4.498	165	0	0	172	172	-4.283	-4.663	-4.326	337	V
Mede doenbeleid	3.668	4.068	3.911	157	0	0	0	0	-3.668	-4.068	-3.911	157	V
Sport	300	300	282	18	0	0	0	0	-300	-300	-282	18	V
Schuldhelpverlening	829	829	1.068	-239	0	0	0	0	-829	-829	-1.068	-239	N
Onderwijs	6.681	6.681	6.630	51	4.289	4.289	4.545	256	-2.392	-2.392	-2.085	307	V
Saldo van baten en lasten	97.722	101.405	109.864	-8.459	7.188	6.988	7.944	956	-90.534	-94.417	-101.920	-7.502	N
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	0	0	1.435	2.328	3.696	1.368	1.435	2.328	3.696	1.368	V
Resultaat	97.722	101.405	109.864	-8.459	8.623	9.316	11.641	2.325	-89.099	-92.089	-98.224	-6.134	N
Aantrekkelijk Assen													
Aantrekkelijke binnenstad	157	675	327	348	25	25	13	-12	-132	-650	-314	337	V
Cultureel Hart	10.025	10.948	10.549	399	52	88	76	-11	-9.973	-10.860	-10.472	388	V
Evenementen	1.238	3.516	3.365	151	194	2.194	2.042	-152	-1.044	-1.322	-1.322	0	N
Parkeren	573	483	142	341	2.203	2.203	1.707	-496	1.630	1.720	1.565	-155	N
Veiligheid	3.172	3.204	3.351	-147	17	17	60	43	-3.155	-3.187	-3.291	-104	N
Saldo van baten en lasten	15.165	18.826	17.734	1.093	2.491	4.527	3.899	-628	-12.674	-14.300	-13.835	465	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	3.036	3.000	36	1.507	3.848	3.266	-582	1.507	813	266	-546	N
Resultaat	15.165	21.862	20.734	1.129	3.998	8.375	7.165	-1.210	-11.167	-13.487	-13.568	-81	N
Samen werken aan Assen													
Bestuur	2.693	2.590	3.009	-419	0	0	129	129	-2.693	-2.590	-2.880	-290	N
Regionale samenwerking	310	314	330	-16	0	0	0	0	-310	-314	-330	-16	N
Dienstverlening	1.850	2.166	1.255	911	1.144	1.144	1.225	81	-706	-1.022	-30	992	V
Saldo van baten en lasten	4.853	5.070	4.594	476	1.144	1.144	1.354	210	-3.709	-3.926	-3.240	686	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	2.500	0	0	0	0	0	0	0	-2.500	0	0	0	
Resultaat	7.353	5.070	4.594	476	1.144	1.144	1.354	210	-6.209	-3.926	-3.240	686	V

Programma's en beleidsthema's (bedragen x € 1.000)	LASTEN				BATEN				SALDO				V/N
	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	
Bedrijfsvoering													
Directe taken	34.130	35.128	36.329	-1.201	4.419	4.540	5.220	680	-29.711	-30.588	-31.109	-521	N
Saldo van baten en lasten	34.130	35.128	36.329	-1.201	4.419	4.540	5.220	680	-29.711	-30.588	-31.109	-521	N
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	0	0	375	375	375	0	375	375	375	0	
Resultaat	34.130	35.128	36.329	-1.201	4.794	4.915	5.595	680	-29.336	-30.213	-30.734	-521	N
Vastgoed en Grondbedrijf													
Vastgoed	27.074	25.718	24.357	1.361	15.904	13.327	15.195	1.868	-11.170	-12.392	-9.162	3.229	V
Grondbedrijf	5.146	4.099	629	3.470	8.431	6.749	5.060	-1.689	3.285	2.650	4.432	1.782	V
Saldo van baten en lasten	32.220	29.817	24.986	4.831	24.335	20.076	20.255	179	-7.885	-9.742	-4.731	5.011	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	4.747	3.065	4.622	-1.557	1.966	820	595	-225	-2.781	-2.245	-4.027	-1.781	N
Resultaat	36.967	32.882	29.608	3.275	26.301	20.895	20.850	-45	-10.666	-11.987	-8.758	3.229	V
Saldo van baten en lasten programma's	296.171	273.278	266.254	7.024	127.819	89.630	92.174	2.544	-168.352	-183.649	-174.080	9.568	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	7.973	10.259	11.773	-1.515	7.281	26.782	19.817	-6.966	-692	16.524	8.044	-8.480	N
Totaal resultaat programma's	304.144	283.537	278.027	5.510	135.100	116.412	111.991	-4.421	-169.044	-167.125	-166.037	1.088	V
Algemene dekkingsmiddelen													
Belastingheffing	130	130	94	36	17.084	17.084	17.304	220	16.954	16.954	17.209	255	V
Financiering/Belegging	398	139	164	-25	4.927	4.727	5.797	1.070	4.529	4.588	5.634	1.046	V
Gemeentefonds	170	170	168	2	162.633	152.329	154.995	2.666	162.463	152.159	154.827	2.668	V
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.850	-2.318	504	-2.822	62	152	1.272	1.120	-2.788	2.470	768	-1.702	N
Reserves en voorzieningen	0	0	251	-251	0	0	286	286	0	0	35	35	V
Saldi kostenplaatsen	348	-158	0	-158	0	0	-76	-76	-348	158	-76	-234	N
Saldo algemene dekkingsmiddelen	3.896	-2.037	1.181	-3.218	184.706	174.292	179.578	5.285	180.810	176.330	178.397	2.067	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	18.046	18.196	18.177	19	26.060	26.811	25.053	-1.758	8.014	8.615	6.876	-1.739	N
Resultaat alg. dekkingsmiddelen	21.942	16.159	19.358	-3.199	210.766	201.104	204.630	3.527	188.824	184.945	185.273	328	V

Programma's en beleidsthema's (bedragen x € 1.000)	LASTEN				BATEN				SALDO				V/N
	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo	
Overhead													
Bedrijfsvoering, overhead (onderst. taken)	19.422	19.422	19.283	139	3.612	3.636	3.209	-427	-15.810	-15.786	-16.074	-288	N
Vastgoed, overhead (bedrijfshuisvesting)	2.396	2.640	2.375	265	244	283	385	101	-2.152	-2.357	-1.990	367	N
Saldo overhead	21.818	22.062	21.658	404	3.856	3.919	3.594	-326	-17.962	-18.143	-18.064	79	N
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Resultaat overhead	21.818	22.062	21.658	404	3.856	3.919	3.594	-326	-17.962	-18.143	-18.064	79	N
Heffing vennootschapsbelasting	30	30	7	23	0	0	0	0	-30	-30	-7	23	V
Onvoorzien/incidenteel	1.167	133	0	133	0	0	0	0	-1.167	-133	0	133	V
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	323.082	293.466	289.100	4.366	316.381	267.841	275.345	7.504	-6.701	-25.625	-13.755	11.870	V
Saldo onttrekkingen/Stortingen	26.019	28.455	29.950	-1.495	33.341	53.594	44.870	-8.724	7.322	25.139	14.920	-10.219	N
RESULTAAT	349.101	321.921	319.050	2.871	349.722	321.435	320.215	-1.220	621	-486	1.165	1.651	V

2 Lasten en baten per taakveld

Toedeling van taakvelden aan programma's

1. Wonen in Assen

- 0.2 Burgerzaken
- 0.64 Belastingen overig
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.10 Mutaties reserves
- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.4 Economische havens en waterwegen
- 2.5 Openbaar vervoer
- 3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen
- 5.4 Musea
- 5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie
- 7.1 Volksgezondheid
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.3 Wonen en bouwen

2. Werken in Assen

- 0.10 Mutaties reserves
- 2.1 Verkeer en vervoer
- 3.1 Economische ontwikkeling
- 5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begeleide participatie

3. Meedoen in Assen

- 0.10 Mutaties reserves
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 7.1 Volksgezondheid

4. Aantrekkelijk Assen

- 0.63 Parkeerbelasting
- 0.10 Mutaties reserves
- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 2.2 Parkeren
- 5.3 Cultuurpresentatie, -productie, -participatie
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie
- 8.3 Wonen en bouwen

5. Samen werken aan Assen

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken
- 0.4 Overhead, ondersteuning organisatie
- 0.61 OZB woningen
- 5.4 Musea

6. Bedrijfsvoering

- 0.2 Burgerzaken
- 0.4 Overhead, ondersteuning organisatie
- 0.61 OZB woningen
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.10 Mutaties reserves
- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.5 Openbaar vervoer
- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, -productie, -participatie
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven terreinen)
- 8.3 Wonen en bouwen

7. Vastgoed en Grondbedrijf

- 0.4 Overhead, ondersteuning organisatie
- 0.10 Mutaties reserves
- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 2.2 Parkeren
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, -productie, -participatie
- 5.4 Musea
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (open)luchtrecreatie
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven terreinen)

8. Algemeen financieel beleid

- 0.5 Treasury
- 0.10 Mutaties reserves
- 0.11 Resultaat v.d. rekening van baten en lasten
- 0.61 OZB woningen
- 0.62 OZB niet woningen
- 0.64 Belastingen overig
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)

2 Lasten en baten per taakveld

Lasten en baten per taakveld 2018		(bedragen x € 1.000)		
Taakvelden		Begroting	Realisatie	Saldo
lasten				
0. Bestuur en ondersteuning				
0.1	Bestuur	2.775	3.216	-441
0.2	Burgerzaken	5.770	5.125	644
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	0	1.380	-1.380
0.4	Overhead, ondersteuning organisatie	20.240	20.567	-328
0.5	Treasury	398	9.502	-9.104
0.61	OZB woningen	1.113	1.022	91
0.63	Parkeerbelasting	0	47	-47
0.64	Belastingen overig	56	51	5
0.8	Overige baten en lasten	2.051	989	1.062
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	30	7	23
0.10	Mutaties reserves	29.549	29.950	-401
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-1	1.165	-1.167
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning		61.980	73.023	-11.043
1. Veiligheid				
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3.971	4.075	-104
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.185	1.252	-67
Totaal 1. Veiligheid		5.156	5.327	-171
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1	Verkeer en vervoer	47.671	17.967	29.704
2.2	Parkeren	6.747	5.300	1.447
2.3	Recreatieve havens	1	27	-26
2.4	Economische havens en waterwegen	190	133	57
2.5	Openbaar vervoer	126	97	29
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat		54.735	23.525	31.210
3. Economie				
3.1	Economische ontwikkeling	2.503	2.074	429
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	-2.875	2.875
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	269	274	-4
3.4	Economische promotie	9	3.529	-3.520
Totaal 3. Economie		2.781	3.001	-220

Taakvelden		Begroting	Realisatie	Saldo
lasten				
4. Onderwijs				
4.1	Openbaar basisonderwijs	3.155	3.245	-90
4.2	Onderwijshuisvesting	9.858	9.416	441
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.029	2.814	215
Totaal 4. Onderwijs		16.042	15.475	566
5. Sport, cultuur en recreatie				
5.1	Sportbeleid en activering	476	467	9
5.2	Sportaccommodaties	5.547	4.696	850
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie, cultuurparticipatie	10.821	11.065	-244
5.4	Musea	249	235	15
5.5	Cultureel erfgoed	6	10	-4
5.6	Media	3.439	3.440	-1
5.7	Openbaar groen en (open)luchtrecreatie	11.956	8.849	3.107
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie		32.494	28.761	3.733
6. Sociaal domein				
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6.964	6.646	318
6.2	Wijkteams	2.314	2.180	134
6.3	Inkomensregelingen	41.013	41.331	-318
6.4	Begeleide participatie	1.584	1.486	98
6.5	Arbeidsparticipatie	2.148	1.996	152
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	5.217	5.147	70
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	15.010	17.902	-2.892
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	2.789	17.077	-14.289
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	45.443	43.795	1.648
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	16.234	10.554	5.680
Totaal 6. Sociaal domein		138.716	148.114	-9.398
7. Volksgezondheid en milieu				
7.1	Volksgezondheid	49	2.391	-2.342
7.2	Riolering	5.122	5.465	-343
7.3	Afval	6.474	6.970	-497
7.4	Milieubeheer	1.259	2.010	-751
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	776	680	96
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu		13.680	17.516	-3.836
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
8.1	Ruimtelijke ordening	4.229	3.928	301
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijven terreinen)	5.609	2.604	3.005
8.3	Wonen en bouwen	2.535	2.300	235
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimt.ordening en sted.vernieuwing		12.373	8.831	3.542
Totaal lasten		337.957	323.574	14.383

Taakvelden		Begroting	Realisatie	Saldo
Baten				
0. Bestuur en ondersteuning				
0.1	Bestuur	0	91	91
0.2	Burgerzaken	1.144	1.413	269
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	0	287	287
0.4	Overhead, ondersteuning organisatie	1.447	1.301	-146
0.5	Treasury	4.986	15.044	10.058
0.61	OZB woningen	9.589	13.571	3.982
0.62	OZB niet woningen	7.030	3.179	-3.851
0.63	Parkeerbelasting	2.203	1.694	-509
0.64	Belastingen overig	339	166	-173
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	150.392	154.995	4.603
0.8	Overige baten en lasten	658	1.585	927
0.10	Mutaties reserves	40.570	44.870	4.300
0.10	Mutaties reserves	485	0	-485
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning		218.843	238.197	19.354
1. Veiligheid				
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	35	20	-15
1.2	Openbare orde en veiligheid	2	96	94
Totaal 1. Veiligheid		37	116	79
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1	Verkeer en vervoer	37.623	3.380	-34.243
2.2	Parkeren	4.831	3.296	-1.535
2.3	Recreatieve havens	16	29	13
2.5	Openbaar vervoer	0	2	2
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat		42.470	6.707	-35.764
3. Economie				
3.1	Economische ontwikkeling	120	147	27
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	1.071	1.071
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	108	284	176
3.4	Economische promotie	408	2.549	2.141
Totaal 3. Economie		636	4.052	3.416
4. Onderwijs				
4.1	Openbaar basisonderwijs	3.155	3.245	90
4.2	Onderwijshuisvesting	862	1.202	339
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.134	1.343	209
Totaal 4. Onderwijs		5.151	5.790	638

Taakvelden		Begroting	Realisatie	Saldo
Baten				
5. Sport, cultuur en recreatie				
5.1	Sportbeleid en activering	0	9	9
5.2	Sportaccommodaties	2.440	2.522	83
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie, cultuurparticipatie	3.636	3.900	264
5.4	Musea	294	300	7
5.6	Media	740	737	-3
5.7	Openbaar groen en (open)luchtrecreatie	2.522	863	-1.659
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie		9.632	8.332	-1.300
6. Sociaal domein				
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.486	1.994	509
6.3	Inkomensregelingen	29.819	31.421	1.602
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	900	897	-3
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	0	123	123
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	56	56
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	2.086	2.569	482
Totaal 6. Sociaal domein		34.291	37.060	2.769
7. Volksgezondheid en milieu				
7.1	Volksgezondheid	0	29	29
7.2	Riolering	6.401	6.261	-140
7.3	Afval	8.799	8.892	93
7.4	Milieubeheer	72	53	-19
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	710	680	-29
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu		15.982	15.915	-66
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
8.1	Ruimtelijke ordening	1.209	1.284	75
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijven terreinen)	8.431	3.726	-4.705
8.3	Wonen en bouwen	1.275	2.395	1.120
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimt.ordening en sted.vernieuwing		10.915	7.405	-3.510
Totaal baten		337.957	323.573	-14.384

3 Emu-saldo

EMU-saldo			
Bedragen x € 1.000, per ultimo jaar	Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018
Exploitatiesaldo voor mutatie reserves	-6.531	-6.700	-13.754
Afschrijving tlv exploitatie	12.062	14.394	10.617
Toevoeging voorzieningen tlv exploitatie	4.571	2.556	5.037
Investerings geactiveerd	-9.618	-20.273	-43.828
Bijdragen niet via exploitatie	0	0	14.772
Desinvesteringen niet ten laste van exploitatie	0	0	0
Onttrekking voorzieningen tgv exploitatie	-2.389	-3.881	-3.411
EMU-saldo	-1.905	-13.904	-30.567

4 Stortingen en onttrekkingen reserves

Stortingen in reserves				(bedragen * € 1.000)		
Programma/ Beleidsthema	Reserve	Categorie	Primair budget	Actueel budget	Realisatie	Saldo
Wonen in Assen						
Woningbouw/woonplan	Amortisatiereserve Veemarktplein	amortisatie	0	0	120	-120
Openbare ruimte	Amort. res. gebiedsgericht werken	amortisatie	0	250	0	250
	Amortisatiereserve Veemarktplein	amortisatie	0	1.372	1.000	372
	Amort. res. fietspad Europaweg Zd	amortisatie	0	200	200	0
Duurzaamheid	Reserve duurzaamheid	projecten	0	112	112	0
	Res. co-fin. regionaal econ.beleid	overig	113	1	0	1
Totaal Wonen in Assen			113	1.935	1.432	503
Werken in Assen						
Participatie en inkomen	Res. Gemeent. Sociaal Deelfonds	egalisatie	0	0	497	-497
Econ. Ontw. en innovatie	Res. co-fin. regionaal econ.beleid	overige	613	613	612	1
FlorijnAs	Res. RSP gelden - FlorijnAs	projecten	0	1.610	1.610	0
Totaal Werken in Assen			613	2.223	2.719	-496
Aantrekkelijk Assen						
Aantrekkelijke binnenstad	Reserve Binnenstad	projecten	0	3.000	3.000	0
Kunst en cultuur	Reserve beeldende kunst	projecten	0	36	0	36
Totaal Aantrekkelijk Assen			0	3.036	3.000	36
Samen werken aan Assen						
Regionale samenwerking	Reserve businessplan GAE	overig	2.500	0	0	0
Totaal Aantrekkelijk Assen			2.500	0	0	0
Vastgoed en Grondbedrijf						
Vastgoed	Reserve nieuwbouwprojecten	amortisatie	153	153	153	0
Grondbedrijf	Algemene reserve grondbedrijf	grondexpl.	4.594	2.912	4.469	-1.557
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf			4.747	3.065	4.622	-1.557

Stortingen in reserves				(bedragen * € 1.000)		
Programma/ Beleids-thema	Reserve	Categorie	Primair budget	Actueel budget	Reali- satie	Saldo
Algemeen financieel beleid						
Reserves en voorzieningen	Algemene reserve	algemeen	71	221	230	-9
	Reserve nieuwbouwprojecten	amortisatie	78	78	78	0
	Reserve tbv maatsch. rend. invest.	amortisatie	149	149	149	0
	Reserve Essent-gelden expl. DNK	amortisatie	118	118	118	0
	Reserve wielerbaan	amortisatie	65	65	65	0
	Amort. res. gebiedsgericht werken	amortisatie	12	12	7	5
	Reserves Voortgezet Onderwijs	amortisatie	16	16	19	-3
	Reserves MFA Assen-Oost	amortisatie	45	45	48	-3
	Amortisatieres. Mien Ruysweg 1	amortisatie	16	16	16	0
	Reserve Grote Projecten	projecten	4.000	4.000	4.000	0
	Reserve De Nieuwe Kolk	amortisatie	396	396	396	0
	Amortisatiereserve Veemarktplein	amortisatie	30	30	0	30
	Amortisatiereserve FlorijnAs	amortisatie	13.050	13.050	13.050	0
Totaal Algemeen financieel beleid			18.046	18.196	18.177	19
Totaal storting in reserves			26.019	28.455	29.950	-1.495

Onttrekkingen aan reserves				(bedragen * € 1.000)		
Programma/ Beleidsthema	Reserve	Categorie	Primair budget	Actueel budget	Realisatie	Saldo
Wonen in Assen						
Woningbouw/woonplan	Res. Herz. bestemmingsplannen	projecten	-45	-95	0	-95
	Reserve groenontwikkeling	projecten	0	-521	0	-521
	Res. RSP gelden - FlorijnAs	projecten	0	-100	-100	0
Openbare ruimte	Res. Straten- en wegenbeheer	egalisatie	-1.218	-552	0	-552
	Reserve sport-/spelvz. jongeren	overige	-102	-102	-102	0
	Amort. res.gebiedsgericht werken	amortisatie	-34	0	0	0
	Reserve Grote Projecten	projecten	0	-570	-500	-70
	Reserve Verkeersmaatregelen	projecten	0	-200	-200	0
	Amortisatieres. Veemarktplein	amortisatie	-72	0	0	0
	Amortisatiereserve FlorijnAs	amortisatie	-477	0	0	0
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	Reserve Grote Projecten	projecten	0	-3.500	-3.500	0
	Reserve Verkeersmaatregelen	projecten	0	-468	-51	-417
	Reserve investeringsbijdr. GAE	overige	0	-1.106	-1.106	-,4
Duurzaamheid	Reserve duurzaamheid	projecten	0	-569	-522	-47
Totaal Wonen in Assen			-1.948	-7.783	-6.080	-1.703
Werken in Assen						
Economische ontwikkeling en innovatie	Res. co-fin. Region. econ.beleid	overige	-50	-200	-100	-100
	Reserve Binnenstad	projecten	0	0	-72	72
FlorijnAs	Res. RSP gelden - FlorijnAs	projecten	0	-11.429	-5.633	-5.796
Totaal Werken in Assen			-50	-11.629	-5.804	-5.825
Meedoen in Assen						
Jeugdzorg	Res. Gem. Sociaal Deelfonds	egalisatie	0	0	-1.814	1.814
Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk	Res. Gem. Sociaal Deelfonds	egalisatie	-1.400	-1.400	-988	-412
	Res. dec.-uitk. maatsch.opvang	egalisatie	0	-893	-894	1
Mijn Buurt Assen	Amort. res.gebiedsgericht werken	amortisatie	-35	-35	0	-35
Totaal Meedoen in Assen			-1.435	-2.328	-3.696	1.368

Onttrekkingen aan reserves				(bedragen * € 1.000)		
Programma/ Beleidsthema	Reserve	Categorie	Primair budget	Actueel budget	Realisatie	Saldo
Aantrekkelijk Assen						
Aantrekk. binnenstad	Best.res. Besl. Locatiegeb. Subs.	projecten	0	-560	-560	0
	Res. Woningbw./sted.vernwng	projecten	0	-528	-510	-19
	Reserve Binnenstad	projecten	0	-500	-172	-328
Kunst en cultuur	Reserve De Nieuwe Kolk	amortisatie	-1.507	-1.507	-1.507	0
	Reserve beeldende kunst	projecten	0	-753	-517	-236
Totaal Aantrekkelijk Assen			-1.507	-3.848	-3.266	-582
Bedrijfsvoering						
Bedrijfsvoering	Res. Gem. Sociaal Deelfonds	egalisatie	-375	-375	-375	0
Totaal Bedrijfsvoering			-375	-375	-375	0
Vastgoed en Grondbedrijf						
Vastgoed	Reserve wielerbaan	amortisatie	-263	-263	-263	0
	Reserves Voortgezet Onderwijs	amortisatie	-239	-138	-138	0
	Reserves MFA Assen-Oost	amortisatie	-135	-137	-137	0
	Reserve duurzaamheid	projecten	-20	-20	-20	0
Grondbedrijf	Weerstandsreserve grondbedrijf	grondexpl.	-1.309	-262	-37	-225
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf			-1.966	-820	-595	-225
Algemeen financieel beleid						
Reserves en voorzieningen	Algemene reserve	algemeen	-3.726	-6.601	-4.843	-1.758
	Reserve nieuwbouwprojecten	amortisatie	-505	-505	-505	0
	Reserve jaarovergang	overige	0	-1.377	-1.377	0
	Res. opbrengst aandelen Essent	overige	-4.000	-4.000	-4.000	0
	Res. tbv maatsch. rend. invest.	amortisatie	-764	-764	-764	0
	Res. Essent-gelden expl. DNK	amortisatie	-448	-448	-448	0
	Amortisatieres. Mien Ruysweg 1	amortisatie	-67	-67	-67	0
	Reserve Grote Projecten	projecten	-16.550	-13.050	-13.050	0
Saldo	Algemene reserve	algemeen	0	-485	0	-485
Totaal Algemeen financieel beleid			-26.060	-27.296	-25.053	-2.243
Totalen onttrekkingen aan reserves			-33.341	-54.078	-44.870	-9.209

5 Wet normering topinkomens

Wet normering topinkomens (WNT)

De WNT is per 1 januari 2013 in werking getreden. Beloningen van bestuurders en overige topfunctionarissen in de (semi)publieke sector dienen wettelijk genormeerd, respectievelijk gemaximeerd te worden. Dit heeft geresulteerd in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Hiermee is de WOPT ingetrokken. De WNT voorziet in een democratisch gelegitimeerd instrument waarmee normen en verplichtingen kunnen worden opgelegd voor de bezoldiging van bestuurders en andere topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De gemeente is verplicht om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum. Voor gemeentes gaat het om de functies van gemeentesecretaris en griffier. In 2018 heeft Assen geen externen die een van deze functies hebben vervuld.

Op grond van de WNT mag in 2018 het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Dat komt in 2018 neer op € 189.000, inclusief belaste kostenvergoeding en pensioenbijdrage werkgever.

Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

In 2018 hebben geen bezoldigingen boven deze bezoldigingsnorm plaatsgevonden.

Aandachtspunt

De WNT geeft aan dat gemeente Assen verplicht is om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum. Dit houdt in dat de gemeentesecretaris en griffier van de gemeente Assen opgenomen moeten worden in het financieel jaarverslag. Dit is opgenomen in de volgende tabel.

Bezoldiging topfunctionarissen 2018		(bedragen x € 1)	
Naam	T. Dijkstra	I. Rozema	
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier	
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	
Deeltijdfactor in fte	1,00	0,89	
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	
Bezoldiging			
Beloning	125.816	82.524	
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	
Beloningen betaalbaar op termijn	18.320	13.473	
Subtotaal	144.136	95.997	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000	168.210	
Minus onverschuldigd betaald bedrag	0	0	
Totaal bezoldiging 2018	144.136	95.997	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t	n.v.t	
Gegevens 2017			
Naam	T. Dijkstra	I. Rozema	
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier	
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	
Deeltijdfactor 2017 in fte	1,0	0,89	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	127.698	82.675	
Beloningen betaalbaar op termijn	16.994	12.503	
Totaal bezoldiging 2017	144.691	95.178	

Balans A. Vaste Activa

(voor de gehele balans bedragen x € 1.000)

Balans A. Vaste Activa			
Activa	31-12 2017	1-1 2018	31-12 2018

0. Immateriële vaste activa			
0.1 kosten sluiten geldlening + saldo (dis)agio	452	452	344
totaal 0. Immateriële vaste activa	452	452	344

1. Materiële vaste activa			
1.1 gronden uitgegeven in erfpacht	1.135	1.135	1.111
1.2 investeringen met economisch nut ivm een heffing	26.271	26.271	28.441
1.3 overige investeringen met economisch nut	353.783	353.783	350.311
1.4 overige investeringen met maatschappelijk nut	15.897	15.897	36.240
totaal 1. Materiële vaste activa	397.087	397.087	416.103

2. Financiële vaste activa			
2.1 kapitaalverstrekkingen - deelnemingen	330	330	330
2.2 leningen - deelnemingen	1.329	1.329	1.329
2.3 overige langlopende leningen u/g	3.666	3.666	4.212
totaal 2. Financiële vaste activa	5.325	5.325	5.871

totaal A. Vaste activa	402.864	402.864	422.317
-------------------------------	----------------	----------------	----------------

Balans C. Vaste Passiva			
Passiva	31-12 2017	1-1 2018	31-12 2018

1. Eigen vermogen/reserves			
1.1 algemene reserve	20.287	27.406	21.418
1.2 bestemmingsreserves	154.747	154.747	145.816
1.3 resultaat na bestemming (nog te bestemmen)	7.119	0	1.165
totaal 1. Eigen vermogen/reserves	182.153	182.153	168.399

2. Voorzieningen			
2.1 diverse voorzieningen	30.277	30.277	31.903
totaal 2. Voorzieningen	30.277	30.277	31.903

3. Vaste schulden rentetypische looptijd 1 jaar of langer			
3.1 onderhanden leningen			
binnenl. banken en overige financiële instellingen	143.871	143.871	148.073
binnenl. pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	8.000	8.000	7.000
buitenlandse instellingen	30.900	30.900	30.225
openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	0	0	15.000
3.2 door derden belegde gelden	83	83	80
3.3 waarborgsommen	9	9	27
totaal 3. Vaste schulden rentetyp. looptijd 1 jaar of langer	182.863	182.863	200.405

totaal C. Vaste passiva	395.293	395.293	400.707
--------------------------------	----------------	----------------	----------------

Balans B. Vlottende Activa

Activa	31-12 2017	1-1 2018	31-12 2018
--------	---------------	-------------	---------------

1. Voorraden			
1.1 onderhanden werk (bouwgrond in- & afgesloten explora	21.874	21.874	21.749
1.2 gereed product en handelsgoederen	0	0	986
totaal 1. Voorraden	21.874	21.874	22.735

2. Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar			
2.1 vorderingen op openbare lichamen	16.373	16.373	13.959
2.2 overige vorderingen	5.633	5.633	5.225
2.3 uitzettingen in 's Rijks schatkist looptijd < 1 jaar	0	0	0
totaal 2. Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar	22.006	22.006	19.184

3. Liquide middelen			
3.1 kassaldi	11	11	8
3.2 banksaldi	606	606	686
totaal 3. Liquide middelen	617	617	694

4. Overlopende activa			
4.1 nog te ontvangen bedragen overheden	3.463	3.463	3.825
4.2 overige nog te ontvangen bedragen	1.641	1.641	2.882
4.3 vooruitbetaalde bedragen overheden	14	14	0
4.4 overige vooruitbetaalde bedragen	498	498	392
4.5 overige overlopende activa	0	0	1
totaal 4. Overlopende activa	5.616	5.616	7.100
totaal B. Vlottende activa	50.114	50.114	49.713

totaal Activa	452.977	452.977	472.030
----------------------	----------------	----------------	----------------

E. Niet uit balans blijvende rechten

1. aanwijzingsrechten	0	0	0
-----------------------	---	---	---

Balans D. Vlottende Passiva

Passiva	31-12 2017	1-1 2018	31-12 2018
---------	---------------	-------------	---------------

1. Netto-vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar			
1.1 overige kasgeldleningen	0	0	20.000
1.2 banksaldi	4.860	4.860	4.317
1.3 overige schulden	19.840	19.840	15.259
totaal 1. Vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	24.699	24.699	39.576

2. Overlopende passiva			
2.1 nog te betalen bedragen overheden	10.876	10.876	9.077
2.2 overige nog te betalen bedragen	7.480	7.480	9.225
2.3 vooruit ontvangen bedragen overheden	12.652	12.652	13.185
2.4 overige vooruit ontvangen bedragen	1.977	1.977	261
totaal 2. Overlopende passiva	32.985	32.985	31.748

totaal D. Vlottende passiva	57.684	57.684	71.324
------------------------------------	---------------	---------------	---------------

totaal Passiva	452.977	452.977	472.030
-----------------------	----------------	----------------	----------------

F. Niet uit balans blijvende verplichtingen

1. garantstellingen	2.787	2.787	2.541
---------------------	-------	-------	-------

Waarderingsgrondslagen

Materiële vaste activa

Conform het BBV hebben we de op de balans opgenomen activa gewaardeerd op de historische verkrijgingsprijs, verminderd met eventueel ontvangen bijdragen, voorzieningen en gecumuleerde afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de verwachte nuttigheidsduur. In geval van duurzame waardeverminderingen worden activa afgewaardeerd.

De activa bestaan zowel uit investeringen met een economisch nut, als uit investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden verstaan: investeringen in aanleg en onderhoud van (inrichting) wegen, waterwegen; civiele kunstwerken, groen en kunstwerken.

Investeringen met een verkrijging- of vervaardigingsprijs lager dan het drempelbedrag worden niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatierekening gebracht, tenzij anders besloten. Dit om te voorkomen dat er relatief hoge beheerskosten worden gemaakt. Afwijkingen van deze regel in het verleden worden niet gecorrigeerd.

Als drempelbedrag wordt gehanteerd:

- Investeringen met economisch nut en afschrijvingstermijn minder dan 8 jaar: € 10.000.
- Investeringen met economisch nut en afschrijvingstermijn 8 jaar en langer: € 25.000.
- Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut: € 150.000.

Uitgezonderd gronden en terreinen. Deze worden altijd geactiveerd.

Er kan rente worden geactiveerd.

De afschrijvingen berekenen we per investering op basis van:

- de looptijd
- het rentepercentage
- de afschrijvingsmethode die we voor die investering toepassen

Conform artikel 10 van de financiële verordening (Gemeentewet, artikel 212), gelden binnen de gemeente Assen voor de afschrijvingsduur (levensduurverwachting), voor materiële vaste activa, vastgestelde termijnen.

Per activagroep is een bandbreedte bepaald:

Levensduur activa		(jaar)
Activasoort	Levensduur	
Gronden en terreinen	Niet van toepassing	
Woonruimten en bedrijfsgebouwen	10-50	
Grond-weg-waterbouwkundige werken	10-70	
Vervoermiddelen	5-10	
Machines, apparaten en installaties	3-20	
Overige materiële activa	3-15	

Activa met een gebruiksduur van minder dan 8 jaar kunnen zowel lineair als annuïtair worden afgeschreven. Activa met een gebruiksduur van 8 jaar en langer worden middels de annuïtaire methode afgeschreven. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

De waardering van de vaste activa is gebaseerd op de verkrijgingsprijs (art. 61, lid 1 BBV), verminderd met bijdragen van derden en de afschrijvingen.

Stelselwijziging

In 2018 is de vastgestelde nota Waarderings- en afschrijvingsbeleid 2016 op een punt aangepast. In de BBV-notitie Materiële vaste Activa is een wijziging opgenomen waardoor een keuze moet worden vastgelegd over het moment van starten met afschrijvingen die voor alle nieuwe investeringen van toepassing is. In de raadsvergadering van 20 december 2018 is besloten dat voor alle nieuwe investeringen met ingang van boekjaar 2018 wordt gestart met afschrijven met ingang van het boekjaar volgend op het jaar waarin het kapitaalgoed gereed komt dan wel verworven wordt.

Het financiële effect van deze stelselwijziging voor de jaarrekening 2018 is gering.

Verkrijgingsprijs

De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten.

Bij investeringen met een meerjarig economisch nut geldt dat verminderingen over gehele looptijd (lineair) gecorrigeerd worden met de berekende afschrijvingslasten.

Restwaarden

Er wordt rekening gehouden met een restwaarde voor alle gemeentelijke vastgoedobjecten. De restwaarden worden op het moment van activeren bepaald. Dit is van toepassing op de waardering van de balansposten gronden en terreinen, woonruimten en bedrijfsruimten. Voor het bepalen van de restwaarde wordt een berekeningsmethodiek toegepast.

De gehele vastgoedportefeuille is onderverdeeld in vijf hoofdcategorieën, te weten: woningen, kantoren met een bruto vloeroppervlakte kleiner dan 1.000 m², scholen, wijk- en buurtcentra met een bruto vloeroppervlakte kleiner dan 1.000 m², sportcomplexen en overige vastgoedobjecten.

Per categorie is een specifieke berekeningsmethodiek van toepassing om de restwaarde te bepalen. De toegepaste methodieken zijn de volgende:

- Woningen: 75% van de WOZ-waarde.
- Kantoren (bruto vloeroppervlakte kleiner dan 1.000 m²).
- Bruto vloeroppervlakte x € 80 x 7 jaar.
- Scholen/wijk- en buurtcentra (bruto vloeroppervlakte kleiner dan 1.000 m²): 25% van de stichtingskosten.
- Sportcomplexen: Grondoppervlakte * € 10* verhoging (1,5% per jaar bij investeringen van voor 2003; 0,5% per jaar bij investeringen vanaf 2003. Beide over een periode van 40 jaar).
- Overige vastgoedobjecten: Aanschafwaarde grond * verhoging over een looptijd van 40 jaar (1,5% per jaar voor investeringen van voor 2003; 0,5% per jaar voor investeringen vanaf 2003). Op DNK is een percentage van 1,5% van toepassing.
- Indien er geen, of geringe, aanschafwaarde grond in de administratie staat, wordt uitgegaan van € 40 per vierkante meter. Op de restwaarde is wel rentecalculatie van toepassing. Restwaarden worden niet toegepast op noodlokalen, inventaris en installaties.

Op basis van historische gegevens kan worden gesteld dat gemeentelijke voertuigen altijd een restwaarde hebben. Deze wordt gesteld op 5% van de verkrijgingsprijs.

De erfpachtgronden bij het Grondbedrijf zijn gewaardeerd op de verkoopwaarde waarop de canon of de afkoop van de canon zijn gebaseerd.

De strategische gronden zijn in principe gewaardeerd tegen (agrarische) marktwaarde.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De waardering is gebaseerd op de historische kostprijs c.q. aanschafprijs, verminderd met - voor wat betreft de geldleningen - de aflossingen op geldleningen. Indien de marktwaarde duurzaam lager is dan de verkrijgingsprijs, wordt ze afgewaardeerd tegen de marktwaarde.

Vorraden

Grondbeleid

De gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs (art. 63 BBV), vermeerderd met de toegerekende beheerskosten en verminderd met de gerealiseerde verkopen en eventuele voorzieningen.

De voorraden (grond- en hulpstoffen en onderhandenwerk) bij het Grondbedrijf zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs of, indien deze lager is, de marktwaarde. De boekwaarden van de afgesloten exploitaties zijn overeenkomstig de te verwachten opbrengsten bij de destijds afgesloten complexen.

De ramingen zijn gebaseerd op calculaties per complex, de raming van het eindresultaat is op basis van eindwaarde. Voor het nog te realiseren negatieve resultaat is een voorziening getroffen.

Grondbeleid: tussentijds winst nemen (Percentage of completion-methode (Poc)):

Voor het bepalen van de tussentijdse winst is aansluiting gezocht bij een algemeen aanvaardbare methodiek (bedrijfsleven, fiscaal), waarbij rekening is gehouden met de bijzondere kenmerken van gemeentelijke grondexploitaties. De doelstelling van het gemeentelijk grondbeleid is immers niet primair gericht op het behalen van financieel rendement, maar op het bereiken van het gewenste voorzieningenniveau voor inwoners en bedrijven. De Poc-methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten als de kosten, verkeert. Daarnaast is deze methode eenvoudig toepasbaar en kan eenduidig worden gehanteerd voor alle positieve grondexploitaties die door gemeenten worden uitgevoerd. Hiermee wordt aangesloten bij de doelstellingen van de vernieuwing van het BBV: vereenvoudiging en eenduidigheid. Gemeenten zijn daarmee beter onderlinge vergelijkbaar.

Uitzettingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Waar sprake is van een risico op oninbaarheid, is een voorziening getroffen en is dit risico afgetrokken van de nominale waarde.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Eigen vermogen/reserves

De reserves zijn onderverdeeld in een algemene reserve en bestemmingsreserves.

Algemene reserves zijn reserves waaraan geen specifieke bestemming is gegeven, terwijl dit bij bestemmingsreserves wel het geval is.

Resultaat

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Baten worden slechts genomen voor zover ze op de balansdatum gerealiseerd zijn. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Personeelslasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Vakantiegelden en verlofaanspraken worden toegerekend aan het jaar waarop de uitbetaling plaatsvindt.

Het resultaat wordt bepaald op basis van het stelsel van baten en lasten. Het programmaresultaat voor bestemming komt voort uit het saldo van lasten en baten uit de programma's voor bestemming en de doorgevoerde correcties. Het resultaat na bestemming ontstaat door toevoeging aan en onttrekking uit de betreffende bestemmingsreserves.

Voorzieningen

Volgens het BBV mogen voorzieningen worden gemaakt in de volgende drie gevallen:

- Er zijn verplichtingen en verliezen waarvan we de hoogte op de balansdatum niet zeker weten, maar wel redelijk kunnen inschatten.
- Er zijn op de balansdatum risico's die kunnen leiden tot verplichtingen of verliezen, waarvan we de hoogte al redelijk kunnen inschatten.
- We moeten in de toekomst kosten maken. We mogen alleen een voorziening maken, als de kosten voor de balansdatum ontstonden en de voorziening bedoeld is om de lasten gelijk te verdelen over een aantal begrotingsjaren.

Voorzieningen worden gevormd tegen nominale waarde, behalve de APPA-voorziening. De waarderingsgrondslag van de APPA-voorziening betreft contante waarde, waarbij de contante waarde middels een actuariële berekening wordt bepaald.

Onderhoudskosten in de onderhoudsvoorzieningen vastgoed worden gereserveerd tot het gebouw, of een specifiek omschreven gebouwonderdeel, is afgeschreven. Daarna worden investeringen geactiveerd en ontstaat er een activastaat conform de componentenmethode. Als de investering lager is dan € 25.000 wordt deze eenmalig afgeboekt.

Vaste schulden

De leningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Het bedrag van de aflossingen die binnen een jaar vervallen, is niet afzonderlijk onder kortlopende schulden opgenomen. Vaste schulden zijn schulden waarvan de rente één jaar of langer vast staat.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vennootschapsbelasting

Op basis van het BBV mogen geen latenties gevormd worden. Tot nu toe doet de belastingdienst geen definitieve uitspraak over de wijze waarop de vennootschappelijke belasting bepaald en opgenomen dient te worden. Hierdoor is sprake van een onzekerheid.

Eigen bijdragen van het Centraal administratiekantoor (CAK)

Een aanvrager van een voorziening, zoals hulp in de huishouding, ondersteuning of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. Het CAK is het publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (zbo) dat door de wetgever is belast met de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdrage.

Doordat de wetgever heeft besloten de systematiek te volgen dat het CAK de eigen bijdragen vaststelt en daarover geen inzicht geeft op cliëntniveau aan de gemeentes kan de juistheid en volledigheid van deze bijdrage niet getoetst worden. Hiermee heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is en derhalve niet valt onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door de accountant van de gemeente.

NUBBV: Garant- en borgstellingen

De garant- en borgstellingen worden in de bijlage niet uit de balans blijkende verplichtingen tegen de nominale waarde opgenomen.

NUBBV: Meerjarige inkoopcontracten

Belangrijke financiële verplichtingen (beïnvloedbaar inkoopvolume)

Conform art. 53 BBV moet in de toelichting op de balans een item worden opgenomen over de belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente in de toekomstige jaren is gebonden maar die niet uit de balans zelf blijken. Uit de balans blijken slechts die verplichtingen die per ultimo van het boekjaar zijn aangegaan, waar ook het werk al voor is gedaan maar waar nog geen factuur voor is ontvangen. Die verplichtingen die al wel zijn aangegaan maar waar het werk nog niet voor is gedaan, bijvoorbeeld omdat het over een langlopend contract gaat, zijn niet opgenomen in de cijfers. U kunt dan denken aan onder andere langlopende lease verplichtingen, langlopende huurcontracten en grote investeringen.

Bij de overheid zijn deze verplichtingen met name relevant bij het bepalen van de beleidsvrijheid van de gemeenteraad. Aan dergelijke financiële verplichtingen wordt reeds aandacht besteed in de P&C-cyclus en bij het opstellen van de bijvoorbeeld de Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Voor alle niet uit de balans blijkende verplichtingen geldt dat deze ofwel in de meerjarenbegroting zijn opgenomen, ofwel in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn benoemd.

Meerjarige contracten: Europese aanbestedingsregels

Bij meerjarige inkoopcontracten kunnen, afhankelijk van het geraamde inkoopbedrag, de Europese aanbestedingsregels van toepassing zijn. Een onrechtmatigheid bij de contractverlening kan dan jaarlijks in de afweging naar de controleverklaring blijven doorwerken, doordat de lasten voortvloeiende uit het inkoopcontract ieder jaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

Balansaanpassingen per 1 januari 2018

In de beginbalans per 1 januari 2018 zijn geen aanpassingen doorgevoerd t.o.v. van de balanscijfers per 31 december 2017. De balanstotalen Activa en Passiva zijn door deze aanpassingen niet veranderd.

Het resultaat na bestemming jaarrekening 2017 is conform besluit toegevoegd aan de algemene reserve.

Toelichting op de balans

Materiële vaste activa: overige investeringen met economisch nut; gronden en terreinen: strategische gronden

Betreft de waardering van elf complexen. Eind 2018 bedraagt de totale boekwaarde van deze complexen € 81,2 miljoen. Hiervoor is een voorziening getroffen van € 56,1 miljoen. De balanswaarde per 31 december bedraagt € 25,1 miljoen.

Materiële vaste activa

De gehanteerde afschrijvingstermijnen van investeringen in 2018 zijn, op twee investeringen na, conform de vastgestelde bandbreedte per activagroep verwerkt.

De investering in mobiele telefonie wordt, in afwijking op de vastgestelde bandbreedte Machines, apparaten en installaties van 3 tot 20 jaar, in twee jaren afgeschreven.

Een investering voor werkzaamheden Rodeweg 23 is, in afwijking op de vastgestelde bandbreedte Bedrijfsgebouwen van 10 tot 50 jaar, in zes jaren afgeschreven, omdat deze termijn aansluit op de resterende levensduur van de andere investeringen op de Rodeweg 23.

Een investering van € 123.215 voor verharding bij sportparken is voor een lager bedrag dan het vastgestelde drempelbedrag van € 150.000 voor Grond-weg en waterbouwkundige werken geactiveerd.

Vorraden: onderhanden werk (bouwgrond in- & afgesloten exploitatie)

Lopende exploitaties/bouwgrond in exploitatie

Betreft 12 lopende exploitaties met betrekking tot saneringen reconstructie van gebieden, complexen voor woningbouw - en voor kantoren en bedrijven etc. Eind 2018 bedraagt de totale boekwaarde van deze complexen € 72,5 miljoen. Hiervoor is een voorziening getroffen van € 52,7 miljoen. De balanswaarde per 31-12 bedraagt € 19,8 miljoen.

Afgesloten exploitaties

Betreft nog tien complexen met restgronden, waarbij zeven complexen op 31 december 2018 een boekwaarde hebben die gelijk is aan de balanswaarde van € 2,0 miljoen.

Raming bouwgrond in exploitatie

De ramingen zijn gebaseerd op calculaties per exploitatie exclusief indexatie en rente, het resultaat is op basis van nominale waarde. Voor het nog te realiseren negatieve resultaat is een voorziening getroffen.

Uitzettingen rente typische looptijd < 1 jaar: uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd korter dan een jaar

Op basis van de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden heeft de gemeente Assen in totaal een bedrag van € 47,0 miljoen aan publieke gelden aangehouden bij het ministerie van Financiën. Hiervan is in 2018 weer € 47,0 miljoen naar onze werkrekening bij de BNG overgeboekt. Per saldo heeft de gemeente Assen op 31 december 2018 nog een bedrag van € 0 aan publieke middelen aangehouden bij het ministerie van Financiën.

Uitlopende passiva: uitlopende schulden rente typische looptijd korter dan een jaar

De volgende kredietfaciliteiten waren in 2018 van toepassing: Rekening Courant BNG € 29,0 miljoen en ABN AMRO Bank € 0

Eigen vermogen/reserves

De stand van de reserve woningbouw/stedelijke vernieuwing is 31 december 2018 € 19.178. Dit is lager dan het minimum bedrag van € 25.000 genoemd in punt 3.1 Nota Reserves en Voorzieningen. Afwikkeling van de reserve zal plaatsvinden in 2019.

Voorzieningen

Onderhoudsvoorzieningen vastgoed

Op basis van de meerjaren onderhoudsplanning is een doorrekening gemaakt voor de benodigde stortingen in de onderhoudsvoorziening. Voor 2018 heeft dit geresulteerd in een vrijval van € 0,9 miljoen.

Schatkistbankieren

Het drempelbedrag voor schatkistbankieren in 2018 is € 2,6 miljoen.

Het bedrag van de overschrijding van het drempel bedrag, conform de berekening artikel 2, lid 4, van de Wet financiering decentrale overheden door de gemeente Assen in ieder kwartaal van 2018 buiten 's Rijks schatkist is aangehouden, is nihil.

Gebeurtenissen na balansdatum

Tussen het einde van het boekjaar en de vaststelling van de jaarrekening hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan, die van belang zijn voor het inzicht van de financiële positie van de gemeente Assen en die niet zijn verwerkt in deze jaarrekening.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Garant- en borgstellingen

Dit betreft het saldo per 31 december 2018 van de verstrekte garantstellingen aan de Stichting Zorggroep Drenthe van € 2,2 miljoen en de GKB voor de verstrekte kredieten aan cliënten van € 0,3 miljoen. Vanwege het minimale risico hebben we de post garantstellingen gesteld op het bedrag waarvoor de gemeente direct en voor 100% garant staat.

Daarnaast zijn er de gewaarborgde leningen door Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). In de toelichting op de balans hebben we een overzicht opgenomen van alle geborgde leningen met een totaalbedrag van € 210,8 miljoen. Wsw is nog nooit aangesproken op de borg en schat het risico van de gemeenten en het Rijk in als zeer klein, of zelfs theoretisch.

Belangrijke financiële verplichtingen (beïnvloedbaar inkoopvolume)

Het totale beïnvloedbare inkoopvolume is € 200 miljoen.

Doel van de Reserves en Voorzieningen

Toelichting reserves	
Categorie / naam	toelichting doel van de reserve
Algemene reserves	
algemene reserve Algemene Dienst	buffer minimaal € 6,7 miljoen, € 100 per inwoner)
Bestemmingsreserves	
Amortisatiereserves	
reserve nieuwbouwprojecten	kostendekking nieuwbouwprojecten
reserve maatschappelijke renderende investeringen (MRI)	dekking grootschalige en maatschappelijk renderende investeringen
reserve opbrengst Essent-aandeel DNK	exploitatie DNK
reserve wielervedaan	realisatie van een wielervedaan
reserve voortgezet onderwijs	diverse onderwijsdoelinden
reserve MFA Assen-Oost	bestemd voor nieuwe accommodatie
reserve De Nieuwe Kolk	bestemd voor kapitaallasten en exploitatietekorten
reserve amortisatie brandweerkazerne	compensatie nadelige exploitatieresultaten
reserve amortisatie gebiedsgericht werken	compensatie nadelige exploitatieresultaten
reserve amortisatie Veemarktterrein	dekking kapitaallasten
reserve amortisatie fietspad Europaweg Zuid	dekking kapitaallasten
reserve amortisatie FlorijnAs	dekking kapitaallasten
Egalisatiereserves	
reserve gemeentelijk sociaal deelfonds	fluctuaties decentralisatie Wmo, Jeugd- en Participatiewet
reserve straten- en wegenbeheer	onderhoudskosten wegen, wandel- en fietspaden
reserve maatschappelijke opvang	opvangen effecten exploitatie
Reserves grondexploitaties	
algemene reserve + weerstandsvermogen grondexploitaties	opvangen risico's/schommelingen grondexploitaties
Reserves meerjarige projecten	
reserve grote projecten	medebekostiging grootschalige investeringsprojecten
reserve verkeersmaatregelen	projecten verkeersmaatregelen
reserve herziening bestemmingsplannen	dekking exploitatielasten
reserve Besluit Locatiegebonden Subsidies (BLS)	dekking projecten ihkv locatie gebonden subsidies
reserve duurzaamheid	uitwerking duurzaamheidsbeleid
reserve groenontwikkeling	financiering onderhoud en aanleg groenvoorzieningen
reserve woningbouw /stedelijke vernieuwing	stimulering projecten woningbouw/stedelijke vernieuwing
reserve beeldende kunst	uitvoering percentage regeling beeldende kunst
reserve RSP-gelden FlorijnAs	bestemd voor projecten FlorijnAs

Toelichting reserves	
Categorie / naam	toelichting doel van de reserve
reserve Binnenstad	ontwikkeling Binnenstadvisie
Reserves overige specifieke beleidstaken	
bestemmingsreserve jaarovergang	restantbudgetten, overheveling naar jaar t+1
reserve opbrengst Essent-aandelen	nog nader in te vullen bestemming door de raad
reserve ijsbaancomplex/Toeristisch Recreatieve Zone	reserve garantstelling ijsbaancomplex
reserve speelvoorzieningen	aanleg sport- en spelvoorzieningen oudere jeugd
reserve stimulering economisch beleid	cofinanciering projecten lokale en regionale economie
reserve investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	uitvoering businessplan Groningen Airport Eelde

Toelichting voorzieningen	
Categorie / naam	toelichting doel van de voorziening
diverse onderhoudsvoorzieningen gebouwen en dergelijke	instandhouding gem. panden/scholen e.d.
voorziening onderhoud parkeergarages	instandhouding diverse parkeergarages
voorziening onderhoud Sociale Huurwoningen	instandhouding sociale huurwoningen
voorziening rioolbeheer	bestemd voor (vervangings)investeringen/groot onderhoud
voorziening rioolbeheer m.b.t. derden	gelden bestemd voor derden
voorziening afvalstoffenheffing	gelden bestemd voor derden
voorziening pensioenverplichtingen (oud-) bestuurders	afwikkeling verplichtingen
voorziening frictiekosten personeel*	verplichtingen n.a.v. reorganisatie*
voorziening frictiekosten harmonisatie PSW	frictiekosten harmonisatie peuterspeelzaalwerk

Ad * Toelichting voorziening frictiekosten personeel

De beginstand van de voorziening bedroeg op 1 januari 2018 totaal € 1,91 miljoen. In 2018 is een bedrag van € 0,60 miljoen onttrokken aan de voorziening voor gemaakte frictiekosten. Als gevolg van diverse ontwikkelingen in de loop van het jaar (nieuwe baan, overlijden en vervroegd pensioen) hoeft een bedrag aan voorziene frictiekosten van totaal € 0,94 miljoen niet meer te worden ingezet. Daartegenover staan een aantal nieuwe boventallige medewerkers waarvan de frictiekosten totaal € 1,35 miljoen bedragen. De frictievoorziening diende daarom (rekening houdend met een actualisatie van de bestaande boventallige medewerkers) per saldo met € 0,45 miljoen te worden aangevuld. Ultimo 2018 bedraagt de frictievoorziening € 1,76 miljoen.

A. Vaste activa		(voor de gehele toelichtingentabel bedragen x € 1.000)				
Balanspost	boekwaarde	investering	bijdragen	extra	afschrijving	boekwaarde
(* extra afschrijving door duurzame waardevermindering/desinvestering)	1-1-2018		van derden	afschrijving*		31-12-2018
0. Immateriële vaste activa						
0.1 kosten verbonden aan sluiten geldlening + saldo (dis)agio	452	0	0	0	109	344
totaal 0. Immateriële vaste activa	452	0	0	0	109	344
1. Materiële vaste activa						
totaal 1.1 gronden uitgegeven in erfpacht	1.135	-24	0	0	0	1.111
1.2 investeringen met economisch nut ivm heffing						
bedrijfsgebouwen	2.333	0	0	0	94	2.239
grond-, weg-, en waterbouwkundige werken: economisch nut	18.145	3.014	156	0	197	20.806
grond-, weg-, en waterbouwkundige werken: maatschappelijk nut	1.158	0	0	0	62	1.096
vervoermiddelen	2.383	0	0	5	410	1.968
machines, apparaten en installaties	103	0	0	0	26	76
overige materiële vaste activa	2.150	314	0	0	210	2.255
totaal 1.2 investeringen met economisch nut ivm heffing	26.271	3.328	156	5	997	28.441
1.3 overige investeringen met economisch nut						
gronden en terreinen	678	0	0	0	0	678
gronden en terreinen: strategische gronden	23.859	1.219	0	0	0	25.078
woonruimten	4.260	0	0	0	33	4.226
bedrijfsgebouwen	302.558	4.989	1.053	1.066	5.597	299.830
bedrijfsgebouwen: activa in aanbouw	2.261	-1.323	0	0	0	938
grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	8.100	554	0	0	191	8.463
grond-, weg-, en waterbouwkundige werken: activa in aanbouw	777	-594	182	0	0	1
vervoermiddelen	1.816	406	0	18	336	1.868
machines, apparaten en installaties	2.387	1.794	124	25	775	3.258
overige materiële vaste activa	7.088	240	0	0	1.356	5.971
totaal 1.3 overige investeringen met economisch nut	353.783	7.287	1.360	1.110	8.289	350.312
1.4 overige investeringen met maatschappelijk nut						
grond-, weg-, en waterbouwkundige werken: maatschappelijk nut	12.910	28.858	10.121	252	582	30.813
grond-, weg-, en waterbouwkundige werken: activa in aanbouw	2.987	3.302	862	0	0	5.428
grond-, weg-, en waterbouwkundige werken: FlorijnAs	0	2.272	2.272	0	0	0
totaal 1.4 overige investeringen met maatschappelijk nut	15.897	34.432	13.255	252	582	36.240
totaal 1. Materiële vaste activa	397.087	45.023	14.771	1.367	9.869	416.102

Balanspost		boekwaarde 1-1-2018	vermeer- dering			vermin- dering	boekwaarde 31-12-2018
2.	Financiële vaste activa						
	2.1 kapitaalverstrekkingen - deelnemingen	330	0			0	330
	2.2 leningen - deelnemingen	1.329	0			0	1.329
	2.3 overige langlopende leningen u/g	3.666	914			368	4.212
	totaal 2. Financiële vaste activa	5.325	914			368	5.871
totaal A. Vaste activa		402.864	45.937	14.771	1.367	10.345	422.317
B. Vlottende activa							
Balanspost		boekwaarde 1-1-2018	vermeer- dering			vermin- dering	boekwaarde 31-12-2018
1.	Voorraden						
	1.1 onderhanden werk (bouwgrond in- & afgesloten exploitatie)						
	a. lopende exploitaties	19.683	105			0	19.788
	b. afgesloten exploitaties	2.191	0			230	1.961
	totaal 1. Voorraden; 1.1 onderhanden werk (bouwgrond in- & afgesloten expl.	21.874	105			230	21.749
	1.2 gereed product en handelsgoederen						
	gereed product en handelsgoederen	0	986			0	986
	totaal 1.2 gereed product en handelsgoederen	0	986			0	986
	totaal 1. Voorraden	21.874	1.091			230	22.735
2.	Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar						
	2.1 vorderingen op openbare lichamen	16.373	0			2.414	13.959
	2.2 overige vorderingen	5.633	0			408	5.225
	2.3 uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd korter dan één jaar	0	46.991			46.991	0
	totaal 2. uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	22.006	46.991			49.813	19.184
3.	Liquide middelen						
	3.1 kassaldi	11	730			733	8
	3.2 banksaldi	606	17.275			17.195	686
	totaal 3. Liquide middelen	617	18.005			17.928	694

Balanspost	boekwaarde 1-1-2018	vermeer- dering			vermin- dering	boekwaarde 31-12-2018
4. Overlopende activa						
4.1 nog te ontvangen bedragen overheden	3.463	362			0	3.825
4.2 overige nog te ontvangen bedragen	1.641	1.242			0	2.882
4.3 vooruitbetaalde bedragen overheden	14	0			14	0
4.4 overige vooruitbetaalde bedragen	498	0			107	392
4.5 overige overlopende activa: kruisposten	0	1			0	1
totaal 4. Overlopende activa	5.616	1.605			121	7.100
totaal B. Vlottende activa	50.114	67.692			68.091	49.713
totaal Activa	452.977	113.629	14.771	1.367	78.436	472.030

C. Vaste passiva						
Balanspost	boekwaarde 1-1-2018	rente- bijschrijving	toevoeging	vrijval tgv exploitatie	onttrekking	boekwaarde 31-12-2018
1. Eigen vermogen/reserves						
1.1 algemene reserve	27.406	0	230	0	6.219	21.418
1.2 bestemmingsreserves	154.747	896	30.200	0	40.027	145.816
1.3 resultaat na bestemming (nog te bestemmen)	0	0	0	0	-1.165	1.165
totaal 1. Eigen vermogen/reserves	182.153	896	30.430	0	45.081	168.399
2. Voorzieningen						
2.1 diverse voorzieningen	30.277	0	5.037	0	3.411	31.903
totaal 2. Voorzieningen	30.277	0	5.037	0	3.411	31.903
Balanspost	boekwaarde 1-1-2018	vermeer- dering			aflossing	boekwaarde 31-12-2018
3. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer						
3.1.1 onderhandse leningen: binnenlandse banken en overige fin. instell.	143.871	15.000			10.798	148.073
3.1.2 onderhandse leningen: binnenlandse pensioen- en verzekeringsinst.	8.000	0			1.000	7.000
3.1.3 onderhandse leningen: buitenlandse instellingen	30.900	0			675	30.225
3.1.4 onderhandse leningen: openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	0	15.000			0	15.000
totaal 3.1 onderhandse leningen	182.771	30.000			12.473	200.298
3.2 door derden belegde gelden: spaarpremies hypotheek	83	0			4	80
3.3 waarborgsommen	9	21			3	27
totaal 3. Vaste schulden met rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	182.863	30.021			12.479	200.405
totaal C. Vaste passiva	395.293	30.917	35.467	0	60.971	400.707

D. Vlottende passiva						
Balanspost		boekwaarde 1-1-2018	vermeer- dering		vermin- dering	boekwaarde 31-12-2018
1.	Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar					
	1.1 overige kasgeldleningen	0	40.000		20.000	20.000
	1.2 banksaldi: betreft totaal saldo BNG	4.860	2.950.693		2.951.236	4.317
	1.3 overige schulden	19.840	0		4.582	15.259
	totaal 1. Vlottende schulden rentetypische looptijd korter dan een jaar	24.699	2.990.693		2.975.818	39.576
2.	Overlopende passiva					
	2.1 nog te betalen bedragen overheden	10.876	0		1.799	9.077
	2.2 overige nog te betalen bedragen	7.480	1.745		0	9.225
	2.3 vooruit ontvangen bedragen overheden	12.652	533		0	13.185
	2.4 overige vooruitontvangen bedragen	1.978	0		1.717	261
	totaal 2. Overlopende passiva	32.985	2.278		3.515	31.748
	totaal D. Vlottende passiva	57.684	2.992.971		2.979.333	71.324

totaal Passiva	452.977	3.023.888	35.467	0	3.040.304	472.030
-----------------------	----------------	------------------	---------------	----------	------------------	----------------

F. Niet uit de balans blijvende verplichtingen						
Balanspost		boekwaarde 31-12-17	correctie 1-1-2018	boekwaarde 1- 1-2018	aflossing/ mutatie	boekwaarde 31-12-2018
1.	garantstellingen	2.787	0	2.787	-246	2.541
	totaal F. niet uit de balans blijvende verplichtingen	2.787	0	2.787	-246	2.541

A0. Immateriële vaste activa							
Balanspost					boekwaarde 1-1-2018	boekwaarde 31-12-2018	
0.1	Kosten verbonden aan sluiten geldlening + saldo (dis)agio						
	herfinanciering vaste geldleningen				452	344	
	totaal 0.1 kosten verbonden aan sluiten geldlening + saldo (dis)agio				452	344	

A1. Materiële vaste activa		
Balanspost	vermeerdering 2018	vermindering 2018
1.2 investeringen met economisch nut die verband houden met een heffing		
grond-, weg-, en waterbouwkundige werken (econ.nut)		
rioleringswerkzaamheden diverse straten	1.954	156
leidingen relinen	379	0
persleiding sb zuid	413	0
riool minigemalen	158	0
aanleg veld begraafplaats Boskamp	109	0
totaal grond-, weg-, en waterbouwkundige werken (econ.nut)	3.014	156
vervoermiddelen		
extra afschrijving i.v.m. afstoting vervoermiddelen	0	5
totaal vervoermiddelen	0	5
overige materiële vaste activa		
minicontainers 2018	103	0
ondergrondse perscontainers 2018	211	0
totaal overige materiële vaste activa	314	0
totaal 1.2 investeringen met economisch nut die verband hebben met een heffing	3.328	156
1.3 Overige investeringen met economisch nut		
gronden en terreinen: strategische gronden (zie toelichting op de balans)		
mutatie balanswaarde strategische gronden	1.219	0
totaal gronden en terreinen	1.219	0
bedrijfsgebouwen		
Stadshuis: verbouwing raadszaal	568	0
Stadshuis: koeling serverruimte	52	0
Stadshuis: overige werkzaamheden	17	0
Buitenzorg: vervanging installaties	75	0
CBS Kloostertuin (incl. € 20k bouwrente)	3.763	0
Rodeweg 23 werkzaamheden	59	0
Brunelstraat vervanging cv	80	0
MFA Schakelveld: uitbreiding	263	0
Parkeergarage DNK: btw-correctie	95	75
Kloosterveste: btw-correctie	0	223
MFA Schakelveld + MFA Pittelo: btw-correctie	0	755

Balanspost	vermeerdering 2018	vermindering 2018
diverse kleine investeringen	16	0
extra afschrijving i.v.m. afstoting bedrijfsgebouwen en voorgenomen verkoop	0	1.066
activa in aanbouw: mutatie	-1.323	0
totaal bedrijfsgebouwen	3.666	2.119
grond-, weg-, en waterbouwkundige werken		
aanpassingen sportpark ACV	554	0
activa in aanbouw: mutatie	-594	182
totaal grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	-39	182
vervoermiddelen		
houtversnipperaar	74	0
container carrier	30	0
achterladers nr 16 en nr 17	257	0
vervanging pick-ups, handveegauto's e.d.	45	0
extra afschrijving i.v.m. afstoting vervoermiddelen	0	18
totaal vervoermiddelen	406	18
machines, apparaten en installaties		
hardware automatisering	316	0
audiovisuele middelen vergaderzalen, telefonie, ipads en randapparatuur	363	0
klepelmaaier	28	0
zoutstrooiers	538	0
geluid en verlichting Kombaan aanv.	22	0
Beregeningsinstallatie Achilles	30	0
SH Olympus zonnepanelen	196	124
Buitenzorg zonnepanelen	96	0
MFA AO Zonnepanelen aanv.	13	0
inventaris en apparatuur ProAssen	92	0
GPS-meetapparatuur	35	0
innovatie handhaving	33	0
digitaal vergadersysteem raad	33	0
extra afschrijving i.v.m. afstoting machines, apparaten en installaties	0	25
totaal machines, apparaten en installaties	1.794	149

Balanspost		vermeer- dering 2018	vermin- dering 2018
	overige materiële vaste activa		
	softwarepakketten automatisering	21	0
	zelfpersende container	13	0
	bedrijfsafvalcontainers	24	0
	1ste inrichting groepen diverse scholen	127	0
	stoelen raadszaal	55	0
	totaal overige materiële vaste activa	240	0
	totaal 1.3 overige investeringen met economisch nut	7.287	2.469
1.4	Overige investeringen met maatschappelijk nut		
	grond, weg-, en waterbouwkundige werken		
	LED-verlichting diverse verenigingen	606	113
	vervanging damwand Havenkade	162	0
	renovatie tennisbanen Amelte	160	0
	verduurzamen armaturen, masten en ombouw openbare verlichting	3.740	0
	fietspad Europaweg Zuid + bijdrage Provincie	400	200
	wegen Nobellaan/Dotterbloemstraat + bijdrage private partij	682	171
	GOH Eiberstraat	297	0
	verharding bij sportvelden	123	0
	extra afschrijving i.v.m. afstoting grond-, weg-, en waterbouwkundige werken: maatschappelijk nut	0	252
	FlorijnAs: Overcingeltunnel + bijdrage RSP, NS en Provincie	22.687	9.637
	grond-, weg-, en waterbouwkundige werken: maatschappelijk nut	28.858	10.373
	FlorijnAs: overige projecten + bijdrage RSP en bijdragen derden	2.272	2.272
	activa in aanbouw: overige projecten	3.302	862
	totaal 1.4 overige investeringen met maatschappelijk nut	34.432	13.507

A2. Financiële vaste activa			
Balanspost		boekwaarde 1-1-2018	boekwaarde 31-12-2018
2.1	Kapitaalverstrekkingen		
	deelnemingen		
	aandelen Enexis	110	110
	aandelen Bank Nederlandse Gemeenten nv	213	213
	aandelen NV Waterleidingmaatschappij Drenthe	7	7
	totaal 2.1 kapitaalverstrekkingen	330	330
2.2	Lening u/g Enexis	1.329	1.329
2.3	Overige langlopende leningen u/g		
	lening aan Alescon t.b.v. personeelshypotheken	1	0
	leningen aan ambtenaren in verband met secundaire arbeidsvoorwaarden	199	183
	geldlening u/g Stichting SVn voor startersleningen	2.296	2.041
	geldlening u/g Stichting SVn voor zonneleningen	1.170	1.988
	totaal 2.3 overige langlopende leningen u/g	3.666	4.212

B1. Voorraden, balanspost						
(bedragen x € 1.000)		woning- bouw	bedrijven- terrein	totaal BIE	afgesloten	totaal ohw
1.1	Onderhanden werk (bouwgrond in- & afgesloten exploitatie, specificatie voorraden: zie toelichting op de balans)					
	Mutatie onderhandenwerk					
	saldo begin jaar					
	boekwaarde	27.320	44.220	71.540	2.191	73.731
	voorziening	-29.565	-22.292	-51.857	0	-51.857
	balanswaarde	-2.245	21.928	19.683	2.191	21.874
	mutatie boekwaarde					
	opbrengsten	-3.212	-1.071	-4.283	-490	-4.773
	kosten	2.487	1.243	3.730	260	3.990
	resultaatverrekening	445	1.013	1.458	0	1.458
	totaal mutatie	-280	1.185	905	-230	675
	saldo ultimo jaar					
	boekwaarde	27.040	45.405	72.445	1.961	74.406
	voorziening	-29.852	-22.805	-52.657	0	-52.657
	balanswaarde	-2.812	22.600	19.788	1.961	21.749
	Raming bouwgrond in exploitatie					
	nog te maken kosten, exclusief rente	21.818	19.182	41.000		
	nog te realiseren opbrengsten, exclusief rente	20.309	48.959	69.268		
	nog te realiseren resultaat (nominaal)	-33.845	-25.170	-59.015		
Balanspost					vermeerde- ring 2018	verminde- ring 2018
1.2	Gereed product en handelsgoederen					
	voorgenomen verkoop vastgoed				986	0
	1.2 Gereed product en handelsgoederen				986	0

B2. Uitzettingen rentetypische looptijd korter dan één jaar en de afloop openstaande vorderingen			
Afloop Balanspost		boekwaarde 1-1-2018	boekwaarde 31-12-2018
2.1	Vorderingen op openbare lichamen		
	vordering op het Rijk: BCF-aangifte	13.505	11.894
	vordering op overige overheid	2.868	2.066
	totaal 2.1 vorderingen op openbare lichamen	16.373	13.959
2.2	Overige vorderingen		
	diverse gemeentebelastingen	1.834	1.414
	vorderingen m.b.t. parkeren	246	338
	vorderingen m.b.t. afval aangelegenheden	196	215
	vorderingen m.b.t. sportaangelegenheden	170	97
	vorderingen onderwijsaangelegenheden	269	839
	huren en pacht	1.325	773
	Grondbedrijf (verhuur, grondverkoop en dergelijke)	61	94
	Actium	340	390
	zorgaanbieders WMO en Jeugd	0	1.029
	Ahold/Heijmans: bijdrage herstel Triade	1.150	0
	VVE Olympus	150	0
	overig	135	244
	voorziening dubieuze debiteuren	-243	-208
	totaal 2.2 overige vorderingen	5.633	5.225
2.3	Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd korter dan 1 jaar (zie toelichting op de balans)	0	0
totaal B2 uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar en de afloop openstaande vorderingen		22.006	19.184

B4. Overlopende activa		
Balanspost	boekwaarde 1-1-2018	boekwaarde 31-12-2018
4.1 Nog te ontvangen bedragen overheden		
nog te ontvangen bijdragen van het Rijk	1.609	1.378
nog te ontvangen bijdragen van overige overheid	1.854	2.447
totaal 4.2 overige nog te ontvangen bedragen	3.463	3.825
4.2 Overige nog te ontvangen bedragen		
Nedvang/afvalbedrijven	724	427
raming opbrengst toeristenbelasting	425	484
parkeeropbrengsten	0	121
onderwijs aangelegenheden	0	210
diverse verenigingen: investering ledverlichting	0	113
Actium: Mijn Buurt Assen	0	99
Ahold: bijdrage herstel Triade	0	250
WMO en Jeugd: PGB en eigen bijdrage	0	1.011
diverse omgevingsvergunningen	122	0
stichting Leefbaarheid Assen	83	0
overig nog te ontvangen bedragen	287	167
totaal 4.2 overige nog te ontvangen bedragen	1.641	2.882
4.3 Vooruitbetaalde bedragen overheden		
vooruitbetaalde bedragen aan overige overheid	14	0
totaal 4.3 vooruitbetaalde bedragen	14	0
4.4 Overige vooruitbetaalde bedragen		
automatiseringskosten	134	208
verzekeringen	62	69
stichting Schakelveld: btw 2019	0	30
stichting Vaart in Assen: verw.kstn en uitv.budget 2019	0	60
stichting wijkcentrum Peelo: comp. huurkst 2019 Markehuus	0	20
VVV Assen dienstverlening	80	0
bijdrage citymanager 2018	70	0
subsidie jeugdsportfonds 2018	105	0
overige vooruitbetaalde bedragen	47	4
totaal 4.4 vooruitbetaalde bedragen	498	392

Balanspost		boekwaarde 1-1-2018	boekwaarde 31-12-2018
4.5	Overige overlopende activa		
	kruisposten	0	1
totaal B4 overlopende activa		5.616	7.100

C1. Eigen vermogen/reserves							
Balanspost		boekwaarde 1-1-2018	resultaat- best. vorig jr	rente- bijschrijving	toevoeging	onttrekking	boekwaarde 31-12-2018
1.1	totaal 1.1 algemene reserves	20.287	7.119	0	230	6.219	21.418
1.2	Bestemmingsreserves						
	Amortisatiereserves						
	reserve nieuwbouwprojecten	3.538	0	78	153	505	3.265
	reserve maatschappelijke renderende investeringen (MRI)	6.795	0	149	0	764	6.180
	reserve opbrengst Essent-aandeel DNK	5.346	0	118	0	448	5.016
	reserve wielerbaan	2.947	0	65	0	263	2.749
	reserve voortgezet onderwijs	886	0	19	0	138	768
	reserve MFA Assen-Oost	2.191	0	48	0	137	2.103
	reserve De Nieuwe Kolk	17.991	0	396	0	1.507	16.880
	reserve amortisatie brandweerkazerne	750	0	16	0	67	699
	reserve amortisatie gebiedsgericht werken	300	0	7	0	0	307
	reserve amortisatie Veemarktterrein	0	0	0	1.120	0	1.120
	reserve amortisatie fietspad Europaweg Zuid	0	0	0	200	0	200
	reserve amortisatie FlorijnAs	0	0	0	13.050	0	13.050
	Egalisatiereserves						
	reserve gemeentelijk sociaal deelfonds	3.692	0	0	497	3.178	1.012
	reserve straten- en wegenbeheer	6.427	0	0	0	0	6.427
	reserve maatschappelijke opvang	2.092	0	0	0	894	1.199
	Reserves grondexploitaties						
	algemene reserve grondexploitaties	14.178	0	0	4.469	0	18.647
	weerstandvermogen grondexploitaties	11.711	0	0	0	37	11.673

Balanspost	boekwaarde 1-1-2018	resultaat- best. vorig jr	rente- bijschrijving	toevoeging	onttrekking	boekwaarde 31-12-2018
Reserves overige specifieke beleidstaken						
bestemmingsreserve jaarovergang	0	0	0	1.377	1.377	0
reserve opbrengst Essent-aandelen	29.989	0	0	0	4.000	25.989
reserve ijsbaancomplex/TRZ	2.500	0	0	0	0	2.500
reserve speelvoorzieningen	248	0	0	0	102	146
reserve stimulering economisch beleid	227	0	0	612	100	739
reserve investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	2.500	0	0	0	1.106	1.394
Reserves meerjarige projecten						
reserve grote projecten	14.708	0	0	4.000	17.050	1.658
reserve verkeersmaatregelen	723	0	0	0	251	472
reserve herziening bestemmingsplannen	623	0	0	0	0	623
reserve Besluit Locatiegebonden Subsidies (BLS)	560	0	0	0	560	0
reserve duurzaamheid	737	0	0	112	542	307
reserve groenontwikkeling	599	0	0	0	0	599
reserve woningbouw / stedelijke vernieuwing	529	0	0	0	510	19
reserve beeldende kunst	810	0	0	0	517	292
reserve RSP gelden FlorijnAs	21.149	0	0	1.610	5.733	17.027
reserve Binnenstad	0	0	0	3.000	243	2.757
totaal 1.2 bestemmingsreserves	154.747	0	896	30.200	40.027	145.816
totaal C1. Eigen vermogen/reserves	175.034	7.119	896	30.430	46.246	167.234

C2. Voorzieningen Balanspost

Balanspost	boekwaarde 1-1-2018	toevoeging	vrijval	onttrekking	boekwaarde 31-12-2018
2.1 Diverse voorzieningen					
diverse onderhoudsvoorzieningen gebouwen e.d.	9.923	1.853	0	1.382	10.394
voorziening onderhoud parkeergarages	879	498	0	604	773
voorziening onderhoud Sociale Huurwoningen	81	32	0	0	113
voorziening rioolbeheer	9.295	522	0	119	9.698
voorziening rioolbeheer derden	2.857	947	0	0	3.804
voorziening afvalstoffenheffing	1.161	0	0	103	1.057
voorziening pensioenverplichtingen (oud-)bestuurders	3.761	735	0	279	4.217
voorziening frictiekosten personeel	1.913	450	0	599	1.764
voorziening frictiekosten harmonisatie PSW	407	0	0	324	83
totaal 2.1 diverse voorzieningen	30.277	5.037	0	3.411	31.903

C3. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Balanspost	hoofdsom lening	boekwaarde 1-1-2018	nieuwe lening 2018	rente	aflossing	boekwaarde 31-12-2018
3.1.1 onderhandse leningen: binnenlandse banken en overige financiële instellingen						
Bank Nederlandse Gemeenten	179.069	134.031	15.000	2.988	10.258	138.773
Nederlandse Waterschaps Bank	12.000	9.840	0	199	540	9.300
totaal 3.1.1 onderhandse leningen binnenlandse banken ea fin. instellingen	191.069	143.871	15.000	3.187	10.798	148.073
3.1.2 onderhandse leningen: binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars						
Aegon (154318)	10.000	8.000	0	61	1.000	7.000
totaal onderhandse leningen binnenlandse pensioenfondsen/verzekeringsinst	10.000	8.000	0	61	1.000	7.000
3.1.3 onderhandse leningen: buitenlandse instellingen						
Süddeutsche Krankenversicherung a.G.	17.000	16.150	0	252	425	15.725
AG Insurance SA	15.000	14.750	0	272	250	14.500
totaal 3.1.3 onderhandse leningen buitenlandse instellingen	32.000	30.900	0	524	675	30.225
3.1.4 onderhandse leningen: openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)						
Provincie Noord Brabant	15.000	0	15.000	155	0	15.000
totaal onderhandse leningen openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	15.000	0	15.000	155	0	15.000
totaal 3.1 vaste schulden met rente typische looptijd langer dan één jaar	248.069	182.771	30.000	3.928	12.473	200.298

D1. Vlottende schulden rentetypische looptijd korter dan één jaar

Balanspost		boekwaarde 1-1-2018	boekwaarde 31-12-2018
1.3	Overige kortlopende schulden		
	schulden aan overheden		
	schuld aan Rijk	6	2
	schuld aan overige overheid	864	704
	totaal schulden aan overheden	870	706
	overige kortlopende schulden		
	bedrijfsverenigingen	618	672
	aanneemsommen/grondverwerving e.d.	4.851	4.128
	nutsbedrijven	469	51
	onderwijs aangelegenheden (Plateau en Pro Assen)	34	47
	WMO en Jeugd zorgkosten	4.695	3.386
	FlorijnAs	5.323	3.714
	subsidies	275	98
	uitzendkrachten/inhuur	1.518	1.143
	huren en pachten januari 2019	670	649
	parkeren Kroonwerk 2019-2022	0	55
	overig	517	611
	totaal overige kortlopende schulden	18.970	14.553
	totaal 1.3 overige kortlopende schulden	19.840	15.259

D2. Overlopende passiva						
Balanspost			boekwaarde 1-1-2018	boekwaarde 31-12-2018		
2.1	Nog te betalen bedragen					
	nog te betalen bijdragen aan het Rijk		3.682	3.564		
	nog te betalen bijdragen aan overige overheid		7.194	5.513		
	totaal 2.1 nog te betalen bedragen overheden		10.876	9.077		
2.2	overige nog te betalen bedragen					
	transitorische rente vaste geldleningen		2.423	2.360		
	subsidies en bijdragen welzijns-/onderwijsaangelegenheden (Plateau/ProAssen)		150	223		
	kosten nascheiding Alterro		86	0		
	aflossing hypotheek Delta Lloyd		40	0		
	DNK VvE bijdrage 2017		471	0		
	zorgaanbieders/cliënten WMO en Jeugd		2.867	1.876		
	overig nog te betalen facturen		1.443	4.766		
	totaal 2.2 overige nog te betalen bedragen		7.480	9.225		
	totaal 2.1 en 2.2 nog te betalen bedragen		18.356	18.302		
Balanspost			boekwaarde 1-1-2018	toevoeging	onttrekking	boekwaarde 31-12-2018
2.3	vooruit ontvangen bedragen overheden (van overheden ontvangen, nog te besteden) uitkeringen					
	uitkering RMC	600	51	35		616
	uitkering gem. onderwijsachterstandsbeleid	21	0	21		0
	uitkering OSO PraktijkOnderwijs Assen (PrO Assen)	4.050	4.082	3.712		4.420
	specifieke uitkering regionale aanpak voortijdige schoolverlaters	149	0	36		113
	voorziening REP	7.000	0	1.700		5.300
	voorziening binnenstadsfonds	0	2.400	0		2.400
	totaal van overheden ontvangen, nog te besteden uitkeringen	11.820	6.533	5.504		12.848
	vooruit ontvangen bedragen van het Rijk tbv projecten onderhanden werk	434	51	434		51
	vooruit ontvangen bedragen van overige overheden tbv projecten onderhanden werk	372	0	372		0
	vooruitontvangen bedragen van openbare lichamen:					
	provincie Drenthe	26	286	26		285
	totaal 2.3 vooruit ontvangen bedragen overheden	12.652	6.870	6.337		13.185

Balanspost		boekwaarde 1-1-2018	boekwaarde 31-12-2018
2.4	Overige vooruit ontvangen bedragen		
	vooruit ontvangen bedragen van derden tbv projecten onderhanden werk	1.977	261
	totaal 2.4 overige vooruit ontvangen bedragen	1.977	261

F. Niet uit de balans blijvende verplichtingen						
Balanspost		hoofdsom lening 31-12	rente % dekkings %	hfdsom rest. 1-1-2018	aflossing/ mutatie	hfdsom rest. 31-12-2018
1.	Garantstellingen					
	1.1 Gegarandeerde geldleningen als garant					
	BNG Stichting Zorggroep Drenthe	3.117	100%	2.421	-190	2.231
	totaal 1.1 Gegarandeerde geldleningen als garant	3.117		2.421	-190	2.231
	1.2 Verstrekte kredieten GKB aan cliënten					
	GKB verstrekte kredieten aan cliënten	602		366	-56	310
	totaal 1.2 Verstrekte kredieten GKB aan cliënten	602		366	-56	310
	totaal 1. garantstellingen	3.719		2.787	-246	2.541
	totaal F. Niet uit de balans blijvende verplichtingen (garantstellingen)			2.787	-246	2.541

WSW		hoofdsom lening 31-12	hfdsom rest. 31-12-2018
Overzicht van door WSW geborgde leningen in EUR (afgerond op 1.000) per ultimo december 2018 Gemeente Assen			
	BNG Stichting Actium	63.200	63.200
	NWB Stichting Actium	110.209	110.209
	SRLEV N.V. Stichting Actium	10.000	10.000
	INTER Krankenversicherung aG Stichting Actium	12.000	12.000
	BNG Stichting Mooiland	2.900	2.900
	NWB Stichting Omnia Wonen	2.226	2.226
	BNG Stichting Woonzorg Nederland	6.293	5.113
	NWB Stichting Woonzorg Nederland	1.049	423
	Aegon Levensverzekering N.V. Stichting Woonzorg Nederland	4.736	4.736
	totaal door WSW geborgde leningen (zie toelichting op de balans)	212.613	210.807

7 Overzicht investeringen

Investerings-raming				bedragen x € 1.000	
Project	Investering-raming	Realisatie per 31 december 2018	Ruimte per 31 december 2018	Datum	
Definitief huisvesten Kloostertuin 19 lokalen	3.625	3.763	-138	28-8-2014	
Vervangen masten/armaturen 2017	3.400	2.986	414	11-5-2017	
Veemarktplein uitvoering	3.297	2.492	805	17-1-2019	
Herstellen Triadegarage	2.875	2.853	22	29-6-2017	
Investering Wielerbaan	2.766	3.372	-606	19-5-2011	
Scholen Kloosterveen gemeentelijke kosten	1.824	922	902	28-8-2014	
Havenkade 16/18 dak- en thuislozen	1.050	1.046	4	19-10-2017	
Basisonderwijs AZC-terrein Schepersmaat	968	891	78	21-4-2016	
MBA Nobellaan	923	820	103	8-12-2016	
Kleuvenstee 1a verbouwen	800	39	761	8-3-2018	
Brandveiligheid Vastgoed	777	510	267	2-2-2017	
Fietspad Europaweg-Zuid	735	735	0	20-4-2017	
Raadzaal interne verbouwing	620	635	-15	15-2-2018	
Herinrichting OV-knooppunt Marsdijk	600	426	174	22-12-2016	
Verbouw Overcingellaan 5 (Catawiki)	600	613	-13	14-5-2017	
ACV aanpassing veldaccommodatie	575	554	21	13-7-2017	
Ledverlichting sportvelden	565	606	-41	21-12-2017	
Binnenstad algemeen	500	317	183	8-3-2018	
Privacy en Informatieveiligheid	433	226	207	27-3-2018	
Aanvullende uitbreiding MFA Schakelveld	200	303	-103	1-3-2017	
Verkeersmaatregelen OV 2018	170	51	119	12-4-2018	
Samen besparen	160	158	2	22-3-2016	
MFA Assen-Oost energiemaatregelen	150	99	51	22-9-2016	
MUP Actualisatie Structuurvisie	145	133	12	17-12-2013	
Onderzoek nevenpost brandweer	139	3	136	22-12-2016	
Sporthal Olympus energie	138	196	-58	22-9-2016	
Buitenzorg energiemaatregelen	125	96	29	22-9-2016	
Innovatieve investering team Handhaving	108	33	75	8-3-2018	
Inventarisatie Schouwsloten Kloosterveen	100	80	20	4-4-2016	
Aanleg veld 7 Boskamp	100	109	-9	7-12-2017	
Actualisatie woonplan	80	64	16	28-8-2014	
Verbouw-verhuizing De Poort	60	1	59	6-12-2016	
Zonnepark Assen-Zuid	30	440	-410	16-6-2016	

Project	Investerings- raming	Realisatie per 31 december 2018	Ruimte per 31 december 2018	Datum
FlorijnAs				
Stationsgebied	68.043	64.460	3.583	8-12-2016
Blauwe As	44.412	43.265	1.147	8-12-2016
Stadsboulevard	25.174	21.432	3.742	8-12-2016
Assen Zuid	16.844	17.050	-206	8-12-2016
Tunnel de Maten	13.329	7.906	5.423	8-12-2016
Sporen in Assen	12.618	11.695	923	8-12-2016
Programmakosten	9.459	8.584	875	8-12-2016
Minder hinder	3.527	3.016	510	8-12-2016

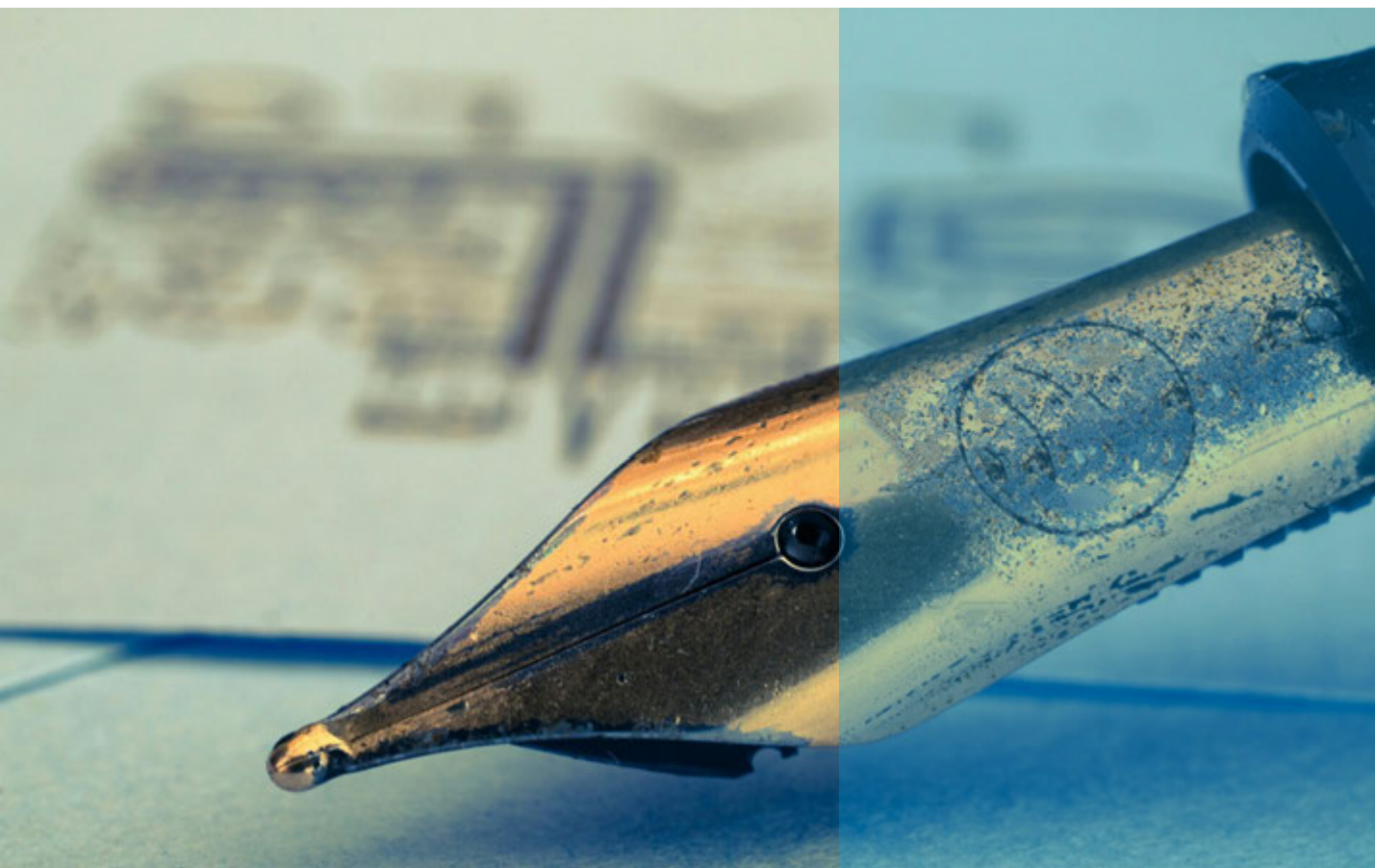
Ondertekening

Jaarverslag en Jaarrekening Assen 2018

Aldus vastgesteld door de raad van gemeente Assen in
de openbare vergadering van donderdag 11 juli 2019.

, voorzitter

, griffier

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van gemeente Assen

Verklaring over de jaarrekening 2018

Ons oordeel

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarverslag en jaarrekening opgenomen jaarrekening (hoofdstuk Financieel, pagina 215 t/m 261) en bijlage 1 SiSa (pagina 271 t/m 276) van gemeente Assen een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de activa en passiva van de gemeente op 31 december 2018 en van de baten en lasten over 2018, in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018, in alle van materieel belang zijnde aspecten, rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het college op 18 september 2018.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de jaarrekening 2018 van gemeente Assen ('de gemeente') gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans met toelichting per 31 december 2018;
- het overzicht van baten en lasten per programma en beleidsprogramma over 2018;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen (EMU saldo, Wet normering topinkomens, overzicht stortingen en onttrekkingen reserves en overzicht investeringen);
- de SiSa-bijlage met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
- de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is het BBV.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het normenkader dat is vastgesteld door het college op 18 september 2018 en het Controleprotocol Wet Normering Topinkomens (WNT) 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

V6ZK2M32XMV2-1336586774-75

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Leonard Springerlaan 35, 9727 KB Groningen, Postbus 8060, 9702 KB Groningen

T: 088 792 00 50, F: 088 792 94 24, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Assen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel belang' wordt toegelicht in de sectie 'Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening'.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de bij onze controle toegepaste materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op €3,2 miljoen (2017: €3,6 miljoen), waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% bedraagt en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2018.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €158.000 (2017: €182.000) rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen, of in het kader van SiSa of WNT, relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarrapport andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording (het programmaplan) en de paragrafen;
- overige onderdelen van het jaarverslag, waaronder:
 - Hoofdlijnen;
 - Bijlage productrealisatie;
 - Bijlage Verantwoording integraal bestuurlijk toezicht.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met het BBV; en voor
- de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen; en
- een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Groningen, 11 juni 2019
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door S.J. Dul MSc RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2018 van gemeente Assen

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat
 - de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, rechtmatig tot stand zijn gekomen;
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing van de gemeente;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Ook het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente financiële risico's niet kan opvangen;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlagen

1. SiSa
2. Productrealisatie
3. Verantwoording integraal bestuurlijk toezicht (IBT)

Bijlage1. SiSa

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

OCW	D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1 / 01</i>	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1 / 02</i>		
		Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contactgemeenten	€ 547.556	€ 599.712		
OCW	D1A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1A / 01</i>	Besteding aan contactschool (jaar T) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1A / 02</i>	Besteding (jaar T) van educatie totaal (automatisch) <i>Aard controle nvt Indicatornummer: D1A / 03</i>	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1A / 04</i>
		Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contactgemeenten	€ 255.455	€ 18.138	€ 273.593	€ 149.218
OCW	D9	Onderwijsachterstandenb eleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01</i>	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02</i>	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03</i>	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04</i>
		Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenb eleid 2011-2018 Gemeenten	€ 417.987	€ 18.054	€ 0	€ 20.067

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Eindverantwoording Ja/Nee		
		<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 09</i>		
		1 060106 Gemeente Assen	€ 0	060106 Gemeente Assen	€ 0	Nee		
DRE	DRE2C	Uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer (Drenthe) SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Drenthe Uitvoeringsregling BDU verkeer en vervoer	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 01</i>	Welke regeling betreft het <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 02</i>	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen <i>Aard controle R Indicatornummer: DRE2C / 03</i>	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen <i>Aard controle R Indicatornummer: DRE2C / 04</i>	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 05</i>	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 06</i>
		1 201502898-00607637	2.5 Openbaar vervoer	€ 74.551		€ 426.397		
		2 201602331-00668708	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 671.117		€ 735.000		
		3 VVBD/2018034	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 304.194		€ 304.194		
		4 201702463-00730951	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 53.273		€ 53.273		
		5 201702466-00731137	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 0		€ 0		
		6 201702464-00731366	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 9.523		€ 9.523		
		7 201702465-00730953	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 8.607		€ 8.607		
		Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 07</i>	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen <i>Aard controle R Indicatornummer: DRE2C / 08</i>	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen <i>Aard controle R Indicatornummer: DRE2C / 09</i>	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE2C / 10</i>		
		1 201502898-00607637	€ 37.276		€ 213.199	Ja		
		2 201602331-00668708	€ 181.748		€ 200.000	Ja		
		3 VVBD/2018034	€ 152.097		€ 152.097	Ja		
		4 201702463-00730951	€ 0		€ 0	Nee		
		5 201702466-00731137	€ 0		€ 0	Nee		
		6 201702464-00731366	€ 4.762		€ 4.762	Nee		
		7 201702465-00730953	€ 4.304		€ 4.304	Nee		

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

DRE	DRE8C	Ruimtelijke ontwikkeling	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Drenthe			De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
		Uitvoeringsregeling Binnenstadfonds	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE8C / 01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE8C / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: DRE8C / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: DRE8C / 04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE8C / 05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE8C / 06</i>
			1 20/5.4/2018001215-201801177	8.1 Ruimtelijke ordening	€ 424.211		€ 424.211	
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording Ja/Nee	
				Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
				<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE8C / 07</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: DRE8C / 08</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: DRE8C / 09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE8C / 10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: DRE8C / 11</i>
			1 20/5.4/2018001215-201801177	€ 0		€ 0	Nee	

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2018	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
		<p>Alle gemeenten verantwoordden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.</p>	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 06</i>
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 09</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 11</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2 / 12</i>
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2017	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAW	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAZ
		<p>Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoordden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)</p>		inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
				I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
				<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2A / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 05</i>
			1 060106 Gemeente Assen	€ 27.128.566	€ 472.410	€ 1.167.180	€ 1.823	€ 137.502

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

	Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2A / 07</i>	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 08</i>	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 09</i>	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 10</i>	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 11</i>	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 12</i>
1	060106 Gemeente Assen	€ 0	487164	€ 150.646	€ 0	€ 208.774
1	Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2A / 13</i>	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 14</i>				
1	060106 Gemeente Assen	€ 0				

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente deel 2018 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoordten hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 06</i>
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G3 / 09</i>						
€ 0	€ 0	Nee						

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2017 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord en hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G3B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G3)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 01</i>	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02</i>	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03</i>	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04</i>	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05</i>	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06</i>
			1 060106 Gemeente Assen	€ 473.712	€ 52.215	€ 213.713	€ 137.765	€ 164.987
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 07</i>	Besteding (jaar T-1) Bob inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 08</i>	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 09</i>	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 10</i>			
			1 060106 Gemeente Assen	€ 0	€ 0	€ 0		

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

GRO	GRO21C	Regiospecifiek pakket (RSP)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: GRO2C / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: GRO2C / 04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 06</i>
			1 2016-35097	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 2.972.257		€ 22.686.785	
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording Ja/Nee	
				Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
				<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 07</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: GRO2C / 08</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: GRO2C / 09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 11</i>
			1 2016-35097	€ 0		€ 2.000.000	Ja	

Bijlage 2. Productrealisatie

Wonen in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Woningbouw/woonplan				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Ruimtelijke ordening	1.552	2.123	1.486	637
Monumentenzorg	13	13	4	9
Wonen	6	6	9	-3
Bouwzaken	124	124	125	-1
Subtotaal lasten	1.695	2.266	1.624	642
Baten				
Ruimtelijke ordening	174	174	72	-102
Monumentenzorg	0	0	0	0
Wonen	0	0	0	0
Bouwzaken	1.250	1.250	2.292	1.042
Subtotaal baten	1.424	1.424	2.365	941
Totaal saldo van baten en lasten	-271	-842	741	1.583
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	120	-120
Beschikking reserves	45	716	100	-616
Totaal mutaties in reserves	45	716	-20	-736
Resultaat	-226	-126	721	847

Wonen in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleids thema: Openbare ruimte				
Lasten en baten per beleidsproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Wegbeheer	3.548	2.134	1.969	165
Verzorging overige infrastructuur	3.606	3.309	2.863	446
Groenbeheer	2.418	2.525	2.767	-242
Rioolbeheer en waterzuivering	3.991	3.991	4.219	-228
Begraven	237	237	140	97
Beheer & exploitatie buitenruimte	95	95	71	24
Subtotaal lasten	13.895	12.291	12.029	262
Baten				
Wegbeheer	82	582	653	71
Verzorging overige infrastructuur	628	628	803	175
Groenbeheer	174	174	349	175
Rioolbeheer en waterzuivering	6.417	6.417	6.160	-257
Begraven	679	679	645	-34
Beheer & exploitatie buitenruimte	360	390	347	-43
Subtotaal baten	8.340	8.870	8.956	86
Totaal saldo van baten en lasten	-5.555	-3.421	-3.073	348
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	1.822	1.200	622
Beschikking reserves	1.903	1.424	802	-622
Totaal mutaties in reserves	1.903	-398	-398	0
Resultaat	-3.652	-3.819	-3.471	348

Wonen in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleids thema: Bereikbaarheid, verkeer en vervoer				
Lasten en baten per beleidsproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Verkeer	210	4.238	3.835	402
Openbaar vervoer	116	1.407	1.371	36
Subtotaal lasten	326	5.645	5.207	438
baten				
Verkeer	0	60	20	-40
Openbaar vervoer	0	185	186	1
Subtotaal baten	0	245	206	-39
Totaal saldo van baten en lasten	-326	-5.400	-5.001	399
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	5.074	4.656	-417
Totaal mutaties in reserves	0	5.074	4.656	-417
Resultaat	-326	-326	-344	-18

Wonen in Assen		(bedragen x € 1.000)		
Beleidsthema: Duurzaamheid				
Lasten en batenper beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Milieubeleid	882	1.921	1.827	94
Huishoudelijk afval en openb.hygiene	3.043	3.043	3.343	-300
Bedrijfsafval	581	581	570	11
Subtotaal lasten	4.506	5.545	5.739	-194
baten				
Milieubeleid	72	331	44	-287
Huishoudelijk afval en openb.hygiene	7.166	7.166	7.329	163
Bedrijfsafval	1.633	1.633	1.460	-173
Subtotaal baten	8.871	9.130	8.833	-297
Totaal saldo van baten en lasten	4.365	3.585	3.094	-491
Mutaties in reserves				
Storting reserves	113	113	112	1
Beschikking reserves	0	569	522	-47
Totaal mutaties in reserves	-113	456	410	-46
Resultaat	4.252	4.041	3.504	-537

Werken in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Werkgelegenheid				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Inkomenswaarborg	36.387	37.177	36.762	415
Activering en uitstroom	16.702	4.374	3.791	583
Subtotaal lasten	53.089	41.551	40.553	998
baten				
Inkomenswaarborg	32.819	30.609	31.106	497
Activering en uitstroom	0	347	298	-49
Subtotaal baten	32.819	30.956	31.404	448
Totaal saldo van baten en lasten	-20.270	-10.595	-9.149	1.446
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	497	-497
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal mutaties in reserves	0	0	-497	-497
Resultaat	-20.270	-10.595	-9.647	948

Werken in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Econ. ontwikkeling en innovatie				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Economische ontwikkeling	1.902	4.067	1.825	2.242
Subtotaal lasten	1.902	4.067	1.825	2.242
baten				
Economische ontwikkeling	120	120	128	8
Subtotaal baten	120	120	128	8
Totaal saldo van baten en lasten	-1.782	-3.947	-1.697	2.250
Mutaties in reserves				
Storting reserves	613	613	612	1
Beschikking reserves	50	200	172	-28
Totaal mutaties in reserves	-563	-413	-440	-27
Resultaat	-2.345	-4.360	-2.138	2.222

Werken in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: FlorijnAs				
Lasten en batenper beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
FlorijnAs	36.668	11.666	5.770	5.896
Subtotaal lasten	36.668	11.666	5.770	5.896
baten				
FlorijnAs	36.668	1.610	1.610	0
Subtotaal baten	36.668	1.610	1.610	0
Totaal saldo van baten en lasten	0	-10.056	-4.160	5.896
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	1.610	1.610	0
Beschikking reserves	0	11.429	5.633	-5.796
Totaal mutaties in reserves	0	9.819	4.023	-5.796
Resultaat	0	-237	-137	100

Meedoen in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Jeugdzorg				
Lasten en Batenper beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Lokaal jeugdbeleid	424	529	249	280
Transitie jeugdzorg	18.377	18.853	26.852	-7.998
Subtotaal Lasten	18.801	19.382	27.100	-7.718
Baten				
Lokaal jeugdbeleid	0	0	0	0
Transitie jeugdzorg	0	0	0	0
Subtotaal Baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-18.801	-19.382	-27.100	-7.718
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	1.814	1.814
Totaal Mutaties in reserves	0	0	1.814	1.814
Resultaat	-18.801	-19.382	-25.286	-5.904

Meedoen in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Wmo en gezondheidszorg				
Lasten en Batenper beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Gezondheidszorg	2.523	2.617	2.614	3
Beleid maatschappelijke onderst.	1.525	1.525	1.555	-30
Uitvoering maatschappelijke onderst.	15.879	16.129	18.158	-2.029
Maatschappelijke opvang	4.585	5.442	5.441	1
Beschermd wonen	38.648	39.770	38.607	1.162
Subtotaal Lasten	63.160	65.482	66.376	-893
Baten				
Gezondheidszorg	0	0	29	29
Beleid maatschappelijke onderst.	0	0	0	0
Uitvoering maatschappelijke onderst.	900	700	868	168
Maatschappelijke opvang	-1	-1	0	1
Beschermd wonen	2.000	2.000	2.331	331
Subtotaal Baten	2.899	2.699	3.228	529
Totaal saldo van baten en lasten	-60.261	-62.783	-63.148	-365
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	1.400	2.293	1.882	-411
Totaal Mutaties in reserves	1.400	2.293	1.882	-411
Resultaat	-58.861	-60.490	-61.266	-776

Meedoen in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Mijn Buurt Assen				
Lasten en Batenper beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Wijkzaken	330	390	337	53
Maatschappelijke dienstverlening	3.056	3.056	3.106	-50
Asielzoekers / nieuwkomers	140	440	313	127
Minderhedenbeleid	26	46	45	1
Ouderenbeleid	0	0	0	0
Welzijnswerk	666	666	628	38
Vrijwilligerswerk	65	65	69	-4
Subtotaal Lasten	4.283	4.663	4.498	165
Baten				
Wijkzaken	0	0	0	0
Maatschappelijke dienstverlening	0	0	0	0
Asielzoekers / nieuwkomers	0	0	172	172
Minderhedenbeleid	0	0	0	0
Ouderenbeleid	0	0	0	0
Welzijnswerk	0	0	0	0
Vrijwilligerswerk	0	0	0	0
Subtotaal Baten	0	0	172	172
Totaal saldo van baten en lasten	-4.283	-4.663	-4.326	337
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	35	35	0	-35
Totaal Mutaties in reserves	35	35	0	-35
Resultaat	-4.248	-4.628	-4.326	302

Meedoen in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Meedoenbeleid				
Lasten en Batenper beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Meedoenbeleid	3.668	4.068	3.911	157
Subtotaal Lasten	3.668	4.068	3.911	157
Baten				
Meedoenbeleid	0	0	0	0
Subtotaal Baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-3.668	-4.068	-3.911	157
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-3.668	-4.068	-3.911	157

Meedoen in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Sport				
Lasten en Batenper beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Sport	300	300	282	18
Subtotaal Lasten	300	300	282	18
Baten				
Sport	0	0	0	0
Subtotaal Baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-300	-300	-282	18
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-300	-300	-282	18

Meedoen in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Schuldhulpverlening				
Lasten en Batenper beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Schuldhulpverlening	829	829	1.068	-239
Subtotaal Lasten	829	829	1.068	-239
Baten				
Schuldhulpverlening	0	0	0	0
Subtotaal Baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-829	-829	-1.068	-239
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-829	-829	-1.068	-239

Meedoen in Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Onderwijs				
Lasten en Baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Huisvesting onderwijs	1.346	1.346	1.463	-117
Schoolbestuurlijke taken	3.155	3.155	3.246	-91
Lokaal onderwijsbeleid	859	859	978	-119
Uitvoering lokaal onderwijs	1.321	1.321	942	379
Volwasseneducatie	0	0	0	0
Subtotaal Lasten	6.681	6.681	6.630	51
Baten				
Huisvesting onderwijs	0	0	0	0
Schoolbestuurlijke taken	3.186	3.186	3.284	98
Lokaal onderwijsbeleid	341	341	434	93
Uitvoering lokaal onderwijs	762	762	827	65
Volwasseneducatie	0	0	0	0
Subtotaal Baten	4.289	4.289	4.545	256
Totaal saldo van baten en lasten	-2.392	-2.392	-2.085	307
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-2.392	-2.392	-2.085	307

Aantrekkelijk Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Aantrekkelijke binnenstad				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Stedelijke vernieuwing	157	675	327	348
Subtotaal lasten	157	675	327	348
baten				
Stedelijke vernieuwing	25	25	13	-12
Subtotaal baten	25	25	13	-12
Totaal saldo van baten en lasten	-132	-650	-314	337
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	3.000	3.000	0
Beschikking reserves	0	1.588	1.242	-347
Totaal mutaties in reserves	0	-1.412	-1.758	-347
Resultaat	-132	-2.062	-2.072	-10

Aantrekkelijk Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Cultureel Hart				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Bibliotheekvoorziening	2.795	2.795	2.805	-10
Schouwburg	4.412	4.412	4.413	-1
Kunstbeoefening en -bevordering	79	79	71	8
Creatieve en culturele vorming	2.739	3.662	3.260	402
Subtotaal lasten	10.025	10.948	10.549	399
baten				
Bibliotheekvoorziening	0	0	10	10
Schouwburg	0	0	0	0
Kunstbeoefening en -bevordering	0	0	0	0
Creatieve en culturele vorming	52	88	66	-21
Subtotaal baten	52	88	76	-11
Totaal saldo van baten en lasten	-9.973	-10.860	-10.472	388
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	36	0	36
Beschikking reserves	1.507	2.260	2.025	-235
Totaal mutaties in reserves	1.507	2.224	2.025	-200
Resultaat	-8.466	-8.636	-8.448	188

Aantrekkelijk Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Evenementen				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Evenementen	1.238	3.516	3.365	151
Subtotaal lasten	1.238	3.516	3.365	151
baten				
Evenementen	194	2.194	2.042	-152
Subtotaal baten	194	2.194	2.042	-152
Totaal saldo van baten en lasten	-1.044	-1.322	-1.322	0
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-1.044	-1.322	-1.322	0

Aantrekkelijk Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Parkeren				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Betaald parkeren	573	483	142	341
Subtotaal lasten	573	483	142	341
baten				
Betaald parkeren	2.203	2.203	1.707	-496
Subtotaal baten	2.203	2.203	1.707	-496
Totaal saldo van baten en lasten	1.630	1.720	1.565	-155
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	1.630	1.720	1.565	-155

Aantrekkelijk Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Veiligheid				
Lasten en batenper beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Openbare orde	335	306	433	-127
Openbare veiligheid	2.837	2.898	2.918	-20
Subtotaal lasten	3.172	3.204	3.351	-147
baten				
Openbare orde	2	2	56	54
Openbare veiligheid	15	15	4	-11
Subtotaal baten	17	17	60	43
Totaal saldo van baten en lasten	-3.155	-3.187	-3.291	-104
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-3.155	-3.187	-3.291	-104

Samen werken aan Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Bestuur				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Bestuursorganen	1.638	1.638	2.094	-456
Bestuursondersteuning gemeenteraad	642	662	650	12
Bestuursondersteuning B&W	413	290	265	25
Subtotaal lasten	2.693	2.590	3.009	-419
baten				
Bestuursorganen	0	0	94	94
Bestuursondersteuning gemeenteraad	0	0	-2	-2
Bestuursondersteuning B&W	0	0	38	38
Subtotaal baten	0	0	129	129
Totaal saldo van baten en lasten	-2.693	-2.590	-2.880	-290
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-2.693	-2.590	-2.880	-290

Samen werken aan Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Regionale samenwerking				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Bestuurlijke samenwerking	310	314	330	-16
Subtotaal lasten	310	314	330	-16
baten				
Bestuurlijke samenwerking	0	0	0	0
Subtotaal baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-310	-314	-330	-16
Mutaties in reserves				
Storting reserves	2.500	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal mutaties in reserves	-2.500	0	0	0
Resultaat	-2.810	-314	-330	-16

Samen werken aan Assen (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Dienstverlening				
Lasten en batenper beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Publiekszaken	1.630	1.946	1.169	777
Informatiebeheer / basisregistraties	220	220	86	134
Subtotaal lasten	1.850	2.166	1.255	911
baten				
Publiekszaken	1.136	1.136	1.225	89
Informatiebeheer / basisregistraties	8	8	0	-8
Subtotaal baten	1.144	1.144	1.225	81
Totaal saldo van baten en lasten	-706	-1.022	-30	992
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-706	-1.022	-30	992

Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Kosten directe taken	34.130	35.128	36.329	-1.201
Kosten overhead (ondersteunende taken)	19.422	19.422	19.283	139
Totaal lasten	53.552	54.550	55.612	-1.062
Baten				
Inkomsten van derden:				
- directe taken	660	746	1.484	738
- overhead (ondersteunende taken)	962	962	929	-33
Toerekening aan projecten, investeringen en grondbedrijf:				
- directe taken	3.759	3.794	3.736	-58
- overhead (ondersteunende taken)	2.650	2.674	2.280	-394
Totaal baten	8.031	8.176	8.429	253
Totaal saldo van baten en lasten	-45.521	-46.374	-47.183	-809
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	375	375	375	0
Totaal Mutaties in reserves	375	375	375	0
Resultaat	-45.146	-45.999	-46.808	-809

Vastgoed en Grondbedrijf (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Vastgoed				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Strategische eigendommen	0	0	138	-138
Vastgoed	27.074	25.718	24.219	1.499
Vastgoed, lasten overhead	2.396	2.640	2.375	265
Subtotaal lasten	29.470	28.358	26.732	1.627
baten				
Strategische eigendommen	0	0	356	356
Vastgoed	15.904	13.327	14.839	1.512
Vastgoed, baten overhead	244	283	385	101
Subtotaal baten	16.148	13.610	15.579	1.969
Totaal saldo van baten en lasten	-13.322	-14.748	-11.152	3.596
Mutaties in reserves				
Storting reserves	153	153	153	0
Beschikking reserves	657	558	558	0
Totaal mutaties in reserves	504	405	405	0
Resultaat	-12.818	-14.344	-10.748	3.596

Vastgoed en Grondbedrijf (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Grondbedrijf				
Lasten en baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
lasten				
Bouwgrondexploitatie	5.146	4.099	629	3.470
Subtotaal lasten	5.146	4.099	629	3.470
baten				
Bouwgrondexploitatie	8.431	6.749	5.060	-1.689
Subtotaal baten	8.431	6.749	5.060	-1.689
Totaal saldo van baten en lasten	3.285	2.650	4.432	1.782
Mutaties in reserves				
Storting reserves	4.594	2.912	4.469	-1.557
Beschikking reserves	1.309	262	37	-225
Totaal mutaties in reserves	-3.285	-2.650	-4.432	-1.782
Resultaat	0	0	0	0

Algemeen financieel beleid (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Onvoorzien/incidenteel				
Lasten en Baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Onvoorzien	1.167	133	0	133
Subtotaal Lasten	1.167	133	0	133
Baten				
Onvoorzien	0	0	0	0
Subtotaal Baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-1.167	-133	0	133
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-1.167	-133	0	133

Algemeen financieel beleid (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Belastingheffing				
Lasten en Baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Belastingheffing en invordering	130	130	94	36
Subtotaal Lasten	130	130	94	36
Baten				
Belastingheffing en invordering	17.084	17.084	17.304	220
Subtotaal Baten	17.084	17.084	17.304	220
Totaal saldo van baten en lasten	16.954	16.954	17.209	255
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	16.954	16.954	17.209	255

Algemeen financieel beleid (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Financiering/Belegging				
Lasten en Baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Beleggingen	7	7	5	2
Financiering en liquiditeit	391	132	159	-27
Subtotaal Lasten	398	139	164	-25
Baten				
Beleggingen	507	566	609	43
Financiering en liquiditeit	4.420	4.161	5.189	1.028
Subtotaal Baten	4.927	4.727	5.797	1.070
Totaal saldo van baten en lasten	4.529	4.588	5.634	1.046
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	4.529	4.588	5.634	1.046

Algemeen financieel beleid (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Gemeentefonds				
Lasten en Baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Algemene uitkering	0	0	0	0
BTW-compensatiefonds	170	170	168	2
Subtotaal Lasten	170	170	168	2
Baten				
Algemene uitkering	162.633	152.329	154.995	2.666
BTW-compensatiefonds	0	0	0	0
Subtotaal Baten	162.633	152.329	154.995	2.666
Totaal saldo van baten en lasten	162.463	152.159	154.827	2.668
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	162.463	152.159	154.827	2.668

Algemeen financieel beleid (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Heffing vennootschapsbelasting				
Lasten en Baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Heffing vennootschapsbelasting	30	30	7	23
Subtotaal Lasten	30	30	7	23
Baten				
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Subtotaal Baten	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-30	-30	-7	23
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-30	-30	-7	23

Algemeen financieel beleid (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Overige algemene dekkingsmiddelen				
Lasten en Baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.850	-2.318	504	-2.822
Subtotaal Lasten	2.850	-2.318	504	-2.822
Baten				
Overige algemene dekkingsmiddelen	62	152	1.272	1.120
Subtotaal Baten	62	152	1.272	1.120
Totaal saldo van baten en lasten	-2.788	2.470	768	-1.702
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-2.788	2.470	768	-1.702

Algemeen financieel beleid (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Reserves en voorzieningen				
Lasten en Baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Algemene reserves	0	0	0	0
Indexatie bestemmingsreserves	0	0	0	0
Bouw- en egalisatiefonds nieuwbouw	0	0	0	0
Voorzieningen	0	0	251	-251
Subtotaal Lasten	0	0	251	-251
Baten				
Algemene reserves	0	0	0	0
Indexatie bestemmingsreserves	0	0	0	0
Bouw- en egalisatiefonds nieuwbouw	0	0	0	0
Voorzieningen	0	0	286	286
Subtotaal Baten	0	0	286	286
Totaal saldo van baten en lasten	0	0	35	35
Mutaties in reserves				
Storting reserves	18.046	18.196	18.177	19
Beschikking reserves	26.060	26.811	25.053	-1.758
Totaal Mutaties in reserves	8.014	8.615	6.876	-1.739
Resultaat	8.014	8.615	6.911	-1.704

Algemeen financieel beleid (bedragen x € 1.000)				
Beleidsthema: Saldi kostenplaatsen				
Lasten en Baten per beleidssproduct	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Saldo
Lasten				
Bedrijfsvoering	348	-158	0	-158
Subtotaal Lasten	348	-158	0	-158
Baten				
Bedrijfsvoering	0	0	-76	-76
Subtotaal Baten	0	0	-76	-76
Totaal saldo van baten en lasten	-348	158	-76	-234
Mutaties in reserves				
Storting reserves	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0
Totaal Mutaties in reserves	0	0	0	0
Resultaat	-348	158	-76	-234

Bijlage 3. Verantwoording integraal bestuurlijk toezicht (IBT)

Ruimtelijke ordening		
omschrijving/begrotingsjaar	Groen Oranje Rood	Toelichting
Gemeente beschikt voor het gehele grondgebied over actuele, bestuurlijk vastgestelde structuurvisie(s) conform de wettelijke vereisten.	✓	Ja, zie voor het complete overzicht ook www.ruimtelijkeplannen.nl
Gemeente beschikt voor het gehele grondgebied over actuele, bestuurlijk vastgestelde bestemmingsplannen conform de wettelijke vereisten.	✓	Ja, zie voor het complete overzicht ook www.ruimtelijkeplannen.nl
Totaalbeeld: Is er reden voor extra aandacht?	✓	Nee

Omgevingsrecht		
omschrijving/begrotingsjaar	Groen Oranje Rood	Toelichting
Gemeente heeft een actueel beleid op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH), inclusief veiligheid, bouwplantoetsing, bodembeleid en een probleem- en risicoanalyse.	✓	Ja, het VTH-beleid 2017-2020 is op 17 januari 2017 door het college vastgesteld.
Gemeente heeft een consistent en duidelijk, bestuurlijk vastgesteld Jaarprogramma op het gebied van VTH, met voldoende operationele doelen.	✓	Ja, het VTH-Programma 2018 is op 10 april 2018 door het college vastgesteld.
Gemeente heeft een bestuurlijk vastgesteld Jaarverslag op het gebied van VTH.	✓	Ja, het VTH-Jaarverslag 2017 is op 10 april 2018 door het college vastgesteld.
Uit het Jaarverslag blijkt dat doelen en normen op het gebied van VTH zijn behaald volgens de wettelijke vereisten.	✓	In het VTH-Jaarverslag wordt verantwoording over de resultaten afgelegd.
Gemeente heeft een bestuurlijk vastgestelde kwaliteitsverordening op het gebied van VTH.	✓	Ja, de verordening kwaliteit VTH is op 27 juni 2016 vastgesteld door het college en op 06 oktober 2016 vastgesteld door de raad.
Totaalbeeld Is er reden voor extra aandacht?	✓	Nee

Monumenten		
omschrijving/begrotingsjaar	Groen Oranje Rood	Toelichting
Gemeente heeft bij de vaststelling van nieuwe bestemmingsplannen, of bij vrijstelling op bestaande plannen, aangegeven op welke wijze wordt omgegaan met in geding zijnde cultuurhistorische en archeologische waarden; deze bestemmingsplannen zijn bestuurlijk vastgesteld.	✓	Ja, deze onderwerpen worden standaard opgenomen in nieuwe bestemmingsplannen. Daarnaast wordt getoetst aan de archeologische beleidsadvieskaart en de cultuurhistorische waardenkaart.
Gemeente heeft een commissie ingesteld die adviseert over omgevingsvergunningen voor het aanpassen van een beschermd monument en vraagt deskundig advies bij vergunningverlening waarbij cultuurhistorische en/of archeologische waarden aan de orde zijn.	✓	Advies wordt gegeven door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK). Leden van de commissie zijn onder andere een monumentendeskundige en cultuurhistoricus.
Binnen de gemeente vindt adequaat toezicht en handhaving plaats op het gebied van monumenten en archeologie; dit is tevens vastgelegd in documenten.	✓	Toezicht en handhaving hierop is opgenomen in het VTH-beleid en VTH-Jaarprogramma.
Totaalbeeld Is er reden voor extra aandacht?	✓	Nee

Huisvesting statushouders		
omschrijving/begrotingsjaar	Groen Oranje Rood	Toelichting
Gemeente voldoet aan de halfjaarlijkse taakstelling (eerste helft van het jaar) op het gebied van huisvesting van statushouders en heeft geen achterstand of loopt hierop in.	✓	In de eerste helft 2018 moesten 10 statushouders worden gehuisvest (netto taakstelling). Uiteindelijk werden in deze periode 25 statushouders gehuisvest, 15 meer dan de taakstelling.
Gemeente voldoet aan de halfjaarlijkse taakstelling (tweede helft van het jaar) op het gebied van huisvesting van statushouders en heeft geen achterstand of loopt hierop in.	✓	In de tweede helft 2018 moesten 28 statushouders worden gehuisvest (netto taakstelling). Uiteindelijk werden in deze periode 45 statushouders gehuisvest, 17 meer dan de taakstelling.
Totaalbeeld Is er reden voor extra aandacht?	✓	Nee. De taakstelling 2018 is ruimschoots gerealiseerd.

Archief		
omschrijving/begrotingsjaar	Groen Oranje Rood	Toelichting
Het beheer van zowel analoge als digitale overheidsinformatie voldoet aan toetsbare eisen van een toe te passen kwaliteitssysteem.	✘	De gemeente Assen heeft geen volledig uitgewerkt kwaliteitssysteem en kan het beheer hier nog niet op toetsen. Belangrijke onderdelen van dit systeem zijn in een plan van aanpak opgenomen en worden in 2019 opgepakt.
Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt in goede, geordende en toegankelijke staat gebracht.	↗	De analoge achterstanden worden weggewerkt in 2019. Door het verder uitrollen van het digitaal en zaakgericht werken worden in 2019 stappen ondernomen om de digitale informatie verder in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen.
Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt tijdig vernietigd dan wel overgebracht, openbaar gemaakt en beschikbaar gesteld.	↗	Voor de analoge informatie is dit geregeld. Voor de digitale informatie is dit momenteel alleen geregeld voor het proces van de digitale facturen. In 2019 wordt een nieuw systeem aangeschaft en wordt getracht dit ook voor de overige digitale processen te regelen.
Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt duurzaam beheerd en is geplaatst in daartoe geëigende beheeromgevingen.	↗	Voor de analoge informatie is dit geregeld. Voor de digitale processen is dit alleen geregeld voor die processen die zijn opgenomen in een zaakstelsel dat deze mogelijkheden heeft. In 2019 wordt getracht de overige processen die niet in dit systeem kunnen op te nemen in een nieuw aan te schaffen beheersysteem.
Er is een passend verbeterplan voor het archiefbeheer; dit is alleen aan de orde als er niet (volledig) wordt voldaan aan alle bovengenoemde punten.	↗	Momenteel is er nog geen passend verbeterplan, maar er loopt een traject om het archiefbeheer te verbeteren. In 2019 wordt getracht de systemen op orde te krijgen om de digitale informatie duurzaam te beheren en de kwaliteit van de informatie te waarborgen. Hiermee kunnen de bovenstaande problemen grotendeels worden opgelost.
Totaalbeeld Is er reden voor extra aandacht?	↗	Om de kwaliteit en beheer van de digitale informatie goed op orde te krijgen en te houden, en hier minder risico in te lopen is extra capaciteit nodig. Hier wordt momenteel onderzoek naar gedaan.